

ความย้อนแย้งแห่งเสรีภาพในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* และนวนิยายของมัวเหียน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ สาขาวิชาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PARADOX OF FREEDOM IN *THE DREAM OF THE RED CHAMBER* AND MO YAN'S
NOVELS

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Literature and Comparative Literature
Field of Study of Literature and Comparative Literature

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2018

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความย้อนแย้งแห่งเสรีภาพในนวนิยายเรื่อง <i>ความฝันในหอแดง</i> และนวนิยายของมัวเหียน
โดย	น.ส.นัยน์พัศ อธิษฐ์พัศ
สาขาวิชา	วรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ตรีศิลป์ บุญขจร
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ตั้งยืนยง

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

.....	คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.กิงกาญจน์ เทพกาญจนา)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
.....	
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ ชุณหะรุ่งเรืองเดช)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ตรีศิลป์ บุญขจร)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.พัชนี ตั้งยืนยง)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธ์)	
.....	กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ถนอมนวล หิรัญเทพ)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ลิ้มปนุสรณ์)	

นัยน์พัศ อธิษฐ์พัศ : ความย้อนแย้งแห่งเสรีภาพในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง*
 และนวนิยายของมั่วเหียน. (THE PARADOX OF FREEDOM IN THE DREAM OF
 THE RED CHAMBER AND MO YAN'S NOVELS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ตรีศิลป์
 บุญจรรย์, อ.ที่ปรึกษาร่วม : รศ. ดร.พชณี ตั้งยีนยง

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเสรีภาพที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* และนวนิยายของมั่วเหียนทั้งหมด 7 เรื่อง ได้แก่ *ตำนานรักทุ่งลีเพลิง* *ลำนำกระเทียม* *อกโตสะโปกใหญ่* *ป่าชายเลน* *ทันท์ไม้จันทน์* *ความเหนื่อยล้าแห่งชีวิตและความตาย* และ *กะบ* และเพื่อศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีนที่สัมพันธ์กับแนวคิดเสรีภาพในวรรณกรรมดังกล่าว

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความย้อนแย้งของเสรีภาพเกิดขึ้นจากเสรีภาพที่มีความหลากหลายและเลื่อนไหลแตกต่างกันในแต่ละยุค กล่าวคือ นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* นำเสนอเสรีภาพของสังคมในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อาทิ เสรีภาพการประกอบอาชีพ เสรีภาพทางการศึกษา เสรีภาพในการสมาคม และเสรีภาพการแต่งงาน เป็นต้น และอุดมการณ์ “เบญจสัมพันธ์” ที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเจ้ากับข้า พ่อกับลูกสามีกับภรรยา พี่กับน้อง และเพื่อนกับเพื่อน พันธนาการความสัมพันธ์นอกจากสร้างภาวะความย้อนแย้งของเสรีภาพแล้ว ยังเป็นสาเหตุของการเรียกร้องเสรีภาพ

ส่วนนวนิยายของมั่วเหียนนำเสนอเสรีภาพในบริบทสังคมนิยมที่ตั้งอยู่บนรากฐานความเท่าเทียมตามกฎหมาย อาทิ เสรีภาพการประกอบอาชีพ เสรีภาพการแต่งงาน เสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิความเท่าเทียม เป็นต้น แต่อิทธิพลของอุดมการณ์ “เบญจสัมพันธ์” และระบบทุนนิยมที่ยังคงฝังแน่นอยู่ในสังคม เป็นปัจจัยให้วิถีชีวิตของชาวจีนยังคงดำเนินไปตามครรลองแบบเก่า การไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงไปตามกรอบเสรีภาพและแสดงการต่อสู้และต่อรอง จึงนำมาซึ่งภาวะความย้อนแย้งของเสรีภาพ

สาขาวิชา	วรรณคดีและวรรณคดี	ลายมือชื่อนิสิต .....
	เปรียบเทียบ	
ปีการศึกษา	2561	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....
		ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม .....

5580523922 : MAJOR LITERATURE AND COMPARATIVE LITERATURE

KEYWORD: freedom paradox five relationships

Naiyapat Athitpat : THE PARADOX OF FREEDOM IN *THE DREAM OF THE RED CHAMBER* AND MO YAN'S NOVELS. Advisor: Assoc. Prof. Trisilpa Boonkhachorn, Ph.D. Co-advisor: Assoc. Prof. PATCHANEE TANGYUENYONG, Ph.D.

The objectives of this research are to analyze the concept of freedom which appears in the novel entitled *The Dream of the Red Chamber* and the seven novels by Mo Yan, namely: *Red Sorghum*, *The Garlic Ballads*, *Big Breasts & Wide Hips*, *Red Forest*, *Sandalwood Death*, *Life and Death Are Wearing Me Out*, and *Frog*; and to study the social and cultural contexts related to the concept of freedom in the novels.

The research has found that the paradox of freedom is derived from the diversity of freedom and different flows in each era. The novel *The Dream of the Red Chamber* presents the freedom of the society in absolute monarchy such as freedom of occupation, freedom of education, freedom of association and freedom of marriage, etc. and the “five relationships” ideology are the relationship of ruler to ruled, father to son, husband to wife, elder brother to younger brother, friend to friend. Relationship bondage not only creates the paradox of freedom but is also the cause of claims for freedom.

As for Mo Yan's novels, they present freedom in socialist context based on the principle of equality according to law, such as freedom in earning a living, freedom of marriage, freedom of one's life and body, and equality rights, etc. However, the influence of the “five relationships” ideology and the capitalist system is firmly embedded in the society. And this is the factor that keeps the Chinese still follow their old way of life. Failure to accept changes in the framework of freedom and the attempt to struggle and negotiate generates the paradox of freedom.

Field of Study:	Literature and Comparative Literature	Student's Signature .....
Academic Year:	2018	Advisor's Signature .....
		Co-advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ รศ.ดร.ตรีศิลป์ บุญขจร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ครูผู้เสียสละและให้โอกาสทางวิชาการแก่ผู้วิจัย รศ.ดร.พัชนี ตั้งยืนยง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ ครูผู้ผลักดัน และให้กำลังใจ ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.สุรีย์ ชุมหรั่งเดช ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธ์ และดร.ถนอมมณฑล หิรัญเทพ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ผู้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับแก้วิทยานิพนธ์รศ.ดร.ปกรณ์ ลิ้มบุญสรณ์ ครูผู้ให้คำแนะนำและติดตามความก้าวหน้าเสมอมา ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านด้วยความเคารพ ยิ่ง

ขอน้อมกราบพระอาจารย์ปัญญา สิริญาณโพธิ์ ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาอีกท่านหนึ่ง ผู้เป็นครูผู้ให้ปัญญา และสร้างมุมมองความคิด ครูผู้ช่วยเหลือทำให้ความเป็นอยู่และชีวิตประจำวันผ่านไปได้ด้วยดี ความอนุเคราะห์ที่ได้รับ ทำให้การเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้เริ่มต้นและสำเร็จเสร็จสิ้น หากขาดเสียซึ่งความเมตตาฉัน วิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงไม่อาจรวมออกเป็นเล่ม ขอน้อมกราบด้วยความระลึกนึกถึงคุณครู

ขอขอบคุณ Prof.Pan Deding ศาสตราจารย์ผู้บุกเบิกสาขาวิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยปักกิ่ง และผู้เชี่ยวชาญชาวจีนประจำมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยคนแรก ผู้เป็นครูผู้คอยสนับสนุนการเรียนต่อทั้งในระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก

ขอขอบคุณ คุณสุรดี ปรีชาธรรม ผู้ติดต่อและอำนวยความสะดวกจัดหานวนิยายเรื่อง ความฝันในหอแดง ฉบับแปลภาษาไทยให้ได้ศึกษาเพิ่มเติม และขอขอบคุณ คุณอรธวิบูลย์ ศรีสุวรรณันท์ ผู้เอื้อเฟื้อนินยายเรื่อง ความฝันในหอแดง ฉบับแปลภาษาไทยที่แปลได้และมีได้มีการตีพิมพ์มาให้ใช้ศึกษาเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย ช่วยให้การศึกษานในส่วนที่ติดขัดเป็นไปด้วยความราบรื่น

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.ธเนศ เวศร์ภาดา อดีตคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และประยุกต์ศิลป์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยที่สนับสนุนให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

ขอขอบคุณ คณาจารย์สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่สนับสนุน การศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิตในครั้งนี้นั้นลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณมัทนา จาตุรแสงไพโรจน์ คุณศิริวิจิตร ปานตระกูล คุณสุพัสรี เมนะทัต เพื่อนร่วมหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิตสาขาวิชาวรรณคดีและวรรณคดีเปรียบเทียบ ที่ช่วยเหลือแนะนำในเรื่องเอกสารและการติดต่อหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษา และช่วยส่งกำลังใจโดยตลอดมา

ขอขอบคุณ คุณวิภารัตน์ พิลาทอง ผู้ช่วยตรวจและแก้ไขตัวสะกด ตลอดจนช่วยดูแลความเป็นไปภายในบ้านให้ดำเนินไปได้ และคุณมนสิขารัฐ กานตวิณัจฉ์ ผู้อำนวยความสะดวกในเรื่องการเดินทางจนการเขียนวิทยานิพนธ์เสร็จสิ้น

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณมารดาผู้ห่วงใยงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
1.2.1 แนวคิดความเป็นอิสระตามธรรมชาติของขงจื๊อ.....	13
1.2.2 แนวคิดเสรีภาพทางสังคมของขงจื๊อ	16
1.2.3 ความหมายของ “เสรีภาพ” (freedom) และ “อิสรภาพ” (liberty).....	19
1.2.4 “จื๊อโหยว” นิยามเสรีภาพตามความหมายสากลในสังคมวัฒนธรรมขงจื๊อ	20
(1) ที่มาและความหมายของจื๊อโหยว.....	21
(2) ข้อสรุปของแนวคิดเสรีภาพในสังคมวัฒนธรรมขงจื๊อ.....	24
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	26
1.4 สมมติฐานในการวิจัย	26
1.5 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	27
1.6 ขอบเขตของการวิจัย	27
1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	28
1.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
1.8.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานวนิยายเรื่อง <i>ความฝันในหอแดง</i>	29
1.8.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานวนิยายของมัวเหยียน	36

1.8.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องเสรีภาพ.....	41
1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	45
บทที่ 2 วรรณกรรมในฐานะพื้นที่แห่งเสรีภาพ: การวิพากษ์สังคมจีนในนวนิยาย เรื่อง <i>ความฝันในหอแดง</i> และนวนิยายของมั่วเหยียน.....	46
2.1 <i>ความฝันในหอแดง</i> กับการจำกัดเสรีภาพในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์.....	48
2.1.1 กลวิธีการนำเสนอในนวนิยายเรื่อง <i>ความฝันในหอแดง</i>	49
2.1.2 อุดมการณ์ “เบญจสัมพันธ์” ภายใต้หลัก “สายสัมพันธ์หลัก 3 คู่”	54
(1) เจ้ากับข้าและเพื่อนกับเพื่อน: สถานภาพที่บอกชนชั้น.....	56
(2) พ่อกับลูกและพี่กับน้อง: ลำดับความสัมพันธ์ที่กำหนดสถานะ	61
(3) สามีกับภรรยา: หน้าที่ที่แตกต่างตามเพศ.....	63
2.1.3 สายสัมพันธ์ความไม่เท่าเทียมในนวนิยายเรื่อง <i>ความฝันในหอแดง</i>	65
2.2 นวนิยายของมั่วเหยียน: ตัวบทสะท้อนเสรีภาพในยุคสังคมนิยม.....	70
2.2.1 กลวิธีการประพันธ์ในนวนิยายของมั่วเหยียน.....	71
2.2.2 มั่วเหยียนกับการเชิดชูผู้หญิงในฐานะตัวแทนแห่งเสรีภาพ	75
2.2.3 เสรีภาพตามอุดมการณ์ความเท่าเทียมในนวนิยายของมั่วเหยียน	79
(1) การเรียกร้องเสรีภาพในช่วงเปลี่ยนผ่านของสังคมในนวนิยาย เรื่อง <i>ทัศน์ไม้จันทร์ ออกโตสะโพกใหญ่ และ ตำนานรักทุ่งสีเพลิง</i>	80
(2) เสรีภาพภายใต้ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในนวนิยาย เรื่อง <i>ความเหนียวล้าแห่งชีวิตและความตาย ลำนำกระเทียม กบ และป่าชายเลน</i>	82
บทที่ 3 ความย้อนแย้งของเสรีภาพในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในนวนิยายเรื่อง <i>ความฝันในหอแดง</i>	86
3.1 เบญจสัมพันธ์กับความย้อนแย้งของเสรีภาพ.....	87
3.1.1 เจ้ากับข้าและเสรีภาพการศึกษา	87
(1) การศึกษาเพื่อการสอบ: จุดหมายการศึกษาที่ถูกบิดเบือน.....	88
(2) การศึกษาในฐานะกลไกอำนาจของชนชั้นปกครอง.....	91

3.1.2	พ่อกับลูกชายและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ.....	93
	(1) เส้นทางสู่อาชีพขุนนาง.....	93
	(2) อาชีพขุนนางกับความมั่นคงของวงศ์ตระกูล.....	96
3.1.3	พ่อกับลูกสาวและเสรีภาพการแต่งงาน.....	98
	(1) การประกอบสร้างตัวตนของผู้หญิง.....	99
	(2) “คลุมถุงชน” การแต่งงานที่ไร้เสรีภาพ.....	100
3.1.4	สามีกับภรรยาและเสรีภาพของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตย.....	103
	(1) ผู้หญิงกับเสรีภาพในตำแหน่งภรรยาเอก.....	105
	(2) ผู้หญิงกับเสรีภาพในตำแหน่งภรรยารอง.....	106
	(3) ผู้หญิงกับเสรีภาพในตำแหน่งภรรยาหม้าย.....	108
	(4) ผู้หญิงกับเสรีภาพในฐานะตัวแทนอำนาจอธิปไตย.....	109
3.1.5	พี่กับน้องและสิทธิความเท่าเทียม.....	111
	(1) พี่ชายคนโตกับสิทธิที่ขาดเสรีภาพในตำแหน่งทายาทสืบสายสกุล.....	112
	(2) พี่น้องกับสิทธิและสถานภาพที่แตกต่างตามสถานะ.....	113
3.1.6	เพื่อนกับเพื่อนและเสรีภาพในการสมาคม.....	114
	(1) การเชื่อมต่อความสัมพันธ์เพื่อผลตอบแทน.....	115
	(2) ความหลากหลายของกลุ่มมิตรภาพความสัมพันธ์.....	117
3.2	การเรียกร้องเสรีภาพในสังคมปิตาธิปไตย.....	119
	3.2.1 การเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศ.....	120
	3.2.2 การเรียกร้องเสรีภาพในการแสดงออก.....	123
	3.2.3 การเรียกร้องเสรีภาพของปัจเจกชนของนักเขียน.....	125
3.3	ความย้อนแย้งของเสรีภาพในนวนิยาย เรื่อง ความฝันในหอแดง.....	129
	3.3.1 แนวคิดเสรีภาพของสังคมในนวนิยาย.....	130
	3.3.2 บทวิพากษ์ความย้อนแย้งของเสรีภาพในนวนิยาย เรื่อง ความฝันในหอแดง.....	131

บทที่ 4 ความย้อนแย้งของเสรีภาพในยุคสังคมนิยมในนวนิยายของมั่วเหยียน	134
4.1 ความสัมพันธ์กับเสรีภาพในบริบทสังคมนิยมเปลี่ยนสู่สังคมนิยม	134
4.1.1 สายสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น ในนวนิยายเรื่อง <i>ทัศนที่ไม่จันทน์</i>	136
4.1.2 ผู้หญิงกับการตอบโต้อำนาจปีศาจปีศาจ ในนวนิยายเรื่อง <i>อกโตสะโพกใหญ่</i>	143
4.1.3 การสร้างความเท่าเทียมทางสถานภาพ ในนวนิยาย เรื่อง <i>ตำนานรักทุ่งสีเพลิง</i>	151
4.2 นโยบายความเท่าเทียมกับเสรีภาพภายใต้ข้อจำกัดของอุดมการณ์เบญจสัมพันธ์และเศรษฐกิจระบบทุนนิยม	161
4.2.1 “การปฏิรูปที่ดิน” การปฏิรูปที่เปลี่ยนแปลงชั่วคราวอำนาจการเมือง ในนวนิยาย เรื่อง <i>ความเหนียวล้ำแห่งชีวิตและความตาย</i>	163
4.2.2 “กฎหมายแต่งงาน” เสรีภาพการแต่งงานในสังคมนิยมปีศาจปีศาจ ในนวนิยายเรื่อง <i>ลำนํ้ากระเทียม</i>	174
4.2.3 “นโยบายลูกคนเดียว” นโยบายความเท่าเทียมทางเพศที่กดขี่ผู้หญิง ในนวนิยายเรื่อง <i>กบ</i>	186
4.2.4 “สิทธิความเท่าเทียม” กับความสัมพันธ์แบบมีลำดับชั้นในสังคมนิยมความเท่าเทียม ในนวนิยายเรื่อง <i>ป่าชายเลน</i>	193
4.3 ความย้อนแย้งของเสรีภาพในนวนิยายของมั่วเหยียน	198
4.3.1 บทวิพากษ์ความย้อนแย้งของเสรีภาพในนวนิยายของมั่วเหยียน	198
4.3.2 นวนิยายของมั่วเหยียนกับการนำเสนอเสรีภาพของผู้หญิงเพื่อเรียกร้องเสรีภาพของผู้ชาย	200
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	203
5.1 “เสรีภาพ” ความหมายบนความย้อนแย้ง	204
5.2 ความย้อนแย้งของเสรีภาพในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์	205
5.3 ความย้อนแย้งของเสรีภาพในบริบทของสังคมนิยม	208
5.4 ข้อเสนอแนะ	212
บรรณานุกรม	218

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

“เสรีภาพ” เป็นคำที่มีความหมายแตกต่างกันตามภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สำหรับสังคม ตะวันออกมักผูกพันกับสภาวะการหลุดพ้นจากเครื่องร้อยรัดทางจิตใจ ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจการครอบงำ ของกิเลสสิ่งซึ่งนึกคิดปรุงแต่งและค้นหาความอยาก เป็นเจตจำนงส่วนบุคคล ต่างจากสังคมตะวันตก ซึ่งแสดงถึงแนวคิดที่สร้างขึ้นเพื่อคุ้มครองคุณค่าทางสังคมของมนุษย์

แม้เสรีภาพเป็นสิ่งอันพึงปรารถนาของมนุษย์ และมีความหมายสัมพันธ์กับการมีอิสระที่จะ กระทำสิ่งต่างๆ ได้ แต่ก็มิได้หมายความว่า จะกระทำได้ตามความพึงพอใจ เพราะเมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกัน เป็นสังคม สังคมจำเป็นต้องสร้างกฎระเบียบขึ้นเพื่อจำกัดความเป็นอิสระของมนุษย์ ติกรอบให้มนุษย์ รู้จักขอบเขตการกระทำตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบ เสรีภาพจึงไม่ใช่อิสระอย่างไร้ขอบเขต แต่เป็นอิสระภายใต้ความสงบสุขของการอยู่ร่วมกัน เสรีภาพจึงตั้งอยู่บนหลักการร่วมของสังคม และการยอมรับหลักการร่วมของบุคคล ในส่วนของหลักการร่วมของสังคมเริ่มต้นจากการวางระบบเป็น รากฐานของสังคมและเป็นโครงสร้างบริหารจัดการความเป็นอยู่ และสร้างระบอบเพื่อเป็นแนวทางใน การปกครองและการวางกฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อให้สังคมอยู่ในความเรียบร้อย ทั้งโครงสร้างและ แนวทางเป็นปัจจัยที่กำหนดรูปแบบและวิถีทางเดินของสังคม ตั้งแต่ระบบสังคม ระบบเศรษฐกิจ ระบอบการปกครอง อุดมคติของสังคม และคตินิยมที่สืบทอด เพื่อกำกับขอบเขตเสรีภาพของบุคคล ไม่ให้เกินเลยจนสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้ร่วมสังคม ในส่วนของบุคคลที่อยู่ร่วมสังคมก็ต้องเข้าใจ

และยอมรับธรรมชาติของสังคม ไม่สร้างตัวตนแปลกแยกขัดแย้งกับสังคมจนกลายเป็นปัจจัยจำกัดเสรีภาพให้กับตัวเอง ดังนั้นอิสระของบุคคลจึงถูกกำกับให้มีขอบเขตความเป็นเสรีในระดับหนึ่งเท่านั้น

สงครามและการต่อสู้ที่เกิดขึ้นบนโลกหลายต่อหลายครั้งมีสาเหตุเพื่อปลดแอกตัวเองและพวกพ้องให้หลุดจากอำนาจและการกดขี่ของฝ่ายตรงข้าม แม้ประวัติศาสตร์การเรียกร้องเสรีภาพของมนุษย์จะยาวนาน แต่วัฏจักรสงครามเพื่อเสรีภาพที่เคยเป็นในอดีต ก็ยังคงพบเห็นได้ในสังคมปัจจุบัน มีทั้งที่ยังเป็นสงครามเต็มรูปแบบและการจลาจลเรียกร้องความยุติธรรม หรือเปลี่ยนรูปแบบเป็นสงครามสมัยใหม่ต่อสู้กันในโลกไซเบอร์ผ่านโซเชียลมีเดีย สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นว่าการต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ก็ยังคงเป็นเช่นที่เคยเป็นมาในอดีต แม้สังคมทั่วโลกจะเชิดชูเสรีภาพ และพัฒนากฎระเบียบต่างๆ ขึ้นเพื่อปกป้องเสรีภาพของมนุษย์ แต่ก็ยังปรากฏเหตุการณ์การเรียกร้องเสรีภาพอยู่เนืองๆ วัฏจักรที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากสังคมในอดีตแสดงถึงความย้อนแย้งของมนุษย์เอง ในขณะที่มนุษย์เรียกร้องและต่อสู้เพื่อเสรีภาพของตัวเองแต่มนุษย์ก็ทำลายเสรีภาพของพวกเขาเดียวกันเอง เป็นเหตุชวนให้สงสัยว่ามนุษย์มีความเข้าใจเรื่องเสรีภาพเช่นไร

เดวิด มิลเลอร์ (David Miller) นักทฤษฎีการเมือง (political theorist) ชาวอังกฤษ สรุปแนวคิดเสรีภาพไว้ 3 แนวคิด ดังนี้ แนวคิดแรก กล่าวถึงเสรีภาพของบุคคลในฐานะพลเมืองของสังคม การเมืองที่เป็นอิสระและมีอำนาจปกครองตัวเอง หมายความว่า สังคมนั้นจะต้องไม่อยู่ใต้อำนาจการปกครองของชนต่างชาติ และเมื่อพลเมืองมีส่วนร่วมทางการเมือง ประชาชนก็จะมีส่วนร่วมในการร่างกฎหมายที่แสดงถึงเจตจำนงร่วมของสังคม แนวคิดนี้แม้จะไม่ได้เคร่งครัดในวิถีแบบประชาธิปไตย แต่ก็ เป็นแนวคิดที่รักษาเสรีภาพของประชาชนให้คงอยู่ในระดับที่เหมาะสม แนวคิดที่สองเห็นว่าเสรีภาพเป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ปกป้องมิให้ผู้อื่นล่วงละเมิดได้ บุคคลที่มีเสรีภาพจะสามารถกระทำตามเจตจำนงของตัวเองได้อย่างอิสระ เช่น การพูด นับถือศาสนา เดินทาง แต่งงาน เป็นต้น แนวคิดที่สาม

เป็นเสรีภาพในอุดมคติ ตามแนวคิดนี้ เสรีภาพมิได้มาจากข้อตกลงร่วมของสังคม แต่มาจากอำนาจภายใน เสรีภาพของบุคคลจะเริ่มต้นขึ้นเมื่อเขาสามารถทำตามความปรารถนาที่แท้จริงหรือตามตรรกะส่วนตัว การต่อสู้เพื่อเสรีภาพมิได้กระทำโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก แต่กระทำต่อปัจจัยภายในของตัวบุคคลเอง เช่น ความอ่อนแอ ความกดดัน ความหลง เป็นต้น ในความหมายนี้ ความรู้สึกและอารมณ์ของบุคคลเป็นปัจจัยเหนี่ยวนำเสรีภาพของบุคคลเอง (David Miller, 1991, pp. 2-5)

จากข้อสรุปของมิลเลอร์จะเห็นได้ว่า เสรีภาพตามแนวคิดแรกเป็นเสรีภาพของสังคมโดยรวม แนวคิดที่สองเป็นเสรีภาพส่วนบุคคล ทั้งสองแนวคิดเป็นเสรีภาพที่สัมพันธ์กับการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ปกป้องตัวตนให้รอดพ้นจากการกดขี่ทางสังคม และให้ความสำคัญกับเสรีภาพที่แสดงออกทางการกระทำ ส่วนแนวคิดสุดท้ายเป็นเสรีภาพทางจิตวิญญาณ สัมพันธ์กับการตระหนักรู้เหตุแห่งความดีนบนของแต่ละปัจเจก มุ่งเน้นเสรีภาพที่หลุดพ้นจากอารมณ์ความรู้สึกที่สร้างข้อผูกมัดทางใจ แนวคิดเสรีภาพที่มิลเลอร์รวบรวมไว้จึงแสดงให้เห็นกรอบความหมายของเสรีภาพที่ประกอบขึ้นด้วยความหมายของสองส่วน ส่วนแรกคือเสรีภาพที่ให้ความสำคัญกับอิสระทางกาย ไม่อยู่ภายใต้อำนาจการจำกัดบังคับของสังคม ส่วนที่สองคือเสรีภาพที่ให้ความสำคัญกับอิสระทางใจ อยู่เหนืออำนาจการครอบงำทางความคิด

การแบ่งเสรีภาพให้เห็นชัดว่าเกิดจากอิสระทางการกระทำและอิสระทางความคิดดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดเสรีภาพของอิสยาห์ เบอร์ลิน (Isaiah Berlin) นักทฤษฎีสังคมและการเมืองชาวอังกฤษ ซึ่งแบ่งไว้ 2 ประเภท ได้แก่ เสรีภาพเชิงลบ หมายถึง ความเป็นอิสระซึ่งสามารถกระทำสิ่งใดได้โดยไม่ถูกขัดขวาง และเสรีภาพเชิงบวก หมายถึง เสรีภาพจากการเป็นตัวของตัวเอง มีชีวิตและการตัดสินใจเป็นของตัวเอง โดยไม่ถูกจำกัดบังคับจากอำนาจภายนอก (Isaiah Berlin, 1991, pp. 34,43) เสรีภาพเชิงลบตามความหมายของเบอร์ลินแสดงถึงสภาวะที่บุคคลมีอิสระทางการกระทำ

การถูกขัดขวางไม่ให้กระทำย่อมแสดงถึงการไม่ได้รับเสรีภาพ เสรีภาพตามความหมายนี้จึงมุ่งเน้นอิสระภายนอกที่แสดงออกได้ด้วยการกระทำ ส่วนเสรีภาพเชิงบวกมุ่งเน้นความเป็นอิสระที่สามารถกระทำตามเจตจำนงของตนเอง มีอิสระในตัวเองและไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจการครอบงำของสิ่งแวดล้อมภายนอก

เสรีภาพตามความหมายข้างต้นจึงมิใช่เสรีภาพตามธรรมชาติของมนุษย์ หากแต่เป็นเสรีภาพที่ต้องคำนึงถึงความชอบธรรมทางสังคมที่มนุษย์ได้รับเมื่ออยู่รวมหมู่เป็นสังคม และก็มีได้หมายความว่ามนุษย์เกิดมาอย่างไร้เสรีภาพ ฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศสกล่าวถึงเสรีภาพของมนุษย์ไว้ว่า “มนุษย์เกิดมาอย่างอิสระ และทุกแห่งหนมนุษย์ต้องตกอยู่ในพันธนาการ” (Man is born free, and everywhere he is in chains.) (Jean-Jacques Rousseau, 2010, p. 1) ประโยคข้างต้นสะท้อนมุมมองความคิดที่ว่า เสรีภาพเป็นสิ่งที่มิได้อยู่แล้วโดยธรรมชาติ และเสรีภาพตามธรรมชาตินี้ทำให้มนุษย์มีอิสระ แต่เมื่อมนุษย์ถือกำเนิดขึ้นบนโลกใบนี้จากการผูกสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ความสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งพันธนาการมนุษย์เข้าไว้ด้วยกัน เสรีภาพตามธรรมชาติของมนุษย์จึงถูกจำกัดบังคับด้วยกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ทางสังคม ดังนี้ เสรีภาพจึงเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมและตั้งอยู่บนความเสียสละเสรีภาพตามธรรมชาติ

จอห์น ล็อก (John Locke) นักปรัชญาชาวอังกฤษกล่าวไว้ว่า เสรีภาพตามธรรมชาติ (Freedom of nature) คือ การไม่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดบังคับขยี้กเว้นกฎของธรรมชาติ เสรีภาพของมนุษย์ภายใต้รัฐบาล (Freedom of men under government) คือ การอยู่ร่วมกันภายใต้กฎระเบียบ ซึ่งบัญญัติขึ้นด้วยอำนาจนิติบัญญัติ มีสิทธิเสรีภาพที่จะทำตามเจตจำนงของตนเองโดยไม่ผิดต่อกฎสังคม และไม่อยู่ภายใต้ความไม่มั่นคง ไม่แน่นอน อำนาจบังคับของบุคคลอื่น (John Locke, p. 9) ในสภาวะธรรมชาตินมนุษย์มีเสรีภาพในตัวเอง แต่เสรีภาพของมนุษย์ก็ไม่อาจอยู่นอกกฎของ

ธรรมชาติ และสำหรับการอยู่ร่วมกันภายใต้รัฐบาลหรือสังคมการเมือง มนุษย์มีเสรีภาพในการทำตามความต้องการของตนเอง แต่การกระทำตามเหล่านั้นจะต้องไม่ละเมิดต่อกฎข้อบัญญัติของสังคม ไม่ถูกรวบงำให้ตกอยู่ใต้อำนาจของบุคคลอื่น

เสรีภาพเป็นแนวคิดที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับขอบเขตหรืออำนาจการกระทำ ความเป็นอิสระของมนุษย์ และการเคารพปฏิบัติตามกฎระเบียบการอยู่ร่วมกัน แต่ก็ได้หมายความว่า มนุษย์จะต้องละทิ้งลักษณะความเป็นตัวของตัวเองไปอย่างสูญสิ้น เพียงแต่ยินยอมสละทิ้งความเป็นปัจเจกชนบางส่วนเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการอยู่ร่วมกันเองระหว่างมนุษย์เท่านั้น เสรีภาพจึงสัมพันธ์กับคุณภาพการอยู่ร่วมสังคม สังคมที่ดีจึงมิใช่สังคมที่ใช้กระบวนการครอบงำทำลายตัวตนเพื่อลิดรอนสิทธิของมนุษย์ให้ได้มากที่สุด แต่กระทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์การอยู่ร่วมกันเท่านั้น ในทางกลับกัน มนุษย์ในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม ก็ต้องยอมรับกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมสังคม ไม่พยายามครอบงำผู้อื่นหรือเรียกร้องสิทธิของตัวเองจนกระทบกับเสรีภาพของผู้อยู่ร่วมสังคม เพราะเมื่อปริมาณเสรีภาพของผู้หนึ่งผู้ใดกว้างเหนือผู้อื่น ก็จักบีบพื้นที่เสรีภาพของบุคคลอื่นในสังคมให้ลดน้อยลง ความปรารถนาในเสรีภาพอย่างไร้ข้อจำกัดของบุคคลหนึ่งอาจชักนำสังคมเข้าสู่ความเป็นเผด็จการได้ สังคมสร้างกฎระเบียบขึ้นเพื่อจำกัดความเป็นอิสระของมนุษย์ ทำให้มนุษย์รู้จักขอบเขตการกระทำตัวเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบ และยังผลต่อเนื่องให้เกิดความเสมอภาคกับสมาชิกผู้อยู่ร่วมกันในสังคม

เมื่อเสรีภาพเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับอิสระของมนุษย์ โดยปราศจากการครอบงำทางความคิดและการแทรกแซงทางการกระทำจากบุคคลหรือสังคม มนุษย์จึงมักเข้าใจว่าเป็นความเป็นอิสระที่สามารถกระทำตามความพอใจอย่างไร้ข้อจำกัด แต่ถ้าหากเสรีภาพทำให้บุคคลเป็นอิสระโดยไม่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบสังคม หรือกฎหมายบ้านเมือง สังคมก็จักวุ่นวายเพราะทุกคนต่าง

เรียกร้องและปรารถนาจะมีเสรีภาพในตนเองอย่างเต็มที่ เสรีภาพเป็นแนวคิดพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม แม้จะแสดงถึงความเป็นอิสระของมนุษย์ แต่ก็ยังเป็นอิสระที่อยู่ภายใต้กรอบของสังคม เสรีภาพจึงเป็นสภาวะที่มีทั้งข้อจำกัดและความเป็นอิสระอยู่ร่วมกัน ในงานศึกษาชิ้นนี้จึงศึกษาเสรีภาพในความหมายของ สิทธิที่พึงได้รับและอิสระที่พึงมีของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม

จากความหมายที่นิยามจะเห็นได้ว่าเสรีภาพประกอบขึ้นจาก 2 ปัจจัย ได้แก่ สิทธิและอิสระ สิทธิเป็นผลของอำนาจที่สังคมอนุญาตให้กระทำ สิทธิของบุคคลต่างสังคมจึงอาจแตกต่างกันแต่ข้อกำหนดของสังคมหรือหลักการทางการปกครอง สังคมที่มีรูปแบบและแนวทางการปกครองที่แตกต่างกันก็จะมีข้อจำกัดของเสรีภาพที่แตกต่าง สังคมจึงเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลสำคัญต่อการบ่มเพาะพฤติกรรมหรือตัวตนที่บุคคลจะแสดงออก โดยมีกรอบของสังคมเป็นปัจจัยของการหล่อหลอมความคิดและกำหนดพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคล ดังนี้ สิทธิจึงเป็นกรอบที่สังคมกำหนดความเป็นอิสระของบุคคล และเป็นข้อจำกัดการแสดงตัวตนของบุคคลอีกด้วย ส่วนอิสระเป็นผลของความสามารถที่ปัจเจกบุคคลสามารถเลือกกระทำตามเจตจำนงของตนเอง ความสามารถจึงเป็นอำนาจที่ทำให้บุคคลแสดงอิสระกระทำสิ่งต่างๆ ตามต้องการ และสร้างตัวตนที่มีความเป็นตัวของตัวเอง บุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูงเพราะมีความสามารถเหนือบุคคลอื่นจึงอาจส่งผลกระทบต่อสังคมและชักจูงสังคมให้เป็นไปตามแนวทางที่ตนเองต้องการ ด้วยเหตุนี้สังคมจึงจำกัดการแสดงตัวตนของบุคคลด้วยข้อจำกัดของสิทธิทางสังคม บุคคลที่มีความสามารถจึงไม่อาจทำตามเจตจำนงของตนเองได้โดยมีต้องคำนึงถึงสิ่งอื่นใด เพราะการกระทำของบุคคลภายใต้สังคมจำเป็นต้องสอดคล้องกับสิทธิขออนุญาตของสังคม เห็นได้ว่าสิทธิและอิสระเป็นสิ่งตรงข้ามที่อยู่ร่วมกันอย่างมีดุลยภาพภายใต้ความหมายของเสรีภาพ ดังนี้ เสรีภาพจึงเป็นสภาวะที่เกิดจากการรักษาเอกภาพอันสมดุลของสิทธิ

และอิสระ เสรีภาพในสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกผู้อยู่ร่วมสังคมต่างรักษาสภาวะความสมดุลในตัวเองเอาไว้ได้

การเรียกร้องเสรีภาพของมนุษย์มักมีเหตุเกิดจากผู้อยู่ในสังคมไม่พอใจในสิทธิที่ตัวเองได้รับจากสังคม ความคิดที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างกลุ่มผู้รักษาสีทธิและกลุ่มผู้เรียกร้องอิสระ จึงนำมาซึ่งการต่อสู้เพื่อรักษาหรือได้รับในผลประโยชน์ของตัวเอง ผลของการต่อสู้เพื่อเสรีภาพของมนุษย์ในหลายยุคสมัยถูกจุดประกายกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองและโครงสร้างสังคม เสรีภาพจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นพื้นฐานแนวคิดของการบัญญัติกฎหมายหรือข้อบังคับเพื่อกำหนดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ดังนี้ สังคมที่ไม่มีการคุ้มครองสิทธิจึงถูกมองว่าเป็นสังคมที่ไร้เสรีภาพ และสังคมจีนในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ก็เป็นสังคมที่คนส่วนหนึ่งมองว่าไม่มีเสรีภาพ จึงชวนให้เกิดความสงสัยว่าสังคมที่ไร้เสรีภาพเช่นสังคมในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้นผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างไร โดยไม่เรียกร้องเสรีภาพมาตลอดระยะเวลาสองพันกว่าปี และการเรียกร้องเสรีภาพจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองในช่วงปลายราชวงศ์ซึ่งนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร และผลการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาเสรีภาพในบริบทของสังคมจีนผ่านงานวรรณกรรมต่างยุคต่างสมัยที่ประพันธ์ขึ้นในรูปแบบของนวนิยาย เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดเสรีภาพของสังคมจีนที่แตกต่าง 2 ยุค คือ ยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์และยุคสังคมนิยม จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าการต่อสู้เพราะต้องการหลุดพ้นจากข้อจำกัดของยุคสมัย เป็นสาเหตุสำคัญของการสร้างกระบวนการเรียกร้องเสรีภาพ และเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของสังคมการเมืองจีนในช่วงสองร้อยปีที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเท่านั้น ยังเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทั้ง

ทางด้านความคิดและการกระทำของผู้คนในสังคม ส่งผลให้ตัวตนของชาวจีนยุคใหม่แตกต่างไปจากชาวจีนยุคเก่าอย่างสิ้นเชิง

ในการศึกษาครั้งนี้เลือกศึกษานวนิยายเรื่อง ความฝันในหอแดง¹ (红楼梦) ในฐานะตัวแทนงานวรรณกรรมในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ด้วยเหตุผลดังที่หลู่ซวี่น (鲁迅) นักเขียนวรรณคดีจีนสมัยใหม่ กล่าวถึงนวนิยายเรื่องนี้ไว้ว่า “นับแต่นวนิยายเรื่อง ความฝันในหอแดง ถูกประพันธ์ขึ้น แนวคิดและกลวิธีการประพันธ์ที่เคยมีมาแต่โบราณก็ถูกทำลายสิ้น”(Ma Jigao, 2009, p. 341) ดังจะเห็นได้ว่านวนิยายเรื่องดังกล่าวแหวกกรอบการเขียนแบบเดิม ตัวละครถูกสร้างสรรค์ขึ้นอย่างสมจริง มีทั้งความดีและความเลวอยู่ในคนเดียวกันอย่างที่มนุษย์ในสังคมเป็น ผู้ประพันธ์ให้ความใส่ใจกับการนำเสนอรายละเอียดในการดำเนินชีวิตประจำวันของตัวละคร โครงเรื่องมีความซับซ้อนนำเสนอต่อเนื้อเรื่องมีความเป็นเหตุเป็นผลมีทั้งโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรอง นอกจากนี้ ความฝันในหอแดง ยังนำเสนอให้เห็นว่าเสรีภาพของคนในสังคมยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถูกจำกัดไว้ภายใต้ระบบชนชั้น โดยการควบคุมจิตสำนึกของคนไว้ด้วยอุดมการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เรียกว่า “เบญจสัมพันธ์” (五伦) อันเป็นความสัมพันธ์แบบอุดมคติของสังคมวัฒนธรรมขงจื้อ แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนี้ปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนให้ปฏิบัติตามแนวคิดอันเป็นอุดมคติ เพื่อพยุฐานอำนาจของชนชั้นปกครองให้สามารถสืบทอดสถานะแห่งอำนาจนั้นให้คงความเป็นนิรันดร์ ตัวบทนวนิยายแสดงให้เห็นว่าในยุคสังคมจารีต ชนชั้นปกครองอาศัยระเบียบความสัมพันธ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการจำกัดเสรีภาพของประชาชน ผู้กุมอำนาจเป็นผู้กระทำการควบคุมเสรีภาพของผู้ที่อยู่

¹ นวนิยายเรื่อง ความฝันในหอแดง เป็นวรรณกรรมชิ้นเอกสมัยราชวงศ์ชิง มีความยาวทั้งสิ้น 120 ตอน มีผู้ประพันธ์มากกว่า 1 คน เนื้อหา 80 ตอนแรกประพันธ์โดยเฉาเสวี่ยฉิน (1715 – 1764) ส่วนตอนที่ 81 จนถึงจบเรื่องหายสาบสูญ จึงมีนักประพันธ์หลายคนแต่งภาคต่อให้นวนิยายจบบริบูรณ์ (ชนัสส์ สุวัฒน์มหาธรรม, 2554, p. 162) แม้ว่านวนิยายจะมีได้ประพันธ์ขึ้นโดยนักเขียนคนเดียวตลอดทั้งเรื่อง แต่เฉาเสวี่ยฉินก็เป็นผู้วางแนวการนำเสนอนวนิยาย (Feng Qiyong, 1998, p. 835)

ภายใต้อำนาจ ซึ่งหากผู้ที่อยู่ใต้อำนาจเชื่อฟังและปฏิบัติตามข้อตล้องกับบรรทัดฐานของสังคม ก็จะได้รับรางวัลด้วยการยกย่องให้เกียรติตามสถานะ หรือได้รับอนุญาตให้มีเสรีภาพเหนือกว่าผู้อื่นในชนชั้นเดียวกัน แต่สิทธิความเหนือกว่าที่ได้รับนั้นยังคงต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ปกครอง ในขณะเดียวกันสำหรับผู้ที่ไม่ยอมตัวปฏิบัติตามกฎข้อกำหนดสังคมก็มีระบบการลงโทษด้วยเช่นกัน เช่น ไม่ได้รับการยอมรับให้มีสถานะตัวตนจากสังคม เป็นต้น ความเหลื่อมล้ำจึงเป็นปรากฏการณ์อันเป็นปกติของสังคมศักดินาจีนโบราณ นอกจากนี้กฎข้อบังคับใดๆ ที่ตราขึ้นจะถูกบังคับใช้อย่างเคร่งครัดกับชนชั้นผู้อยู่ใต้อำนาจเท่านั้น สำหรับผู้ครอบครองอำนาจแล้วอาจเพิกเฉยหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามได้ อำนาจและแรงกดขี่ที่อยู่ภายใต้ระบบได้รับเป็นแรงผลักดันสำคัญทำให้เกิดความเห็นต่าง จนแตกแยกเกิดเป็นแนวคิดการสร้างสังคมใหม่เพื่อความเท่าเทียม

ส่วนมั่วเหียน (莫言) เป็นนักเขียนนวนิยายชาวจีน งานเขียนของเขาได้รับรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมประจำปี ค.ศ. 2012 นำเสนอให้เห็นถึงการเรียกร้องเสรีภาพของชาวจีนที่เริ่มต้นจากการต่อสู้เพื่อนำพาตนเองให้พ้นสภาพจากการเป็นเหยื่อของระบบอำนาจที่กดขี่ประชาชน และนำเสนอข้อจำกัดของเสรีภาพภายใต้แนวคิดสังคมแห่งความเท่าเทียมของพรรคคอมมิวนิสต์ แม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์จะมอบหลักประกันเสรีภาพเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยการบัญญัติเป็นรูปธรรมผ่านกฎหมายรัฐธรรมนูญ และให้ความสำคัญกับการสร้างความเท่าเทียมระหว่างบุคคลมากกว่าการปลูกฝังคุณธรรมให้คนในสังคมต้องปฏิสัมพันธ์กันด้วยความเคารพตามลำดับชนชั้น เพื่อปลูกฝังค่านิยมชุดใหม่แทนที่ค่านิยมชุดเก่า แต่ในทางปฏิบัติแนวคิดที่ถูกปลูกฝังมาในยุคสังคมนิยมยังคงมีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมอยู่ ตัวละครในนวนิยายของมั่วเหียนจึงมีความซับซ้อนจากส่วนผสมของแนวคิดโบราณที่รับสืบทอดค่านิยมของสังคมต่อกันมา และแนวคิดใหม่ที่ถูกปลูกฝังตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เสรีภาพของตัวละครในนวนิยายของมั่วเหียนจึงเป็นเสมือนภาพ

หลอกตาที่ถูกกำหนดขึ้น เป็นเพียงเสรีภาพที่กล่าวอ้างได้ตามกฎหมายเท่านั้น แต่ไม่อาจปรากฏให้เห็นได้จริงในทางปฏิบัติ ดังนี้ สาเหตุประการสำคัญที่ทำให้กระบวนการเสรีภาพของพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเรียกร้องความเป็นสังคมนิยมแบบเท่าเทียมกันไม่อาจเป็นจริงได้ เพราะชนชั้นนำผู้ครอบครองอำนาจการปกครองยังยึดติดแนวคิดศักดินาตามคตินิยมแบบเก่า ม้าวเหียนเกิดใน ค.ศ.1955 เขาเติบโตมาพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของประเทศจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์ที่เริ่มก่อร่างสร้างตัว หลังการล้มล้างลัทธิจักรวรรดินิยม ศักดินานิยม และทุนนิยมขุนนาง และกำหนดความหมายของประเทศจีนให้ก้าวสู่ความเป็นจีนใหม่ ความเท่าเทียมถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นเป้าหมายการนำพาสังคมไปสู่เสรีภาพ โดยการใช้อำนาจทางกฎหมายเป็นเครื่องมือเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ และสลายรากเหง้าของขั้วอำนาจในระบบศักดินา ตลอดจนจารีตประเพณีแบบโบราณตามแนวคิดของขงจื้อ พรรคคอมมิวนิสต์พยายามปรับเปลี่ยนสังคมจีนสู่ความเป็นจีนใหม่ที่ไร้ระบบชนชั้น ทว่าภายใต้การปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์เสรีภาพของประชาชนชาวจีนยังคงถูกจำกัดด้วยแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ยังคงฝังแน่นอยู่ในสังคมจีน การเติบโตมาภายใต้บริบททางสังคมดังกล่าวทำให้ม้าวเหียนเข้าใจความซับซ้อนของสังคมจีน และสามารถนำประสบการณ์ของเขาถ่ายทอดไว้ในนวนิยาย ทำให้ผู้อ่านเข้าใจสังคมจีนที่มีความซับซ้อนของระบบแนวคิดทั้งใหม่และเก่า

ในขณะที่นวนิยายเรื่อง ความฝันในหอแดง แสดงให้เห็นเสรีภาพภายใต้ข้อจำกัดของสังคมนวนิยายของม้าวเหียนกลับแสดงถึงการควบคุมบังคับที่อยู่เหนือเสรีภาพ นอกจากนี้ตัวบทนวนิยายทั้งสองยังมีจุดร่วมเดียวกันที่แสดงให้เห็นว่ากฎข้อปฏิบัติใดๆ ที่กำหนดขึ้นจักไม่บังคับใช้อย่างเคร่งครัดกับชนชั้นที่มีอำนาจเหนือกว่าของสังคม แม้นวนิยายเรื่อง ความฝันในหอแดง และนวนิยายของม้าวเหียนจะแตกต่างกันด้วยบริบททางสังคมและการปกครองทั้งโครงสร้างและแนวคิด แต่ในความแตกต่างกลับมีจุดร่วมที่สะท้อนให้เห็นถึงการต่อสู้และการต่อรองของผู้ที่อยู่ใต้อำนาจการกดขี่ของ

สังคม เป็นการแสดงพฤติกรรมตอบโต้เพื่อเรียกร้องเสรีภาพให้กับตัวเอง สาเหตุการเรียกร้องเกิดจากข้อจำกัดทางสังคมที่กดทับลงบนตัวมนุษย์ลิดรอนความเป็นอิสระของมนุษย์ประการหนึ่ง ความไม่พอใจในสถานภาพที่เป็นอยู่หรือไม่พอใจในสิทธิที่ได้รับอีกประการหนึ่ง ไม่ว่าจะด้วยสาเหตุประการใดล้วนแล้วแต่สื่อถึงความขัดแย้งทางสังคม เมื่อความขัดแย้งภายในใจที่เป็นนามธรรมความรู้สึกถูกปลดปล่อยออกมาเป็นรูปธรรมด้วยการกระทำ ขบวนการเรียกร้องเสรีภาพเพราะต้องการเป็นอิสระจากการควบคุมของสังคมก็เกิดขึ้น และจบสิ้นเมื่อฝ่ายผู้เรียกร้องได้รับสิทธิตามเป้าหมายที่เรียกร้องหรืออาจถูกขังยั้งให้ต้องยุติลงด้วยอำนาจที่เหนือกว่า

จุดร่วมของกลุ่มตัวบทที่ศึกษานำเสนอความเหลื่อมล้ำที่เกิดจากการกำหนดกฎเกณฑ์ไว้เคร่งครัดเฉพาะกลุ่มบุคคล สำหรับชนชั้นนำทางการปกครองแล้วกฎต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีข้อยกเว้นทั้งสิ้น เห็นได้ว่าชนชั้นผู้มีอำนาจของสังคมซึ่งเป็นผู้บัญญัติกฎเกณฑ์ของสังคมหรืออีกนัยหนึ่งคือผู้นำการเรียกร้องเสรีภาพ กลับเป็นผู้ละเมิดกฎทั้งหลายทั้งปวงและใช้อำนาจควบคุมบังคับผู้อื่นตลอดจนเป็นผู้สร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมเสียเอง หากผู้บัญญัติกฎเกณฑ์ของสังคมมิได้ยอมรับในกฎแห่งเสรีภาพที่สร้างขึ้นเองแล้ว เสรีภาพในสังคมนั้นต้องพบกับความย้อนแย้ง จึงนำไปสู่คำถามที่ว่าเสรีภาพในนวนิยายที่ศึกษาถูกประกอบสร้างขึ้นด้วยมุมมองเช่นไร งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์แนวคิดเสรีภาพในนวนิยายที่ศึกษา ประกอบกับการศึกษาบริบททางสังคมเพื่อเชื่อมโยงไปถึงการวิเคราะห์แนวคิดและค่านิยมทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและทัศนคติของตัวละคร

1.2 กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยแนวคิดเรื่องเสรีภาพ สำหรับสังคมตะวันออกเช่นสังคมจีน นักวิชาการซึ่งศึกษาเสรีภาพในสังคมจีนจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ เห็นว่าในยุคก่อนราชวงศ์ฉินนั้นชาวจีนค่อนข้างมีอิสระ แต่ในเอกสารหลังยุคราชวงศ์ฉิน ซึ่งเป็นราชวงศ์แรก

ที่รวบรวมแผ่นดินจีนเข้าไว้เป็นปึกแผ่นและเป็นราชวงศ์แรกๆที่เริ่มใช้ระบบการรวบอำนาจการปกครองไว้ที่ศูนย์กลาง กลับพบว่าคำว่า “เสรีภาพ” มักเขียนควบคู่ไปกับคำว่า “ไม่มี” (Geng Yunzhi, 2008, pp. 1-2) หลังจากที่ฉินสื่อหวงตี้ เสร็จสิ้นภารกิจการรวมแผ่นดินจีนเข้าเป็นหนึ่งเดียวกันและสถาปนาตัวเองขึ้นเป็นจักรพรรดิ ก็มีพระราชอำนาจสูงสุดเหนืออำนาจอื่นใด อำนาจดังกล่าวถูกใช้เพื่อกวาดล้างงานเขียนและกำจัดผู้ที่มีความคิดเห็นต่างไปจากแนวคิดหลักทางการปกครอง ในสังคมจีนการกำจัดแนวคิดที่มีความเห็นต่างมักเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางการปกครอง นโยบายการกวาดล้างความคิดต่างแม้จะมีขึ้นเพื่อลดความแตกแยกของแนวคิดการปกครอง มิให้เกิดแนวคิดแปลกแยกที่แตกต่างไปจากหลักวิถีที่สังคมกำหนด แต่ในมุมหนึ่งก็เป็นการควบคุมอิสระทางความคิดเพื่อเอกภาพของสังคม หากการถูกจำกัดให้อยู่ใต้อำนาจเบ็ดเสร็จของกษัตริย์ผู้ครองแผ่นดินในระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์คือความเป็นปกติของสังคม ก็กล่าวได้ว่าเสรีภาพเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะมีในสังคมจีน ทว่านักวิชาการจีนที่ศึกษาเสรีภาพในสังคมจีนเห็นว่าสภาพดังกล่าว ไม่อาจนำมาใช้เป็นเหตุให้กล่าวว่าสังคมจีนไร้เสรีภาพ (Geng Yunzhi, 2008, p. 3) ความเห็นเกี่ยวกับเสรีภาพในสังคมจีนยังคงความสับสนและขัดแย้งกันเอง หากว่าชีวิตในสังคมการปกครองแบบอำนาจเบ็ดเสร็จมีเสรีภาพ เสรีภาพในสังคมดังกล่าวจะแตกต่างหรือคล้ายคลึงกับเสรีภาพในสังคมจีนยุคใหม่ เพราะเป็นที่ทราบโดยทั่วกันว่าสังคมจีนภายใต้หลักแนวคิดขงจื้อที่สร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้วยระบบศักดินา ทำให้ผู้ที่ด้อยอำนาจต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้มีอำนาจโดยการควบคุมทางเศรษฐกิจและนำไปสู่การกดขี่ต่อกันเป็นลำดับขั้น เหตุใดนักวิชาการชาวจีนจำนวนไม่น้อยจึงเห็นว่าเป็นอยู่ภายใต้ระบบแนวคิดที่ไม่น่าจะบังเกิดเสรีภาพนั้นมีเสรีภาพ สังคมจีนมองเสรีภาพด้วยแนวคิดเช่นไร

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า “จื่อโหยว” (自由) คำภาษาจีนที่ใช้หมายถึงทั้งอิสระและเสรีภาพ ในหัวข้อนี้จึงเป็นการศึกษาแนวคิดเสรีภาพในนิยามของจื่อโหยว

1.2.1 แนวคิดความเป็นอิสระตามธรรมชาติของจวงจื่อ

เมื่อก้าวถึงความเป็นอิสระของจีน ผู้ที่ศึกษาปรัชญาจีนมักจะนึกถึงแนวคิดของจวงจื่อ (庄子) จวงจื่อเป็นจอมปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่ในสำนักปรัชญาเต๋า รองจากปรมาจารย์เหลาจื่อ (老子) มีชีวิตอยู่ในช่วงสมัยจั้นกั๋วอันเป็นยุคสงครามของจีน (475 – 221 B.C.) ยึดถืออุดมการณ์ความเป็นอิสระเป็นหลักดำเนินชีวิต นิยมความเป็นอิสระตามวิถีธรรมชาติ ไม่รับการผูกมัดด้วยกรอบของสังคม เขาเห็นว่าหลักความดีงามทั้งหลายไม่ใช่กฎเกณฑ์ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อกำหนดและตัดสินค่าความเป็นมนุษย์ (Ge Zhaoguang, 2001, p. 185) ปรัชญาของจวงจื่อจึงให้ความสำคัญกับการเป็นอิสระอย่างธรรมชาติ พบว่าคัมภีร์จวงจื่อเน้นนำเสนอแนวคิดการอยู่อย่างรู้จักและยอมรับธรรมชาติมากกว่าปรับเปลี่ยนแก้ไขในสิ่งที่ธรรมชาติเป็น ไม่นิยมการวางกฎเกณฑ์เพื่อจัดการเปลี่ยนแปลงสังคม

ปรัชญาสายจวงจื่อเห็นว่ามนุษย์เกิดแต่ฟ้า มนุษย์ก็ควรเป็นไปตามธรรมชาติ (人是“天”之所生，应当顺应自然) (Ge Zhaoguang, 2001, p. 185) ฟ้าในข้อความนี้มีได้ใช้ในความหมายของ “สวรรค์” แต่หมายถึง “ธรรมชาติ” อาจอธิบายความตามประโยคข้างต้นได้ว่า การถือกำเนิดของมนุษย์เป็นกระบวนการที่เป็นไปตามวิถีแห่งธรรมชาติ เมื่อพื้นฐานการกำเนิดมีมาแต่ธรรมชาติ หลังกำเนิดเกิดมาบนโลก มนุษย์ก็ควรจะให้ตัวเองดำเนินไปตามวิถีแห่งธรรมชาติ ไม่ตัดแปลงตัวเองจนทำลายตัวตนตามธรรมชาติของตน จวงจื่อเห็นว่าผู้ที่เข้าถึงวิถีแห่งธรรมชาติ จะรักษาความเป็นธรรมชาติของตน ไม่ปรุงแต่งให้มากเกินไปหรือตัดทอนให้ลดน้อยลงไปจนสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง มนุษยธรรมและครรลองธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นหลักแห่งความดีงาม และยึดถือเอา

ประกอบสร้างเป็นตัวตนนั้นกลับเป็นปัจจัยกดดันและสร้างความทุกข์ให้กับมนุษย์เอง (จวงจื้อ, 2554, p. 181) เห็นได้ว่าแนวคิดจวงจื้อมีแนวคิดตรงกันข้ามกับขงจื้อ ปรัชญาสำนักขงจื้อมุ่งสร้างกรอบควบคุมสังคม เพื่อจำกัดขอบเขตการกระทำและตัดสินคุณค่าของมนุษย์ เป็นการรักษาสังคมการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ให้อยู่ในความเป็นระเบียบ โดยใช้มนุษย์ธรรมและครรลองธรรมเป็นคุณธรรมเชิดชูมนุษย์ของปรัชญาขงจื้อ สาวกผู้เลื่อมใสในคำสอนของสำนักขงจื้อ จะยึดถือเอาคุณธรรมทั้งสองประการนี้มาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต แต่จวงจื้อกลับมองว่าการประกอบสร้างมนุษย์ด้วยหลักการทั้งหลายเหล่านี้ดูคลืนตัวตนเดิมแท้ของมนุษย์จนทำให้มนุษย์สูญเสียธรรมชาติและอิสระของตัวเอง และเห็นว่าธรรมชาติสร้างมนุษย์มาอย่างไรก็ควรคงลักษณะความเป็นธรรมชาติตามที่ถูกสร้าง

จวงจื้อเห็นว่าหลักคุณธรรมจริยธรรมที่สังคมใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินความถูกและความผิดนั้นทำลายธรรมชาติของมนุษย์ เพราะเมื่อชุดความรู้อันเป็นเหตุผลถูกสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนหลักการที่มนุษย์คิดค้นขึ้นแล้ว อากาหลงในความรู้ของมนุษย์ก็มักกำเริบขึ้นจนบดบังเหตุและผลตามความเป็นจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติไปเสียสิ้น จวงจื้อนำเสนอมุมมองการตัดสินเรื่องราวไว้ว่า การเกิดขึ้นของสิ่งหนึ่งมีอาจอธิบายให้แจ้งได้ด้วยเหตุปัจจัยภายในตัวของมันเอง เพราะเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นย่อมมีความเป็นมาที่ประกอบเป็นตัวมัน สิ่งที่พบตรงหน้าอาจเป็นเพียงด้านหนึ่งของเหตุก่อนหน้า เมื่อพิจารณาเพียงด้านใดด้านหนึ่งก็อาจกล่าวได้โดยความประการหนึ่ง แต่เมื่อพิจารณาเรื่องราวโดยองค์รวมก็อาจกล่าวได้โดยความอีกประการหนึ่ง ด้วยเหตุเช่นนี้จึงไม่ควรตัดสินสิ่งใดโดยพิจารณาเหตุปัจจัยที่ประกอบเป็นตัวมันเพียงด้านเดียว (จวงจื้อ, 2554, p. 100) กล่าวคือ จวงจื้อไม่เห็นด้วยกับการใช้มุมมองเฉพาะตายตัวในการมองเรื่องทุกอย่าง เพราะแต่ละสิ่งย่อมมีเหตุที่สร้างผลเป็นตัวมันแตกต่างกัน การสร้างความเข้าใจและยอมรับความเป็นไปของสรรพสิ่งต่างหากจะทำให้สังคมเข้าถึงความสงบร่มเย็นอย่างแท้จริง

มนุษย์จะยอมรับธรรมชาติของสรรพสิ่งได้ เมื่อมนุษย์ไม่ตัดสินคุณค่าของกันและกัน ไม่ว่าจะ เป็นคุณค่าการดำรงอยู่หรือคุณค่าการกระทำ จวงจื่อเห็นว่าสรรพสิ่งล้วนแต่มีคุณค่ากันทั้งสิ้น แม้สิ่งที่ ไร้ประโยชน์ก็ยังคงประโยชน์ของการไร้ประโยชน์ เฉกเช่นที่จวงจื่อพบว่าต้นไม้ใหญ่บนเขาอยู่รอดจาก คมขวานของคนตัดฟันมาได้เพราะเป็นไม้ชนิดที่ไม่ก่อประโยชน์ ความไร้ประโยชน์ของต้นไม้จึงทำให้ ต้นไม้อยู่รอดโตเป็นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาและเป็นที่พักพิงของสัตว์ทั้งหลาย (จวงจื่อ, 2554, p. 325) เห็นได้ ว่าการตั้งเกณฑ์ตัดสินคุณค่าของสรรพสิ่งเป็นการจำกัดโลกทัศน์การมองโลกของมนุษย์ให้หดแคบลง มองข้ามตัวตนที่เป็นอยู่ตามธรรมชาติ และให้ความสำคัญกับความดีและความงามที่กล่าวอ้างเพราะ ชอบด้วยผลประโยชน์ข้างตัวเอง เช่นนี้แล้วจึงเข้าใจได้ว่าหลักความดีงามทั้งหลายก็ไม่ต่างอันใดจาก กิเลสทั้งหลายที่พอกพูนสร้างตัวตนให้กับมนุษย์ ยิ่งผู้ใดเทิดทูนหรือยึดติดค่าความดีความงามมาก กระทั่งหลงระเห็จคิดว่าตัวเองดีเหนือผู้อื่นก็จักกระทำตัวเป็นผู้ประเมินตัดสินค่าการกระทำของผู้อื่น สำหรับการอยู่รวมกลุ่มเป็นสังคมแล้ว มุมมองการตัดสินค่าของมนุษย์ยังทำให้สังคมเกิดการแบ่งแยก เขาและเรา ซึ่งการแบ่งแยกก็เป็นจุดเริ่มต้นของการนำสังคมไปสู่ความแตกแยกในที่สุด ดังนี้ หลักเกณฑ์ทั้งหลายที่มนุษย์สร้างขึ้นกำกับพฤติกรรมของมนุษย์จึงเป็นอำนาจการแบ่งแยกกลุ่ม ประเภทของมนุษย์ ทำให้มนุษย์สูญเสียอิสระความเป็นตัวของตัวเองและคุณค่าอันมีอยู่ตาม ที่ ธรรมชาติสร้างมา

การตัดสินคุณค่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแบ่งฝักฝ่ายทางสังคม ทว่าคุณค่าของสรรพสิ่งใน มุมมองของจวงจื่อคือความไม่แน่นอนมีการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ แม้แต่มนุษย์ก็ไม่อาจคงความดี หรือความเลวไว้ให้คงที่ตลอดเวลา ธรรมชาติการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งล้วนมีการเปลี่ยนแปลง เมื่อสิ่ง ทั้งหลายดำเนินไปจนถึงปลายสุดของด้านหนึ่งก็จะตีกลับไปสู่ปลายสุดของอีกด้านหนึ่ง ไม่อาจมีสิ่งใดที่ ดำรงคงสภาพเดียวไว้ตลอดกาล ผู้ที่คุณสมบัติเฉพาะตัวอันโดดเด่นนั้นมักจะต้องเผชิญกับการต่อต้านหรือ

การแสวงหาผลประโยชน์จากผู้อื่น (จวงจื้อ, 2554, p. 326) จวงจื้อเห็นว่าความเป็นกลางไม่สุดขั้วไปข้างใดข้างหนึ่งเป็นหนทางที่จะหลีกเลี่ยงการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง มีเพียงการเดินตามแนวคิดของเต๋าเท่านั้นที่จะอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง

เห็นได้ว่า อิสระของจวงจื้อสัมพันธ์กับตัวตนอันเป็นอิสระที่ไม่ถูกผูกมัดไว้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพราะสรรพสิ่งทั้งหลายไม่อาจรักษาตัวเองไว้ในสภาพเดิมได้ตลอดกาล สิ่งหนึ่งอาจกลับกลายเป็นอีกสิ่งหนึ่งได้เสมอ ภายใต้ความแตกต่างของสรรพสิ่งแท้จริงคือความไม่แตกต่างของการเปลี่ยนแปลง อิสระตามแนวคิดของจวงจื้อจึงหมายถึงการปล่อยให้สิ่งต่างๆ ดำเนินไปตามวิถีของมัน โดยที่เราเป็นเพียงผู้เฝ้าดูอย่างไม่แสดงการคัดค้านแม้จะคิดเห็นต่าง เพราะธรรมชาติมีกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ เพียงแต่ยอมรับและปล่อยให้สิ่งต่างๆ เป็นไปตามวิถีของมัน อิสระของจวงจื้อจึงหมายถึงการปล่อยให้สรรพสิ่งดำเนินไปตามวิถีที่เป็น เมื่อธรรมชาติคืออิสระ ธรรมชาติจึงเป็นขอบเขตการกระทำและความคิดอันเป็นที่มาของความประพฤติกองมนุษย์ ส่วนมนุษย์เป็นผู้กำหนดกรอบพฤติกรรมมาร แสดงออกของตัวเอง

1.2.2 แนวคิดเสรีภาพทางสังคมของขงจื้อ

ปรัชญาขงจื้อเป็นปรัชญาสังคมที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจมนุษย์ด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรม เมื่อแรกที่ขงจื้อยังไม่เข้าใจความเป็นไปของสรรพสิ่งจึงพยายามบอกให้มนุษย์ยึดถือหลักความดีงามอย่างสังคมยุคโบราณกาล ทว่าหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ขงจื้อพยายามนำกลับมาเผยแผ่นั้นกลับไม่ได้รับการตอบรับเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะปรัชญาเหล่านั้นเป็นปรัชญาที่เหมาะสมแก่ยุคสมัยที่มันเคยอยู่เท่านั้น การฟื้นฟูหลักมนุษยธรรมและครรลองธรรมในยุคเก่าก่อนให้กลับคืนมาเพื่อสร้างสังคมที่เป็นอยู่ให้เป็นเช่นที่เคยเป็นนั้นเป็นการหยุดยั้งเวลาให้หยุดอยู่กับที่และเป็นแนวคิดที่ฝืนกระแสการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ

จากเนื้อหาในคัมภีร์จวงจื๊อบอกให้ทราบว่าขงจื๊อรับเอาแนวคิดอิสระอย่างเป็นธรรมชาติมาจากเหลาจื๊อ² เมื่อครั้งขงจื๊อไปหาเหลาจื๊อ และพูดคุยกันถึงมนุษยธรรมและครรลองธรรม เหลาจื๊อไม่เห็นด้วยกับการทุ่มเทประกาศความดีงามของมนุษยธรรมและครรลองธรรมของขงจื๊อ การปลุกฝังจิตสำนึกที่ดีชั่วตามวิถีของเหลาจื๊อคือการปล่อยให้ผู้คนเรียนรู้คุณค่าของสรรพสิ่งอย่างเป็นธรรมชาติ การป่าวร้องเชิดชูความเลอค่าของคุณธรรมดังเช่นที่ขงจื๊อกระทำอยู่ทั้งรังแต่จะสร้างความกังวลและสับสนให้กับผู้ที่ได้ยินได้ฟัง เหลาจื๊อเห็นว่า ความดีความงามเป็นสิ่งที่มียู่แล้วในธรรมชาติและแยกจากความชั่วร้ายอย่างชัดเจนโดยมิต้องโต้เถียงหาความแตกต่าง เฉกเช่นสีขาวยและดำบนตัวห่านขาว และอีกา เมื่อขงจื๊อนำคำพูดของเหลาจื๊อมาขบคิดและเฝ้าสังเกตธรรมชาติจนเข้าใจหลักการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ เขาจึงนำหลักการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติมาใช้เปลี่ยนแปลงสังคม (จวงจื๊อ, 2554, p. 263) เมื่อขงจื๊อเฝ้าสังเกตธรรมชาติตามคำสอนของเหลาจื๊อ จนเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ขงจื๊อจึงเข้าร่วมในกระบวนการแปรเปลี่ยนโดยการจำลองสังคมของธรรมชาติมาเป็นสังคมของคนด้วยความสัมพันธ์และปล่อยให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปตามวิถีความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยควบคุมการกระทำของผู้ร่วมสังคม โดยผูกติดกฎของความเปลี่ยนแปลงอย่างธรรมชาติเข้ากับการเปลี่ยนแปลงตามความสัมพันธ์ ทว่าภายใต้แนวคิดความเป็นอิสระอย่างธรรมชาติ บุคคลจึงเป็นผู้กำหนดขอบเขตความสัมพันธ์ของตัวเอง ขงจื๊อสร้างหลักความสัมพันธ์พร้อมเหตุผลทางศีลธรรมควบคุมธรรมชาติของอารมณ์อันน่าเกลียดของมนุษย์ ทำให้กฎเกณฑ์ทางสังคมมีการถ่วงดุลและกลมกลืนเข้ากันอย่างเป็นธรรมชาติ

² นักปราชญ์ผู้ได้รับการนับถือว่าเป็นปรมาจารย์ของลัทธิเต๋า และผู้แต่งคัมภีร์เต๋าเต๋อจิง (道德经) ไว้เป็นหลักคำสอนประจำลัทธิเต๋า (ผู้วิจัย)

ดังจะเห็นได้ว่าสังคมจีนแต่โบราณใช้แบบแผนความสัมพันธ์เป็นกลไกจัดระเบียบสังคม
 เนื้อความในคัมภีร์เมิ่งจื่อกล่าวถึงการสร้างสังคมโดยใช้ระบบความสัมพันธ์ตามแนวคิด
 “เบญจสัมพันธ์” ซึ่งกล่าวถึงสถานะความสัมพันธ์ 5 คู่ ได้แก่ เจ้ากับข้า พ่อกับลูก สามีกับภรรยา พี่กับ
 น้อง และเพื่อนกับเพื่อน ดังความที่ปรากฏในคัมภีร์ว่า

“องค์โหว่จื่อสอนมวลประชาให้รู้จักเพาะธัญพืชทั้งห้า เมื่อธัญพืชทั้งห้า
 สุกงามดี ประชาชาติย่อมมีโอกาสได้รับการอบรมบ่มเพาะ โดยที่วิถีแห่งมนุษย์
 นั้น เมื่ออิ่มท้องแล้ว อบอุ่นด้วยเครื่องนุ่งห่มแล้ว สุขสบายในที่พำนักแล้ว แต่
 ไร้การศึกษาสั่งสอนก็จักไกลเคียงสัตว์เดรัจฉาน ผู้เป็นอริยมนุษย์จึงครุ่นกังวล
 อีก แล้วแต่งตั้งเซี่ยให้เป็นเสนาด้านธรรมาการ สั่งสอนให้เข้าใจสัมพันธ์ภาวะ
 ระหว่างมนุษย์ ให้มีน้ำจิตซิดเซื้อระหว่างบิดากับบุตร ให้มีครรลองธรรม
 ระหว่างเจ้ากับข้าบริวาร ให้มีการแบ่งแยกฐานะหน้าที่ระหว่างสามีกับภรรยา
 ให้มีลำดับอาวุโสระหว่างผู้ใหญ่กับผู้เยาว์ ให้มีสัจจะระหว่างมิตรกับมิตร”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 (คัมภีร์เมิ่งจื่อ, 2558, p. 107)
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

เนื้อหาความสัมพันธ์ที่กล่าวไว้ในคัมภีร์สะท้อนให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่ถูกสร้างขึ้นอย่างให้
 ความสำคัญกับความสมดุสนั้น กำหนดจริยธรรมที่คู่ความสัมพันธ์ควรปฏิบัติต่อกันไว้อย่างชัดเจน ดังนี้
 ระหว่างพ่อกับลูกเป็นไปด้วยความผูกพัน (亲) ระหว่างเจ้ากับข้าเป็นไปด้วยความชอบธรรม (义)
 ระหว่างสามีกับภรรยาตั้งอยู่บนความแตกต่าง (别) ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้เยาว์ให้ความสำคัญกับลำดับ
 ออาวุโส (序) และระหว่างเพื่อนเป็นไปด้วยความไว้วางใจกัน (信) “เบญจสัมพันธ์” ของเมิ่งจื่อ

นอกจากจะเป็นกรอบกำหนดแนวทางความสัมพันธ์ระหว่างคู่ความสัมพันธ์ที่มีมาแต่โบราณแล้ว ยังถูกยกเป็นกรอบกำหนดเสรีภาพในการอยู่ร่วมกันด้วย

1.2.3 ความหมายของ “เสรีภาพ” (freedom) และ “อิสรภาพ” (liberty)

ใน *Encyclopedia of Human Rights in the United States* ให้นิยาม “เสรีภาพ” (freedom) ไว้ว่า มีอำนาจหรือความสามารถที่จะกระทำการใดๆ โดยปราศจากข้อจำกัดบังคับจากปัจจัยภายนอก ปราศจากการถูกจำกัดควบคุม มีอำนาจในการเลือกที่จะกระทำและพัฒนาตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของสัมพันธ์รัฐ ภาวะของบุคคลที่มีสิทธิตามสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มภาคภูมิ (Freedom is the power or capacity of acting without any external compulsion; absence of restraint; the power to choose one's actions and develop one's own personality, especially in relation to the state; the state of a person having his or her human rights fully respected.) (H.Victor Conde, 2011) นิยามข้างต้นกล่าวถึงเสรีภาพไว้หลายความหมาย ต่างก็แสดงถึงเสรีภาพในการกระทำที่ปราศจากข้อผูกมัดอันเป็นพันธนาการจากปัจจัยภายนอก และได้รับการยอมรับในฐานะมนุษย์ที่มีสิทธิอย่างเต็มที่เช่นเดียวกับมนุษย์ผู้อื่น

ส่วน “อิสรภาพ” (liberty) ใน *Encyclopedia of Human Rights in the United States* ให้ความหมายไว้ว่า คือ สถานะความเป็นอิสระ สามารถกระทำได้ได้ตามความปรารถนา มีสิทธิทางสังคม การเมืองหรือเศรษฐกิจ มีเสรีภาพที่ปลอดจากอำนาจเผด็จการหรือการกดขี่ และมีเสรีภาพตามกฎหมาย (The quality or state of being free; the power to do as one pleases; the positive enjoyment of various social, political or economic rights or privileges; freedom from arbitrary or despotic control; and freedom to be subject to and follow the rule of law.) (H.Victor Conde, 2011) ตามความหมายนี้ “อิสรภาพ” ให้ความสำคัญกับความ เป็นอิสระ

ที่ปราศจากการใช้อำนาจกดขี่บังคับ สามารถกระทำได้ตามความต้องการ และยอมรับกรอบเสรีภาพ ภายใต้กฎหมาย

ทั้งเสรีภาพและอิสรภาพมีความแตกต่างกันในข้อปลีกย่อยของความหมาย “เสรีภาพ” หมายถึง ความเป็นอิสระที่ปราศจากการพันนาการ ส่วน “อิสรภาพ” หมายถึง ความเป็นอิสระที่ไม่อยู่ภายใต้อำนาจการกดขี่บังคับ แต่ความเป็นอิสระของทั้ง “เสรีภาพ” และ “อิสรภาพ” ก็ยังอยู่ภายใต้ข้อตกลงร่วมของสังคม

1.2.4 “จื่อโหยว” นิยามเสรีภาพตามความหมายสากลในสังคมวัฒนธรรมขงจื่อ

จื่อโหยวเป็นคำความหมายเดิมที่มีอยู่แล้วในสังคมจีน หมายถึงความเป็นอิสระตามธรรมชาติ เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม เสรีภาพตามความหมายของจื่อโหยว จึงเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมสังคม ต่างจาก “เสรีภาพ” และ “อิสรภาพ” ของตะวันตกที่มีข้อกำหนดของกฎหมายกำหนดไว้เป็นกรอบเสรีภาพ เมื่อแนวคิดเสรีภาพอย่างตะวันตกเข้าสู่สังคมจีนก็ส่งผลให้จื่อโหยวต้องรับเอาความหมายของเสรีภาพเพิ่มเติมเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความหมาย กรอบเสรีภาพตามกฎหมายที่จื่อโหยวต้องยอมรับเข้ามา จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะความย้อนแย้งของเสรีภาพ แต่ว่าวัฒนธรรมเดิมของสังคมจีนมีความแข็งแกร่งมากกระทั่งแนวคิดต่างวัฒนธรรมไม่อาจแทรกเข้ามาได้โดยง่ายคายนัก แม้สังคมจีนจะรับเอาแนวคิดเสรีภาพอย่างตะวันตกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างสังคมจีนยุคใหม่ แต่ชาวจีนบางส่วนก็ยังคงยึดติดกับกรอบความคิดเดิม ปฏิเสธไม่ยอมรับและไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อตกลงร่วมอันเป็นกรอบของเสรีภาพ ดังนี้ เราจึงพบปัญหาเสรีภาพในสังคมจีนที่ให้ความสำคัญกับอิสระเหนือสิทธิประการหนึ่ง และปัญหาการโต้แย้งที่ว่าสังคมจีนเป็นสังคมไร้เสรีภาพอีกประการหนึ่ง ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะไม่เข้าใจในความหมายของ “จื่อโหยว” และแนวคิดเสรีภาพของสังคมจีน

(1) ที่มาและความหมายของจื่อโหยว

“จื่อโหยว” เป็นคำภาษาจีนที่ถูกภาษาญี่ปุ่นยืมไปใช้ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง ยุคที่การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างจีนและญี่ปุ่นเจริญสูงสุด ญี่ปุ่นยืมคำ “จื่อโหยว” ไปใช้จากการศึกษาเอกสารทางประวัติศาสตร์ กฎหมาย และคัมภีร์ในศาสนาพุทธของจีน ในเอกสารภาษาจีนโบราณมักพบ “จื่อโหยว” ถูกใช้ในความหมายว่า 1. ไม่ถูกจำกัดและผูกมัด เป็นตัวของตัวเอง (不受限制和约束, 己作主) 2. ตัดสินใจด้วยตนเอง กระทำตามความคิดของตนเอง (自作主张, 按着自己的想法行动) 3. สบายอกสบายใจ ไร้กังวล (舒畅, 悠然自得) ดังนี้ คำว่า “จื่อโหยว” ในภาษาจีนโบราณจึงมีความหมายของความเป็นอิสระที่ได้กระทำตามความต้องการของตนเอง และการปลดปล่อยจากภาระทั้งปวง เช่นเดียวกับความหมายที่ปรากฏในเอกสารโบราณของญี่ปุ่น และเมื่อญี่ปุ่นรับเอาแนวคิด “เสรีภาพ” และ “อิสราภาพ” จากตะวันตก ล่ามชาวญี่ปุ่นชื่อโมะริยะมะ ทะเกชิโร (森山多吉郎) เป็นผู้แปลทั้งสองคำนี้เป็นภาษาญี่ปุ่นด้วยตัวอักษรคันจิที่อ่านเป็นภาษาจีนได้ว่า “จื่อโหยว” (自由) และเมื่อเหลียงฉีเซา (梁启超) และคังโหยวเหวย (康有为) นักปฏิรูปชาวจีนศึกษาแนวคิดการปฏิรูปจากงานเขียนของชาวญี่ปุ่นเพื่อเตรียมการปฏิรูปประเทศจีนให้พ้นจากความล้าสมัยในช่วงรัชสมัยของจักรพรรดิกวงซิว (光绪皇帝) ก็พบคำว่า “จื่อโหยว” ปรากฏในงานเขียนที่มีเนื้อหาการปฏิรูปหลายครั้ง หลังจากญี่ปุ่นยืมคำว่า “จื่อโหยว” ไปใช้เป็นเวลานาน “จื่อโหยว” ก็ถูกนักปฏิรูปชาวจีนนำกลับคืนสู่ประเทศจีน และบุคคลสำคัญที่นำคำว่าจื่อโหยวกลับคืนสู่ประเทศก็คือเหลียงฉีเซา (Ma Chunyan, 2014, pp. 57-59)

เมื่อคำว่า “จื่อโหยว” กลับสู่สังคมจีนช่วงแรก ถูกเชื่อมโยงเข้ากับความหมายของคำว่า “อำนาจ” เหลียงฉีเซา นักปฏิรูปผู้นำ “จื่อโหยว” ในความหมาย “เสรีภาพ” อย่างตะวันตกเข้าสู่สังคมจีน เห็นว่าสิ่งมีชีวิตที่เหมาะสมเท่านั้นที่จะมีชีวิตอยู่รอด ความอยู่รอดจึงเป็นแรงผลักดันที่ทำให้ทุกคน

ไฝหาความเหนือกว่าเพื่อสร้างตัวเองให้อยู่เหนือผู้อื่น และแสดงอำนาจความเป็นอิสระที่เหนือกว่าของตนเอง ขอบเขตของอิสระจะปรากฏขึ้นเมื่อผู้แสดงอำนาจความเป็นอิสระพบกับผู้แสวงหาความเป็นอิสระที่แข็งแกร่งพอกัน เสรีภาพในความหมายของเหลียงจึงสัมพันธ์กับการแสวงหาอำนาจ เป็นรางวัลที่ผู้แสวงหาความเหนือกว่าสมควรได้รับ ส่วนการถูกกดขี่เป็นบทลงโทษที่ผู้ละทิ้งตัวตนของตนเองสมควรได้รับ (Hao Chen, 2014, p. 124)

การมองว่า “จื้อโหยว” คือ “อำนาจ” และการเอาแต่ใจ (纵情恣欲) ส่งผลให้คำนี้มีความหมายของการทำตามความต้องการของตัวเอง และสูญเสียความชอบธรรมในการกล่าวอ้างถึงเสรีภาพ เหียนฟู (严复) นักคิดนักวิชาการรุ่นอาวุโสเสนอให้ใช้คำว่า “จื้อเหยา” (自繇) ในการแปลคำว่า “เสรีภาพ” และ “อิสราภาพ” โดยให้เหตุผลสนับสนุนว่า ความหมายของจื้อเหยาแต่แรกนั้นหมายถึง การไม่ถูกผูกมัดจากภายนอก ส่วนเหลวไหล กำริบ เป็นความหมายลบที่เกิดขึ้นในภายหลัง นอกจากนี้เขาเห็นว่าเสรีภาพจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ร่วมสังคมต่างรักษาเสรีภาพของกันและกัน นอกจากนี้คังโหยวเหวยไม่เห็นด้วยกับการใช้คำว่าจื้อโหยวแปลคำว่าเสรีภาพซึ่งเป็นแนวคิดที่รับมาจากตะวันตกเช่นกัน เขาเห็นว่า “เสรีภาพ” มิได้มีความหมายสอดคล้องกับคำว่าจื้อโหยวซึ่งหมายถึงการเอาแต่ใจ มุมมองเสรีภาพที่แตกต่างของเหียนฟูกับคังโหยวเหวยส่งผลให้เหลียงฉีเซาทบทวนและปรับแก้ไขความหมายของ “จื้อโหยว” เสียใหม่ ในการนำเสนอครั้งใหม่ที่เขาเสนอว่า จื้อโหยวมิได้ถูกใช้เพื่อการปกป้องอำนาจ แต่เป็นการปกป้องผู้ถูกระทำ และเห็นว่าจื้อโหยวจะช่วยปลดปล่อยชาวจีนจากรากเหง้าแห่งความวิตติและความเลวร้ายของสังคมจีน ในทัศนะของเหลียง จื้อโหยวมิใช่อำนาจพิเศษของผู้แข็งแกร่งอีกต่อไป แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนมีสิทธิพึงครอบครองและได้รับอย่างเสมอกัน ผลจากการทบทวนความหมายของเหลียงทำให้เขานำเสนอความหมายของเสรีภาพในความหมายของ “จื้อจื้อ” (自治) และละทิ้งความหมายเดิมที่แสดงถึงอำนาจหรือการเอาแต่ใจ เพราะจื้อจื้อมี

ความหมายสำคัญสองประการ ประการแรก การไม่ถูกจำกัดให้อยู่ภายใต้การปกครองของผู้อื่น (不受治于他人之义) ตามความหมายนี้ทุกคนเป็นผู้ปกครองตนเองและไม่อยู่ภายใต้การปกครองของผู้อื่นผู้ใด การปกครองตนเองคือการมีส่วนกำหนดบทบัญญัติทางกฎหมายและยอมรับบทบัญญัติที่ตนเองร่วมกำหนดขึ้น ประการที่สอง สามารถควบคุมขอบเขตความชอบธรรมของตนเอง (能治自己之义) เป็นผู้ไม่รู้จักขอบเขตเสรีภาพของผู้อื่น ความหมายจี้จื่อของเหลียงนอกจากจะอยู่ภายใต้ข้อตกลงทางกฎหมายแล้ว ยังประกอบด้วยจิตสำนึกทางจริยธรรม ดังนั้นผู้ที่รู้จักเสรีภาพของผู้อื่นตามแต่ความพอใจของตนเองก็คือผู้ที่ไร้เสรีภาพหรือผู้ที่ไม่สามารถปกครองตนเอง (不自由 (自治) 者) (Hao Chen, 2014, p. 125)

นอกจากเหลียงฉีเขาจะย้ำเน้นความหมายเสรีภาพการอยู่ร่วมเป็นสังคมกลุ่มใหญ่แล้ว แนวคิดเสรีภาพที่ให้ความสำคัญกับการปกครองตนเองสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของแนวคิดขงจื้อซึ่งเป็นแนวคิดหลักทางการปกครองของสังคมจีนที่ว่า ฝึกฝนตนเองรักษาระเบียบบ้านเคารพระเบียบเมืองทั่วหล้า ย่อมเป็นสุข (修身齐家治国平天下) เสรีภาพตามความหมายของเหลียงจึงเกิดจากการนำเอาแนวคิดดั้งเดิมของสังคมผสมผสานกับแนวคิดใหม่ที่ไหลเข้าสู่สังคมจีน (Hao Chen, 2014, p. 127)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

เสรีภาพหรือจี้จื่อโหยวตามความหมายข้างต้นจึงถูกจำกัดให้อยู่ภายใต้ข้อตกลงทางกฎหมาย และข้อจำกัดจากจิตสำนึกภายในที่ถูกปลูกฝัง จี้จื่อโหยวจึงไม่ใช่อิสระที่สามารถกระทำตามแต่ความต้องการของตนเอง แต่เป็นอิสระภายใต้ขอบเขตข้อจำกัดของสังคม อันหมายถึงข้อกฎหมายและจิตสำนึกทางจริยธรรม

(2) ข้อสรุปของแนวคิดเสรีภาพในสังคมวัฒนธรรมขงจื้อ

ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเสรีภาพทำให้เกิดการถกเถียงเสรีภาพในสังคมจีนของนักวิชาการชาวจีน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการสายอนุรักษนิยมมองว่าเสรีภาพเป็นสิ่งที่มียู่แล้วในสังคมจีน และกลุ่มนักวิชาการสายเสรีนิยมที่มองว่าเสรีภาพที่มีอยู่แต่เดิมมิใช่เสรีภาพที่แท้จริง

นักวิชาการสายอนุรักษนิยม (文化保守主义) เช่น เหลียงชู่หมิง (梁漱溟) เฮ้อหลิน (贺麟) สวีฟู่กวน (徐复观) เฟิงโหย่วหลาน (冯友兰) โหมวจงซาน (牟宗三) เป็นต้น ต่างเห็นพ้องกันว่า “จื้อโหยว” เป็นแนวคิดที่อยู่คู่กับสังคมจีนมาแต่โบราณ การประกอบสร้างสังคมของจีนแตกต่างไปจากตะวันตก จะสร้างเสรีภาพอย่างตะวันตกให้เกิดขึ้นกับสังคมจีนนั้นเป็นไปได้ เมื่อพิจารณาบริบททางสังคมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดขงจื้อซึ่งเป็นแนวคิดกระแสหลักของสังคมจีนโบราณนั้น มองว่ามนุษย์มิได้เพียบพร้อมบริบูรณ์ ความดั่งงามของมนุษย์เกิดจากการสั่งสมคุณธรรม การเพิ่มพูนคุณธรรมนั้นจำต้องอาศัยการฝึกฝนการอยู่ร่วมสังคม สังคมแรกของมนุษย์คือสังคมครอบครัว และเมื่อเติบโตใหญ่การเรียนรู้ของมนุษย์ค่อยขยายออกสู่สังคมภายนอกครอบครัว จื้อโหยวในความหมายของสังคมตามแนวคิดขงจื้อคือการมุ่งเน้นให้มนุษย์อยู่ในกรอบการกระทำของตนเอง ด้วยการทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ยอมรับความเป็นไปของสังคม ไม่เข้าไปวุ่นวายกับสิ่งต่างๆ ที่ดำเนินไปตามวิถีของมัน (Fang Guanghua, 2015, pp. 184-192)

เสรีภาพของนักวิชาการสายอนุรักษนิยมเป็นเสรีภาพในกรอบวัฒนธรรมขงจื้อ ที่ให้ความสำคัญกับการสร้างเสรีภาพตามความสัมพันธ์บนพื้นฐานการอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว แม้ว่าความสัมพันธ์กำหนดกรอบเสรีภาพการอยู่ร่วมกัน เช่นเดียวกับกฎหมายของตะวันตก แต่เสรีภาพตามแนวคิดอย่างตะวันตกกลับสามารถสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นกับสังคม ส่วนจื้อโหยวในกรอบความสัมพันธ์ของสังคมวัฒนธรรมขงจื้อ กลับสร้างชนชั้นแบ่งแยกกลุ่มคนทำให้สังคมเต็มไปด้วยความ

เหลื่อมล้ำ ทั้งนี้เป็นเพราะจื่อโฮยวในสังคมวัฒนธรรมขงจื้อใช้หลักความสัมพันธ์ตามแนวคิด “เบญจสัมพันธ์” และ “สายสัมพันธ์หลัก 3 คู่” (三纲) จำกัดความเป็นอิสระตามเงื่อนไข ความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันไปตามสถานภาพของแต่ละบุคคล เสรีภาพการกระทำของแต่ละคนจึง แปรเปลี่ยนตามสถานภาพระหว่างคู่ความสัมพันธ์ เสรีภาพของแต่ละบุคคลจะมากหรือน้อย ยังขึ้นอยู่กับสายสัมพันธ์หรือความชอบพอใจส่วนบุคคลด้วย “จื่อโฮยว” ในสังคมวัฒนธรรมขงจื้อจึงเป็น เสรีภาพที่มีระดับของความเหลื่อมล้ำ

ส่วนนักวิชาการสายเสรีนิยมของจีน เช่น หูซื่อ (胡适) อินไห่กวง (殷海光) หลินอู่เซิง (林毓生) เป็นต้น มองว่าเสรีภาพที่แท้จริงเริ่มต้นจากการได้รับเสรีภาพทางการเมือง ตามความเห็นของหูซื่อการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเสรีภาพของประเทศทางฝั่งตะวันออกมิได้ชูเสรีภาพทางการเมืองขึ้นเป็นประเด็นสำคัญ จึงมีอำนาจประเทศสู่เส้นทางการเมืองแบบประชาธิปไตย นักวิชาการสายนี้ยังเห็นว่า แนวคิดเสรีภาพที่ใกล้เคียงกับแนวคิดสายเสรีนิยมคือแนวคิดของพุทธศาสนา ทว่าเสรีภาพในพุทธศาสนาเป็นแนวคิดเพื่อการดำรงชีวิตที่เน้นหนทางหลีกเลี่ยงบรรเทาความ รุนแรงของปัญหา แต่ไม่อาจปลุกปลอบให้มนุษย์ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อเสรีภาพของตัวเอง แม้ภาษาจีนจะ ใช้จื่อโฮยวในความหมายของเสรีภาพ แต่ความหมายเดิมของจื่อโฮยวคือความเป็นอิสระ ความรู้สึก สบายใจ ความรู้สึกเช่นนี้แม้จะน่าชื่นชม แต่ก็ไม่ใช่เสรีภาพอย่างตะวันตกที่กล่าวไว้ในปรัชญาการเมือง สายเสรีนิยม และไม่ใช่เสรีภาพอย่างที่กล่าวไว้ในปรัชญาศาสนา (Fang Guanghua, 2015, pp. 184-192)

ส่วนจื่อโฮยวในความหมายของนักวิชาการสายเสรีนิยมเป็นเสรีภาพที่ให้ความสำคัญกับ เสรีภาพทางการเมือง ซึ่งแสดงถึงอำนาจของความเป็นอิสระตามระบอบประชาธิปไตย คำกล่าวที่ว่า สังคมจีนยุคจารีตไม่มีเสรีภาพก็เพราะว่าสังคมจีนยุคนั้นไม่มีการคุ้มครองสิทธิความเป็นอิสระ เสรีภาพ

ของบุคคลจึงมีขอบเขตความเป็นอิสระไม่เท่ากัน อาจมากบ้างน้อยบ้างหรืออาจไม่มีเลย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานภาพอันเป็นความหมายที่ได้รับการประกอบสร้างจากสังคม

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 วิเคราะห์แนวคิดเสรีภาพที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* และนวนิยายของมัวเหยียน

1.3.2 ศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีนที่สัมพันธ์กับแนวคิดเสรีภาพในวรรณกรรมดังกล่าว

1.4 สมมติฐานในการวิจัย

ในบริบทสังคมจีน เสรีภาพของบุคคลถูกจำกัดด้วยข้อจำกัดทั้งจากภายนอกและภายใน ข้อจำกัดภายนอก ได้แก่ ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และระบอบสังคมนิยม ส่วนข้อจำกัดภายใน ได้แก่ อุดมการณ์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างบุคคลที่เรียกว่า “เบญจสัมพันธ์” ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะต่างๆ 5 ประการ ได้แก่ เจ้ากับข้า พ่อกับลูก สามีกับภรรยา พี่กับน้อง และเพื่อนกับเพื่อน นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* และนวนิยายของมัวเหยียน ชี้ให้เห็นถึงความย้อนแย้งของเสรีภาพ กล่าวคือ ในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งมีข้อจำกัดเรื่องเสรีภาพ ตัวละครกลับให้ความสำคัญกับเสรีภาพ รวมทั้งพยายามต่อสู้และต่อรองเพื่อเสรีภาพ ในขณะที่ยุคสังคมนิยมซึ่งรัฐธรรมนูญให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ แต่นวนิยายกลับชี้ให้เห็นภาพลวงตาของเสรีภาพ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของระบบทุนนิยมและอุดมการณ์ “เบญจสัมพันธ์” ที่ยังคงดำรงอยู่อย่างเหนียวแน่น

1.5 วิธีการดำเนินงานวิจัย

1.5.1 ศึกษาตัวบทนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* และ นวนิยายของมั่วเหยียน

1.5.2 สำนวณเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเขียนและนวนิยายที่ศึกษา

1.5.3 ศึกษาแนวคิดเสรีภาพ ทั้งในส่วนที่เป็นแนวคิดของตะวันตกและของจีน

1.5.4 ศึกษาบริบททางสังคม แนวคิดทางการปกครองที่มีผลต่อการจัดระบบสังคม

ตั้งแต่ประเทศจีนยังอยู่ภายใต้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จนกระทั่งหลัง

ล้มล้างการปกครอง และเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมภายใต้การนำ

ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายที่ศึกษา

1.5.5 แนวคิดทางสังคมที่ส่งผลต่อการประกอบสร้างตัวตนของตัวละคร

1.5.6 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์

1.5.7 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

1.6.1 ศึกษาตัวบทงานวรรณกรรม *ความฝันในหอแดง* ฉบับภาษาจีน

1.6.2 ตัวบทวรรณกรรมประเภทนวนิยายของมั่วเหยียนจากตัวบทต้นฉบับภาษาจีนที่

แต่งขึ้นก่อนได้รับรางวัลโนเบล คือ ก่อน ค.ศ. 2012 ทั้งหมด 7 เรื่อง ได้แก่

(1) *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* (红高粱家族) (1986)

(2) *ลำนำกระเทียม* (天堂蒜薹之歌) (1988)

(3) *อกโตสะโพกใหญ่* (丰乳肥臀) (1995)

(4) *ป่าชายเลน* (红树林) (1999)

(5) *ทนต์ไม้จันทร์* (檀香刑) (2001)

(6) ความเหนื่อยล้าแห่งชีวิตและความตาย (生死疲劳) (2006)

(7) กบ (蛙) (2009)

1.7 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.7.1 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยสะกดถ่ายถอดเสียงภาษาจีนเป็นภาษาไทยตาม *หลักเกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิีไทย* จัดทำโดยคณะกรรมการพิจารณาเกณฑ์การถอดเสียงภาษาจีนเป็นภาษาไทย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ดังนั้น ชื่อและบางกลุ่มคำอาจมีการเขียนและออกเสียงอ่านแตกต่างจากที่ชาวไทยคุ้นเคย เช่น ขงจื้อเป็นขงจื่อ จิ้นซีฮ้องเต้เป็นฉินซือหวงตี้ เป็นต้น แต่สำหรับคำว่าเต้า ซึ่งภาษาจีนแมนดารินออกเสียงว่าเต้า ผู้วิจัยเลือกที่จะเขียนว่าเต้าตามคัมภีร์จวงจื่อฉบับแปลภาษาไทย

1.7.2 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แปล “freedom” เป็นภาษาไทยว่า “เสรีภาพ” และแปล “liberty” ว่า “อิสระภาพ” ตามความหมายของ *Encyclopedia of Human Rights in the United States* (H.Victor Conde, 2011) และ *พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย อ.เปลื้อง ณ นคร (เปลื้อง ณ นคร)*

1.8 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจพบว่าม้งงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* และนวนิยายของมั่วเหยียนอยู่จำนวนไม่น้อย ในบรรดางานวิจัยทั้งหลายพบว่าม้งผู้สนใจศึกษาเรื่องเสรีภาพในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* และนวนิยายของมั่วเหยียน ด้วยเช่นกัน

1.8.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง*

จากการสำรวจพบว่ามีกลุ่มผู้สนใจนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* จำนวนมากและศึกษานวนิยายเรื่องนี้มาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ชิง *ความฝันในหอแดง* ได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งในสี่ของนวนิยายคลาสสิกของจีน จึงมีผู้ทำการศึกษาไว้ก่อนหน้าจำนวนมาก จนกลายเป็นศาสตร์เฉพาะของการศึกษานวนิยายจีนโบราณ และเป็นสาขาวิชาหนึ่งที่รู้จักกันในชื่อของ “หอแดงวิทยา” และเรียกนักวิชาการที่ศึกษานวนิยายเรื่องนี้ว่า “นักหอแดงวิทยา” ในที่นี้จึงขอสรุปงานศึกษาที่มีผู้ศึกษาไว้ก่อนแล้ว

(1) หวงหลิน (黄霖) รวบรวมประวัติการศึกษานวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ไว้ในหนังสือ *ประวัติการศึกษานวนิยายจีน* (中国小说研究史) ตั้งแต่สมัยราชวงศ์ชิงถึงศตวรรษที่ 20 โดยแบ่งเนื้อหาการศึกษาเป็น สองช่วง ได้แก่ ช่วงก่อนศตวรรษที่ 20 และช่วงศตวรรษที่ 20 ตามจุดเด่นการศึกษาในแต่ละยุคสมัย

ช่วงก่อนศตวรรษที่ 20 มุ่งเน้นศึกษาคุณค่าทางวรรณศิลป์ของตัวบทนวนิยาย งานศึกษาที่ได้รับการยอมรับและมีอิทธิพลต่อนักวิชาการรุ่นหลังเป็นงานของกลุ่ม *จื่อผิง* (脂评) โดยมี “จื่อเยี่ยนไจ” (脂砚斋) เป็นตัวแทนกลุ่ม นักวิจารณ์กลุ่มนี้เริ่มศึกษา *ความฝันในหอแดง* ตั้งแต่ยังเป็นนวนิยายฉบับคัดลอก จากผลการศึกษาของเหล่านักวิชาการจีนกลุ่มนี้สรุปได้ว่า *ความฝันในหอแดง* เป็นนวนิยายคลาสสิกที่ได้รับการยกย่องว่ามีชีวิตชีวาและมีความสมจริง มีทั้งจุดเด่นและจุดด้อย บุคลิกและนิสัยก็ไม่สุดโต่งดงามหรือเลวร้ายไปด้านใดด้านหนึ่ง ตัวละครมีความสมจริงอย่างมนุษย์ทั่วไปในสังคม ไม่คงความดีเลิศสมบูรณ์พร้อมเช่นตัวละครในงานประพันธ์ก่อนหน้า และเนื้อเรื่องที่ประกอบขึ้นด้วยโครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรอง มีใช้โครงเรื่องเดี่ยวตามธรรมเนียมการประพันธ์ที่เคยมีมา ทำ

ให้นวนิยายมีชีวิตชีวาน่าติดตามมากขึ้น นอกจากนี้ การใช้ศิลปะในการโน้มน้าวโดยแฝงความให้ผู้อ่านต้องครุ่นคิดทำให้ผู้อ่านต้องอ่านอย่างใคร่ครวญเพื่อเข้าใจความหมายที่ซ่อนไว้

ต่อมาในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 เป็นยุคแห่งการศึกษาด้วยทฤษฎีโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางปรัชญาและทฤษฎีวรรณกรรมของตะวันตกเพื่อศึกษานวนิยาย และค้นหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการประพันธ์นวนิยาย ในด้านการศึกษาด้วยทฤษฎีพบว่าบทความ “วิจารณ์ความฝันในหอแดง” ของหวังกั๋วเหวย (王国维) เป็นบทความบทแรกที่ทดลองประยุกต์ใช้ทฤษฎีตะวันตกศึกษานวนิยายจีนคลาสสิก เขาเขียนบทความดังกล่าวโดยใช้แนวคิดของ อาร์เทอร์ โชเพนเฮาเออร์ (Arthur Schopenhauer) นักปรัชญาชาวเยอรมัน และความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์และงานวรรณกรรม นำเสนอการปลดปล่อยตนเองให้หลุดพ้นจากความทุกข์และความเจ็บปวดของตัวละครในเรื่องชี้ให้เห็นว่าอารมณ์เป็นสาระการดำเนินชีวิต ในด้านการศึกษาตัวละครก็เริ่มใช้แนวคิดทางจิตวิทยาและปรัชญาในการอภิปรายนวนิยาย ดังเช่นที่ เฉิงจื่ออีวี (成之于) ใช้อภิปรายตัวละครเอกหญิงทั้ง 12 ตัวในนวนิยาย ตัวละครเอกหญิงทั้ง 12 ตัว เป็นแบบฉบับชีวิตผู้หญิง 12 แบบ เขากล่าวว่า “ความทุกข์ที่ตัวละครได้รับ เป็นความทุกข์ที่ผู้หญิง 12 แบบบนโลกนี้ประสบ” งานศึกษาของเขาถูกรวมไว้ในหนังสือ “รวมบทวิจารณ์นวนิยาย”

ในส่วนองงานที่ศึกษาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการประพันธ์นวนิยาย พบว่าหูซื่อ (胡适) นักคิด นักวิชาการและนักวรรณคดีชาวจีนเป็นบุคคลสำคัญที่ให้ความสนใจค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปริศนาที่ยังไม่อาจหาคำตอบได้แน่ชัด โดยเฉพาะประวัติผู้แต่ง เขาศึกษาโดยใช้วิธีศึกษาค้นคว้าและพิสูจน์หาข้อเท็จจริงจากข้อมูลและเอกสารทางประวัติศาสตร์ ซึ่งตัวเขาเองเชื่อว่าวิธีการดังกล่าวยังไม่เคยมีผู้ใดใช้ศึกษามาก่อน ผลการศึกษาของหูซื่อได้รับการยอมรับจากนักวิชาการ “หอแดงวิทยา” และใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อมา ผลการศึกษาของเขาได้ข้อเท็จจริงอัน

เกี่ยวกับนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ว่า ผู้ประพันธ์นวนิยายคือ ‘เฉาเสวี่ยฉิน’ (曹雪芹) มีชาติกำเนิดเกิดในตระกูลผู้ดีที่รับราชการมาหลายชั่วอายุคน พร้อมกับให้ความเห็นว่า ความเจริญรุ่งเรืองและตกต่ำของครอบครัวตระกูลเจี๋ยคือชีวิตจริงของเฉาเสวี่ยฉิน

ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ถือว่าเป็นยุคแห่งการศึกษาด้วยทฤษฎี ยุคนี้เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1977 – 1995 การศึกษานวนิยายมีความหลากหลายมากขึ้นด้วยมุมมองของทฤษฎีแนวใหม่ เช่น โครงสร้างนิยม ทฤษฎีระบบ เป็นต้น โดยให้ความสำคัญกับการค้นหาเจตนารมณ์การประพันธ์นวนิยายของนักเขียน จึงปรากฏงานศึกษาจำนวนมากที่มุ่งเน้นสืบค้นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้แต่งในด้านต่างๆ เช่น ครอบครัว ถิ่นที่อยู่ ผลงาน ภาพเขียนยันต์ผู้แต่ง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีงานที่ศึกษาเกี่ยวกับต้นฉบับตัวบทนวนิยาย เช่น ผู้ประพันธ์นวนิยายที่แท้จริง ช่วงเวลาการประพันธ์นวนิยาย เป็นต้น ศึกษาแก่นเรื่องตัวละคร และประวัติการศึกษานวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง*

ช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม อิทธิพลทางการเมืองและสังคมส่งผลกระทบต่อการศึกษานวนิยาย แนวคิดทางการเมืองสอดแทรกเข้าเป็นแนวคิดการศึกษาด้วยบท เช่น การต่อสู้ทางชนชั้น การวิพากษ์ศักดินานิยม เป็นต้น ในด้านการศึกษาตัวละครเห็นได้ว่า มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับวัตถุและสิ่งแวดล้อมมากกว่าตัวละคร ละเลยความสำคัญของตัวละคร นอกจากนี้ยังละเลยความหลากหลายของความเป็นมนุษย์และทำให้เรียบง่ายด้วยคำจำกัดความของชนชั้น ตัวละครมีเพียงพวกที่ปกป้องระบบศักดินาและพวกต่อต้านศักดินา กลายเป็นตัวละครชั่วตรงข้ามสองพวก งานศึกษาในช่วงนี้จึงเป็นงานที่เขียนขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจใหม่ ให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงความสมจริงของตัวละครที่มีความซับซ้อนเหมือนกับมนุษย์ทั่วไปในสังคม เช่น “ต้นฉบับการวิเคราะห์นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง*” (红楼梦论稿) ของ เจียงเหอเซิน (蒋和森) “การวิเคราะห์ตัวละครในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง*”

(红楼梦人物论) ของ ถงเสวี่ (佟雪) ”ตัวละครและฉากหลังของนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง*” (红楼梦的背景与人物) ของ จูเหมยเฉวี่ยน (朱眉权) เป็นต้น

(2) ศูนย์วิจัยความฝันในหอแดง สถาบันวิจัยศิลปะจีน (中国艺术研究院红楼梦研究所) รวบรวมบทความเกี่ยวกับนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ที่ตีพิมพ์ลงในวารสารและหนังสือพิมพ์ระหว่าง ค.ศ. 1911 – 1949 เป็นข้อมูลเพื่อการศึกษาไว้เป็นรูปเล่มในชื่อว่า “หนังสือรวมข้อมูลหายากเพื่อการศึกษานวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง*” (红楼梦研究希见资料汇编) หนังสือดังกล่าวมีเนื้อหาหลากหลาย ตีพิมพ์บทความเรียงก่อนหลังตามเวลาปฏิทิน มีทั้งที่เขียนเพื่อให้อ่านและเขียนในเชิงวิจารณ์ อาจแบ่งกลุ่มเนื้อหาได้ดังนี้

(2.1) ภาพรวมของนวนิยายทั้งเล่ม มีทั้งที่แสดงความคิดเห็นต่อเนื้อหาโดยรวมของนวนิยายทั้งเล่มและเฉพาะช่วงหรือตอน บ้างก็เขียนในเชิงแสดงความรู้สึกหลังอ่านจบ บ้างก็เขียนแสดงความรู้สึกต่อแนวการเขียนนวนิยาย เช่น “บทอภิปรายความฝันในหอแดง” (红楼梦新谈) ของ อู๋มี (吴宓) “บทพรรณนาความฝันในหอแดง” (红楼梦新叙) ของ เฉินตู้ซิว (陈独秀) เป็นต้น

(2.2) ประวัติักเขียน ในส่วนนี้มีทั้งที่นำเสนอประวัติของนักเขียน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่และทัศนะของนักเขียน “แนวคิดเรื่องชีวิตของเฉาเสวี่ยฉิน” (曹雪芹的生活观) ของ ผู่ผิง (芙萍) “ความงามของผู้หญิงในสายตาของเฉาเสวี่ยฉิน” (曹雪芹目中的女性美) ของ ตันฉ่ง (淡厂) เป็นต้น

(2.3) การวิจารณ์ตัวละคร เมื่อเทียบกับตัวละครหลักของนวนิยายแล้วอาจกล่าวได้ว่าในช่วง ค.ศ. 1911 – 1949 มีผู้สนใจศึกษาตัวละครไม่มากนัก เช่น วันเกิดและตายของจ่าหยวนซุน (贾元

春の生死) ของ ฮว่าเตี้ย (化蝶) “สถานะของสีเหริน” (袭人的身份) ของ ตงกั้วตี้จี (东郭迪吉) เป็นต้น

(2.4) การศึกษาเรื่องอื่น ๆ เช่น ปริศนาตัวละคร “ใครคือจาย่าเป่าอี้ว” (谁为贾宝玉) ของ เย่วกง (乐公) เปรียบเทียบ “ความฝันในหอแดง กับนวนิยายเรื่องจื่อเย่เย่” (红楼与子夜) ของ ผิงเซิง (萍生) “โครงเรื่อง ความฝันในหอแดง” (红楼梦之结构) ของ หวังจาย่าอี้ว (王家械) เป็นต้น

บทความที่หนังสือเล่มนี้รวบรวมไว้ส่วนมากเป็นบทความในเชิงวิจารณ์แสดงข้อคิดเห็นส่วนตัวที่มีต่อนวนิยาย มีทั้งที่เป็นบทความสั้นๆ ที่เขียนแสดงความคิดเห็นส่วนตัว และบทความเชิงวิชาการขนาดยาว หนังสือเล่มดังกล่าวจึงนำเสนอให้เห็นมุมมองการศึกษานวนิยายที่หลากหลายทั้งเชิงประวัติและเชิงวิจารณ์

(3) จากการสำรวจข้อมูลวิทยานิพนธ์ พบวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับเสรีภาพในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* 1 ฉบับ เป็นวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต ชื่อหัวข้อ “การเรียกร้องเสรีภาพและการปลดปล่อยตัวตน: สังคมการศึกษาในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง*” (自由与个性解放的诉求——《红楼梦》的教育世界) (2014) ศึกษาโดย อี้วหยัง (于洋) วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานวิจัยทางด้านเสรีภาพทางการศึกษา ของนักศึกษาศาखाประวัติศาสตรศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฝึกหัดครูจงหัว โดยใช้นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* เป็นตัวบทการศึกษา งานวิจัยนำเสนอระบบการศึกษาที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อผูกขาดความรู้ การเรียนการสอนถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขต่างๆ ที่สร้างขึ้นมารองรับกันอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้คนขาดเสรีภาพทางการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเสรีภาพของตัวละครในมุมมองของการศึกษาที่สัมพันธ์กับมนุษย์ ด้วยเหตุผลที่ว่าการศึกษาเป็นรากฐานของชีวิต ในทางกลับกันชีวิตก็เป็นจุดกำเนิดของการศึกษา อีวีหยังเห็นว่านวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* เป็นบันทึกการบ่มเพาะการเจริญเติบโตของตัวละครที่ถูกประกอบสร้างด้วยการศึกษา เนื้อหาในบทที่ 1 ความสำคัญของระบบการศึกษาที่สัมพันธ์กับระบบการรับราชการของจีน บทที่ 2 ค่านิยมทางการศึกษาที่เริ่มต้นจากครอบครัว บรรยายกาศสังคม การศึกษาที่เต็มไปด้วยความคาดหวังของคนรุ่นพ่อแม่สร้างความกดดันให้กับลูก ตัวละครรุ่นลูกจึงพยายามเรียกร้องเพื่อปลดปล่อยตัวเองให้พ้นจากเงื่อนไขความกดดันของสังคม บทที่ 3 ระบบการศึกษา เช่น เกณฑ์อายุเข้าเรียน ชั่วโมงเรียน เป็นต้น วิธีการจัดการเรียนการสอน บทเรียน และวิถีชีวิตของครูผู้สอนและเหล่านักเรียนในโรงเรียนเอกชนประจำตระกูลจ๋า พร้อมกับนำเสนอท่าทีของตัวละครในนวนิยายที่มีต่อระบบสอบเข้ารับราชการ พัฒนาการแนวคิดปรัชญาขงจื้อและการเขียนเรียงความด้วยฉันทลักษณ์ปาถุ่เหวิน ตลอดจนวิเคราะห์การเรียนเพื่อความรู้อย่างมีคุณภาพ เปรียบเทียบกับการเรียนเพื่อการสอบ บทที่ 4 แนวทางการสร้างความสัมพันธ์หรือสร้างสังคมของผู้ชาย เนื้อหาบทนี้แสดงให้เห็นความไม่ลงรอยของคนสองรุ่น รุ่นพ่อที่สร้างความสัมพันธ์เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ส่วนรุ่นลูกสร้างความสัมพันธ์เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว สัมพันธภาพเพื่อประโยชน์ส่วนตัวสะท้อนให้เห็นถึงการเรียกร้องอิสระทางการเมืองของครอบครัว บทที่ 5 กล่าวถึงการศึกษาของสตรีและลักษณะของสตรีที่ดีในบริบทสังคมจารีต การอบรมสตรีในจวนตระกูลจ๋าเป็นภาพจำลองความขัดแย้งของการศึกษาของสตรีกับคุณธรรมของสตรี บทที่ 6 ศึกษากระบวนการศึกษาของตระกูลจ๋าเพื่อเปรียบเทียบระบบการศึกษาของโรงเรียนเอกชนในสมัยราชวงศ์หมิงและชิง ในส่วนของบทสรุป อีวีหยังกล่าวว่านวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* เรียกร้องการปลดปล่อยปัจเจกบุคคลให้เป็นอิสระจากเงื่อนไขของการศึกษาที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับเป้าหมายของการสอบขุนนาง

อีวีหยังศึกษาเสรีภาพทางการศึกษาในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* เพื่อชี้ให้เห็นว่าระบบการศึกษาในนวนิยายถูกสร้างขึ้นเพื่อรองรับระบบการสอบขุนนาง เมื่อเป้าหมายของการเรียนถูกสร้างขึ้นเพื่อการสอบ ผู้เรียนจึงไร้ทางเลือก จากมุมมองนี้จะเห็นว่าการศึกษาสร้างข้อจำกัดให้กับความหมายของชีวิตของตัวละคร งานวิจัยของอีวีหยังศึกษานวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ในแง่มุมที่เห็นว่านวนิยายถูกเขียนเพื่อเรียกร้องการปลดปล่อยสังคมจากข้อผูกมัดการศึกษา โดยเฉพาะการปลดปล่อยผู้เรียนจากระบบการเรียนเพื่อสอบ

นอกจากนี้การสำรวจเพิ่มเติมพบว่านักวิจัยยุคปัจจุบันมีแนวทางการศึกษานวนิยายที่แตกต่างไปจากยุคก่อนหน้า เช่น การศึกษาเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม ได้แก่ วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต “ผู้หญิงใน “อุดมคติ” จากมุมมองทางวัฒนธรรมไทยกับจีน – การศึกษาเปรียบเทียบนางเอกในวรรณกรรมเรื่อง *สี่แผ่นดิน* และ *ความฝันในหอแดง*” (2012) ของ Qian Ren ศึกษาการแปลนวนิยายเป็นภาษาต่างประเทศ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต เรื่อง “การศึกษาความฝันในหอแดงฉบับแปลภาษาญี่ปุ่น (1892 – 2015)” (《红楼梦》日译本研究(1892-2015)) (2015) ของ ซ่งตาน (宋丹) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับศาสตร์อื่น เช่น วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต “การเขียนบทและการเผยแพร่ภาพยนตร์เรื่อง *ความฝันในหอแดง*” (红楼梦) 的影视改编与传播 (2013) ของ จ่านหยวนหยวน (咎园园) เห็นได้ว่าแนวทางการศึกษายุคใหม่เป็นการประสานความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับศาสตร์แขนงอื่น เป็นการเชื่อมต่อโลกทัศน์การศึกษาเข้ากับความรู้ด้านอื่นๆ เพิ่มความเป็นสากลดึงดูดให้ชาวต่างชาติให้ความสนใจกับการศึกษา *ความฝันในหอแดง*

1.8.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษานวนิยายของมั่วเหยียน

นวนิยายของมั่วเหยียนได้รับการยกย่องในด้านคุณค่าจากนักวิชาการตั้งแต่ก่อนที่เขาจะได้รับรางวัลโนเบล ยืนยันได้จากปริมาณบทความและงานวิจัยจำนวนมากไม่น้อยที่นำเอานวนิยายของมั่วเหยียนมาเป็นตัวบทในการศึกษา แต่ว่าจำนวนตัวบทที่ใช้จำกัดอยู่เพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้น หลังจากมั่วเหยียนได้รับรางวัลโนเบล งานวรรณกรรมของเขาถูกนำมาตีพิมพ์เผยแพร่อีกครั้ง นักอ่านจึงชวนขวายนวนิยายของเขาอ่านได้อย่างไม่ยากนัก และนักวิชาการก็สามารถรวบรวมตัวบทเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลทางการศึกษาได้ง่ายขึ้น หลายปีมานี้นวนิยายของมั่วเหยียนจึงถูกหยิบยกมาเป็นตัวบทเพื่อการศึกษามากขึ้น อาจแบ่งประเภทของงานที่ศึกษาตามแนวทางการศึกษาได้ ดังนี้

(1) การศึกษาศิลปะการประพันธ์ กลวิธีการเล่าเรื่องและอิทธิพลของงานเขียนที่ส่งผลต่องานวรรณกรรมของมั่วเหยียน เช่น งานที่ศึกษาศิลปะการประพันธ์ของมั่วเหยียนมักเกิดจากแรงดึงดูดของรูปแบบการเขียนที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว พบว่าความแปลกใหม่ในงานของมั่วเหยียนเกิดจากการหลอมรวมเอาศิลปะการเขียนแนวตะวันตกและจีนเข้าไว้ด้วยกัน นักเขียนต่างชาติที่มีอิทธิพลต่องานเขียนของเขา ได้แก่ วิลเลียม ฟอคล์เนอร์ (William Faulkner) ควะวะบะตะ ยะซุนะริ (Kawabata Yasunari) กาเบรียล การ์เซีย มาร์เกซ (Gabriel Garcia Marquez) การเรียนรู้แนวการเขียนนวนิยายจากนักเขียนต่างชาติ ทำให้ศิลปะการประพันธ์ของเขาไม่ซ้ำกับคนอื่นและไม่ซ้ำกับงานที่เคยเขียนไปแล้วของตนเอง นอกจากนี้เขายังพัฒนาแนวการเขียนของตัวเองด้วยการผสมผสานรูปแบบการเขียนที่พบในงานวรรณกรรมจีนโบราณ เช่น กลอนเพลงโบราณ นิยายแฟนตาซี นิทานพื้นบ้าน เป็นต้น ตัวอย่างงานวิจัยประเภทนี้ได้แก่ วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต เรื่อง “การศึกษาการประพันธ์นวนิยายของมั่วเหยียนกับงานวรรณกรรมมุขปาฐะของจีน” (莫言小说创作与中国口头文学传统) (2017) ของ จังเซียงควาน (张相宽) วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต เรื่อง “การศึกษา

เปรียบเทียบผู้ซ่งหลิง (蒲松齡)³ และมั่วเหยียน” (蒲松齡莫言比较研究) (2015) ของ
 เจ้าสยา (赵霞) วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต เรื่อง “สำนึกนิยมนิยายของ มั่ว
 เหยียน” (莫言小说的虚拟现实主义) (2014) ของ ตังกั๋วจวิน (董国俊) บทความเรื่อง
 “Hallucination and madness: The impact of censorship on Mo Yan’s writing” ในวารสาร
 Minnesota Review. (2014), ของ Wang, Jinghui บทความเรื่อง “A literary genealogy:
 Faulkner, Garcia Marquez, and Mo Yan”, ในวารสาร Moravian Journal of Literature &
 Film (2014) ของ M. Thomas Inge

(2) การศึกษาตัวละคร ตัวละครในนวนิยายของมั่วเหยียนมักมีที่มาจากบุคคลจริงใน
 ประวัติศาสตร์ที่ใช้ชีวิตอยู่ในอำเภอเกามี่ หรืออาจเป็นตัวละครในตำนาน หรือเป็นตัวละครที่นักเขียน
 สร้างขึ้นอย่างเกินจริงเพื่อแสดงถึงจุดมุ่งหมายบางประการ เช่น การต่อสู้เพื่อความอยู่รอด เป็นต้น ตัว
 ละครของมั่วเหยียนถูกสร้างขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงความดีและความเลวในตัวมนุษย์ และเล่าถึงสาเหตุ
 ของพฤติกรรมต่างๆ ตัวอย่างงานวิชาการที่ศึกษาในหัวข้อนี้ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต เรื่อง
 “The Crisis of Emasculation and the Restoration of Patriarchy in the Fiction of Chinese
 Contemporary Male Writers Zhang Xianliang, Mo Yan and Jia Pingwa” (2004) ของ Jincan
 Fang วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต เรื่อง “การศึกษาการสร้างตัวละครหญิงในนวนิยายของ
 มั่วเหยียน” (莫言小说女性形象创作论) (2008) ของ จั๋งเฟิง (张凤) และบทความเรื่อง
 “The Fiction of Living Beings: Man and Animal in the Work of Mo Yan” ในวารสาร *China
 Perspectives* (2010) ของ Zhang Yinde

³ นักเขียนนิทาน บันทึกเรื่องประหลาดจากห้องหนังสือ (聊斋志异)

(3) การศึกษาประวัติและสถานะของนักเขียน งานที่ศึกษาประวัติมั่วเหยียน สถานะของมั่วเหยียนและงานวรรณกรรมมั่วเหยียนจะมีไม่มากนัก แต่ก็เห็นได้ชัดว่าวงวิชาการจีนให้ความสนใจศึกษางานของมั่วเหยียนมากขึ้นหลังจากได้รับรางวัลโนเบล ตัวอย่างงานวิชาการที่ศึกษาในหัวข้อนี้ได้แก่ วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต เรื่อง “เปรียบเทียบการศึกษางานวรรณกรรมของมั่วเหยียนช่วงก่อนและหลังได้รับรางวัลโนเบล” (莫言获得诺贝尔文学奖前后国内研究状况比较) (2016) ของ จูลี่จวิน (朱丽君) บทความเรื่อง “The nobel prize, Mo Yan, and contemporary literature in China” ในวารสาร Chinese Literature Today (2013) ของ Zhang Qinghua

(4) การศึกษาวรรณกรรมในฐานะงานแปลภาษาต่างประเทศ การแปลงานวรรณกรรมของมั่วเหยียนเป็นภาษาต่างๆ พบว่าเป็นการเผยแพร่จิตสำนึก วัฒนธรรมและสุนทรียศาสตร์ของจีนออกไปให้ทั่วโลกได้รับรู้ งานของมั่วเหยียนเป็นวรรณกรรมที่อวดลไปด้วยกลิ่นอายความเป็นจีน การถ่ายทอดงานวรรณกรรมที่มีเนื้อหาวัฒนธรรมประจำชาติจากภาษาหนึ่งสู่อีกภาษาหนึ่ง ให้ผู้อ่านที่มีประสบการณ์ต่างวัฒนธรรมเข้าถึงเป็นการท้าทายความสามารถของนักแปลอย่างยิ่ง งานแปลที่ดีจะต้องไม่แปลกแยกจากภาษาและวัฒนธรรมของผู้อ่าน การแปลจึงสัมพันธ์กับการใช้ภาษาและมุมมองทางวัฒนธรรมของผู้แปล การศึกษางานวรรณกรรมของมั่วเหยียนในฐานะงานแปลจึงมีหลากหลาย ทั้งการศึกษาสถานะงานวรรณกรรมของมั่วเหยียนในต่างประเทศ กลวิธีการแปล และปัญหาการแปล ตัวอย่างงานวิชาการที่ศึกษาในหัวข้อนี้ได้แก่ วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต เรื่อง “การศึกษางานแปลนวนิยายของมั่วเหยียนฉบับภาษาอังกฤษในมิติทางวัฒนธรรม” (文化转向视域下的莫言小说英译研究) (2017) ของ ซุนอีวี (孙宇) และบทความเรื่อง “Mo Yan’s style in using colour expressions and Goldblatt’s translation strategies: a corpus-based study

” ในวารสาร Asia Pacific Translation & Intercultural Studies (2017) ของ Ding Rongrong, Wang Lixun

(5) การศึกษางานวรรณกรรมด้วยทฤษฎีหรือแนวคิด เช่น แนวคิดทางคติชนวิทยา แนวคิดเสรีภาพ เป็นต้น พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเสรีภาพในงานวรรณกรรมมั่วเหยียน 1 ฉบับ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต เรื่อง “ว่าด้วยจิตวิญญาณเสรีภาพในงานวรรณกรรมของมั่วเหยียน” (论莫言创作的自由精神) (2011) ศึกษาโดย หนิงหมิง (宁明) เป็นการศึกษาเสรีภาพในความหมายของมั่วเหยียน โดยศึกษามุมมองเสรีภาพที่มั่วเหยียนนำเสนอผ่านตัวละครเอกของนวนิยาย กลวิธีการนำเสนอ และภาษาที่ใช้ในการแตงนวนิยาย

จากการศึกษาของหนิงหมิงเขาเห็นว่ามั่วเหยียนนำเสนอมุมมองเสรีภาพที่แตกต่างกันของเพศชายและเพศหญิง กล่าวคือ เสรีภาพของตัวละครชายเป็นเสรีภาพเพื่อการดำรงชีวิตและเพื่อศักดิ์ศรีของตนเอง ส่วนเสรีภาพของตัวละครหญิงเป็นเสรีภาพทางความรักและการพึ่งพาตนเอง ทางด้านศิลปะการประพันธ์ที่มีลักษณะเฉพาะทั้งกลวิธี มุมมอง และลำดับการเล่าเรื่อง ลีลาการใช้ภาษาที่โดดเด่นผสมผสานทั้งภาษาชาวบ้านและภาษาวรรณกรรมในตัวบทวรรณกรรม แสดงถึงบุคลิกการไม่ยึดติดกับแนวทางการประพันธ์รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่รวบรวมเอาความแตกต่างทั้งหลายมารวมอยู่ในงานวรรณกรรมของเขาเอง เป็นศิลปะการประพันธ์ที่แปลกใหม่สื่อถึงเสรีภาพการแสดงออกของมั่วเหยียน ลักษณะเด่นของเสรีภาพที่มั่วเหยียนนำเสนอผ่านตัวละคร มีทั้งเสรีภาพที่เกิดจากการเรียกร้องตามสัญชาตญาณและความพึงพอใจ และเสรีภาพที่เกิดจากการเรียกร้องอย่างมีระบบขั้นตอน นวนิยายของมั่วเหยียนจึงนำเสนอความหมายของเสรีภาพที่แตกต่างไปจากเสรีภาพตามความหมายอย่างตะวันตก เพราะอิทธิพลจากแนวคิดปรัชญาจวงจื้อและอิทธิพลจากแนวคิดต่อต้านความอยู่ดีศรีสุขของสังคมาจากรวมจิตรกรรมจีนคลาสสิกเรื่อง *ซ้องกั๋ง* สอดประสานกลายเป็นลักษณะ

เด่นของเสรีภาพในนวนิยายของมั่วเหยียน ซึ่งเสรีภาพตามแนวคิดปรัชญาจวงจื่อให้ความสำคัญกับอิสระทางความรู้สึก ไม่ถูกผูกมัดด้วยพันธนาการที่งมงาย เป็นการศึกษาเพื่อนำเสนอความหมายของเสรีภาพ จากเนื้อหาการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แสดงให้เห็นว่านวนิยายของมั่วเหยียนเรียกเรื่องเสรีภาพการแสดงออก

การศึกษานวนิยายของมั่วเหยียนของหนึ่งหมิง นำเสนอแนวคิดการเรียกร้องเสรีภาพของมั่วเหยียน สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็ศึกษาเสรีภาพในนวนิยายของมั่วเหยียนเช่นกัน แต่ศึกษาจากมุมมองที่ต่างกัน การศึกษาครั้งนี้มุ่งหมายที่จะศึกษานวนิยายของมั่วเหยียนเพื่อนำเสนอความล้มเหลวของเสรีภาพ ไม่ว่าจะเป็นสาเหตุและผลพวงที่เกิดขึ้นจากความพยายามในการสร้างสังคมแห่งความเท่าเทียม เป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศจีนเปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่ระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1949 หลังจากล้มล้างระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่อำนาจรวมศูนย์อยู่ที่จักรพรรดิเพียงผู้เดียว ชนชั้นปกครองยุคใหม่ของจีนจึงพยายามสร้างความเท่าเทียมเพื่อลบล้างความเหลื่อมล้ำของสังคมในยุคสังคมนิยมแบบศักดินา จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าความเท่าเทียมที่ไม่ได้มีอยู่จริงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางเสรีภาพ

CHULALONGKORN UNIVERSITY

การศึกษาวรรณกรรมโดยใช้ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิดยังช่วยขยายความเข้าใจในความหมายที่นักเขียนต้องการสื่อความถึงผู้อ่านได้ชัดเจนขึ้น ดังที่ วิทยานิพนธ์เรื่อง “‘นวนิประวัติศาสตร์’ ในวรรณกรรมมั่วเหยียน” (莫言“新历史小说”论) (2016) ของ หวังฮวน (王欢) เห็นว่านวนิยายเป็นพื้นที่การนำเสนอประวัติศาสตร์จากมุมมองส่วนตัวของนักเขียน การศึกษางานวิจัยงานวรรณกรรมของมั่วเหยียนโดยใช้กรอบแนวคิดหรือทฤษฎีช่วยในการศึกษาจึงเป็นงานที่ศึกษาแนวคิดส่วนตัวที่มั่วเหยียนนำเสนอผ่านนวนิยาย นอกจากบอกถึงความคิดและตัวตนที่แท้จริงของมั่วเหยียนแล้ว ยังช่วยเน้นสารที่นักเขียนต้องการสื่อถึงผู้อ่านให้เข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

1.8.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องเสรีภาพ

เสรีภาพเป็นแนวคิดตะวันตกที่แพร่หลายเข้าสู่วัฒนธรรมจีนในช่วงศตวรรษที่ 19 การสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเสรีภาพ จึงเป็นการทำความเข้าใจเสรีภาพจากมุมมองที่แตกต่างกัน

(1) *ความเรียงว่าด้วยเสรีภาพ (On Liberty)* ของ จอห์น สจวต มิลล์ (John Stuart Mill)

กล่าวถึงเสรีภาพของพลเมืองหรือเสรีภาพการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ในการอยู่ร่วมกันอาจเกิดการกดขี่จากการใช้อำนาจของชนกลุ่มใหญ่แทรกแซงความเป็นส่วนตัวของปัจเจกชน ตามแนวคิดนี้ เสรีภาพจึงมีความหมายของการคุ้มครองให้พ้นจากอำนาจพระราชของผู้ปกครองในทางการเมือง และจำกัดอำนาจของผู้ปกครอง มิให้ผู้ปกครองใช้อำนาจละเมิดล่วงเกินเสรีภาพของประชาชน หากประชาชนถูกละเมิดเสรีภาพก็สามารถแสวงหาเสรีภาพของตนเองได้โดยการต่อต้านหรือการจลาจล ในระบบการปกครองที่ผู้ปกครองมาจากการเลือกตั้งโดยเสียงข้างมากและอยู่ตามวาระ หากผลประโยชน์และเจตจำนงของผู้ปกครองมิได้เป็นหนึ่งเดียวกับผลประโยชน์ของชาติ แต่เป็นผลประโยชน์และเจตจำนงของตัวแทนเสียงข้างมาก ซึ่งผู้ปกครองที่ใช้อำนาจก็อาจไม่ใช่พวกเดียวกับประชาชนที่ถูกใช้อำนาจ ตัวแทนเสียงข้างมากจึงอาจสร้างอำนาจกดขี่และนำสังคมเข้าสู่ลักษณะการปกครองแบบ “พระราชโดยเสียงข้างมาก” เกิดสภาพการณ์การใช้อำนาจกดขี่ปัจเจกบุคคลผ่านอำนาจเจ้าหน้าที่รัฐ สำหรับสังคมที่กลายสภาพเป็นสังคมทราชแล้ว การกดขี่อาจเกิดจากการใช้อำนาจของชนกลุ่มใหญ่แทรกแซงเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ซึ่งอำนาจของสังคมสร้างความรุนแรงให้กับปัจเจกบุคคลมากกว่าอำนาจการกดขี่จากการเมือง เพื่อลดความแตกแยกของแนวคิดการปกครอง มิให้เกิดแนวคิดแปลกแยกที่แตกต่างไปจากวิถีสังคม มิลล์จึงเห็นว่า สังคมอาจยื่นมือเข้าจัดการได้ในกรณีที่เห็นว่าปัจเจกบุคคลเกิดแนวคิดที่เห็นต่างไปจากแนวคิดหลักของการปกครอง ทว่าการแทรกแซงใดๆ จักต้องอยู่ภายใต้

ขอบเขตที่ไม่เป็นการละเมิดเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การเข้าแทรกแซงปัจเจกบุคคลจะต้องตั้งอยู่บนเหตุผลที่ทำการรักษาความสงบสุขของส่วนรวม แต่ว่ากลับพบเห็นแนวโน้มการขยายตัวของขอบเขตอำนาจเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง บิบบพื้นที่เสรีภาพของปัจเจกบุคคลให้หดแคบลง ปัจเจกบุคคลถูกรุกล้ำจากทั้งสังคมและระหว่างกันเอง ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นสัมพันธ์กับระดับการกระจายอำนาจของสังคมหรือของปัจเจกบุคคลเอง (จอห์น สจวต มิลล์, 2530, p. 147)

แนวคิดแปลกแยกที่แตกต่างไปจากวิถีสังคมมักเริ่มต้นจากความคิดเป็นสำคัญ การป้องกันจึงเริ่มตั้งแต่การจัดการความคิด ศีลธรรมจึงถูกใช้เป็นเครื่องมือตีกรอบทางความคิดเพื่อยับยั้งไม่ให้ปัจเจกบุคคลเกิดการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับวิถีของสังคม ศีลธรรมจึงเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชนชั้นปกครอง ส่วนความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นผลที่เกิดขึ้นเมื่อผลประโยชน์และเจตจำนงของชนชั้นปกครองไม่ตรงกับชนชั้นใต้ปกครอง เพราะเจตจำนงที่กล่าวอ้างนั้นเป็นเพียงเจตจำนงของประชาชนที่มีบทบาททางการเมือง จึงเป็นเหตุให้สังคมเกิดการกดขี่ แต่หากว่ากรอบของศีลธรรมทำงานได้ผลปัญหาสังคมก็จะหมดไป

จากแนวคิดของมิลล์เสรีภาพคือสภาวะความเป็นอิสระที่ปลอดจากอำนาจแทรกแซงภายนอก หากความเป็นอิสระถูกล่วงละเมิด ปัจเจกบุคคลก็จักเกิดการเรียกร้องเพื่อทวงคืนสภาวะความเป็นอิสระให้กับตัวเอง ในการนี้ชนชั้นปกครองจึงสร้างศีลธรรมขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือจัดระบบสังคมให้เป็นไปตามทิศทางที่ตนเองต้องการ ในขณะที่ศีลธรรมถูกสร้างขึ้นเพื่อควบคุมจิตสำนึกของชนชั้นใต้ปกครอง จิตสำนึกที่ถูกปลูกฝังมาดีแล้วของชนชั้นใต้ปกครองก็จะตีกรอบควบคุมชนชั้นปกครองเองด้วยเช่นกัน ดังนี้ หากชนชั้นปกครองใช้อำนาจแสดงพฤติกรรมอันไม่ชอบธรรม การเรียกร้องเพื่อทวงคืนความชอบธรรมก็จักเกิดขึ้น

(2) บทความเรื่อง “Two concepts of liberty” ของ อิสยาห์ เบร์ลิน (Isaiah Berlin) แบ่งประเภทของเสรีภาพไว้ 2 ประเภท ดังนี้ เสรีภาพเชิงลบ หมายถึง สภาวะความเป็นอิสระของบุคคลที่สามารถกระทำได้โดยไม่ถูกแทรกแซงจากปัจจัยอื่น ถ้าหากบุคคลถูกกีดกันจนเป็นเหตุให้ไม่อาจกระทำการได้ บุคคลผู้นั้นจักอยู่ในสภาวะไร้อิสระ และถ้าหากว่าช่องว่างพื้นที่ความเป็นอิสระระหว่างบุคคลถูกบีบอัดให้หดแคบลง จักส่งผลให้บุคคลตกอยู่ในสภาวะถูกบีบบังคับหรือต้องตกอยู่ใต้อำนาจผู้อื่น และเสรีภาพเชิงบวก หมายถึง เสรีภาพที่ปัจเจกบุคคลมีอำนาจเหนือตนเอง แรงบีบคั้นจากสังคมและสิ่งแวดล้อมอันเป็นปัจจัยภายนอกไม่อาจส่งอิทธิพลครอบงำตัวตนความเป็นตัวของตัวเอง การเปลี่ยนแปลงความเป็นตัวของตัวเองอยู่ภายใต้เหตุผลและจิตใจสำนึกของตัวเองเท่านั้น กล่าวคือ อิสระเหนือชีวิตและการตัดสินใจที่ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์การควบคุมบังคับใด เสรีภาพเชิงบวกยังสัมพันธ์กับตัวตนของมนุษย์ที่ได้รับการประกอบสร้างความหมายจากสังคม เป็นความหมายที่สร้างขึ้นบนพื้นฐานตามลักษณะตัวตน 2 ประเภท คือ ตัวตนทางสังคม (real self) เป็นตัวตนที่ปัจเจกบุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม แสดงตัวตนออกมาเป็นส่วนหนึ่งของภาพรวมของสังคม และตัวตนจริงภายใน (true self) เป็นตัวตนที่มีความเป็นตัวของตัวเอง

(3) จวงจื่อ แปลโดย สุรติ ปรีชาธรรม แนวคิดปรัชญาจวงจื่อจัดอยู่ในกลุ่มปรัชญาเต๋า ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระที่หลุดพ้นจากพันธนาการอย่างปุถุชน จวงจื่อเห็นว่าสรรพสิ่งทุกอย่างบนโลกไม่มีถูกไม่มีผิด ไม่มีดีไม่มีเลว เพราะทุกอย่างล้วนเปลี่ยนแปลงจากถูกเป็นผิด จากดีเป็นเลวได้ทุกเมื่อ ปล่อยให้การแปรเปลี่ยนเกิดขึ้นโดยไม่ยึดติดกับสิ่งใดจึงเป็นอิสระอย่างแท้จริง ปรัชญาจวงจื่อจึงไม่ข้องแวะกับโลกหรือสังคม ปล่อยให้สิ่งทั้งหลายดำเนินไปตามวิถีที่เป็น พบว่าแนวคิดของจวงจื่อมีส่วนคล้ายคลึงกับศาสนาพุทธที่ปล่อยให้ทุกสิ่งดำเนินไปตามธรรมชาติ นอกจากทั้งจวงจื่อและศาสนาพุทธต่างเห็นว่าเสรีภาพคือการหมดสิ้นกิเลส ปราศจากสิ่งดีซึ่งสร้างตัวตนความเป็นตัวเองขึ้น เพราะหาก

ว่าเสรีภาพคือการทำได้ตั้งใจปรารถนาแล้ว เสรีภาพของบุคคลหนึ่งย่อมกระทบต่อบุคคลหนึ่ง และสร้างคามเสียหายต่อเนื่องไปทั่วทั้งสังคม

(4) บทความเรื่อง “เสรีนิยมและจีนในช่วงประวัติศาสตร์ยุคใกล้” (自由主义与近代中国) ของ ช่งก่วงปั๋ว (宋广波) และ หลิวอิงเหลียน (刘颖涟) นักวิชาการชาวจีน ให้ความเห็นว่ความหมายของเสรีภาพในสังคมจีนเกิดจากปัจจัยสำคัญดังนี้ 1. ชาวตะวันตกเดินทางเข้าสู่แผ่นดินจีนพร้อมกับนำพาแนวคิดเสรีนิยมแทรกซึมสู่ความคิดของชาวจีน 2. การเรียนรู้แนวคิดเสรีนิยมแบบญี่ปุ่นหลังสิ้นสุดสงครามระหว่างจีนและญี่ปุ่นในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 3. การยกย่องและให้ความสำคัญกับชนชั้นกรรมาชีพ ล้มล้างจารีตโบราณ พร้อมกับชื่นชมมุมมองแนวคิดของปัจเจกที่แสดงตัวตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง เนื้อหาบทความดังกล่าวทำให้เข้าใจว่าการศึกษาเรื่องเสรีภาพในสังคมจีนจำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรมความคิดที่สืบทอดต่อกันมาของชาวจีนจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นคตินิยมที่ฝังแน่นอยู่ในสังคม และแนวคิดเสรีภาพของชาติตะวันตกที่ไหลบ่าเข้าแนบเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างตัวตนของชาวจีนยุคปัจจุบัน

(5) บทความ “ว่าด้วยแนวคิดเสรีนิยมในประวัติศาสตร์ความคิดยุคใกล้” (关于中国近代思想史上的自由主义) ของ เกิงอวินจื้อ (耿云志) นักประวัติศาสตร์ชาวจีน ซึ่งศึกษาเสรีภาพจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ เห็นว่าในยุคก่อนราชวงศ์ฉินนั้น แนวคิดการไฝหาเสรีภาพของชาวจีนค่อนข้างเป็นที่ยอมรับและกระทำได้อย่างอิสระ แต่เมื่อล่วงเข้าสู่สมัยการปกครองของราชวงศ์ฉิน ซึ่งเป็นราชวงศ์แรกที่รวบรวมแผ่นดินจีนเข้าไว้เป็นปึกแผ่น กลับพบคำว่า “จื่อโหยว” มักเขียนควบคู่ไปกับคำว่า “ไม่มี” บ่งบอกถึงอำนาจเบ็ดเสร็จของกษัตริย์ผู้ครองแผ่นดินในระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เห็นได้ว่าผลการศึกษาของเกิงอวินจื้อบ่งชี้ว่า ระบอบการปกครองแบบเบ็ดเสร็จที่ดำรงอยู่เหนือแผ่นดินจีนเป็นระยะเวลาสองพันกว่าปี เป็นมูลเหตุในการจำกัดเสรีภาพของ

ชาวจีน และทำให้ความไม่มีเสรีภาพกลายเป็นความปกติของลักษณะสังคมที่อยู่ภายใต้การปกครองในระบอบดังกล่าว ระบอบการปกครองจึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่ส่งผลต่อเสรีภาพของประชาชน

(6) บทความ “แนวคิด ‘เสรีภาพ’ กับการเชื่อมโยงโลกตะวันตกและจีนของประวัติศาสตร์ปรัชญาจีนในศตวรรษที่ 20” (“自由”观念与 20 世纪中国思想史的中西会通) ของ ฟิงกวงหว่า (方光华) บทความนี้ทำให้เห็นว่าการทำความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับเสรีภาพและสิทธิส่วนบุคคล การปกครอง รูปแบบการดำรงชีวิตและการสร้างผลผลิต มีลักษณะเฉพาะสังคม เขายังเห็นว่าในยุคสังคมนิยมของจีนนั้นเสรีภาพเกิดจากความไม่เป็นอิสระของตัวตนภายในของปัจเจกบุคคล ด้วยเหตุนี้เสรีภาพในทัศนะของเขาจึงมีลักษณะจำเพาะของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

1.9 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) เป็นแนวทางในการศึกษาแนวคิดเรื่องเสรีภาพในวรรณกรรมจีน
- (2) เข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับเสรีภาพในสังคมจีน

บทที่ 2

วรรณกรรมในฐานะพื้นที่แห่งเสรีภาพ: การวิพากษ์สังคมจีนในนวนิยาย

เรื่อง *ความฝันในหอแดง* และนวนิยายของมั่วเหยียน

วรรณกรรมนอกจากจะเป็นการแสดงออกทางวรรณศิลป์แล้ว ยังเป็นพื้นที่ในการแสดงออกทางเสรีภาพของนักเขียน วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบังเอิญหรือการบังเอิญของเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของนักเขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ (ตรีศิลป์ บุญขจร, 2560, p. 5) และจากการศึกษานวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* และนวนิยายของมั่วเหยียน ก็ทำให้ทราบว่านักเขียนใช้วรรณกรรมเป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็นของตนเองต่อสังคม มั่วเหยียนมีความคิดเห็นว่านักเขียนควรเขียนงานวรรณกรรมในฐานะประชาชน (作为老百姓去写作) (Mo Yan, 2009c, p. 500) นวนิยายของเขาจึงเป็นพื้นที่การถ่ายทอดความคิดเห็นและประสบการณ์ของชาวจีนผ่านมุมมองของตัวละครที่แตกต่างกันพร้อมกับสอดแทรกความคิดเห็นส่วนตัวของนักเขียนต่อเหตุการณ์สังคมผ่านถ้อยความในนวนิยาย เนื้อเรื่องของนวนิยายจึงเป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการทางความคิดนำเสนอการปะทะสังสรรค์กันของความคิดต่างกระแสมิทั้งการต่อต้านขัดขืนและสมยอมปฏิบัติตาม กล่าวได้ว่า มั่วเหยียนใช้งานเขียนของเขาเป็นเสมือนเวทีในการแสดงความคิดเห็น เป็นอาวุธในการวิพากษ์วิจารณ์สังคมจีน สำหรับเรื่องนี้มั่วเหยียนได้กล่าวไว้ว่า

“我想，一个作家，面对着各种各样的事件，总是要发言的。但发言的方式有两种，一种是把自己的想法糅合到作品去，用作品发言，一种是对事件直接发表评论。在一个民主政治不是太成熟的国家里，用后一种方式发言，可能需要一定的勇气。我钦佩像左拉那种敢于发出“我抗议”这种慷慨激昂的声音的作家，但我同样也崇敬像普鲁斯特那样在自己封闭在小屋子里，沉溺在对往昔生活的缠绵回忆中的

作家。至于我自己，并不缺乏路现不平挺身而出的勇气，但用文学的方式发言可能更符合我的性格。”

(ผมคิดว่านักเขียนที่เผชิญกับเรื่องราวต่างๆ มากมายนั้น มักจะต้องการระบายเรื่องราวเหล่านั้นออกมา วิธีการระบายก็ทำได้ 2 ทางด้วยกัน ประการแรก สอดแทรกความคิดเห็นของตนเองเข้าไปไว้ในเนื้อหา ประการที่สอง แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ในประเทศที่ประชาธิปไตยไม่เข้มแข็งพอนั้น การใช้วิธีการอย่างหลังอาจต้องอาศัยพลังความกล้าอย่างยิ่งผมชื่นชมนักเขียนที่หาญกล้าประกาศด้วยน้ำเสียงอันองอาจว่า “เราคัดค้าน” เฉกเช่น เอมีล โซลา (Émile Zola) และนักเขียนที่กักขังตัวเองเอาไว้ในห้องและตีพิมพ์ความทรงจำในอดีต ดังเช่น มาร์แซล พรูสต์ (Marcel Proust) สำหรับตัวผมเองมิใช่เป็นเพราะพบเห็นความยุติธรรมจึงไม่กล้าเผชิญหน้า ทว่าการแสดงความคิดเห็นผ่านงานวรรณกรรมนั้นเหมาะกับอุปนิสัยของผมเสียมากกว่า)

(Mo Yan, 2009c, pp. 504-505)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ส่วนนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ก็มีผู้ศึกษาและให้ความเห็นว่าเป็นงานวรรณกรรมที่

นักเขียนใช้บอกเล่าประวัติชีวิตตนเองและนำเสนอความเป็นไปของสังคมในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ หู่ซือ (胡适) ผู้เชี่ยวชาญการศึกษานวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* กล่าวว่า เรื่องราวของตระกูลจย่าในนวนิยายมีเค้าโครงมาจากเรื่องจริงของครอบครัวของเฉาเสวี่ยฉินผู้ประพันธ์นวนิยายเรื่องนี้เอง เขาแต่งเรื่องนี้ขึ้นหลังจากครอบครัวของเขาต้องเผชิญกับความตกต่ำและใช้ชีวิตอยู่อย่างยากจน (Bai Dun, 1997, p. 318) เฉาเสวี่ยฉินเป็นทายาทตระกูลขุนนางที่รับใช้ใกล้ชิดจักรพรรดิคังซี เติบโตมาในสังคมชนชั้นสูงที่แวดล้อมด้วยบริวารรับใช้ เพียงพร้อมด้วยปัจจัยสี่ ทว่าชะตาชีวิตแปรผันตระกูลเฉา

ต้องอาญาแผ่นดินถูกริบราชบาตร ชีวิตมั่งมีที่เกิดและเติบโตบนกองเงินกองทองใช้สอยฟุ่มเฟือยต้อง ตกต่ำกินอยู่ไม่ครบมือ (ธนีสร์ สุวัฒน์มหาตรี, 2554, p. 161) ความพลิกผันของชีวิตที่ฉุดกระชากจาก จุดสูงสุดลงสู่จุดต่ำสุด คือความเป็นจริงของชะตากรรมที่เฉาเสวยฉินต้องเผชิญหลังตื่นจากภวังค์ฝัน เมื่อเปรียบเทียบประวัติตระกูลเฉากับความเป็นไปของตระกูลย่าที่รุ่งเรืองอย่างที่สุดในตอนต้นเรื่อง และจบลงด้วยความตกต่ำในตอนท้ายเรื่อง พบว่ามีส่วนคล้ายคลึงกัน ดังนี้ เรื่องราวของตระกูลย่าใน *ความฝันในหอแดง* นอกจากจะเป็นบันทึกประวัติส่วนตัวที่นักเขียนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดตาม มุมมองของตัวเองออกมาเป็นนวนิยาย การนำเสนอพฤติกรรมแหวกกรอบของตัวละครที่เรียกร้อง อิศระจากสังคม ยังแสดงถึงการเรียกร้องอิศระที่เรียกร้องจากสังคมไม่ได้ของนักเขียน

ข้อจำกัดทางการเมืองก็ทำให้นักเขียนไม่อาจนำเสนอความเป็นจริงอย่างตรงไปตรงมา เมื่อ เสรีภาพการแสดงความคิดเห็นถูกจำกัดด้วยกฎข้อบังคับของสังคม แม้ *ความฝันในหอแดง* และ นวนิยายของมัวเหียน เป็นนวนิยายที่แต่งขึ้นคนละยุคสมัย และแตกต่างกันด้วยบริบททางสังคมและ การปกครอง แต่นวนิยายทั้งสองชุดต่างก็มีความเหมือนกันของการนำเสนอและเรียกร้องเสรีภาพด้วย วิธีการที่สอดคล้องกับยุคสมัยตามความสามารถเฉพาะตัวของนักเขียน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.1 ความฝันในหอแดง กับการจำกัดเสรีภาพในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์

จากประวัติศาสตร์ชาติจีนกล่าวได้ว่าประเทศจีนเป็นประเทศที่จำกัดและควบคุมพฤติกรรม ของประชาชนมาแต่สมัยโบราณ ปราชญ์หลักฐานเป็นแนวคำสอนนับแต่ยุคชุนชิวจั้นกั๋ว ปรัชญาขงจื้อ สอนไว้ว่า “ความใดที่ไม่ต้องตามธรรมเนียมมิควรเอ่ย” (非礼勿言) แม้ถ้อยคำดังกล่าวจะเป็นดัง คำสอนให้ชาวจีนระมัดระวังคำพูด แต่ก็แสดงให้เห็นถึงแนวคิดการควบคุมวาจาของผู้คน เพื่อไม่ให้ เอื้อนเอ่ยสิ่งที่ไม่ดีไปจากความเห็นของสังคม การควบคุมการแสดงความคิดเห็นปรากฏให้เห็นเด่นชัด

ยิ่งขึ้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง หลังฉินสื่อหวงตี้รวบรวมแผ่นดินจีนเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน ก็มีพระบรมราชโองการให้ “เผาตำราฝั่งศิษย์ขงจื้อ” (焚书坑儒) เป็นโองการที่แสดงถึงอำนาจสูงสุดเหนืออำนาจอื่นใดของจักรพรรดิฉิน อำนาจดังกล่าวถูกใช้เพื่อกวาดล้างงานเขียนที่มีความเห็นต่างไปจากแนวคิดหลักทางการปกครอง ในสังคมจีนการกำจัดความคิดเห็นต่างมักเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางการปกครอง (Zhang Chuanxi, 1991, pp. 159-160) หลังจากราชวงศ์ฉินล่มสลาย แผ่นดินจีนล่งเข้าสู่ยุคการปกครองของราชวงศ์ฮั่น ขนชั้นปกครองก็นำแนวคิดปรัชญาขงจื้อมาใช้เป็นแนวคิดหลักในการปกครองอาณาจักรและฝั่งรากลงในแผ่นดินจีนส่งผลตราบจนปัจจุบัน ในครั้งนั้นจักรพรรดิฉินดำเนินนโยบาย “กำจัดร้อยสำนัก เชิดชูเพียงขงจื้อ” (罢黜百家，独尊儒术) (Zhang Chuanxi, 1991, pp. 205-206) การกวาดล้างความคิดเห็นต่างที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของจีน ต่างมีจุดหมายเพื่อลดความแตกแยกของแนวคิดการปกครอง มิให้เกิดแนวคิดแปลกแยกที่แตกต่างไปจากหลักวิถีที่สังคมกำหนด และสร้างความมั่นคงและเสถียรภาพทางการปกครอง

2.1.1 กลวิธีการนำเสนอในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง*

ความฝันในหอแดง เป็นนวนิยายที่เฉาเสวียฉินแต่งขึ้นเพื่อตีแผ่ความเป็นจริงของสังคมศักดินาที่ผู้คนหลงเวียนอยู่ในกับดักชีวิตที่รายล้อมด้วยลาภยศสรรเสริญ การเล่าเรื่องที่แสดงถึงพฤติกรรมความเหลวแหลกของผู้ร่วมสังคมและความล่มสลายของระบบสังคม อาจมีผลสั่นคลอนความมั่นคงทางการปกครองและปลุกกระดมให้เกิดการต่อต้านหรือท้าทายอำนาจของชนชั้นปกครอง และหมิ่นเหม่กับการถูกกล่าวหาในข้อหาผู้สร้างงานวรรณกรรมที่มีเนื้อหาปลุกกระดมต่อต้านอำนาจของกษัตริย์และชนชั้นปกครอง และทำให้นักเขียนต้องรับโทษจากการเขียนตัวอักษรหรือประพันธ์งานที่มีความหมายล่งเกินพระราชอำนาจของพระจักรพรรดิ นักเขียนจึงจำเป็นต้องปกป้องตนเองด้วยการซ่อน

ความหมายที่แท้จริงไว้เบื้องหลังตัวอักษร ปกปิดความหมายแท้จริงที่ต้องการสื่อด้วยการใช้กลวิธีการ ประพันธ์แบบต่างๆ เช่น สร้างตัวละครคู่ขนานเพื่อนำเสนอโลกทัศน์ที่แตกต่างจากสังคมของนักเขียน นำเสนอเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่าเพื่อบอกให้ทราบว่าเรื่องที่เกิดขึ้นในนวนิยายเป็นเพียงเรื่อง สมมติ เป็นต้น กลวิธีแบบต่างๆ ถูกนำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงอาชญาทางภาษา (文字狱) ทั้งนี้ อาชญา ทางภาษา คือคดีที่เกิดจากการใช้ภาษาในบทประพันธ์ต่างๆ ซึ่งส่งผลให้ผู้ประพันธ์และผู้มีส่วน เกี่ยวข้องต้องโทษจำคุกหรือประหารชีวิต ทางกรมมีการเคร่งครัดถือสาเกี่ยวกับถ้อยคำที่ใช้ในการประพันธ์ หากพบผิดพลาดก็จัดเป็นอาญาแผ่นดิน ราชสำนักชิงตระหนักดีว่าหากจะควบคุมชาวฮั่นไม่ให้ เป็น ปรปักษ์ต่ออำนาจการปกครองของแมนจู จำเป็นต้องนำกฎหมายอาชญาทางภาษามาใช้ เพื่อควบคุม ความคิดของชาวฮั่นให้อยู่ในกรอบที่แมนจูต้องการ (พัชนี ตั้งยีนยง, 2555, p. 146) เพื่อหลีกเลี่ยงโทษ ทัณฑ์จากการฝ่าฝืนกฎข้อจำกัดของสังคม นักเขียนจึงนำเสนอนวนิยายอย่างมีชั้นเชิงโดยใช้กลวิธีต่างๆ ในการประพันธ์ ดังนี้

(1) การใช้กลวิธีการเล่าแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า

นวนิยายเปิดเรื่องด้วยการใช้จินตนาการส่วนตัวผสมเข้ากับตำนานสร้างโลกของจีน และ กำหนดให้ตัวละครในแดนสวรรค์ซึ่งเป็นดินแดนในจินตนาการเป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวที่ลงไปประสบ พบเจอหลังจบสิ้นการจุติและลงไปเกิดในร่างมนุษย์ การนำเสนอเรื่องเล่าผ่านตัวละครในจินตนาการที่ ไม่มีอยู่จริง ชักนำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเรื่องเล่าที่ผู้อ่านจะได้อ่านต่อไปเป็นเรื่องสมมติ

การที่นักเขียนใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่า ทำให้ความเปิดเรื่องตอนที่ 1 และปิดท้ายตอนที่ 120 เป็นเสมือนบทนำและบทสรุปของนวนิยาย นำเสนอความหมายเชิงปรัชญา ของการเกิดขึ้นและดับไปของสรรพสิ่ง กล่าวถึง ความเป็นมาของก๊อนศลาก๊อนหนึ่งที่ทุกขี้ใจเพราะถูก

ทั้งเป็นศิลาไร้ค่าหลังการซ่อมแซมหลังคาโลกของเทวีหนี่ว⁴ (女媧) เมื่อครั้งหลังคาโลกเกิดรอยร้าว ส่วนเนื้อหาระหว่างนั้นเป็นเนื้อเรื่องหลักของนวนิยายที่เล่าถึงประสบการณ์การท่องเที่ยวโลกมนุษย์ของก๊อณศิลา เพื่อเรียนรู้ว่าคุณค่าที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้นไม่มีอยู่จริง การเชื่อมโยงเนื้อเรื่องตอนจบให้วกกลับมายังจุดเริ่มต้น นักเขียนใช้เพื่อแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ถูกสมมติขึ้นระหว่างทางจากจุดเริ่มต้นสู่จุดสิ้นสุดก็คือมายาทั้งปวงที่มนุษย์สร้าง และเมื่อจุดสุดท้ายและจุดเริ่มต้นคือจุดเดียวกัน นอกจากจะหมายถึงการเกิดขึ้นใหม่ของวงจรเดิมแล้ว ยังหมายถึงความดับสูญของสิ่งทั้งหลายได้อีกเช่นกัน สำหรับเรื่องราวของก๊อณศิลาที่นักเขียนนำเสนอในฐานะตัวละครต้นเรื่องที่ต้องการเดินทางเพื่อเรียนรู้โลกียสุข ถูกสร้างขึ้นเพื่อนำไปสู่การทำความเข้าใจกับตัวตนที่ถูกประกอบสร้างตามแรงที่ดิ้นรนไฝหาความสุขและยึดถือในสิ่งที่โลกสมมติเป็นคุณค่า และเมื่อละวางตัวตนก็จะหลุดจากมายาทั้งมวลที่สร้างครอบตัวเอง

เมื่อนำแนวคิดเรื่องการยึดถือและการละวางตัวตนไปเปรียบเทียบกับตัวละครในนวนิยายที่นักเขียนนำเสนอไว้ในตอนที่ 2 ถึงตอนที่ 119 ก็พบว่าตัวละครหลายตัว ไม่ว่าจะเป็นจ๋าเป่าอี้ว์ เจินเป่าอี้ว์ เซวียเป่าไซ หลินไต้ฮั่ว หวังซีเฟิง ล้วนแล้วแต่ประกอบสร้างตัวตนความเป็นตัวของตัวเองขึ้นตามคุณค่าที่ตัวเองเข้าไปยึดถือ การดิ้นรนไปให้ถึงคุณค่าที่ตั้งเป็นเป้าหมายของชีวิตถูกนำเสนอให้เห็นในภาพของการเรียกร้องเสรีภาพ จึงไม่แปลกเมื่อหวังซีเฟิง ในฐานะแม่บ้านใหญ่ซึ่งดูแลความเป็นอยู่ของคนในบ้านตระกูลจ๋า จะมองว่าสภาพคล่องทางการเงินจะสร้างข้อต่อช่องทางเศรษฐกิจที่จะยกระดับสถานะสามีของเธอให้มีเสรีภาพเหนือผู้อื่น ด้วยมุมมองดังกล่าวจึงชักนำให้หวังซีเฟิงนำเงินไปปล่อยกู้และเรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราสูง

⁴ นางฟ้าในเทพปกรณัมจีน ผู้ให้กำเนิดมนุษย์และซ่อมรอยร้าวของหลังคาโลก

นอกจากนี้การเล่าเรื่องแบบเรื่องเล่าซ้อนเรื่องเล่าตามที่นักเขียนนำเสนอ แม้จะโน้มน้าวให้ผู้อ่านเห็นว่านวนิยายที่กำลังอ่านอยู่นั้นเป็นเรื่องสมมติ แต่นักเขียนก็บอกเป็นนัยให้ผู้อ่านรู้ว่าเรื่องราวที่นำเสนอ นั้นแฝงนัยความเป็นจริงอยู่ด้วย โดยการเชื่อมต่อโลกมนุษย์เข้ากับโลกในแดนจินตนาการ เพื่อบอกให้รู้ว่าในโลกที่อาศัยอยู่และคิดว่ารู้จักดีแล้วอาจมีเรื่องราวที่คาดไม่ถึงแอบซ่อนอยู่ ทั้งนี้ นักเขียนกล่าวถึงคุณค่าของนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ไว้ในตอนที่ 120 ดังความที่กล่าวว่า “ประหลาดแต่ไม่แปลก ปกติแต่ไม่ธรรมดา จริงแต่ไม่แท้ ปЛОมแต่ไม่เท็จ” (奇而不奇, 俗而不俗, 真而不真, 假而不假) บอกถึงความพยายามของนักเขียนในการสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจ สัจธรรมของสังคมที่ความเป็นจริงมักอยู่รวมเป็นหนึ่งเดียวกับมายา เมื่อไม่อาจแยกแยะได้ สิ่งที่ใช่กับไม่ใช่ก็หลอมรวมจนเสมือนจะเป็นสิ่งเดียวกัน นักเขียนนำเสนอเรื่องเล่าผ่านนวนิยายขึ้นเพื่อบอกเล่าให้ผู้อ่านเห็นว่าบนโลกใบนี้มีสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างไม่น่าจะเกิดขึ้น ดังเช่น ความไม่เชื่อว่าตระกูลจ่าจะถึงกาลล่มสลาย ด้วยเหตุผลที่เห็นว่าเป็นตระกูลเก่าแก่ซึ่งมีทั้งอำนาจ ทรัพย์สิน ตลอดจนมีการอบรมและให้การศึกษากับลูกหลาน และความล้มเหลวของระบบการศึกษาเพราะค่านิยมการเรียนเพื่อสอบ เป็นต้น ดังนี้ ค่านิยมหรือความเชื่อของสังคมเป็นชุดความคิดที่ถูกสร้างขึ้นเพื่ออำพรางความเป็นจริง และผูกมัดตัวตนไว้กับค่านิยมหรือความเชื่อของสังคม เพื่อควบคุมเสรีภาพของปัจเจกบุคคลให้อยู่ในกรอบของสังคม

(2) ตั้งชื่อแสดงความหมายของตัวละคร

นักเขียนขยายพื้นที่ความเป็นอิสระในการนำเสนอเพื่อแสดงถึงเสรีภาพที่ถูกจำกัดของสังคมผ่านชื่อของตัวละคร และสร้างตัวละครเปรียบเทียบ ด้วยการสร้างตัวละครคู่เหมือนจ๋าเป่าอิว และเงินเป่าอิว พร้อมกับตั้งชื่อสกุลของตัวละครทั้งสองตามลักษณะที่สังคมยอมรับ

“จ๋า” (賈) เป็นชื่อสกุลที่พ้องเสียงกับคำว่าจ๋าที่แปลว่า “ปลอม เท็จ” (假) ส่วน “เงิน” (甄) เป็นแซ่ที่พ้องเสียงกับคำว่าเงินที่แปลว่า “จริง แท้” (真) จ๋าเป่าอี้ว์เป็นตัวละครที่มีความคิดต่อต้านแนวคิดสังคมนิยม ให้ความสำคัญกับคุณค่าที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ มิมองมองความคิดแปลกไปจากปกติของสังคม ส่วนเงินเป่าอี้ว์กลับตรงกันข้าม ให้ความสำคัญกับการประกอบสร้างตัวตนตามค่านิยมสังคมนิยม นักวิชาการชาวจีนมีความเห็นว่านักเขียนสร้างเงินเป่าอี้ว์ให้เป็นเงาของจ๋าเป่าอี้ว์ ทั้งเงินเป่าอี้ว์และจ๋าเป่าอี้ว์ต่างก็เป็นตัวละครตัวเดียวกันที่ถูกแยกออกเป็นสอง (Yuan Jingui, 2008, p. 19) ประกอบกับกลอนคู่ในตอนที่ 1 ที่ว่า “假做真时真亦假，无为有处有还无” (เมื่อเท็จเป็นจริง จริงจึงเป็นเท็จ สิ่งที่ไม่ได้ถูกทำให้มี สิ่งที่มีจึงคืนกลับไม่มี) ประกอบกับกลอนคู่ที่นำเสนอในตอนที่ 116 “假去真来真胜假，无原有是有非无” (เท็จหลบหายจริงเฉิดฉาย จริงจึงอยู่เหนือเท็จ สิ่งที่ไม่เคยมี สิ่งที่มีจึงไม่มี) ก็จะเข้าใจได้ว่า ความจริงและความเท็จเป็นสิ่งตรงข้ามที่มีความหมายเลื่อนไหลและเปลี่ยนแปลงเป็นกันและกัน เฉกเช่นจ๋าเป่าอี้ว์กับเงินเป่าอี้ว์ที่มีหน้าตาและบุคลิกภายนอกเหมือนกัน แต่นิสัยใจคอกลับมีความแตกต่าง ผู้อยู่แวดล้อมจะเห็นว่าจ๋าเป่าอี้ว์เป็นมนุษย์ประหลาดเพราะมีความคิดเห็นต่างจากสังคม แต่เงินเป่าอี้ว์ซึ่งมีบุคลิกหน้าตาพิมพ์เดียวกับจ๋าเป่าอี้ว์และมีทัศนคติอันดีงามตามค่านิยมสังคมนิยมกลับได้รับการยกย่องว่าเป็นตัวอย่างความสมบูรณ์แบบตามอุดมคติของสังคมนิยม

การนำเสนอจ๋าเป่าอี้ว์กับเงินเป่าอี้ว์ซึ่งเป็นตัวละครที่มีหน้าตาและบุคลิกเหมือนกันแต่มีความแตกต่างในด้านนิสัยใจคอ นอกจากจะเปรียบเทียบให้ผู้อ่านเห็นข้อดีข้อเสียของค่านิยมที่สังคมนิยมปลุกฝังและนำเสนอแนวคิดการต่อต้านค่านิยมสังคมนิยมแล้ว ยังเป็นการย้ำเน้นให้ผู้อ่านเข้าใจว่า ความจริงและความหลงเป็นความหมายตรงข้ามที่อยู่ร่วมกันเป็นปกติของสังคมนิยม สัจธรรมอันจริงแท้ของโลกดำรงอยู่อย่างทับซ้อนกับความจริงที่มนุษย์สร้างและยกย่อง เพียงแต่ว่าความจริงแท้อาจถูกละเลยและ

มองข้ามเป็นความแปลกประหลาด เพราะสังคมให้การยกย่องกับสิ่งที่ประกอบสร้างขึ้นอย่าง สอดคล้องกับความจริงของสังคม แม้สิ่งนั้นจะเป็นเพียงภาพลวงตาที่ถูกสร้างขึ้นก็ตาม

(3) การสร้างตัวละครที่มีความแตกต่างในตัวตนของตัวเอง

เหตุผลที่ว่านวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* เป็นเรื่องเล่าจากประสบการณ์จริงของนักเขียน นอกจากจะสร้างความแปลกใหม่ให้กับวรรณกรรมยุคเก่าแล้ว ยังเป็นจุดเริ่มต้นของการ เปลี่ยนแปลงนวนิยายยุคเก่าสู่ยุคใหม่ การนำเสนอตัวละครในนวนิยายมีชีวิตชีวาราวกับเขียนมาจาก เรื่องราวของบุคคลในชีวิตจริง (Cai Yijiang, 2012, p. 2) ทั้งนี้ ความสมจริงของตัวละครถูกนำเสนอ ออกมาให้เห็นตัวตัวละครตัวหนึ่งมีความดีเลวผสมปนเปกัน ดังที่ จื่อเหยียนใจ กล่าวถึง จย่าเป่าอิ้วตัว ละครเอกชายของเรื่องไว้ว่า “เป็นตัวละครที่ไม่อาจกล่าวได้ว่าไม่ดี และไม่อาจกล่าวได้ว่าดี” “และ ไม่ใช่ตัวละครที่มีความเลวร้าย และไม่ใช่ตัวละครที่มีความเสเพล และไม่ใช่ตัวละครที่มีความอวดดี” (Zhang Baokun, 1998, p. 466) สร้างลักษณะนิสัยของตัวละครให้มีความหลากหลาย ทำให้นักเขียนนำเสนอเรื่องราวผ่านนิสัยความคิดความร้ายของตัวละครได้รอบด้าน และมีอิสระในการ นำเสนอความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม

2.1.2 อุดมการณ์ “เบญจสัมพันธ” ภายใต้หลัก “สายสัมพันธหลัก 3 คู่”

จากการศึกษานวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* พบว่าสังคมจีนในระบบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ประกอบสร้างสังคมจากแนวคิดความสัมพันธ์ 2 แนวคิด ได้แก่ เบญจสัมพันธ และ สายสัมพันธหลัก 3 คู่

แม้ “เบญจสัมพันธ” จะกำหนดความรับผิดชอบของคู่ความสัมพันธ์ แต่กลับปฏิเสธอำนาจที่มีอยู่อย่างไร้ขอบเขตของชนชั้นปกครอง คัมภีร์เมิ่งจื่อกล่าวไว้ว่าการปกครองที่จะยังสังคมโดยรวมให้

สงบ นอกจากความดีงามในตัวผู้ปกครองและกฎระเบียบการปกครองแล้ว ผู้ดำรงสถานะผู้ปกครองยังต้องทรงไว้ซึ่งมนุษยธรรม (คัมภีร์เม็งจื่อ, 2558, p. 139) หมายความว่านักปกครองที่ดีควรเป็นผู้นำที่ปฏิบัติตัวอยู่ในหลักคุณธรรม เมื่อปกครองอยู่ในหลักธรรมาภิบาลชาวประชาที่จักอ่อนน้อมศิโรราบ “เบญจสัมพันธ์” จึงเป็นแนวคิดที่ควบคุมพฤติกรรมการใช้อำนาจของชนชั้นปกครอง สร้างความไม่มั่นคงให้กับอำนาจการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ผู้นำทางการปกครองต้องการมีอำนาจเบ็ดเสร็จและมีอำนาจเหนือชนชั้นอื่น และยังอาจสร้างปัญหาให้กับสิทธิความชอบธรรมของการได้มาซึ่งอำนาจการปกครอง นอกจากนี้ “เบญจสัมพันธ์” กล่าวถึงเพียงหน้าที่อันควรปฏิบัติ แต่มิได้บัญญัติข้อห้ามข้อบังคับและแนวทางการลงโทษให้กับผู้ฝ่าฝืน แม้ว่าอุดมคติความสัมพันธ์ของเม็งจื่อจะได้รับการยอมรับว่าเป็นมโนทัศน์การสร้างสังคมในอุดมคติที่ดีงาม แต่เนื้อหาแนวคิดยังขาดประสิทธิภาพการควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติ ไม่รองรับอำนาจการบริหารและการปกครองประเทศ “เบญจสัมพันธ์” จึงมีความไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้เป็นแนวคิดในการสร้างสังคมการปกครอง ด้วยเหตุผลสองประการข้างต้น

การขับเคลื่อนสังคมให้ก้าวไปตามความมุ่งหวังของชนชั้นปกครอง สังคมปิตาธิปไตยในระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ชนชั้นปกครองเพศชายจึงสร้างความชอบธรรมทางอำนาจด้วยการกำหนดสิทธิความสัมพันธ์ตามแนวคิด “สายสัมพันธ์หลัก 3 คู่” ซึ่งกำหนดไว้ว่า เจ้าคือหลักของข้า พ่อคือหลักของลูก และสามีคือหลักของภรรยา ความสัมพันธ์ของตัวละครในนวนิยายแสดงให้เห็นว่าบุคคลที่อยู่ในลำดับชั้นทางสังคมที่สูงกว่ามีอำนาจเหนือกว่าบุคคลที่อยู่ในลำดับชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่า กล่าวคือ เจ้านายมีอำนาจเหนือลูกน้อง พ่อมีอำนาจเหนือลูก สามีมีอำนาจเหนือภรรยา ข้อตกลงการอยู่ร่วมกันภายใต้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จำกัดสิทธิของตัวละครฝ่ายหนึ่งและให้อำนาจกับตัวละครอีกฝ่ายหนึ่ง สร้างความเหลื่อมล้ำทางสังคมเพื่อรับรองความชอบ

ธรรมให้จักรพรรดิเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดของประเทศ และให้ผู้ชายเป็นผู้มีอำนาจควบคุมดูแลระเบียบใน
 ครอบครัวยุ (Zhang Zaoqun, 2011, p. 39)

นักเขียนนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* วางโครงสร้างสังคมในนวนิยายตามแนวคิดสาย
 สัมพันธ์หลัก 3 คู่ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าความเหลื่อมล้ำถูกสร้างขึ้นเพื่อค้ำยันอำนาจของผู้ปกครอง
 และความสัมพันธ์ก็ถูกตีค่าเป็นเรื่องของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ และเมื่อการเชื่อมต่อกับ
 ความสัมพันธ์คือการเชื่อมต่อเส้นทางสู่ผลประโยชน์ คุณค่าความเป็นมนุษย์จึงถูกมองข้ามและแทนที่
 ด้วยการให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ เสรีภาพของผู้ที่ต้องการผลประโยชน์จะตกอยู่ภายใต้การ
 ควบคุมบังคับของผู้ที่มีอำนาจต่อรองผลประโยชน์ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการสานสัมพันธ์ตาม
 แนวคิด “สายสัมพันธ์หลัก 3 คู่” ทำให้คุณค่าของคู่ความสัมพันธ์ถูกลดลงเทียบค่าเพียงวัตถุสิ่งของ
 หรือผลตอบแทน

(1) เจ้ากับข้าและเพื่อนกับเพื่อน: สถานภาพที่บอกชนชั้น

เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของตัวละครเจ้ากับข้ากับความสัมพันธ์ตามแนวคิด
 เบญจสัมพันธ์ที่กล่าวไว้ในคัมภีร์เมิ่งจื่อ จะเห็นว่านักเขียนใช้ความสัมพันธ์ตามแนวคิดที่บันทึกไว้ใน
 คัมภีร์เมิ่งจื่อสะท้อนแนวคิดความสัมพันธ์ของสังคม ตามแนวคิดของเมิ่งจื่อผู้ดำรงสถานะผู้ปกครอง
 ต้องทรงไว้ซึ่งมนุษยธรรม หากว่าผู้ปกครองกระทำการไร้มนุษยธรรมไม่ตั้งตัวอยู่ในครรลองธรรมแล้ว
 วิถีแห่งความเคารพและศรัทธาจักถูกทำลาย (คัมภีร์เมิ่งจื่อ, 2558, pp. 139-140) คัมภีร์เมิ่งจื่อให้คำ
 จำกัดความของคำว่ามนุษยธรรมไว้ว่า มนุษยธรรมคือการรักมนุษย์ ความหมายของการรักมนุษย์ถูก
 ขยายความโดยเปรียบเทียบให้เข้าใจว่าผู้ปกครองควรรักผู้ใต้ปกครองเช่นเดียวกับที่รักร่างกายของ
 ตัวเอง เมื่อรักจึงบำรุงทุกส่วนของร่างกายโดยไม่เห็นแก่ส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นการเฉพาะ (คัมภีร์เมิ่งจื่อ,
 2558, p. 246) การรักมนุษย์ตามมุมมองในคัมภีร์เมิ่งจื่อจึงหมายถึงการรักผู้อื่นเช่นรักตัวเอง ดังนี้

มนุษยธรรมจึงเป็นคุณธรรมกำกับทำให้ผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองต่างอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล ระหว่างเจ้ากับข้าจึงสัมพันธ์กันด้วยการการแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือกันตามทรัพยากรที่มี เป็นความสัมพันธ์ที่มีได้คำนึงถึงการได้เปรียบเสียเปรียบหรือผลตอบแทน แต่ให้ความสำคัญกับการให้ความช่วยเหลือคู่ความสัมพันธ์

จากความสัมพันธ์ที่ผูกพันด้วยอำนาจการปกครองจึงแบ่งชั้นวรรณะของตัวละครในนวนิยายได้ 2 ชั้น ได้แก่ ชั้นปกครองและชนชั้นใต้ปกครอง ชั้นปกครองประกอบด้วยกษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ และเหล่าขุนนาง ส่วนชนชั้นผู้ถูกปกครองหมายถึงสามัญชนทั่วไป พ่อค้า ผู้ใช้แรงงาน ตลอดจนเกษตรกรผู้เช่าที่ทำกิน ภายในชนชั้นปกครองมีการแบ่งชั้นย่อยตามฐานะตำแหน่ง กษัตริย์ผู้ปกครองแผ่นดินเป็นผู้กุมอำนาจสูงสุด ขุนนางเป็นข้ารับใช้ของกษัตริย์ ในขณะเดียวกันขุนนางก็เป็นเจ้านายที่มีอำนาจเหนือบริวารในสังกัด นักเขียนนำเสนอความเกี่ยวเนื่องระหว่างชนชั้นเพื่อชี้ให้เห็นถึงอำนาจของกษัตริย์ที่เป็นเจ้าของชีวิตและทรัพย์สินทั้งปวงในอาณาเขตการปกครอง โดยแสดงให้เห็นว่ารายได้หลักของครอบครัวตระกูลขุนนางล้วนแล้วแต่มีที่มาจากเบี้ยหวัดเงินปี และจากการเก็บเกี่ยวผลประโยชน์บนที่ดินที่ได้รับพระราชทานตามตำแหน่งชั้นยศด้วยการแบ่งให้เกษตรกรเช่าทำกิน การรับราชการขุนนางจึงเป็นเส้นทางการสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองให้กับตระกูลขุนนางที่สามารถรักษาสถานะในอาชีพของตัวเองเอาไว้ได้ และการที่นักเขียนให้ความสำคัญกับการบรรยายรายละเอียดปลีกย่อยที่บอกเล่าถึงความสุขสบายของเหล่าชนชั้นสูงจึงเป็นการย้ำเน้นให้เห็นว่าความจงรักภักดีต่อกษัตริย์จึงเป็นหนทางแห่งการมีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์

จากความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครแสดงให้เห็นว่ากษัตริย์คือผู้ครองอำนาจสูงสุดของแผ่นดิน และที่ดินทั้งแผ่นดินเป็นของกษัตริย์แต่เพียงผู้เดียว กษัตริย์จะแบ่งสิทธิในการครอบครองที่ดินให้กับขุนนางที่ทำงานรับใช้ด้วยความจงรักภักดี ดังนี้ อำนาจของกษัตริย์ถูกสถาปนาขึ้นเพราะการให้การ

ยอมรับสิทธิการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินในเขตปกครอง มีความชอบธรรมทั้งแจกจ่ายและเวนคืนที่ดิน สำหรับสังคมเกษตรกรรม ที่ดินจึงเป็นปัจจัยการผลิตที่สร้างอำนาจให้กับกษัตริย์และขุนนาง สร้างรายได้ให้กับเกษตรกร ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับขุนนางเป็นไปในลักษณะเจ้าของปัจจัยการผลิตกับแรงงานที่ทำงานรับใช้ ระหว่างขุนนางกับเกษตรกรเช่าที่ทำกินเป็นไปในลักษณะเจ้าของปัจจัยการผลิตกับผู้ผลิต นักเขียนนำเสนอประเด็นนี้เพื่อชี้ให้เห็นคล้อยว่าผลประโยชน์ตอบแทนเป็นข้อต่อรองของการยอมรับในอำนาจของชนชั้นปกครอง

นอกจากนี้ นักเขียนยังขยายขอบเขตอำนาจของชนชั้นปกครองให้เด่นชัดยิ่งขึ้น โดยนำเสนอสัมพันธภาพระหว่างกษัตริย์กับขุนนางหรือขุนนางกับบ่าวไพร่แรงงานในสังกัด เพื่อแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่นักเขียนกล่าวถึงมิใช่ความสัมพันธ์เช่นนายจ้างกับลูกจ้างผู้ขายแรงงานตามที่เป็นอยู่ เช่นปัจจุบัน จากระเบียบความสัมพันธ์ในบ้านตระกูลจ่า พบว่าสังคมที่มีทั้งเจ้านายและบ่าวไพร่หลายระดับ เจ้านายนอกจากจะเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์สามารถใช้สอยประโยชน์จากร่างกายของบ่าวไพร่ด้วยการใช้แรงงาน ยังสามารถขายสิทธิ์การครอบครองตลอดจนเปลี่ยนชื่อซึ่งเป็นนามเรียกยืนยันตัวตนได้ตามแต่ความพอใจ ระหว่างเจ้านายกับบ่าวไพร่จึงมิใช่ความสัมพันธ์ผิวเผินที่ชนชั้นได้ปกครองจะต้องเชื่อฟังชนชั้นปกครอง เพราะเป้าหมายความสัมพันธ์ไม่ใช่การแลกเปลี่ยนความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพกับการอำนวยความสะดวกสบายเท่านั้น แต่เป็นความสัมพันธ์ที่ชนชั้นปกครองมุ่งหวังที่จะครอบงำทางจิตวิญญาณ เพื่อผลประโยชน์ตอบแทนกลับคืนในรูปแบบความจงรักภักดี

สัมพันธภาพระหว่างตัวละครในบทบาทเจ้ากับข้ายังนำเสนอให้เห็นว่า ความจงรักภักดีของบ่าวไพร่เป็นฐานรากความมั่นคงทางอำนาจของเจ้านาย ความภักดีที่ได้รับต้องแลกมาด้วยการปกครองที่เจ้านายเป็นหนึ่งเดียวกับบ่าวไพร่ โดยการแบ่งปันความรู้สึกสุขทุกข์ร่วมกัน เมื่อผู้ได้

ปกครองมีปัญหาทุกซักร้อนผู้เป็นเจ้าของย่อมไม่ละทิ้งให้บ่าวไพร่ต้องเผชิญกับปัญหาอย่างโดดเดี่ยว นอกจากนี้การดูแลบ่าวไพร่มิใช่เพียงดูแลเฉพาะตัวบ่าวผู้อยู่ในสังกัดเท่านั้น แต่ครอบคลุมรวมตลอดทั้งครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นภรรยาหรือลูก ล้วนแล้วแต่ถูกนับเนื่องเป็นบ่าวไพร่ในสังกัดที่เจ้านายต้องให้ความคุ้มครองช่วยเหลือ ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายกับข้าจึงผูกพันด้วยความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ แม้เจ้านายจะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์จากความจงรักภักดีจากบ่าวในปกครอง แต่ก็ต้องแบกรับภาระดูแลชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้ที่อยู่ใต้สังกัดตลอดทั้งบริวารด้วย เจ้านายมักเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบริวารในหลายๆ ด้าน ไม่ได้จำกัดเฉพาะทางใดทางหนึ่ง แต่ส่วนใหญ่มักเป็นความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ลักษณะนี้ส่งผลให้ตัวละครในชนชั้นปกครองมีอำนาจจำกัดบังคับเหนือตัวละครชนชั้นใต้ปกครอง เพราะฝ่ายผู้ใต้ปกครองพึ่งพิงอาศัยเพื่อใช้ทรัพยากรของผู้ปกครองในการสร้างชีวิตและอนาคตให้กับตัวเองและครอบครัว ดังนี้ นอกเหนือจากอำนาจการปกครองแล้วอำนาจทางเศรษฐกิจจึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่แบ่งชนชั้นคนในสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเจ้ากับข้าในนวนิยายจึงสะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างชนชั้นปกครองและผู้ถูกปกครองเป็นไปในลักษณะผู้ให้การอุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

ดังนี้ ความสัมพันธ์ของการอุปถัมภ์และการให้การอุปถัมภ์ จึงเป็นความสัมพันธ์ที่ผูกพันด้วยผลประโยชน์ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนก็อาจอยู่ในลักษณะเดียวกันนี้ การกล่าวเช่นนี้มีได้หมายความว่าความสัมพันธ์อย่างเพื่อนจะจำกัดอยู่ในวิถีของการผูกพันกันด้วยผลประโยชน์นั้น จากความสัมพันธ์ของตัวละครใน *ความฝันในหอแดง* พบความสัมพันธ์แบบเพื่อน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะแรกเป็นความสัมพันธ์แบบเพื่อนที่รู้จักกัน เป็นความสัมพันธ์ที่คบหากันอย่างสร้างสรรค์เพราะต่างฝ่ายต่างมีความปรารถนาดีให้กัน ให้ความช่วยเหลือไม่ละทิ้งยามเมื่อเพื่อนมีทุกข์ ลักษณะที่สอง เป็นความสัมพันธ์แบบพันธมิตร หวังใช้ทรัพยากรที่คู่ความสัมพันธ์มีสร้างผลประโยชน์ให้กับตัวเอง หาก

ทรัพยากรที่มีสร้างผลประโยชน์ให้กับคู่ความสัมพันธ์ได้มากเท่าใด ฝ่ายที่ได้รับผลประโยชน์ก็จะถูกครอบงำด้วยอิทธิพลของผลประโยชน์มากเท่านั้น ทั้งนี้ ความสัมพันธ์ของตัวละครกลุ่มนี้ มักดำเนินไปในลักษณะที่ว่าฝ่ายหนึ่งแสดงบทบาทของการเป็นผู้ให้และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับอยู่เสมอ ความไม่สมดุลของผลตอบแทนจึงเป็นสาเหตุที่ชักนำให้ความสัมพันธ์อย่างเพื่อนเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสัมพันธ์กึ่งเพื่อนกึ่งเจ้านาย สัมพันธภาพความสัมพันธ์จึงเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ผลประโยชน์ ความสัมพันธ์อย่างเพื่อนที่พบในนวนิยายส่วนใหญ่จะปรากฏตามลักษณะอย่างประการหลัง มิตรภาพที่เกิดจากความชอบพอในส่วนตัวแม้จะมีอยู่บ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย จากภาพรวมความเป็นเพื่อนที่นักเขียนนำเสนอสะท้อนให้เห็นว่า การสมาคมในรูปแบบมิตรภาพที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไว้วางใจต่อกันลดน้อยถอยลง แต่การสมาคมในรูปแบบพันธมิตรเข้ามาแทนที่ เพราะเป้าหมายทางผลประโยชน์ที่คู่ความสัมพันธ์คาดหวังจะได้รับจากฝ่ายตรงข้าม

นักเขียน *ความฝันในหอแดง* วิพากษ์ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้ากับข้าและเพื่อนกับเพื่อนเพื่อนำเสนอให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่เห็นแก่ผลตอบแทนเป็นจุดเริ่มต้นของการทำลายความเท่าเทียม นอกจากนี้ยังสะท้อนภาพความสัมพันธ์ต่างตอบแทน สัมพันธภาพที่สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ส่วนตัว โดยมีปัจจัยของอำนาจทางการปกครองและอำนาจทางเศรษฐกิจในมือของชนชั้นปกครองเป็นเงื่อนไขการผูกสัมพันธ์ สำหรับผู้มีอำนาจ การใช้อำนาจที่มีเกื้อกูลคู่ความสัมพันธ์เป็นการกระทำเพื่อสร้างความรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจ จนนำไปสู่การเป็นหนี้บุญคุณและการตอบแทนบุญคุณในที่สุด ดังนี้ สาเหตุที่ผู้มีอำนาจยอมให้ความช่วยเหลือด้วยความใจกว้าง เพราะเขาคาดหวังที่จะได้รับความเคารพและศรัทธาจากผู้ที่เขาให้ความช่วยเหลือ เป็นแนวทางของการสร้างกลุ่มเครือข่ายโดยการครอบงำด้วยอิทธิพลและผลประโยชน์

(2) พ่อกับลูกและพี่กับน้อง: ลำดับความสัมพันธ์ที่กำหนดสถานะ

ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกและพี่กับน้องเป็นตัวแทนความสัมพันธ์ที่แสดงถึงสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว สำหรับนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อกับลูกและพี่กับน้องสื่อถึงครอบครัวในความหมายของความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มสายตระกูลด้วยความเกื้อกูล ความสัมพันธ์จากการอยู่ร่วมกันของตัวละครสะท้อนให้เห็นว่า วิธีการอยู่รวมกลุ่มเป็นสายตระกูลหัวหน้าสายตระกูลจะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด ทำหน้าที่บริหารและดูแลทรัพย์สิน เจือจุนสมาชิกอื่น ไม่ว่าจะในทางเศรษฐกิจหรือสังคม ระเบียบความสัมพันธ์ในระบบสายตระกูลกำหนดให้ลูกชายคนโตที่เกิดกับภรรยาเอกเป็นผู้รับสืบทอดดูแลทรัพย์สินและความเรียบร้อย ส่วนลูกชายคนอื่น ๆ เป็นผู้ช่วยเหลือดูแลทรัพย์สินและคอยเสริมความมั่นคงให้กับวงศ์ตระกูล การอยู่ร่วมกันในลักษณะเช่นนี้ครอบครัวเป็นแกนกลางของกิจกรรมต่างๆ ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหรือการประกอบอาชีพ และในส่วนของพิธีกรรมตามประเพณีและกิจกรรมสังสรรค์ต่างๆ กล่าวได้ว่าสังคมการอยู่รวมกันในระบบสายตระกูลให้ความสำคัญกับการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามสถานะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

นักเขียนนำเสนอแนวคิดการอยู่ร่วมกันในระบบสายตระกูลที่ให้สิทธิตามชนชั้นและสถานะ *ความฝันในหอแดง* นำเสนอให้เห็นการอยู่ร่วมกันเป็นระบบสายตระกูลที่มีการแบ่งกลุ่มชั้นตัวละครตามลำดับชนชั้นและสถานะอย่างชัดเจน ชนชั้นเป็นสถานภาพที่ติดตัวมาแต่กำเนิดสามารถสืบทอดต่อกันจากพ่อสู่ลูก ลูกจึงมีสถานภาพทางเป็นสมาชิกในชนชั้นเดียวกันกับพ่อ หากพ่อเป็นสมาชิกในสังกัดชนชั้นสูง ลูกก็จะได้รับสิทธิ์สังกัดทางชนชั้นตามพ่อ สิทธิของลูกที่สืบสายต่อจากพ่อสร้างความชอบธรรมให้อำนาจอยู่ในมือเพศชาย เป็นการสืบทอดอำนาจตามหลักสายสัมพันธ์ในข้อที่ว่า พ่อคือหลักของลูก นักเขียนนวนิยายนำเสนอสิทธิอำนาจของผู้ชายด้วยมุมมองที่ว่า ชายผู้เป็นผู้ครองแผ่นดินเป็น

ผู้ครองอำนาจสูงสุดของแผ่นดิน ชายผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดของครอบครัว อำนาจสูงสุดของผู้ชายถูกส่งต่อให้กับลูกชายผู้เป็นทายาท เพื่อสืบทอดและดำรงอำนาจให้คงอยู่ในหมู่ พวกพ้อง การส่งต่อและการสืบทอดอำนาจในลักษณะเช่นนี้นำไปสู่ความเข้าใจในเรื่องของการ เปลี่ยนแปลงสัมพันธภาพระหว่างพี่น้องให้กลายเป็นความสัมพันธ์แบบเจ้าคือหลักของข้าหรือพ่อคือ หลักของลูก ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องจึงแปรเปลี่ยนตามตำแหน่งและสถานะทางความสัมพันธ์ กล่าวคือ หากพี่ชายเป็นหัวหน้าครอบครัวรับตำแหน่งผู้สืบทอดตระกูล และน้องชายรับหน้าที่ช่วยเหลือ บริหารกิจการงานในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างพี่ชายและน้องชายย่อมผูกพันด้วย ความสัมพันธ์แบบเจ้ากับข้า หากนับเนื่องด้วยความสัมพันธ์ภายในครอบครัว พี่ชายผู้เป็นหัวหน้า ครอบครัวคือลูกชายผู้ทำหน้าที่สืบทอดตระกูลต่อจากพ่อก็มีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของเหล่าพี่น้องประหนึ่งพ่อ ดูแลลูก สัมพันธภาพระหว่างพี่น้องจึงผูกพันด้วยภาระหน้าที่ที่พี่ชายพึงช่วยเหลือดูแลน้อง ส่วนน้องมี หน้าที่เชื่อฟังทำตามคำพี่ชาย

สำหรับสังคมในนวนิยายซึ่งเป็นสังคมในยุคศักดินาที่ผู้ชายได้รับสิทธิให้มีภรรยาได้มากกว่า หนึ่งคน เป็นธรรมดาที่จะพบว่าลูกที่เกิดจากภรรยาแต่ละคนอาจมีสิทธิในการใช้ชีวิตเป็นอยู่ที่ไม่ เท่าเทียมกัน ความเหลื่อมล้ำดังกล่าวนอกจากจะมีที่มาจากลำดับการเป็นลูกคนโต คนกลางหรือคน เล็กแล้ว ตำแหน่งการเป็นภรรยาของแม่ก็มีส่วนต่อการประกอบสร้างสถานะทางสังคมของลูกด้วย เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นลูกที่เกิดจากภรรยาเอกหรือเกิดจากภรรยารอง ต่างก็ได้รับการยอมรับให้เป็น สมาชิกในชนชั้นเดียวกับพ่อ แต่ลูกของภรรยารองอาจไม่ได้รับการยกย่องเทียบเท่ากับลูกของภรรยา เอก ดังนี้ สถานะของแม่จึงเป็นปัจจัยกำหนดความแตกต่างทางสถานะระหว่างพี่น้อง

เมื่อสายสัมพันธ์ทางฝั่งพ่อส่งต่อสิทธิสังกัดทางชนชั้นให้กับลูก ส่วนสายสัมพันธ์ทางฝั่งแม่เป็น ปัจจัยกำหนดสถานะความเป็นอยู่ของลูก สถานะติดตัวตามกำเนิดจึงส่งผลต่อสถานะภาพทางสังคมของ

ตัวละคร ทว่าความเหลื่อมล้ำไม่ได้มีอยู่แต่ในกลุ่มความสัมพันธ์เครือญาติระหว่างพี่น้องเท่านั้น แต่ถูกพัฒนากลายเป็นแบบแผนระดับสังคมเพื่อแบ่งแยกคนออกเป็นกลุ่มชั้น โดยอาศัยลำดับความใกล้ชิดติดตามความสัมพันธ์เป็นเกณฑ์แบ่ง กล่าวได้ว่าความเหลื่อมล้ำทางสังคมส่วนหนึ่งเป็นผลของการรับสืบทอดสถานภาพจากพ่อและแม่

(3) สามีกับภรรยา: หน้าที่ที่แตกต่างตามเพศ

คัมภีร์เม็งจื่อที่กล่าวถึงหน้าที่ของสามีภรรยาซึ่งอ้างอิงมาจากคัมภีร์หลี่จิ้งอีกทอดหนึ่ง ระบุว่า “บรรดาเจ้านครลงนาก็เพื่อจักได้ธัญพืชประกอบพิธี ภริยาเจ้านครลงมือสาวไหมก็เพื่อจักได้อาภรณ์ในพิธี” (คัมภีร์เม็งจื่อ, 2558, p. 120)

ข้อความข้างต้นบอกลถึงการแบ่งหน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบของสามีและภรรยาที่แตกต่างกัน ผู้ชายมีหน้าที่ทำนาผู้หญิงมีหน้าที่ทอผ้า ผลผลิตจากการทำนาของสามีคือผลงานในความรับผิดชอบของผู้ชาย ที่บอกถึงความสุขทุกข์ของสมาชิกในครอบครัวและความรุ่งเรืองของเศรษฐกิจชุมชน ส่วนความสวยงามของผ้าทอคือความประณีตในการถ่ายทอดชีวิตและจิตวิญญาณจากรุ่นสู่รุ่น ลวดลายของผ้าบอกเล่าเรื่องราวของยุคสมัย หน้าที่ของผู้ทอผ้าจึงสื่อถึงการเป็นผู้อบรมและถ่ายทอดประวัติศาสตร์ชุมชนให้กับบุตรหลานเพื่อดำรงจิตวิญญาณของเผ่าพันธุ์ให้คงอยู่สืบไป หน้าที่ของสามีภรรยาตามแนวคิดเบญจสัมพันธ์ที่เม็งจื่อกล่าวไว้ในคัมภีร์เม็งจื่อจึงแสดงถึงสถานภาพทางเพศของผู้ชายและผู้หญิงตามแนวคิดของสังคัมจินโบราณที่กำหนดให้ผู้หญิงมีสถานะเป็นรองผู้ชาย และแบ่งแยกหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงแตกต่างกันตามเพศ จากหน้าที่ที่กล่าวไว้จะเห็นว่าผู้ชายรับผิดชอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ ซึ่งเป็นกิจกรรมในพื้นที่นอกบ้าน ส่วนผู้หญิงรับผิดชอบดูแลและส่งต่อภูมิปัญญาบรรพบุรุษให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นกิจกรรมในพื้นที่ภายในครัวเรือน

จากภาพรวมของตัวละครกลุ่มที่มีความสัมพันธ์เป็นสามีภรรยาในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* จะพบจารีตธรรมเนียมที่กำหนดให้สามีมีหน้าที่เลี้ยงดูเหล่าสมาชิกในครอบครัวและให้ความเกื้อหนุนทางเศรษฐกิจกับภรรยา เพื่อสนับสนุนการทำหน้าที่แม่ศรีเรือน ตั้งแต่ดูแลความเรียบร้อยภายในครัวเรือน นอกจากนี้ยังพบว่าภรรยาที่มีความรู้นอกจากจะทำหน้าที่แม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูกแล้ว ยังสามารถส่งต่อความรู้ที่รับสืบทอดมาจากบิดาบุตรหลาน การแบ่งแยกหน้าที่แม่จะเป็นลักษณะสำคัญของการดำรงชีวิตคู่ของการเป็นสามีภรรยา แต่นักเขียนก็นำเสนอให้เห็นว่า การแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างสามีภรรยาไม่ใช่การแบ่งงานรับผิดชอบเท่านั้น แต่ถูกใช้เป็นเงื่อนไขในการจำกัดพื้นที่การแสดงบทบาท ภรรยาถูกจำกัดให้ทำหน้าที่อยู่เพียงแต่ในบ้านและอยู่ใต้อำนาจของสามี อำนาจทางเศรษฐกิจของสามีเป็นเงื่อนไขต่อรองที่ทำให้ภรรยาจำต้องเชื่อฟังและทำตาม

นอกจากนี้ประเพณีการแต่งงานของจีนที่กำหนดให้ผู้หญิงแต่งเข้าบ้านผู้ชาย ยังเป็นการบิบบั่นทางความรู้สึกเมื่อต้องเข้าไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมแปลกใหม่ท่ามกลางคนแปลกหน้าแต่เพียงผู้เดียว ภาวะเครียดเพราะถูกบิบบั่นส่งผลให้ภรรยาจำยอมอยู่ใต้อำนาจของสามีและครอบครัวของสามีโดยปริยาย ในส่วนของภรรยา นักเขียนแสดงให้เห็นว่าเพื่อให้ครอบครัวใหม่ยอมรับสถานภาพของตนเอง จึงโอนอ่อนผ่อนตาม ความยากลำบากของการเป็นภรรยาไม่ได้จบลงเพียงการทำให้ครอบครัวสามียอมรับ เพราะที่ยากยิ่งกว่าคือการรักษาสถานภาพของการเป็นภรรยาให้คงอยู่ยืนยาว สำหรับสังคมปิตาธิปไตยที่สนับสนุนให้ผู้ชายมีภรรยามาก เป็นเงื่อนไขที่สั่นคลอนสถานภาพของภรรยาโดยเฉพาะภรรยาเอกอย่างยิ่ง เพื่อรักษาสถานภาพของตัวเองจึงพบว่าตัวละครที่เป็นภรรยาจำต้องแสดงตัวอยู่ในอำนาจของครอบครัวสามี

ปรัชญาข้างจื่อเห็นว่าสัมพันธ์ภาพสามีภรรยาส่งผลต่อสังคมอย่างมีนัยสำคัญถึง 3 ด้าน ในด้านการพัฒนาสังคม ความสัมพันธ์สามีภรรยาเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ทั้งปวง ในด้านการปกครอง

ประเทศ ครอบครัวยังเป็นรากฐานของสังคม การครองเรือนจึงเป็นรากฐานการปกครองประเทศ ในด้านพัฒนาการการเจริญวัย การแต่งงานเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความพร้อมของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสังคม (Yang Yali, 2005, p. 53) เห็นได้ว่าความสัมพันธ์สามีภรรยาตามแนวคิดขงจื้อมีนัยความสำคัญเกี่ยวกับการสร้างครอบครัว และส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงการสร้างสังคมและความมั่นคงของประเทศชาติ สัมพันธภาพระหว่างสามีภรรยาโยงใยถึงความมั่นคงของประเทศชาติอย่างมีนัยสำคัญ เพราะความสัมพันธ์ของการเป็นสามีภรรยาที่ติดจากคู่ความสัมพันธ์ต่างยอมรับและปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของตน เป็นพ่อและแม่ที่ดีทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูลูกโดยไม่ผลักภาระหน้าที่ในความรับผิดชอบของตัวเองให้ตกเป็นภาระให้ผู้อื่นผู้ใดต้องแบกรับแทน การตระหนักถึงหน้าที่จึงเป็นเงื่อนไขกำหนดให้คู่สามีภรรยารับผิดชอบต่อพันธะการสร้างครอบครัว

2.1.3 สายสัมพันธ์ความไม่เท่าเทียมในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง*

ความฝันในหอแดง นำเสนอการเปลี่ยนแปลงของสังคมจีนที่เคลื่อนไหวภายใต้ความสัมพันธ์ตามแนวคิดของขงจื้อ ซึ่งเป็นแนวคิดหลักที่สร้างความเจริญให้กับสังคมจีน ด้วยการจำลองภาพของครอบครัวชาวจีนเพื่อนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ร่วมกัน และการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม

นักเขียนนำเสนอนวนิยายด้วยการเล่าถึงความเป็นไปของสมาชิกในตระกูลจยา (贾) ซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ที่รวมกันถึง 4 รุ่น ได้แก่ รุ่นย่า รุ่นพ่อ รุ่นลูก และรุ่นหลาน อันเป็นลักษณะครอบครัวในอุดมคติตามความเชื่อของชาวจีนที่แสดงถึงความมั่นคงของวงศ์ตระกูล การปกครองภายในครอบครัวถือลำดับอาวุโสและลำดับรุ่นอย่างเคร่งครัด ผู้นำตระกูลจึงมีอำนาจสิทธิ์ขาดในการตัดสินใจจัดการเรื่องราวต่างๆ โดยที่ผู้อย่างอาวุโสกว่าไม่อาจแสดงการต่อต้าน เป็นรูปแบบการประกอบสร้างสังคมตามแนวคิดในสำนักปรัชญาขงจื้อ นอกจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวแล้ว

นวนิยายยังนำเสนอแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ภายนอกครอบครัว โดยนำเสนอให้ผู้อ่านได้เห็นว่ามีอำนาจของตระกูลจ๋าซึ่งรับสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นของจ๋าเจ็งซึ่งเป็นรุ่นหลานนั้นนับได้เป็นรุ่นที่สาม ไม่ได้เกิดจากการปฏิบัติตนอยู่ในจารีตธรรมเนียมขงจื้อเท่านั้น แต่ยังเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มตระกูลอื่น ดังเช่นความสัมพันธ์ของตระกูลจ๋ากับตระกูลหวัง ตระกูลสี่ และตระกูลเซวี่ที่เกี่ยวข้องแน่นแฟ้นเป็นเครือญาติด้วยการแต่งงาน การรวมตัวเป็นเครือข่ายอำนาจที่ตระกูลส่งผลให้อำนาจทั้งในราชสำนักและนอกราชสำนักของกลุ่มเครือข่ายสี่ตระกูลเป็นที่เกรงขามของเหล่าขุนนางน้อยใหญ่จำนวนมาก

อำนาจของตระกูลจ๋าประกอบขึ้นจากอิทธิพลของ 2 สายใหญ่ๆ ได้แก่ สายหนึ่งกั้วผู้กับ หรงกั้วผู้ สายหนึ่งกั้วผู้เป็นสายพี่ ส่วนหรงกั้วผู้เป็นสายน้อง ทว่าเนื้อเรื่องที่นักเขียนนำเสนอส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวของสมาชิกในสายตระกูลหรงกั้วผู้เป็นหลัก สมาชิกในสายหรงกั้วผู้ประกอบด้วย จ๋าหมู่ ย่าเฒ่าผู้มีอาวุโสสูงสุดและเป็นแม่ของจ๋าเซอและจ๋าเจ็ง จ๋าเซอแต่งงานกับสิงฮูยิน รับตำแหน่งขุนนางสืบทอดจากพ่อ ทั้งคู่มีลูกชายและลูกสาวอย่างละคนชื่อ จ๋าเหลียนและจ๋าอิงซุน จ๋าเหลียนแต่งงานกับหวังซีเฟิงสะใภ้เชื้อสายตระกูลหวัง ส่วนจ๋าเจ็งแต่งงานกับหวังฮูยิน กุลสตรีจากตระกูลหวังซึ่งมีอำนาจและอิทธิพลไม่แพ้ตระกูลจ๋าและเป็นอาแท้ๆของหวังซีเฟิง จ๋าเจ็งรับราชการในกระทรวงโยธาธิการ เป็นข้าราชการอนาคตไกล มีลูกกับหวังฮูยิน 3 คนชื่อ จ๋าจู่ จ๋าหยวนซุน และจ๋าเปาอ้าว จ๋าจู่เสียชีวิตก่อนวัยอันควร ปล่อยให้เหล่าหลานภรรยาหม้ายอยู่เลี้ยงจ๋าหลันคนเดียว นอกจากนี้จ๋าเจ็งยังมีลูกสาวและลูกชายกับจ้าวอีเหนียงภรรยาองค์ที่สองอย่างละคนชื่อ จ๋าทันซุนและจ๋าหวน

ส่วนหนึ่งนวนิยายนำเสนอให้เห็นว่าผลประโยชน์ของตระกูลเป็นสิ่งสูงสุดที่ลูกหลานต้องรักษา การเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวมจึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ ลูกชายมีหน้าที่สร้างความมั่นคง

ให้กับวงศ์ตระกูล นักเขียนนำเสนอหน้าที่ต่อครอบครัวของผู้ชาย โดยแสดงผ่านจയാเป่าอ้ว ตัวละครเอกชายของเรื่องที่เป็นทายาทสืบสายตระกูล เขาจึงเป็นความหวังและเป็นอนาคตของคนทั้งตระกูล ในการเตรียมพร้อมคุณสมบัติการเป็นผู้นำตระกูล เขาจึงถูกจย่าเจ็งผู้เป็นพ่อบังคับให้ศึกษาหาความรู้ จากตำราคำสอนของขงจื้อและปลูกฝังความคิดการรับราชการตามค่านิยมของสังคม ถูกตีกรอบให้ต้องวางตัวถูกต้องตามแบบแผนการเข้าสังคม และถูกจับคู่ให้แต่งงานกับหญิงสาวที่สามารถเกื้อหนุนและสร้างความมั่นคงให้กับวงศ์ตระกูล ความคาดหวังที่พ่อแม่มีต่อจย่าเป่าอ้วในฐานะผู้นำตระกูลจย่ารุ่นต่อไปและการได้รับการดูแลมากกว่าลูกคนอื่น ทำให้จย่าเป่าอ้วมีสิทธิพิเศษมากกว่าพี่น้อง ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นส่งผลให้จย่าหวนสะสมนิสัยคิดเปรียบเทียบและชิงดีชิงเด่นเอาชนะพี่ชาย

ส่วนลูกสาวมีหน้าที่เชื่อมต่อความสัมพันธ์เพิ่มความมั่นคงให้กับวงศ์ตระกูล ไม่ว่าจะเป็นจย่าหยวนซุนลูกสาวของจย่าเจ็ง หรือจย่าอิงซุนลูกสาวของจย่าเซ่อ ต่างถูกจับให้แต่งงานตามความคำสั่งของพ่อ จย่าหยวนซุนถูกส่งเข้าถวายตัวในวังและเลื่อนตำแหน่งจนได้เป็นสนมของจักรพรรดิ ตระกูลจย่าได้อาศัยบารมีของพระสนมจย่าขยายอำนาจและความยิ่งใหญ่ให้กับวงศ์ตระกูล ส่วนจย่าอิงซุนญาติผู้น้องกลับมีชีวิตหลังแต่งงานที่เป็นทุกข์เพราะถูกจับแต่งงานเพื่อหักกลบลบหนี้ของจย่าเซ่อผู้เป็นพ่อ นวนิยายนำเสนอให้เห็นว่าภายใต้ระบบปีศาจปีศาจและระบบการแต่งงานแบบคลุมถุงชน ลูกสาวถูกจับแต่งงานเพื่อเชื่อมต่อผลประโยชน์ให้กับวงศ์ตระกูล หรือในอีกนัยหนึ่งคือผลประโยชน์ของพ่อ

ด้วยเหตุผลของหน้าที่ที่ต้องเสียสละตัวเองเพื่อวงศ์ตระกูลจึงเป็นที่มาของโศกนาฏกรรมรักสามเส้าชายหนึ่งหญิงสองของจย่าเป่าอ้ว เซวียเป่าไซและหลินไต้อ้ว แม้จย่าเป่าอ้วจะมีความรู้สึกที่ดีกับหลินไต้อ้วซึ่งเกี่ยวข้องกับจย่าเป่าอ้วในฐานะญาติผู้น้องฝ่ายพ่อ และความสัมพันธ์ของทั้งสองเป็นที่รับรู้ของผู้ใหญ่ในครอบครัวเป็นอย่างดี แต่เมื่อถึงเวลาอันควรเขาก็กลับถูกบังคับให้แต่งงานกับเซวียเป่าไซ เหตุผลประกอบที่ผู้ใหญ่เลือกเซวียเป่าไซหากมองผิวเผินอาจเห็นเพียงว่าเซวียเป่าไซเป็นกุล

สตรีที่เคร่งครัดในระเบียบจารีต มีอุปนิสัยและบุคลิกที่เป็นผู้ใหญ่ สามารถช่วยเหลือสามีและจัดการปัญหาได้ดีกว่าหลินไต้ฮั่ว แต่เมื่อเชื่อมต่อกความสัมพันธ์ระหว่างหวังฮูหยิน หวังซีเฟิง และเซวียเป่าไซ แล้ว จะเห็นว่าเซวียเป่าไซเกี่ยวต่องเป็นหลานของหวังฮูหยินแม่ของจ๋าเป่าฮั่ว และเป็นลูกพี่ลูกน้องกับ หวังซีเฟิงภรรยาของจ๋าเหลียนญาติผู้พี่ของจ๋าเป่าฮั่ว สายใยความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงเกี่ยวพันกัน จึงไม่อาจมองข้ามว่าจะเป็นเหตุผลสำคัญอีกประการหนึ่งของการผลักดันให้เกิดการแต่งงานระหว่างหนุ่มสาวทั้งสอง แม้ว่าจ๋าหมู่ซึ่งมีอาวุโสสูงสุดจะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดของตระกูล แต่หวังฮูหยินคือผู้มีอำนาจสั่งการ ส่วนหวังซีเฟิงก็รับมอบคำสั่งจากหวังฮูหยินทำหน้าที่ปกครองดูแลความเป็นไปภายในตระกูล ดังนั้น การชักนำเซวียเป่าไซเข้ามาเป็นสะใภ้ร่วมอยู่ในตระกูลจ๋า จึงแสดงถึงความพยายามในการใช้ความสัมพันธ์เข้ายึดครองอำนาจและสร้างความมั่นคงให้กับสถานะของตนเองของกลุ่มสะใภ้ เมื่อจ๋าเป่าฮั่วคือทายาทสืบสายตระกูลที่จะรับหน้าที่ผู้นำคนต่อไปของตระกูล ภรรยาของจ๋าเป่าฮั่วย่อมมีบทบาทในการบริหารและปกครองตระกูลจ๋าไม่น้อยไปกว่าหวังฮูหยิน และหวังซีเฟิง ด้วยเหตุนี้การแต่งงานของจ๋าเป่าฮั่วจึงไม่ต่างไปจากสนามอำนาจการเมืองที่สานความสัมพันธ์เพื่อผลประโยชน์ของวงศ์ตระกูล จะแตกต่างเพียงแต่ว่าเป็นการเมืองภายในครอบครัว และเป็นการสร้างอำนาจต่อรองกับผู้ชายเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับตัวเองของผู้หญิง

นักเขียนนำเสนอให้เห็นว่าในสังคมปิตาธิปไตยภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ผู้ที่มีสถานะด้อยกว่าได้รับสิทธิทางสังคมน้อยกว่าผู้ที่มีสถานะทางสังคมสูงกว่า ผู้หญิงต้องอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย และใช้เป็นเครื่องมือเชื่อมต่อกับอำนาจและความมั่นคงให้กับผู้ชาย นักเขียนหยิบยกประเด็นปัญหาเหล่านี้มาเพื่อชี้ให้เห็นว่าเป็นที่มาของความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเป็นสาเหตุหลักที่บั่นทอนจิตสำนึกการเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม จนทำให้เกิดการแอบอ้างยกเอาผลประโยชน์ส่วนรวมบังหน้าการกระทำเพื่อความสุขส่วนตัว

นักเขียนยังนำเสนอให้เห็นว่าผู้เสียเปรียบสามารถเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของตนเอง ดังเช่นที่กลุ่มสะก๊อตระกูดจ๋าใช้การคลุมถุงชนสร้างข้อต่อรองอำนาจให้กับตนเอง อันเป็นวิธีการเดียวกับที่ผู้ชายใช้เสริมสร้างความมั่นคงทางอำนาจให้กับตนเอง สำหรับประเด็นการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของผู้หญิง แม้นักเขียนจะนำเสนอให้เห็นแนวทางความเป็นไปได้ แต่ในขณะเดียวกันก็นำเสนอให้เห็นว่าเมื่ออำนาจของสังคมยังคงเป็นของผู้ชาย การเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงย่อมไม่อาจประสบความสำเร็จ ดังปรากฏให้เห็นในตอนท้ายเรื่องว่าผู้ร่วมขบวนการต่อรองเสรีภาพต่างต้องประสบกับความล้มเหลวของชีวิต เพราะจ๋าเข้าอ้วซึ่งเป็นศูนย์กลางการเกาะเกี่ยวอำนาจหนีออกจากวังวนชีวิตทางโลกและเริ่มต้นชีวิตใหม่ในสถานะนักรบวช ทั้งหวังฮูฮินและเซวียเป่าไซซึ่งเป็นแม่และภรรยาต่างก็หมดสิ้นหลักยึดเกาะที่จะสร้างอำนาจ ส่วนหวังซีเฟิงก็ถูกลิดรอนอำนาจและมีอาการป่วย กระเซาะกระแะเรื่อยมาหลังการแทงลูกคนที่สอง จนทำให้หวังซีเฟิงเสียชีวิตไปก่อนวัยอันควร

เมื่อระบบการแต่งงานแบบคลุมถุงชนเป็นกลไกสำคัญของการสร้างความมั่นคงทางอำนาจให้กับวงศ์ตระกูล โคร่งเรื่องหลักของนวนิยายจึงเป็นเรื่องราวความรักที่ไม่สมหวังของจ๋าเข้าอ้ว เซวียเป่าไซและหลินไต้ฮั่ว ระหว่างเรื่องราวความรักของตัวละครทั้งสามกำลังดำเนินไป นักเขียนก็นำเสนอโครงเรื่องรองเกี่ยวกับการสร้างสายสัมพันธ์อำนาจหรือการสร้าง ความมั่นคงทางอำนาจด้วยความสัมพันธ์ การนำเสนอนวนิยายผ่านโครงเรื่องทั้งสองแสดงให้เห็นถึงเรื่องราวความขัดแย้งที่มีสาเหตุจากการให้ความสำคัญกับผลประโยชน์เหนือคุณค่าความเป็นมนุษย์ และความเห็นแก่ผลประโยชน์จนมองข้ามคุณค่าของผู้อื่น แสดงให้เห็นว่าจิตสำนึกในส่วนของความเมตตาและเห็นใจเพื่อนมนุษย์ถูกทำลายลง ความล้มสลายของสังคมเกิดจากความเสื่อมทรามของตัวบุคคล ที่มุ่งแต่กระทำเพื่อผลประโยชน์ของตัวเองโดยมองข้ามความอยู่รอดหรือสิทธิของผู้อื่น การสูญเสียจิตสำนึกใน

ส่วนนี้เองทำให้เกิดการก้าวล้ำเสรีภาพของผู้อื่น และสะท้อนกลับมาบีบรัดความรู้สึกของตัวเองจนเป็นเหตุนำสู่ทางตันแห่งเสรีภาพ

2.2 นวนิยายของมั่วเหยียน: ตัวบทสะท้อนเสรีภาพในยุคสังคมนิยม

มั่วเหยียนเป็นนามปากกาของนักเขียนชาวจีน มีชื่อจริงว่า ก่วนหมั่วเหย่ (管谟业) เป็นชาวเมืองเกามี่ มณฑลซานตง นามปากกาของเขามีความหมายว่า *อย่าพูด* เป็นชื่อที่ตั้งไว้เพื่อเตือนใจตนเองให้กรองถ้อยคำการสื่อความผ่านงานเขียน ระวังการเล่าความผ่านตัวอักษรโดยตรง เขาเคยให้สัมภาษณ์ว่าความช่างพูดและชอบขีดเขียนในวัยเด็กของเขา ทำให้เขียนคำขวัญต่อต้านการปฏิวัติด้วยความคะนอง เหตุการณ์นี้สร้างความตระหนักให้กับคนในครอบครัวอย่างยิ่ง พ่อแม่จึงกำชับให้เขาระมัดระวังการใช้คำพูด (Mo Yan, 2009b, p. 32) แม้ว่าหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนใน ค.ศ.1949 ประเทศจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์ จะประกาศให้ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ดังความปรากฏอยู่ในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มาตรา 35 ความว่า *เสรีภาพในการแสดงออก ประชาชนแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ตีพิมพ์ ชุมนุม จัดตั้งสมาคม เดินขบวน ประท้วง* แต่ในทางตรงกันข้ามกลับพบว่ามีงานวรรณกรรมของนักเขียนหลายคนถูกสั่งห้ามเผยแพร่ รวมทั้งงานเขียนของมั่วเหยียนด้วย เช่น นวนิยายเรื่อง *อกโตกสะโพกใหญ่* ถูกสั่งห้ามพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ ค.ศ. 1997 จนได้รับรางวัลโนเบลใน ค.ศ. 2012 นวนิยายเรื่องดังกล่าวจึงได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่อีกครั้ง เป็นต้น (Carlos Rojas; Andrea Bachner, 2016, p. 263)

แม้ว่ารัฐบาลจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จะให้ความสำคัญกับเสรีภาพ แต่การสั่งห้ามพิมพ์เผยแพร่งานเขียนก็แสดงให้เห็นว่า ขอบเขตการแสดงออกมีเสรีภาพอยู่ภายใต้กรอบของรัฐบาล นอกจากนี้ประสบการณ์ในวัยเด็กก็ทำให้เขาเข้าใจถึงขอบเขตการจำกัดเสรีภาพการแสดง

ความคิดเห็นในสังคมจีน ความหมายที่แท้จริงที่มั่วเหยียนต้องการสื่อจึงมักถูกแทรกไว้ระหว่างความที่ เรียงร้อยขึ้น วรรณกรรมของเขาจึงโดดเด่นด้วยกลวิธีการใช้ถ้อยคำเสียดสี นำเสนอประเด็นทางสังคม อันเคร่งเครียดให้กลายเป็นเรื่องน่าขัน จินตนาการของเขาพาผู้อ่านไปสู่เหตุการณ์อันเหลือเชื่อ แต่ว่า เรื่องราวที่ดูจะเกินจริงกลับตีแผ่รากฐานปัญหาสังคมได้อย่างเฉียบคมและสันสະเทือนอารมณ์ผู้อ่านให้ เกิดความรู้สึกร่วม เนื้อหาและการนำเสนอนวนิยายของมั่วเหยียนยังแสดงให้เห็นความพยายามในการ แสดงความคิดเห็นเชิงวิพากษ์สังคมของนักเขียน การนำเสนอที่แอบซ่อนความหมายไว้ภายใต้ ตัวหนังสือสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงข้อจำกัดของการนำเสนอของเขาได้เป็นอย่างดี

เห็นได้ว่าแม้ว่าขอบเขตการแสดงเสรีภาพจะถูกจำกัด แต่สำหรับมั่วเหยียนเขากลับไม่ยอมให้ ข้อจำกัดดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อเสรีภาพการแสดงออกทางความคิดของเขา ในทางกลับกันเขาก็ทำ ทายข้อจำกัดของสังคม ใช้นวนิยายเป็นเครื่องมือการบอกเล่าความเป็นไปของสังคมและสอดแทรก ความคิดเห็นส่วนตัวที่เขามีต่อสังคมภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์

2.2.1 กลวิธีการประพันธ์ในนวนิยายของมั่วเหยียน

มั่วเหยียนกล่าวไว้ว่า “长度、密度和难度，是长篇小说的标志，也是这伟大文体的 尊严。” (ความยาว ความแน่นและความยาก เป็นสัญลักษณ์ของงานเขียนประเภทนวนิยาย และ เป็นศักดิ์ศรีของงานที่ยิ่งใหญ่) (Mo Yan, 2006) นวนิยายของมั่วเหยียนเป็นงานวรรณกรรมที่อัดแน่น ไปด้วยเนื้อหาที่ผู้อ่านต้องขบคิดตลอดทั้งเล่มสมดังคำกล่าวของเขา นวนิยายหนึ่งเล่มบรรจุประเด็นที่ เขาต้องการนำเสนอไว้ได้อย่างครบถ้วน ด้วยกลวิธีการประพันธ์ที่ใช้โครงเรื่องหลักและโครงเรื่องรอง คู่ขนานกันไป ทำให้งานประพันธ์ของเขามีความซับซ้อนทั้งของเนื้อหาและสื่อความได้อย่างต้องการ นวนิยายหนึ่งเรื่องของมั่วเหยียนจึงมีชั้นของความหมายที่ส่งถึงผู้อ่านได้หลากหลาย

มั่วเหยียนยังนำเสนอความเห็นต่างความคิดโดยใช้มุมมองการเล่าเรื่องที่ไม่แน่นอนตายตัว สำหรับการใช้สรรพนามเล่าเรื่อง มีผู้แสดงความคิดเห็นไว้หลากหลาย ฟานเป่าหลิง (樊保玲) เห็นว่าเขามักจะใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 “ฉัน” ในการเล่าเรื่อง เพราะทำให้เขาสอดคล้องความคิดเห็นของตนเองลงไปในเรื่องเล่าได้อย่างแนบเนียน แต่ด้วยข้อจำกัดของมุมมองการเล่าเรื่องของการใช้สรรพนาม “ฉัน” จึงอาจทำให้เรื่องที่เล่าออกมาไร้มิติ มั่วเหยียนจึงคลายข้อจำกัดข้อนี้ด้วยการให้ “ฉัน” เป็นผู้รอบรู้ในเรื่องราวต่างๆ อย่างดี หรือใช้มุมมองการเล่าเรื่องแบบผสมผสาน และลดความชัดเจนของ “ฉัน” ลง (Fan Baoling, 2003, p. 17) หลิวกั๋วฮุย (刘国辉) แสดงความเห็นเพิ่มเติมว่างานของมั่วเหยียนส่วนหนึ่งมักเล่าเรื่องจากมุมมองของตัวละครที่เป็นเด็ก ทำให้เรื่องที่ถ่ายทอดออกมามีความน่าเชื่อถือ เพราะเด็กมักจะเล่าเรื่องจากความรู้สึกที่รับรู้โดยตรงไปตรงมา และเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือจากการเล่าเรื่องของเด็ก นวนิยายก็มักจะเปลี่ยนสลับกับการใช้มุมมองการเล่าอื่นประกอบ เช่น มุมมองการเล่าจาก “ฉัน” เป็นการเล่าเรื่องด้วยการใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 ทำให้เรื่องเล่ามีความสมจริงมากขึ้น (Liu Guohui, 2005, p. 6) ส่วนจิ้งเซียงควน (张相宽) กล่าวว่า นวนิยายของมั่วเหยียนใช้มุมมองการเล่าเรื่องแบบผสม เปลี่ยนไปตามแต่ความเหมาะสมแก่การถ่ายทอดเรื่องราว มั่วเหยียนนอกจากจะใช้มุมมองการเล่าเรื่องแบบผู้รอบรู้ เล่าจากการเป็นผู้สังเกตการณ์ภายนอก หรือเล่าจากมุมมองของตัวละครใดตัวละครหนึ่งในเรื่องแล้ว เขายังนำเอาตัวของเขาไปเป็นตัวละครตัวหนึ่งในนวนิยายของเขา ทำให้เขาเป็นทั้งผู้เล่าและผู้ถูกเล่าด้วยในขณะเดียวกัน มั่วเหยียนในนวนิยายยังทำหน้าที่สนทนากับมั่วเหยียนที่เป็นนักเขียนนวนิยายเพื่อนำเสนอและอภิปรายความคิดเห็นในมุมมองของตัวนักเขียนเอง สำหรับประเด็นนี้ จิ้งเซียงควนเห็นว่า นวนิยายที่นักเขียนนำตัวเองไปปรากฏเป็นตัวละครตัวหนึ่งในเรื่องที่ตัวเองแต่งมีอยู่ไม่น้อย แต่ไม่มีใครจะพบว่านักเขียนจะสร้างตัวเองให้เป็นตัวละครที่มีบทบาทเด่น เพราะบทบาทของตัวละครอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ส่วนตัวของนักเขียน (Zhang Xiangkuan, 2011, pp. 31-39) การที่

นักเขียนสร้างบทบาทให้ตัวเองเป็นตัวละครตัวหนึ่งที่มีบุคลิกสะดุดตามีความคิดความเห็นเป็นตัวของตัวเอง บางครั้งคำพูดหรือการกระทำที่แสดงออกก็กลับตาลปัตรต่างกับค่านิยมสังคมอย่างสุดขั้ว เป็นการแสดงความเห็นต่างเพื่อท้าทายสังคมให้หันกลับมามองตัวเองและตั้งคำถามกับครรลองที่สังคมเห็นเป็นปกติ ตัวละครลักษณะดังกล่าวยังช่วยผสมผสานความคิดเห็นส่วนตัวของนักเขียนเข้าเป็นเนื้อเดียวกันกับเรื่องสมมติที่แต่งขึ้น เป็นการสร้างพื้นที่แสดงความคิดเห็นส่วนตัว แสดงถึงความหวงแหนความเป็นอิสระและการแสวงหาเสรีภาพในตัวของมั่วเหยียน

มั่วเหยียนยังสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นพฤติกรรมของมนุษย์ตามความเป็นจริง โดยนำเสนอนวนิยายอย่างงานวรรณกรรมแบบ “คาร์นิวัล” (carnival) ของ มิคฮาอิล บัคติน (Mikhail Bakhtin) ในงานเทศกาลคาร์นิวัล ผู้คนจะแต่งกายใส่หน้ากากตามจินตนาการมาร่วมเฉลิมฉลองกันอย่างไม่มีการแข่งขัน กล่าวคือ ผู้คนทุกหมู่เหล่ามาร่วมงานรื่นเริงกันอย่างไม่มีการแข่งขันวรรณะ อายุ หรือเพศ หลอมรวมเอาทุกความต่างเข้าเป็นหนึ่งเดียว เทศกาลคาร์นิวัลจึงแสดงถึงนัยความหมายของความเท่าเทียมและเสรีภาพ เมื่อนำรูปแบบงานคาร์นิวัลมาใช้ในการแตงนวนิยาย ตัวละครในนวนิยายจึงรวมเอาความแตกต่างทั้งสูงศักดิ์และต่ำต้อย ทั้งดีผสมปนเปกับเลวไว้ในตัวเดียวกัน (Zhang Xiangkuan, 2011, pp. 10-11) ตัวละครของมั่วเหยียนจึงแสดงสัญชาตญาณดั้งเดิมของมนุษย์ออกมาได้อย่างอิสระตามอย่างใจ ทั้งที่เป็นพฤติกรรมด้านมืดและพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกเมื่ออยู่ต่อหน้าสาธารณชน

นอกจากนี้เขายังสร้างความสดใหม่ให้กับงานของเขาด้วยการหลอมรวมเอาศิลปะการเขียนแนวตะวันตกและจีนเข้าไว้ด้วยกัน นักเขียนต่างชาติที่มีอิทธิพลต่องานเขียนของเขา ได้แก่ วิลเลียม ฟอล์คเนอร์ (William Faulkner) คะวะบะตะะ ยะซุนะริ (Kawabata Yasunari) กาเบรียล การ์เซีย มาร์เกซ (Gabriel Garcia Marquez) ส่วนอิทธิพลจากงานวรรณกรรมจีนโบราณก็มีส่วนสำคัญต่อ

การสร้างสรรค้งานของมั่วเหยียนด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะกลอนเพลงโบราณ นิยายแฟนตาซี นิทานพื้นบ้าน (Yan Xiaorong, 2004, pp. 27-31) จะเห็นได้ว่านวนิยายของมั่วเหยียนโดดเด่นด้วยกลวิธีการเล่าเรื่องที่ผสมผสานนิทานพื้นบ้านกับการประพันธ์ในรูปแบบสัจนิยมมหัศจรรย์ งานเขียนในรูปแบบสัจนิยมมหัศจรรย์มักใช้เพื่อนำเสนอความจริงอันน่าอัศจรรย์ที่ไม่อาจอธิบายได้ด้วยหลักเหตุและผลตามแนวคิดของผู้คนในสังคมปัจจุบัน สำหรับสังคมจีนที่ปลูกฝังวัฒนธรรมผ่านนิทานหรือตำนานพื้นบ้าน ทำให้นิทานหรือตำนานเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างกรอบแนวคิดทางสังคมให้กับชาวจีน หากต้องการเข้าถึงความเป็นจริงที่อยู่เบื้องหลังเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมจีนก็จำเป็นต้องอาศัยการทำความเข้าใจด้วยนิทานหรือตำนาน งานเขียนรูปแบบสัจนิยมมหัศจรรย์ที่ผสมกับเรื่องเล่านิทานหรือตำนานจึงเป็นลักษณะเฉพาะที่ปรากฏในนวนิยายของมั่วเหยียน

นอกจากงานของมั่วเหยียนจะเป็นงานวรรณกรรมที่นำเอาศาสตร์การเขียนอย่างตะวันตกมาผสมผสานกับจีนแล้ว ยังนำศิลปะการสร้างงานต่างศาสตร์ ดังเช่นศิลปะการตัดต่อภาพยนตร์แบบ “มอนตาจ” (Montage) ซึ่งเป็นศิลปะการตัดต่อภาพยนตร์ที่เรียงร้อย shot ที่มีได้มีลำดับต่อเนื่องกันมาปะติดปะต่อเข้าไว้ด้วยกันมาใช้ในงานเขียนนวนิยายของเขา พบว่ามั่วเหยียนมักนำกลวิธีนี้มาใช้ในการเรียงร้อยเรื่องเล่า ทำให้การดำเนินเรื่องหลุดพ้นจากข้อจำกัดของเขตกันแบ่งของเวลาและสถานที่ เวลาอดีตอาจทับซ้อนอยู่ในเวลาปัจจุบัน และช่วงเวลาบางช่วงอาจหลุดหายไปหรือผ่านไปอย่างรวดเร็วอย่างไรเหตุผล (Zhang Xiangkuan, 2011, pp. 41-44) กลวิธีนี้ทำให้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในนวนิยายอยู่เหนือกฎการควบคุมของข้อกำหนดบังคับ

พัฒนาการการประพันธ์ของมั่วเหยียน แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกใช้รูปแบบการเล่าเรื่องแบบตะวันตก ที่ค่อนข้างอิสระไม่มีข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ลำดับการเล่าเรื่องที่ตายตัว ในหนึ่งเรื่องยังเลือกใช้รูปแบบการเขียนหลากหลายรูปแบบผสมผสานกัน เช่น สัจนิยมมหัศจรรย์ การทับซ้อนกัน

ของเวลาและพื้นที่ในเรื่อง เป็นต้น ช่วงหลังตั้งแต่กลางปีทศวรรษ 1990 มั่วเหยียนก็กลับมาให้ความสนใจกับรูปแบบการเล่าเรื่องที่มีลำดับขั้นตอนตามขนบการเล่าเรื่องของจีน ทว่าการหวนกลับมาหา รูปแบบการเล่าเรื่องแบบดั้งเดิมนี้นี้ มิใช่ที่มั่วเหยียนจะเบื่อหน่ายรูปแบบการเขียนอย่างสมัยใหม่ แต่เป็นเพราะเทคนิคการเขียนส่วนตัวของมั่วเหยียนที่ก้าวรุดหน้าไปอีกขั้น จนสามารถนำรูปแบบการเขียนดั้งเดิมของจีนซึ่งกำหนดโครงสร้างการเล่าเรื่องไว้เป็นลำดับกฎเกณฑ์ผสมผสานเข้ากับเทคนิคการเขียนยุคใหม่ที่ไม่มีลำดับกฎเกณฑ์แน่นอน (Yan Xiaorong, 2004, pp. 8-9)

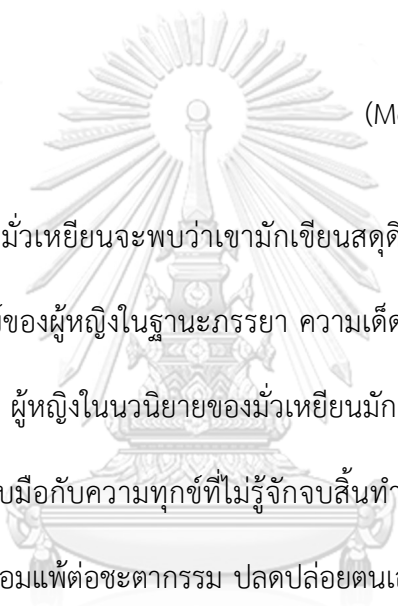
เมื่อมองในภาพรวมก็พิจารณาเห็นได้ว่า มั่วเหยียนเลือกใช้รูปแบบการเขียนแบบผสมผสาน เพื่อแสดงถึงเสรีภาพการประพันธ์ที่ไม่ยึดติดกับรูปแบบการเขียนแบบเดิม นอกจากนี้ยังเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการนำเสนอการปะทะกันระหว่างแนวคิดจารีตแบบเก่าที่ยังหลงเหลืออยู่กับแนวคิดยุคใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก

2.2.2 มั่วเหยียนกับการขีดขูผู้หญิงในฐานะตัวแทนแห่งเสรีภาพ

“为什么我的小说中会出现这么多的强大的女性形象，我想大概与我个人的经验有关。在我的青少年时期，中国社会正是文化大革命时期，在那些饥饿和混乱的岁月里，我发现了男人的外强中干和脆弱，发现了女性的生存力和坚强。男人是破坏者，人是建设者。女人总是一次又一次地把被男人破坏了的家园建设好。女人较之男人，更能忍受苦难。”

(ทำไมในนวนิยายของผมจึงปรากฏตัวละครหญิงที่มีความเข้มแข็งจำนวนมากนั้น ผมคิดว่าน่าจะมีเหตุอันสัมพันธ์กับประสบการณ์ส่วนตัวของผมเอง ในวัยเยาว์ของผม นั้น สังคมจีนอยู่ในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม ในช่วงเวลาที่อด

อยากและรุ่มรวยนั้น ผมพบว่าภาพผู้ชายที่เข้มแข็งกลับมีความเปราะบางและอ่อนแอที่ซ่อนข้างใน และพบความแข็งแกร่งและพลังในการเอาตัวรอดที่ซ่อนอยู่ในตัวของผู้หญิง ผู้ชายกลับกลายเป็นผู้ทำลาย ผู้หญิงเป็นผู้สร้าง ผู้หญิงมักเป็นผู้กอบกู้ครอบครัวที่แตกสลายด้วยน้ำมือผู้ชายให้ฟื้นคืนครั้งแล้วครั้งเล่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสองเพศแล้วจะเห็นได้ว่าเพศหญิงอดทนต่อความทุกข์ยากได้ดีกว่าเพศชาย)

(Mo Yan, 2009a, p. 284)

ผู้อ่านนวนิยายของมั่วเหยียนจะพบว่าเขามักเขียนสวดตีความยิ่งใหญ่ของผู้หญิงในฐานะแม่พร้อมกับนำเสนอความทุกข์ของผู้หญิงในฐานะภรรยา ความเด็ดเดี่ยวที่ตัวละครแสดงออกสื่อถึงการเรียกร้องเสรีภาพของผู้หญิง ผู้หญิงในนวนิยายของมั่วเหยียนมักต้องต่อสู้กับกฎข้อห้ามข้อบังคับตามค่านิยมในยุคศักดินา การรับมือกับความทุกข์ที่ไม่รู้จักจบสิ้นทำให้ตัวละครหญิงของมั่วเหยียนมีจิตวิญญาณความเป็นขบถ ไม่ยอมแพ้ต่อชะตากรรม ปลดปล่อยตนเองให้หลุดพ้นจากค่านิยมโบราณที่กดขี่ผู้หญิง นวนิยายของมั่วเหยียนเล่าถึงชีวิตของผู้หญิงในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ถึงต้นศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นระยะเวลาที่สังคมจีนอยู่ในช่วงของการทบทวนและการสร้างสังคมขึ้นใหม่ สังเกตเห็นได้ว่านวนิยายของเขานำเสนอการดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของชนชั้นล่างในสังคมชนบท ตัวละครหญิงที่เขาเชิดชูจึงเป็นผู้หญิงชนชั้นล่างที่ต่อสู้กับแรงกดดันทางสังคม เป็นหญิงสาวที่มีจิตวิญญาณความเป็นแม่และจิตวิญญาณการเป็นนักต่อสู้ ไม่ใช่เด็กสาวแววตาใสบริสุทธิ์

แม้ในนวนิยายของมั่วเหยียนมีหน้าที่โอบอุ้มเลี้ยงดูชีวิตน้อยๆ ในความดูแลของพวกเธอให้อยู่รอด อดทนต่อความเหนื่อยยากทุกอย่างโดยไม่บ่น เขาเลือกมุมมองนำเสนอเพื่อสรรเสริญผู้หญิงที่ทำ

หน้าที่แม่ด้วยความเทิดทูนบูชา และสตุติความรักของแม่และคุณูปการของ “แม่” ที่ก่อกำเนิดและปกป้องสรรพชีวิตให้เติบโตใหญ่ ในส่วนของความเป็นนักต่อสู้ ผู้หญิงของมั่วเหียนยังคงความอ่อนโยนตามอย่างบุคลิกของผู้หญิงจีน แต่กลับมีอุปนิสัยภายในตรงกันข้ามกับบุคลิกภายนอก มีความกล้าหาญต่อต้านสังคมและสร้างเส้นทางเดินชีวิตของตัวเองไม่ปล่อยให้ชีวิตลอยล่องตามยถากรรม พวกเธอพาตัวเองหลุดพ้นจากกรอบของสังคมโดยปฏิเสธความอ่อนแอและการอิงแอบอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย การนำเสนอตัวละครหญิงที่มีจิตใจหาญกล้าท้าทายกรอบประเพณีและอำนาจสังคมที่สืบทอดกันมายาวนานในบริบทสังคมช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของจีน เป็นการนำเสนอภาพความคาดหวังของนักเขียนในฐานะผู้ชายที่มีต่อผู้หญิงในสังคมยุคใหม่ เชิดชูผู้หญิงที่สามารถทำหน้าที่ทั้งการเป็นผู้ค้าจุนครอบครัวและนักต่อสู้เพื่อเสรีภาพ

เมื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์ตัวละครหญิงของมั่วเหียนกับแนวทางการสร้างเสรีภาพให้กับผู้หญิงของพรรคคอมมิวนิสต์จะพบว่ามีความแตกต่างบางประการ พรรคคอมมิวนิสต์มีการรณรงค์เกี่ยวกับเสรีภาพของผู้หญิงทั้งทางตรงและทางอ้อมมาตั้งแต่ก่อนการก่อตั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ทางตรงก็ด้วยการประกาศเป็นนโยบายของรัฐ และทางอ้อมโดยผ่านวาทกรรมบุคคลซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของสังคม ดังเช่น ในการประชุมตัวแทนสตรีครั้งที่หนึ่งเมื่อวันที่ 14 เมษายน ค.ศ. 1949 ก่อนการสถาปนาประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเพียงไม่กี่เดือน จูเต๋อซึ่งดำรงตำแหน่งรองประธานาธิบดีในขณะนั้นได้ขึ้นกล่าวปิดการประชุมทิ้งท้ายไว้ความว่า “การประชุมตัวแทนสตรีครั้งที่หนึ่งนี้บ่งบอกถึงการเข้าใกล้ชัยชนะของเราประชาชนชาวจีนและการเคลื่อนไหวของสตรี” “สำหรับชัยชนะที่ใกล้จะมาถึงนี้ ภาระหน้าที่การสร้างชาติถูกวางเรียงอยู่ตรงหน้าของเราแล้ว หลังการขับไล่พลพรรคก๊กมินตั้งเป็นผลสำเร็จ การพัฒนาประเทศชาติจะเกิดขึ้นไม่เพียงแต่ในด้านการพัฒนาสังคมประเทศชาติเท่านั้น การยกระดับสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงก็เป็นอีกภารกิจหนึ่ง

การเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกำลังการผลิตจะทำให้เกิดเสรีภาพทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง ภารกิจการปฏิวัติทุกภาคส่วนได้ย้ายจากชนบทเข้าสู่เมือง ภาระหน้าที่ของผู้หญิงก็มิควรละเลยงานในส่วนชนบทเพื่อมุ่งสู่เมืองเช่นกัน และยิ่งควรที่จะใส่ใจภาระงานส่วนของผู้หญิงยิ่งขึ้น” “ในการระดมกำลังและจัดกำลังก็มิควรละเลยความลำบากและเงื่อนไขของผู้หญิง เช่น การแต่งงานและการเลี้ยงดูบุตร” “สันติภาพของจีนและของโลกคือความต้องการของเราชาวจีน และเป็นหลักประกันให้กับผู้หญิงและบุตรหลานชาวจีนด้วย ผู้หญิงจีนทุกคนจงร่วมตัวกันลุกขึ้นมาเรียกร้องความสงบสุขที่แท้จริง และปกป้องรักษาโลกให้สันติภาพคงไว้ชั่ววันริ่ทร” (Zhongguo Quanguo Funu Lianhehui, 2003, p. 130)

สำหรับพรรคคอมมิวนิสต์การพัฒนาผู้หญิงกับการพัฒนาประเทศชาติเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินไปควบคู่กัน พรรคคอมมิวนิสต์จีนสร้างความหมายใหม่ให้กับสตรีตามแนวทางของมาร์กซิสม์ ปลดปล่อยผู้หญิงจากอำนาจการกดขี่ของผู้ชาย สร้างเสรีภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ในทางเศรษฐกิจดำเนินการพัฒนาศักยภาพแรงงานผู้หญิงให้เข้าร่วมในระบบการผลิตเพื่อสร้างความมั่นคงให้พึ่งพิงตนเอง โดยที่รัฐสร้างระบบสวัสดิการเพื่อแบ่งเบาภาระงานบ้านของผู้หญิง ในทางสังคม ส่งเสริมให้หนุ่มสาวรุ่นใหม่มีเสรีภาพทางความรัก แม้แนวทางนี้จะทำให้ผู้หญิงมีภาระงานนอกบ้านเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งหน้าที่ แต่ในส่วนของภาระงานภายในบ้านเช่นการดูแลบุตร ก็มีสวัสดิการรัฐช่วยเหลือ เห็นได้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์ให้ความสำคัญกับบทบาทการทำงานนอกบ้านของผู้หญิงมากกว่าการรับผิดชอบภาระงานภายในบ้าน

แต่มัวเหียนให้ความสำคัญกับการนำเสนอตัวละครหญิงในบทบาทความเป็นแม่ ผู้หญิงนอกจากจะมีภารกิจที่ต้องทำในพื้นที่สังคมนอกบ้านแล้ว ก็ยังต้องดำเนินภารกิจในหน้าที่แม่ควบคู่ไปด้วย อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในวัยเด็กของมัวเหียนที่เติบโตมาภายใต้การดูแลของแม่ ความ

ใกล้ชิดระหว่างมัวเหยียนกับแม่ทำให้เขาเห็นถึงความสำคัญของสายสัมพันธ์ความรักความห่วงใยระหว่างแม่กับลูก นวนิยายของมัวเหยียนจึงให้ความสำคัญกับผู้หญิงในบทบาทของวีรสตรีที่ต่อสู้เพื่อเสรีภาพของประเทศชาติ เท่าๆกับการนำเสนอความอ่อนโยนของผู้หญิงในฐานะแม่ จากคำสัมภาษณ์ของมัวเหยียนข้างต้นจะเห็นได้ว่าแม่เปรียบเสมือนแกนหลักของสถาบันครอบครัว นวนิยายของเขาจึงเชิดชูผู้หญิงที่มีทั้งความเป็นแม่และความกล้าหาญที่จะต่อสู้เพื่อเสรีภาพ

นอกจากนี้ตัวละครหญิงที่มัวเหยียนเชิดชูแล้วแต่เป็นตัวละครหญิงชนชั้นล่าง การเชิดชูบทบาทตัวละครชนชั้นล่างแสดงถึงการให้ความสำคัญของการเป็นพลังสร้างสังคมจีนของผู้หญิงชนชั้นล่าง และแปรเปลี่ยนแรงกดดันจากการถูกกดขี่ของผู้หญิงให้กลายเป็นแรงผลักดันและขับเคลื่อนสังคมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ผู้หญิงชนชั้นล่างจึงถูกสร้างขึ้นเป็นตัวแทนความเท่าเทียมทั้งทางชนชั้นและทางเพศ

2.2.3 เสรีภาพตามอุดมการณ์ความเท่าเทียมในนวนิยายของมัวเหยียน

สาเหตุที่ทำให้ตัวละครหญิงในนวนิยายของมัวเหยียนมีบทบาทเด่นกว่าตัวละครชายอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากเหตุผลจากประสบการณ์ส่วนตัวแล้ว ก็อาจเป็นเพราะผู้หญิงเป็นกำลังสำคัญของต่อสู้เพื่อปลดปล่อยชาวจีน ความเท่าเทียมทางเพศถูกผูกติดกับการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมทางชนชั้นของชาวจีน สำหรับสังคมในวัฒนธรรมปิตาธิปไตยแบบขงจื้อของจีน ผู้หญิงมีสถานะเป็นรองผู้ชาย การกดขี่ผู้หญิงขึ้นอยู่กับระบบการสืบทอดทรัพย์สินของครอบครัวที่ส่งต่ออำนาจการดูแลจากพ่อสู่ลูกชายโดยเฉพาะลูกชายคนโต การให้ความสำคัญกับลูกชายเริ่มต้นขึ้นพร้อมกับระบบการสืบสายตระกูล และยังเกี่ยวโยงกับระบบศักดินาอย่างแนบแน่น กระทั่งได้รับการพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดที่สร้างความหมายของเพศชายให้แตกต่างและสูงกว่าเพศหญิงตามที่ปรากฏเป็นคำสอนในปรัชญาขงจื้อ และตามแนวคิดของพรรคคอมมิวนิสต์การสร้างเสรีภาพให้กับสังคมจึงเริ่มต้นจากการ

ปลดปล่อยผู้หญิงจากอำนาจของผู้ชาย ให้เพศหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกับเพศชาย เพื่อเป็นบันไดก้าวสู่เสรีภาพทางชนชั้น ดังที่เหมาเจ๋อตงกล่าวไว้ว่า “劳动妇女的解放与整个阶级的胜利是分不开的，只有阶级的胜利，妇女才能得到真正的解放。” (การปลดแอกผู้หญิงในชนชั้นกรรมาชีพเป็นเรื่องที่ไม่อาจแยกจากชัยชนะของชนชั้น ความมีชัยของชนชั้นเท่านั้นที่จะทำให้ผู้หญิงได้รับการปลดปล่อยอย่างแท้จริง) (Kang Keqing, 1979, p. 234)

(1) การเรียกร้องเสรีภาพในช่วงเปลี่ยนผ่านของสังคมในนวนิยาย เรื่อง *ทัณฑ์ไม้จันทน์* *อกโตสะโปกใหญ่ และ ตำนานรักทุ่งสีเพลิง*

นวนิยายของม้าวเหยียนนำเสนอให้เห็นว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมจีนก่อนเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ปะทุขึ้นเพราะชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในประเทศจีนใช้อำนาจที่เหนือกว่ากดขี่ประชาชนชาวจีน ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชนชั้นล่างต้องอดทนต่อการถูกข่มเหงจากทั้งชนชั้นปกครองและทั้งชาวต่างชาติ และผู้หญิงซึ่งถูกกดขี่ให้อยู่ใต้อำนาจผู้ชายมายาวนานก็ต้องอดทนรับกับการกดขี่ทางเพศจากชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง

นวนิยายเรื่อง *ทัณฑ์ไม้จันทน์* ถูกเขียนขึ้นเพื่อนำเสนอความชอบธรรมของการเปลี่ยนแปลงระบบสังคมจีน เริ่มต้นจากการนำเสนอปัญหาความเหลื่อมล้ำจากความสัมพันธ์ของเจ้ากับข้า และสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอของชนชั้นปกครองที่ไร้ความสามารถในการปกป้องประชาชนของตัวเอง ผู้หญิงจีนนอกจากจะต้องถูกกดขี่จากผู้ชายชาวจีนแล้วยังถูกข่มเหงจากทหารต่างชาติอีกด้วย การยอมตัวตกเป็นเครื่องมือของชาวต่างชาติใช้อำนาจในทางมิชอบกดขี่และผลกระทบหน้าที่การปกป้องรักษาชาติให้ตกเป็นของประชาชน สืบถึงความล้มเหลวของระบอบการปกครองแบบเก่าที่มอบอำนาจการปกครองไว้ที่คนกลุ่มหนึ่งและความสำเร็จของชนชั้นสูงซึ่งเป็นชนชั้นปกครอง นวนิยายนำเสนอพฤติกรรมไร้ธรรมาภิบาลเพื่อแสดงความสมเหตุสมผลของการหมดสิ้นความชอบธรรม

ทางการปกครองของชนชั้นปกครอง เนื้อเรื่องนำเสนอให้เห็นว่าการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของชาติตะวันตกไม่เพียงส่งผลกระทบต่อช่องว่างระหว่างชนชั้นซึ่งมีอยู่แต่เดิมในสังคมจีนให้กว้างขึ้นเท่านั้น ยังทำให้ปัญหาการกดขี่ทางเพศรุนแรงและเด่นชัดขึ้น เมื่อผู้หญิงเป็นประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมจีนมากที่สุด โดยเฉพาะผู้หญิงที่เป็นประชาชนชั้นล่าง การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ จึงต้องเริ่มต้นจากการปลดปล่อยเพศหญิงให้มีเสรีภาพเท่าเทียมกับเพศชาย

เรื่อง *อกโตสะโพกใหญ่* เป็นนวนิยายที่เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอคุณค่าของผู้หญิงตามค่านิยมสังคมในวัฒนธรรมขงจื้อ ที่เห็นความสำคัญของผู้หญิงเพียงเพราะเป็นผู้ทำหน้าที่ให้กำเนิดทายาทสืบสกุล นวนิยายเล่าถึงชีวิตของผู้หญิงคนหนึ่งที่ต้องตั้งครรถ์ถึงแปดครั้งเพื่อบรรลุภารกิจการสืบสกุล การตั้งครรถ์เจ็ดครั้งแรกล้วนแล้วแต่ให้กำเนิดทารกเพศหญิงที่ครอบครัวสามีมิได้สนใจใยดีกับการกำเนิดของพวกเธอ ความผิดหวังครั้งแล้วครั้งเล่าของครอบครัวสามีทำให้สถานะของเธอต่ำเสียดยิ่งกว่าสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งานของครอบครัว ตราบจนครรถ์สุดท้ายเมื่อให้กำเนิดทารกเพศชายเป็นผลสำเร็จสถานะของเธอจึงได้รับการยอมรับจากครอบครัว ความลำเอียงให้คุณค่ากับเพศชายมากกว่าเพศหญิงจึงผูกคุณค่าของผู้หญิงในฐานะภรรยาไว้กับความสามารถในการให้กำเนิดลูกชาย แม้ในสังคมจีนจึงมักให้ความทะนุถนอมลูกชายมากกว่าลูกสาว มั่วเหยียนเขียนนวนิยายเรื่องนี้ขึ้นมาเพื่อวิพากษ์ความโหดร้ายของสังคมที่ปฏิบัติต่อผู้หญิงเพศแม่ พร้อมกับชี้ให้เห็นถึงความลำเอียงของแม่ที่บ่มเพาะความอ่อนแอให้กับเพศชาย

นวนิยายเรื่อง *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* เป็นนวนิยายที่มั่วเหยียนเล่าถึงแนวทางการปลดปล่อยเพศหญิงจากอำนาจของเพศชาย เริ่มต้นจากการกล่าวถึงการต่อสู้เพื่อรักษาบ้านเกิดจากการบุกรุกของทหารญี่ปุ่นในช่วงสงครามจีน-ญี่ปุ่น ระหว่างฉากสู้รบนักเขียนก็สอดแทรกฉากรักโรแมนติคของชายหนุ่มหญิงสาวที่แหวกกรอบประเพณีการแต่งงานแบบคลุมถุงชนเพื่อชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงต้องทุกข์กับ

ประเพณีในระบบสังคมเดิม เป็นการนำเสนอภาพการต่อสู้เพื่อเสรีภาพของชนชาติควบคู่ไปกับเสรีภาพทางความรักของคนรุ่นใหม่ และแสดงให้เห็นว่าการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยชาวจีนจากต่างชาติจำเป็นต้องอาศัยกำลังของผู้หญิง เริ่มต้นจากการปลดปล่อยผู้หญิงจากอำนาจของศักดินา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือหรืออาศัยการสนับสนุนของผู้ชาย และเมื่อสามารถปลดปล่อยผู้หญิงจากอำนาจศักดินาได้แล้ว ผู้หญิงก็มีหน้าที่สนับสนุนผู้ชายเพื่อต่อสู้กับต่างชาติ ร่วมปลดปล่อยประชาชนชาวจีนทั้งชนชาติจากอำนาจต่างชาติ ดังนั้นผู้หญิงจึงควรได้รับการยกระดับสิทธิให้เท่าเทียมกับผู้ชาย

นวนิยายของมั่วเหยียนกล่าวถึงปัญหาความขัดแย้งของสังคมยุคศักดินาที่มีสาเหตุจากความเหลื่อมล้ำทางเพศ ทางชนชั้น และทางสถานะ และนำเสนอให้เห็นว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมจีนเกิดจากการดำเนินนโยบายตามแนวคิดการปกครองในระบบศักดินา ไม่ว่าจะด้วยระบอบการปกครองหรือแบบอย่างวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นมา ต่างมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับชนชั้นปกครองของสังคม การลบเลือนความเหลื่อมล้ำและพลิกฟื้นสถานะของชนชั้นผู้ถูกกดขี่จึงเริ่มต้นจากการชี้ให้เห็นว่าแนวทางความเชื่ออย่างศักดินาคือต้นตอปัญหาของสังคม เพื่อสร้างความชอบธรรมให้การนำเสนอแนวทางการหลุดพ้นจากอำนาจสังคมเดิม

CHULALONGKORN UNIVERSITY

(2) เสรีภาพภายใต้ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในนวนิยาย เรื่อง *ความเหนียวล้ำแห่งชีวิตและความตาย* นำมากระเทียม กบ และป่าชายเลน

นวนิยายเรื่อง *ความเหนียวล้ำแห่งชีวิตและความตาย* มั่วเหยียนนำเสนอผลของการสร้างความเท่าเทียมด้วยนโยบายการปฏิรูปที่ดินของพรรคคอมมิวนิสต์ เนื้อเรื่องกล่าวถึงประวัติศาสตร์การพัฒนาสังคมชนบทจีนในช่วง ค.ศ. 1950 – 2000 ตั้งแต่การสร้างความเท่าเทียมในสิทธิที่ดินทำกินด้วยการเรียกคืนกรรมสิทธิ์ที่ดินกลับมาเป็นของรัฐและกระจายกลับคืนให้กับเกษตรกรผู้ต้องการที่ดินเพาะปลูก เป็นการล้มล้างระบบเจ้าที่ดิน กระบวนการการเรียกคืนที่ดินที่เริ่มต้นตั้งแต่จับกุม ตั้งข้อหา

ผู้ชู้ตริต และลงโทษเจ้าที่ดินให้ถึงแก่ความตาย และการสร้างความเท่าเทียมทางชนชั้นด้วยการจัดกลุ่มคนและลำดับสถานะทางชนชั้นใหม่ ตั้งแต่ชาวนารับจ้าง ชาวนายากจน ชาวนากลาง ชาวนารวย และเจ้าที่ดิน ชนชั้นที่มีเกียรติและได้รับสวัสดิการจากรัฐสูงสุดคือชนชั้นชาวนารับจ้าง ส่วนชนชั้นเจ้าที่ดินกลับกลายเป็นชนชั้นไร้เกียรติ เป็นชนชั้นเป้าหมายที่ต้องกำจัด นอกจากนี้นักเขียนยังวิพากษ์ระบบคอมมูนหรือระบบนารวมที่พรรคคอมมิวนิสต์ใช้เป็นกลไกการสร้างสร้างความเท่าเทียม แต่แท้จริงแล้วคือการกดขี่ชนชั้นสูงในยุคศักดินา การกระทำของพรรคคอมมิวนิสต์จึงไม่ต่างไปจากชนชั้นปกครองในยุคเก่า

ในส่วนของความเท่าเทียมทางสังคม มัวเหยียนนำเสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง *ลำนํ้ากระเทียม* ให้เห็นว่าพรรคคอมมิวนิสต์ออกกฎหมายแต่งงาน รองรับผู้หญิงให้มีเสรีภาพทางความรัก ไม่ตกเป็นทาสการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของครอบครัว มีสิทธิ์เลือกคู่รักได้เองตามแต่ใจปรารถนา การมอบเสรีภาพโดยการออกกฎหมายแต่งงานทำให้ผู้หญิงหลุดพ้นจากประเพณีการแต่งงานแบบคลุมถุงชนที่ผูกมัดผู้หญิงไว้กับชายผู้เป็นสามีเพียงคนเดียวตราบนานไม่ กฎหมายนี้ทำให้ผู้หญิงเท่าเทียมกับผู้ชาย เพราะมีอิสระในการเลือกคู่ชีวิตเพื่อสร้างครอบครัวด้วยตัวเอง ในมุมมองหนึ่งการออกกฎหมายแต่งงานก็เป็นแนวทางการสร้างสังคมจีนยุคใหม่ที่แตกต่างไปจากยุคเก่า ปลดปล่อยคนรุ่นใหม่จากพันธะผูกพันของครอบครัวและอาการเย็นชาจากการเก็บกดความรู้สึกของตัวเอง ทว่ามัวเหยียนก็ชี้ให้เห็นว่าความพยายามในการสร้างเสรีภาพในข้อนี้เป็นความล้มเหลว กฎหมายที่ตราขึ้นโดยไม่มีข้อกำหนดบทลงโทษที่เด็ดขาดชัดเจนทำให้ไม่เกิดการปฏิบัติจริง มัวเหยียนนำเสนอให้เห็นว่าความจริงใจในการแก้ปัญหาของพรรคคอมมิวนิสต์มิได้จำกัดเพียงเสรีภาพของผู้หญิงเท่านั้น ความไม่พร้อมในการแก้ปัญหาปากท้องเช่นปัญหาพืชเกษตรล้มตลาก็ซ้ำเติมชีวิตของเกษตรกรให้จมจ่อมกับความยากจนดั้งเดิมหรือหนักกว่าเดิม

นวนิยายเรื่อง กบ เขียนขึ้นเพื่อสะท้อนปัญหาการควบคุมประชากรที่ดำเนินการในพื้นที่ชนบทตามนโยบายลูกคนเดียว การรับสนองนโยบายทำให้หมอสุนทรินาริซึ่งมีหน้าที่รักษาชีวิตของผู้อื่นกลายเป็นผู้ทำหน้าที่พรากชีวิตของผู้อื่น ค่านิยมโบราณที่ยังฝังแน่นอยู่ในสังคมชนบทยอมทำให้ครอบครัวที่มีลูกผู้หญิงต้องการมีลูกอีกคนเป็นผู้ชายไว้เป็นผู้สืบสกุล ร่างกายของผู้หญิงเป็นเสมือนพื้นที่การช่วงชิงชัยชนะระหว่างครอบครัวสามีและพรรคคอมมิวนิสต์ โดยที่ผู้หญิงซึ่งเป็นเจ้าของร่างกายไม่มีสิทธิ์เหนือร่างกายตัวเอง และผู้ที่ต้องการประโยชน์จากร่างกายผู้หญิงก็ไม่ใยดีต่อสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ของผู้หญิง การทำแท้งโดยไม่สนใจอายุครรภ์ทำให้ผู้เป็นแม่ต้องเสียชีวิตตามกันไปกับลูกในท้องนอกจากจะลิดรอนสิทธิในชีวิตของตัวเองของผู้หญิงแล้ว ยังลิดรอนสิทธิการตัดสินใจมีลูกของประชาชนอีกด้วย นักเขียนนำเสนอนวนิยายเรื่องนี้เพื่อชี้ให้เห็นว่าผลการดำเนินนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ มองข้ามคุณค่าของชีวิตมนุษย์ และกดขี่ชีวิตของผู้หญิงให้ต้องยากลำบากมากกว่าที่เคยเป็นมาในสังคมยุคเก่า ผู้หญิงในนวนิยายต้องรับมือกับทั้งค่านิยมสังคมโบราณและค่านิยมสังคมจีนยุคใหม่ทั้งสองด้าน

ปาชายเลน เป็นเรื่องเล่าที่มั่วเหยียนนำเสนอเรื่องราวชีวิตของหลินหลาน หญิงสาวที่เกิดและเติบโตในครอบครัวเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์ เชื้อมั่นและศรัทธาในหลักการและแนวทางการเมืองเท่าเทียมของพรรคคอมมิวนิสต์เป็นอย่างสูง แต่แล้ววันหนึ่งความศรัทธาของหญิงสาวก็ถูกทำลายและแทนที่ด้วยความรู้สึกโดดเดี่ยวถูกทอดทิ้ง พ่อของเธอขอร้องแกมบังคับให้เธอแต่งงานกับผู้ชายพิการทางสมองของผู้บังคับบัญชาของพ่อ หลังแต่งงานเธอถูกพ่อสามีข่มขืนจนตั้งครรภ์และให้กำเนิดลูกชายอีกด้วย เมื่อความเชื่อมั่นทั้งหลายพังทลาย หญิงสาวจึงหันกลับมามองความสุขของตัวเองและเริ่มต้นใส่ใจกับการสร้างความสุขให้กับตัวเอง

นวนิยายทั้งสี่เล่มนี้เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอความล้มเหลวจากผลการดำเนินงานตามนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ และทำให้เจตจำนงความมุ่งมั่นเดิมที่ตั้งใจจะสร้างสังคมแห่งความเท่าเทียมไม่อาจเกิดขึ้นได้ในสังคมจีน เพราะแม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์มีความพยายามในการลบล้างความเหลื่อมล้ำด้วยการนำนโยบายทางเศรษฐกิจเข้าไปพัฒนาสังคมให้เกิดความเท่าเทียม แต่แนวทางการพัฒนากลับทำให้ชาวจีนสูญเสียตัวตนดั้งเดิมของตัวเอง ประกอบกับแนวคิดและการกระทำของเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์ผู้รับมอบนโยบายมาปฏิบัติกลับกระทำตรงกันข้ามกับแนวคิดของรัฐบาล พรรคคอมมิวนิสต์จึงไปไม่ถึงเป้าหมายการสร้างสังคมแห่งเสรีภาพภายใต้อุดมการณ์ความเท่าเทียม ซึ่งเป็นอุดมการณ์สูงสุดของพรรคคอมมิวนิสต์

บทที่ 3

ความย้อนแย้งของเสรีภาพในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง*

นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* นำเสนอให้เห็นว่าชนชั้นปกครองในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ใช้อำนาจผ่านกลไกทางอุดมการณ์เพื่อควบคุมระบบความคิดของสังคม ปลุกฝังค่านิยมความเชื่อสร้างพฤติกรรม รูปแบบการดำเนินชีวิต และมุมมองการมองโลกอย่างที่ชนชั้นปกครองมุ่งหมายไว้ การศึกษาเสรีภาพของสังคมในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ทำให้เข้าใจความสัมพันธ์แบบไม่เท่าเทียมของตัวละครที่เกิดจากการใช้อำนาจในภาคประชาสังคมยึดพื้นที่ทางความคิดเพื่อควบคุมสังคม และเข้าใจการยอมรับการมีชีวิตอยู่อย่างถูกจำกัดเสรีภาพโดยไม่เรียกร้องผลสำเร็จของการครอบงำนอกจากจะทำให้สังคมยอมรับสถานะอำนาจที่เหนือกว่าของชนชั้นปกครองอย่างไม่มีข้อโต้แย้ง ยังส่งผลต่อเนื่องให้ชนชั้นปกครองได้รับเสรีภาพมากกว่าชนชั้นใต้ปกครอง ความสมเหตุสมผลที่ชนชั้นปกครองสร้างขึ้น ทำให้สังคมไม่อาจตระหนักได้ว่าตนเองได้ตกอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของชนชั้นปกครอง เพราะการปลุกฝังอุดมการณ์ความคิดในภาคประชาสังคมสร้างสามัญสำนึกหรือสำนึกร่วมที่มีพลังฝังลึกไว้ในส่วนของจิตใต้สำนึก

หากว่าการครอบงำสมบูรณ์แบบเนียนเป็นเนื้อเดียวกันทั่วทั้งสังคม สังคมก็จะเดินหน้าต่อไปอย่างราบเรียบ แต่หากว่าปฏิบัติการยึดพื้นที่ทางความคิดในภาคประชาสังคมล้มเหลว เปิดช่องว่างให้ผู้เสียผลประโยชน์ตั้งคำถามกับความไม่เป็นธรรมที่ตนเองได้รับ ก็อาจเกิดเสียงเรียกร้องสิทธิความเป็นธรรมให้กับตนเองตามมา ทั้งนี้หากการเรียกร้องที่เกิดขึ้นเกินกว่าขอบเขตสิทธิของตนเองจนส่งผลกระทบต่อเสรีภาพผู้อื่นในทางเบียดเบียน ความเห็นแก่ตัวที่ต้องการเสรีภาพในส่วนของตนเองเพิ่มขึ้น จนไม่สนใจเสรีภาพของผู้อื่น จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่สร้างความย้อนแย้งให้กับเสรีภาพ

3.1 เบื้องหลังสัมพันธภาพกับความย้อนแย้งของเสรีภาพ

เมื่อศึกษาสัมพันธภาพของตัวละครในนวนิยายด้วยกรอบแนวคิดเบื้องหลังสัมพันธภาพว่า สถานะและสถานภาพเป็นตัวกำหนดวิถีปฏิบัติหรือหน้าที่ระหว่างคู่ความสัมพันธ์ ดังนี้ หน้าที่จึงเป็นกรอบเสรีภาพของตัวละคร จากระเบียบความสัมพันธ์ที่ว่าความสัมพันธ์เริ่มต้นจากภายในครอบครัวขยายออกไปยังสังคมภายนอกครอบครัว และเชื่อมต่อโยงใยเป็นเครือข่ายทั่วถึงกันทั้งสังคม ทุกคนจึงเป็นจุดศูนย์กลางของสังคมเพราะต่างก็มีพ่อแม่พี่น้องของตนเอง ในครอบครัวเดียวกันอาจมีพ่อแม่คนเดียว และแม้ทุกคนจะมีสามีภรรยาหรือวงความสัมพันธ์ส่วนตัวของตัวเอง แต่ทุกคนก็ยังเชื่อมโยงกันด้วยความเป็นพี่เป็นน้อง (เพียเสี้ยวทง, 2553, p. 33) ทุกคนจึงมีความหลากหลายของสถานภาพเป็นพ่อหรือแม่ เป็นลูก เป็นสามีหรือภรรยา เป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเจ้านาย เป็นลูกน้อง เป็นเพื่อน เมื่อสถานภาพตามความสัมพันธ์เป็นกรอบกำหนดเสรีภาพ ดังนี้เสรีภาพของผู้อยู่ในสังคมจึงมีความหลากหลายเปลี่ยนแปลงไปตามสถานภาพความสัมพันธ์ และผู้ที่มีสถานภาพต่างกันก็มีข้อจำกัดของเสรีภาพแตกต่างกัน

3.1.1 เจ้ากับข้าและเสรีภาพการศึกษา

ขุนนางเป็นตัวแทนของจักรพรรดิในการทำหน้าที่ดูแลกิจการบ้านเมืองให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีอำนาจหน้าที่ในการนำนโยบายการบริหารบ้านเมืองของจักรพรรดิไปปฏิบัติเพื่อให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างเป็นธรรม และยังเป็นตัวกลางในการสื่อสารความสัมพันธ์ระหว่างองค์การปกครองท้องถิ่นกับส่วนกลาง ประชาชนกับจักรพรรดิ ขุนนางจึงเป็นตัวแทนในการใช้อำนาจกำกับดูแลสังคม การใช้อำนาจของขุนนางจึงสัมพันธ์กับจิตสำนึกที่ปลูกฝัง และการสอบก็เป็นกระบวนการสำคัญของการคัดเลือกหาผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับการเป็นขุนนาง และการเตรียมความรู้เพื่อเข้าสู่วังราชการขุนนางก็เป็นกระบวนการสร้างคนเพื่อพัฒนาสังคมที่มีความสำคัญยิ่งกว่า

(1) การศึกษาเพื่อการสอบ: จุดหมายการศึกษาที่ถูกบิดเบือน

เมื่ออ่าน *ความฝันในหอแดง* จะพบว่าทุกครั้งที่จ๋าเป่าอู๋พบกับบิดา มักถูกไต่ถามความคืบหน้าในการเรียนและบังคับให้ท่องตำรา เพราะจ๋าเจิ้งต้องการให้ลูกชายเข้าสู่เส้นทางขุนนางด้วยการสอบบรรจุตามระบบ จึงเคี่ยวเข็ญจ๋าเป่าอู๋ลูกชายคนเดียวให้ท่องและทำความเข้าใจเนื้อหาใน “ตำราทั้งสี่” (四书) ของสำนักขงจื้อ ตำราทั้งสี่นอกจากจะเป็นชุดตำราที่ผู้เข้าสอบคัดเลือกขุนนางจำเป็นต้องเรียนรู้จนแตกฉานแล้ว ยังเป็นตำราสืบทอดปรัชญาแนวคิดอันเป็นรากวัฒนธรรมจีนด้วย กล่าวได้ว่าตำราทั้งสี่เป็นชุดตำราที่เป็นรากฐานความรู้ของสังคมจีน

ตำราทั้งสี่ประกอบด้วย 1. หลุนอู๋ (论语) บันทึกบทสนทนาระหว่างขงจื้อกับบรรดาลูกศิษย์ เป็นคัมภีร์พื้นฐานของสำนักขงจื้อ และเป็นเอกสารสำคัญสำหรับศึกษาประวัติศาสตร์ปรัชญาประวัติศาสตร์การศึกษา ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม 2. เมิ่งจื่อ (孟子) บันทึกการโต้ตอบระหว่างเมิ่งจื้อกับบรรดาเจ้าผู้ครองแคว้นและลูกศิษย์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับทัศนะทางการปกครอง แนวคิดความสัมพันธ์ และการศึกษา (Yin Falu; Xu Shu'an, 1993, pp. 235-237) 3. ต้าเสวีย (大学) เดิมทีเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของคัมภีร์จาวีต (礼记) ถูกวางไว้เป็นคัมภีร์เล่มแรกของการศึกษา กล่าวถึงการใช้คุณธรรมบ่มเพาะและพัฒนาปัจเจกบุคคลเพื่อจัดระเบียบบ้านเมือง 4. จงยง (中庸) หรือคัมภีร์ทางสายกลาง กล่าวถึงมาตรฐานทางจริยธรรม ความเหมาะสมในการจัดการกิจธุระต่างๆ (Yin Falu; Xu Shu'an, 1993, p. 239)

นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* สะท้อนภาพสังคมการศึกษาในสมัยราชวงศ์หมิงและชิง และนโยบายการศึกษาจากศูนย์กลางที่ให้ความสำคัญกับการตอบสนองจุดหมายชีวิตตามแนวคิดขงจื้อที่ว่า “บ่มเพาะคุณธรรม พร้อมหน้าครอบครัว ดูแลประเทศ เป็นสุขทั่วหล้า” (修身、齐家、治国、平天下) การศึกษาในยุคราชวงศ์หมิงและชิงจึงแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนของ

ความรู้ทางคุณธรรม และส่วนของความรู้ทางวัฒนธรรม (Yu Yang, 2014, p. 44) ขณะเดียวกัน นวนิยายก็สะท้อนให้เห็นว่า ส่วนของความรู้ทางคุณธรรมคือการอบรมจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกัน หล่อหลอมบุคลิก ลักษณะนิสัยและการเข้าสังคม การเรียนรู้ส่วนนี้เป็นการเรียนรู้เพื่อยกระดับจิตใจ ส่วนที่สองคือการอบรมวิชาการความรู้เพื่อพัฒนาภูมิปัญญา เป็นการเรียนรู้วิชาจากผู้รู้ของชุมชน มุ่งเน้นการศึกษาคัมภีร์ต่างๆ ที่เป็นแม่แบบความรู้ เพื่อใช้ความรู้เป็นเครื่องนำทางสู่การยกระดับ สถานะทางสังคม เนื้อหาความรู้ทั้งสองส่วนเมื่อรวมกันจึงพัฒนาทั้งคนและสังคม

จากจุดหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาคือกลไกการพัฒนาคนเพื่อพัฒนาชาติ นอกจากทำหน้าที่กำกับทิศทางของสังคมตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงประเทศชาติ ตลอดจนนำมาใช้กล่อมเกล่าจิตใจของคนเพื่อสร้างเอกภาพทางสังคมแล้ว ยังถูกใช้เป็นช่องทางการยกระดับสถานะทางสังคม อีกด้วย เพราะความรู้ที่เรียนรู้ตามระบบการศึกษาเป็นความรู้ที่สังคมยอมรับและยกย่อง เป็นความรู้ที่จะนำไปใช้ในการสอบคัดเลือกขุนนาง ระบบการสอบคัดเลือกเป็นระบบที่ชนชั้นปกครองสร้างขึ้นเพื่อเพื่อคัดกรองผู้มีความสามารถและมีแนวความคิดไปในทางเดียวกับชนชั้นปกครอง การเปิดโอกาสให้ชนทุกชั้นเข้ามีโอกาสเข้าร่วมในการปกครอง ทำให้เข้าใจว่าสังคมและประเทศชาติมิใช่ของผู้หนึ่งผู้ใด เป็นการเฉพาะ ทุกคนมีส่วนเป็นเจ้าของร่วมและมีสิทธิที่จะเข้าถึงเสมอกัน เพียงแต่ผู้ที่จะเข้าถึงได้จะต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความประพฤติเหมาะสมและมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะพัฒนาบ้านเมืองเท่านั้น

เมื่อระบบการศึกษาถูกเชื่อมโยงเข้ากับระบบการสอบคัดเลือกข้าราชการ จุดหมายการศึกษา จึงถูกบิดเบือนให้เป็นที่ไปเพื่อการสอบ การสอบคัดเลือกขุนนางของสังคมในยุคนั้นเป็นระบบการสอบที่เรียกว่าระบบเคอจวี (科举制) ซึ่งทางการเป็นผู้จัดสอบ และแบ่งสอบเป็นระดับโดยจัดสอบแยกตามสาขา การสอบผ่านเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทางสู่จุดหมายความสำเร็จของชีวิต สำหรับเหล่า

ปัญญาชนการเป็นขุนนางโดยใช้ความรู้ที่ตนเองมีรับใช้ชนชั้นปกครอง นอกจากจะเป็นการยกระดับสถานะทางการเมืองและเศรษฐกิจ (政治经济) ของตนเองแล้ว ยังแสดงถึงความสำเร็จของชีวิตตามแนวคิดการรับใช้ชาติรับใช้สังคมซึ่งเป็นแนวคิดในอุดมคติของขงจื้อเป็นความจริง ส่วนชนชั้นปกครองก็ใช้การสอบเคอจิวคัดเลือกคนที่มีความรู้ความสามารถมาทำงาน เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับอำนาจการปกครองของตนเอง ระบบเคอจิวจึงเป็นระบบการสอบคัดเลือกข้าราชการและเป็นจุดหมายของการศึกษา (Wu Li, 2005, p. 350)

สำหรับเหล่านักศึกษาปัญญาชนในยุคนั้น การอ่าน “ตำราทั้งสี่” จึงมิได้มีจุดหมายเพียงเพื่อสร้างความเจริญงอกงามให้กับตนเองเท่านั้น แต่ยังเป็นการเตรียมความรู้เพื่อสอบเคอจิวอีกด้วย การอ่านภาษาจีนโบราณ (古文) ก็เพื่อซึมซับการเขียนแบบปาถุ่เหวินซึ่งเป็นรูปแบบการเขียนที่ต้องใช้เขียนเพื่อตอบข้อสอบในการสอบเคอจิว “ตำราทั้งสี่” เป็นชุดตำราที่สำคัญมาก เพราะไม่ว่าจะเป็นการสอบในระดับจังหวัด มณฑล หรือประเทศต่างดั่งหัวข้อการสอบมาจากเนื้อหาใน “ตำราทั้งสี่” ดังนั้นบรรดานักศึกษาที่จะสอบจึงต้องท่องข้อความในชุดตำราจนแม่นยำ ไม่เพียงแต่ท่องข้อความทั้งประโยคหรือทั้งท่อนเท่านั้น ยังอาจต้องแยกท่อนจำหรือจำกระโดดท่อน เพื่อตอบข้อสอบที่โจทย์มีความยากเหนือชั้น ผู้เข้าสอบต้องท่องตำราจนคุ่นและจำจนแม่นยำ ถึงจะรับมือกับการสอบเช่นนี้ได้ (Yu Yang, 2014, p. 22)

ระบบการศึกษาเพื่อสอบฝึกผู้เรียนให้มีความรู้แบบท่องจำ ระบบการสอบคัดเลือกจึงเป็นเพียงระบบการทดสอบที่ค้นหาผู้ที่มีความจำเป็นเลิศ สำหรับเฉาเสวียนฉินการสร้างจยาเป่าอิวี่ให้มีความคิดต่อต้านการศึกษาและการเข้าสู่เส้นทางข้าราชการ สะท้อนให้เห็นความคิดต่อต้านสังคมของนักเขียนด้วยเช่นกัน จยาเป่าอิวี่ไม่ใช่ตัวละครที่ไม่ชอบอ่านหนังสือ เพียงแต่เขาจะไม่ชอบท่องจำคัมภีร์ขงจื้อ แต่ชอบอ่านหนังสือนอกกระแสจำพวกบทกลอน นิยายจรรโลงใจเสียมากกว่า เขาวิพากษ์พวก

คงแก่เรียนไว้ในตอนที่ 19 ว่าเป็นพวก “ทาสศักดิ์นา” (禄蠹) คำว่า “ทาสศักดิ์นา” ของจยาเป่าอ้ว เป็นการประณามเหล่าบัณฑิตหนอนหนังสือทั้งหลายที่เป็นเหยื่อของอำนาจราชศักดิ์ ความคิดที่นักเขียนนำเสนอผ่านตัวละครชี้ให้เห็นว่านักเขียนมองว่าระบบการศึกษาเพื่อการสอบ ล้มล้างความหมายของการพัฒนาตนเพื่อพัฒนาชาติ

(2) การศึกษาในฐานะกลไกอำนาจของชนชั้นปกครอง

การเชื่อมโยงระบบการศึกษาเข้ากับระบบการสอบคัดเลือกข้าราชการ ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาส่งคุณค่าให้กับปัจเจกบุคคลโดยใช้ความรู้ของตัวเองสร้างความเจริญให้กับบ้านเมือง ปลุกฝังความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เปิดโอกาสให้ชนทุกชั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ทำให้เข้าใจว่าสังคมและประเทศชาติมิใช่ของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ ทุกคนมีส่วนเป็นเจ้าของร่วมและมีสิทธิเข้าถึงเสมอกัน แต่ในขณะเดียวกันชนชั้นปกครองก็ใช้การศึกษาเป็นกลไกควบคุมสังคมด้วย สำหรับประเด็นนี้นักเขียนนำเสนอโดยวิพากษ์ความรู้ของครู เพื่อชี้ให้เห็นว่าระดับความรู้ของผู้สอนคือข้อจำกัดความรู้ของผู้เรียน

บัณฑิตตกยากและบัณฑิตสอบตกส่วนหนึ่งในยุคราชวงศ์หมิงและชิง เลือกที่จะหาเลี้ยงชีพด้วยการเป็นครูสอนหนังสือ หลักเกณฑ์การคัดเลือกครูของครอบครัวตระกูลผู้ดีมักใช้มาตรฐานทางจริยธรรมเป็นหลัก ต่อมาจึงพิจารณาอาวุโสและความรู้ (Yu Yang, 2014, p. 113) ในตอนที่ 81 จยาเจิ้งกล่าวถึงการคัดเลือกจยาไต้หูให้มาประจำเป็นครูใหญ่โรงเรียนประจำตระกูลจยาไต้หู ผู้ใหญ่รุ่นก่อนไม่ยอมเชิญครูผู้มีความรู้จากนอกครอบครัว แต่เลือกจยาไต้หูญาติร่วมแซ่ที่มีอายุและความรู้อยู่ข้างเป็นผู้ดูแลโรงเรียน แม้ว่าความรู้ของจยาไต้หูจะจัดอยู่ระดับปานกลาง แต่มีความสามารถด้านควบคุมชั้นเรียน เมื่อเปรียบเทียบกับความก้าวหน้าที่จยาเจิ้งปฏิเสธรับครูคนใหม่ซึ่งมีพื้นเพเป็นคนภาคใต้ แต่แม้จะมีความรู้ลึกซึ้งและมีคุณธรรม แต่นิสัยคนใต้ที่มักใจอ่อน จึงเกรงว่าหากนักเรียน

ออกนอกกลุ่มนอกทางจะควบคุมเด็กเอาไว้ไม่ได้ และส่งผลเสียต่ออนาคตของตระกูล เห็นได้ว่าสังคมยุคโบราณให้ความสำคัญกับวัยวุฒิและคุณวุฒิของผู้ที่จะเป็นครู ต่างจากจรรยาวัจน์ที่เลือกจากความสัมพันธ์ส่วนตัวและความสามารถในการสนองตอบความต้องการของผู้ว่าจ้าง โดยไม่ได้สนใจคุณสมบัติในด้านการเป็นครู

เงื่อนไขการเลือกจรรยาได้ครูเพราะเห็นแก่ความเป็นครูญาติและความสามารถด้านการควบคุมชั้นเรียน โดยไม่ได้พิจารณาถึงคุณสมบัติทางด้านวิชาการและความสามารถทางการเรียนการสอนเป็นหลัก สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ที่เจ้าของโรงเรียนใช้อำนาจของความสัมพันธ์แทรกแซงการเรียนการสอน โดยการจัดวางคนของตัวเองเข้ามาควบคุมกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนคุณสมบัติด้านการควบคุมชั้นเรียนแสดงถึงความสามารถในการจัดการให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายที่เจ้าของโรงเรียนกำหนด ส่วนข้อจำกัดในด้านความรู้ของครูกลับกลายเป็นเครื่องมือในการจำกัดและควบคุมอิสระทางความคิด ลดมุมมองความคิดที่แปลกแยกไปจากสังคม ในมุมมองนี้การศึกษาจึงถูกใช้เป็นกลไกครอบงำความคิดควบคุมไม่ให้ชนชั้นใต้ปกครองเกิดความคิดเห็นต่าง

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ในขณะที่ชนชั้นปกครองใช้การศึกษาเป็นช่องทางยกระดับสถานะทางสังคมเพื่อให้ชนชั้นใต้ปกครองได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเอง นวนิยายก็นำเสนอให้เห็นว่าชนชั้นปกครองกลับมีกระบวนการคัดเลือกครูที่จำกัดเสรีภาพการพัฒนาความคิดของผู้เรียน โดยการมองข้ามความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของครู ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาความคิดของผู้เรียนหยุดชะงักและถูกครอบงำอยู่ภายใต้ชนชั้นปกครอง ดังนั้น การศึกษาจึงถูกสร้างขึ้นเพื่อให้สิทธิชนชั้นใต้ปกครองได้พัฒนาตนเอง แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างเงื่อนไขควบคุมการพัฒนาความคิดด้วยเช่นกัน เงื่อนไขของเสรีภาพที่สร้างขึ้นอย่างขัดแย้งในตัวเอง จึงสร้างความย้อนแย้งให้กับเสรีภาพการศึกษาของชนชั้นใต้ปกครอง

3.1.2 พ่อกับลูกชายและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

สังคมในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* เป็นสังคมในระบบศักดินาที่มีค่านิยมการรับราชการ จักรพรรดิผู้ปกครองบ้านเมืองต้องการผู้มีความสามารถช่วยเหลือบริหารดูแลกิจการเมือง ส่วนเหล่าบัณฑิตผู้มีความรู้ทั้งหลายต้องการสร้างอนาคตของตนเองด้วยการรับราชการ เป็นตัวแทนอำนาจของจักรพรรดิ เพื่อทำความปรารถนาให้เป็นจริงและสร้างคุณค่าให้กับตัวเอง (Cheng Qiang; Dong Naibin, 1996, p. 349) ตระกูลจ๋าซึ่งเป็นตระกูลขุนนางผู้ดีเก่า มีเครื่องญาติและบริวารที่ต้องดูแลหลายร้อยคน ความมั่นคงและมั่งคั่งของตระกูลจ๋าเป็นผลมาจากคุณูปการของบรรพบุรุษสองพี่น้องที่สร้างชาติความชอบให้กับแผ่นดิน จนได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ในตำแหน่งหนึ่งกั๋วหง⁵ และ หงกั๋วหง ตำแหน่งขุนนางที่สามารถสืบทอดต่อมายังลูกหลาน อาชีพรับราชการจึงเป็นอาชีพที่สร้างความรุ่งเรืองให้กับวงศ์ตระกูล ทั้งเกียรติยศและอำนาจที่ได้จากการรับราชการยังสามารถเพื่อแม่และจุนเจือญาติพี่น้องให้สุขสบายกันถ้วนหน้า เพื่อตอบสนองเงื่อนไขทางการเมืองและเศรษฐกิจ อาชีพรับราชการจึงถูกวางไว้เป็นจุดหมายของผู้ชายจีนในยุคสังคมศักดินา

(1) เส้นทางสู่อาชีพขุนนาง

เป็นที่เข้าใจตลอดมาว่าการเข้าสู่ระบบราชการจีนต้องผ่านการคัดเลือกตามกระบวนการสอบ แต่นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* นำเสนอให้เห็นว่ามีวิธีการเข้าสู่เส้นทางราชการมีถึง 5 วิธี ได้แก่

1. สอบคัดเลือกตามระบบการสอบเคอจวี ตัวละครชนชั้นสูงเพศชายในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ส่วนใหญ่จะมีตำแหน่งทางราชการ แต่มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้ใช้เส้น

⁵ 公(กง) เมื่อเทียบกับบรรดาศักดิ์ขุนนางของไทยน่าจะเทียบได้กับชั้นสมเด็จเจ้าพระยา

สาย และสอบเข้ารับราชการด้วยตนเอง เช่น หลินหลูให้บิดาของหลินได้อั่ว จย่าเป่าอั่ว และจย่าหลาน เป็นต้น ระบบการสอบเริ่มจากการสอบระดับถงชื้อ (童试) หรือระดับอำเภอ ผู้ที่สอบผ่านจะได้เป็นเซิงหยวน (生员) หรือชีวฉ้วน (秀才) และเข้าสู่อำเภอ การสอบระดับมณฑลหรือเซียงชื้อ (乡试) ที่ทางการจะจัดขึ้นสามปีครั้ง ผู้ที่สอบผ่านจะได้เป็นจวีเหริน (举人) มีสิทธิ์เข้าร่วมการสอบระดับฮุยชื้อ (会试) ซึ่งจะจัดสอบขึ้นที่เมืองหลวงในปีถัดไป ผู้ที่สอบผ่านจะได้เป็นก้งชื้อ (贡士) และเข้าสู่อำเภอ การสอบระดับสุดท้ายที่เรียกว่าการสอบหน้าพระที่นั่ง เมื่อสอบผ่านก็จะได้เป็น จิ้นชื้อ (进士) โดยทั่วไปจวีเหรินและจิ้นชื้อต่างมีคุณสมบัติที่จะได้รับตำแหน่งทางราชการ แต่ว่าจวีเหรินที่ได้ตำแหน่งราชการจริงๆ มีไม่มากนัก ส่วนจิ้นชื้อก็ยังคงต้องเข้ารับการสอบแบ่งระดับเพื่อจัดสรรตำแหน่งต่อไป (Zhou Yiliang, 1997, pp. 252-253) ผู้ที่เข้าสู่ระบบราชการด้วยการสอบต้องเสียเวลาทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังสมอง และระยะเวลาไปกับการสอบอย่างมาก สำหรับชนชั้นสูงเมื่อมีทางเลือกอื่นที่จะนำเข้าสู่ระบบราชการได้ง่ายกว่า การท่องตำราอย่างเอาจริงเอาจังเพื่อสอบจึงไม่ใช่ทางเลือก

2. บริจาคเงิน เป็นการมอบทรัพย์สินให้กับทางราชการเพื่อให้ได้มาซึ่งตำแหน่งหรือสิทธิบางประการ การบริจาคเพื่อแลกตำแหน่งในสมัยราชวงศ์ชิง แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ตำแหน่งเปิดรับประจำ (现行常例) เป็นการบริจาคเพื่อแลกกับตำแหน่ง เช่น จวีเหริน เซิงหยวน หรือตำแหน่งนักศึกษาเตรียมสอบในระดับต่างๆ เป็นต้น หรือตำแหน่งขุนนางในระดับต่างๆ และตำแหน่งเปิดรับเฉพาะกิจ (暂行事例) เป็นตำแหน่งที่เปิดเฉพาะเหตุการณ์ภัยพิบัติ ภัยสงคราม และเมื่อภารกิจเสร็จสิ้นก็หมดตำแหน่ง (Zhou Yiliang, 1997, p. 254) ลูกหลานตระกูลจย่าไม่ว่าจย่าหงหรือจย่าเหลียน และลูกหลานชนชั้นสูงที่ปรากฏในนวนิยายต่างตติยศทางราชการก็ด้วยการใช้เงินแลกซื้อตำแหน่งเสีย

ส่วนมาก สำหรับชนชั้นสูงแล้วการเข้าสู่วังข้าราชการเป็นเพียงการทำตามค่านิยม เพื่อรักษาสถานะวงศ์ตระกูลให้เทียบเทียมผู้อื่น มิได้หวังทำราชการรับใช้ชาติจริงจัง บรรดาขุนชายตระกูลผู้ดีทั้งหลายจึงฝักใฝ่สนใจแต่สรรหาความบันเทิงทั้งกินทั้งเล่นปรนเปรอความสุขให้กับตัวเอง

3. แนะนำ ช่วงต้นราชวงศ์ชิงเคยมีประกาศให้ข้าราชการแนะนำผู้มีความสามารถที่เก็บตัวให้ทางราชสำนักเรียกตัวมาทำราชการรับใช้ชาติ (Zhou Yiliang, 1997, p. 254) คุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับโอกาสเข้ารับราชการจะต้องมีความสามารถและมีผู้แนะนำ ดังนั้น การกลับเข้าสู่ตำแหน่งทางราชการของจยาอวิ๋ซุนในครั้งที่สอง ก็อยู่ในข่ายลักษณะเดียวกัน จยาอวิ๋ซุนเป็นตัวละครที่มีความรู้ความสามารถสอบเข้ารับราชการเองได้ ในการเข้าสู่ตำแหน่งข้าราชการครั้งแรก ด้วยพฤติกรรมการทำงานไม่โปร่งใสมีนอกมีในและความหยิ่งผยองในตัวเอง จึงเป็นเหตุให้เขาถูกทั้งเจ้านายระดับบนและลูกน้องระดับล่างฟ้องร้อง จนถูกสั่งสอบสวนและให้ออกจากราชการ แต่ภายหลังก็ได้รับความช่วยเหลือจากจยาอวิ๋ซุนจึงขอร้องโอกาสให้จยาอวิ๋ซุนได้กลับเข้ารับราชการอีกครั้ง

นอกจากนี้นวนิยายยังนำเสนอให้เห็นว่า ผู้ที่มีความดีความชอบอาจได้รับพระราชทานตำแหน่งจากจักรพรรดิโดยตรง โดยไม่ต้องมีผู้แนะนำ เช่น ตำแหน่งหนิงกั๋วกงและหรงกั๋วกง ของบรรพบุรุษต้นตระกูลจยา เป็นต้น ตำแหน่งพระราชทานเช่นที่บรรพบุรุษตระกูลจยาได้รับ ยังเป็นตำแหน่งสืบทอดที่พอสามารถส่งต่อให้ลูกได้อีกด้วย เห็นได้ว่าช่องทางกรเข้าสู่ตำแหน่งราชการที่มีใช้การสอบ ถูกสร้างขึ้นเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับชนชั้นสูงซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นปกครอง และจำกัดกลุ่มคนต่างชนชั้นไม่ให้เข้ามามีอำนาจร่วม ราชวงศ์ชิงเป็นราชวงศ์ที่สถาปนาขึ้นโดยชนชั้นปกครองชาวแมนจู ชาวแมนจูจึงมีโอกาสเข้าสู่ตำแหน่งราชการมากกว่าชาวฮั่นซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของชาวจีน แม้

กระนั้นก็พบว่าจำนวนผู้เข้าสู่ระบบราชการด้วยการสอบก็ยังเป็นชาวแมนจูมากกว่าชาวฮั่น (Zhou Yiliang, 1997, p. 255) ดังนี้ การปลูกฝังค่านิยมการรับราชการของสังคมในนวนิยาย ซึ่งตรงกับสังคมในสมัยราชวงศ์ชิงนั้น ไม่ได้เป็นไปได้เพราะความมั่นคงของวงศ์ตระกูลเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวพันถึงความมั่นคงของชนชั้นปกครองด้วย การจำกัดเสรีภาพการประกอบอาชีพของเหล่าทายาทของชนชั้นสูงจึงเท่ากับเป็นการรักษาเสรีภาพของชนชั้นปกครอง

(2) อาชีพขุนนางกับความมั่นคงของวงศ์ตระกูล

นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* สะท้อนให้เห็นว่าผู้นำตระกูลเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดที่มีหน้าที่บริหารและดูแลทรัพย์สินเงินทองสมาชิกอื่น ไม่ว่าจะในทางเศรษฐกิจหรือสังคม ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อจาย่าเงินผู้นำตระกูลสายหนึ่งก็มักจะได้รับค่าเช่าที่ดินที่ส่งมาในรูปผลผลิตก็ต้องจัดสรรปันส่วนแจกจ่ายให้กับญาติพี่น้องที่ยังไม่มีรายได้เป็นการเลี้ยงดูตามหน้าที่ และจากตัวอย่างการเบิกจ่ายของใช้ในตระกูลจาย่าจะเห็นได้ว่าสายตระกูลมีหน้าที่จัดหาของใช้ทุกสิ่งอย่างแม้แต่ของใช้ส่วนตัว เช่น แป้งผัดหน้า เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องเรือนแต่งบ้าน เป็นต้น ให้กับสมาชิกในตระกูลตามความเหมาะสม ค่าใช้จ่ายทั้งอาหารและเครื่องใช้ต่างๆ ภายในบ้านล้วนแล้วแต่เป็นความรับผิดชอบของผู้นำตระกูลทั้งสิ้น สำหรับลูกชายซึ่งมีหน้าที่ต้องแบกรับภาระความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว โดยเฉพาะกับทายาทที่ถูกวางตัวให้เป็นผู้นำรุ่นต่อไปของวงศ์ตระกูล จึงถูกคาดหวังว่าจะทำอาชีพเดียวกันกับบรรพบุรุษ เฉกเช่นจาย่าเป่าอิว ตัวละครเอกชายในนวนิยายที่ถูกบังคับให้เรียนหนังสือ และปลูกฝังให้มีความสำคัญกับอาชีพรับราชการ เพราะหวังว่าจะเป็นเส้นทางสร้างความรุ่งเรืองให้กับวงศ์ตระกูลเช่นเดียวกับที่ บรรพบุรุษเคยสร้างไว้

ความรุ่งเรืองของตระกูลจาย่าจากการทำราชการรับใช้จักรพรรดิที่บรรพบุรุษต้นตระกูลสร้างเอาไว้ สามารถเงินเจือครอบครัวและเผื่อแผ่ยาวไกลชั่วรุ่นลูกหลาน แม้ว่ารายได้หลักของตระกูล

จ่ายมาจากเบี้ยหวัดเงินปี ค่าเช่าไร่นา และเงินรางวัลพระราชทานตามโอกาส แต่อิทธิพลและอำนาจที่เป็นผลพลอยได้จากตำแหน่งหน้าที่กลับเป็นต้นทุนที่ออกดอกผลเป็นเม็ดเงินจำนวนมหาศาลให้ใช้สอยสร้างหน้าตาและเกียรติยศเพื่อเสริมสถานะทางสังคมให้โดดเด่นยิ่งขึ้น แนวคิดการรับราชการที่ นวนิยายนำเสนอสะท้อนให้เห็นว่าความเจริญของสมาชิกคนใดคนหนึ่งในครอบครัว ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวหรือเรื่องเฉพาะบุคคล แต่สัมพันธ์กับความเจริญของครอบครัวและความสงบสุขของประเทศชาติด้วย *คัมภีร์ตำเสวีย* กล่าวถึงหลักการพัฒนาตนสู่การพัฒนาชาติไว้ว่า ลูกหลานตระกูลขุนนางจะต้องให้ความสำคัญกับประเทศชาติ อุทิศตัวให้การรับราชการ เพื่อพัฒนาประเทศชาติ และสร้างชื่อเสียงให้กับพ่อแม่และวงศ์ตระกูล (Yu Yang, 2014, p. 21)

ตามเนื้อเรื่องย่อเจิ้งหวังว่าลูกชายจะเข้ารับราชการเป็นขุนนางด้วยวิธีการสอบคัดเลือกตามระบบเคอจวี เขาจึงเข้มงวดและเอาใจใส่ติดตามผลการเรียนของจ๋าเป่าอี้ว์ทุกครั้งที่มีเวลา แต่สำหรับจ๋าเป่าอี้ว์ความเอาใจใส่ของพ่อกลับสร้างความหวาดผวา และบีบรัดความเป็นอิสระของเขาให้หมดไป เขาไม่ชอบระบบการเรียนที่ต้องท่องจำตามตำรายึดติดความคิดไว้กับที่ และการเขียนความเรียงแบบปากู่เหวิน (八股文) ที่กำหนดรูปแบบการเขียนไว้ตายตัว แต่ในฐานะทายาทสืบสายสกุลจ๋าเป่าอี้ว์จำเป็นต้องพัฒนาตัวเองให้เป็นที่ยอมรับจากสังคม

ในมุมมองอาจเห็นว่าวิธีการของจ๋าเจิ้งคือวิถีแห่งความรักความเอาใจใส่ของพ่อ ตำแหน่งทายาทผู้นำตระกูลรุ่นถัดไปของจ๋าเป่าอี้ว์ทำให้เขาเป็นศูนย์รวมความหวังของวงศ์ตระกูล การอบรมความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้นำตระกูลในอนาคตจึงเป็นขั้นตอนการวางพื้นฐานเพื่อรักษาความรุ่งเรืองของวงศ์ตระกูล ในฐานะพ่อจ๋าเจิ้งจึงกดดันกับการศึกษาของจ๋าเป่าอี้ว์เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังคาดหวังให้ลูกชายสอบเป็นขุนนางเพื่อเป็นเกียรติแก่วงศ์ตระกูล ในสายตาของจ๋าเจิ้งลูกชายจึงเป็นความหวังของตระกูลและเป็นตัวแทนสร้างฝันของตนเอง แต่ในอีกมุมมองกลับสะท้อนให้เห็น

ความเห็นแก่ตัวของพ่อที่ใช้ลูกชายเป็นเครื่องเติมเต็มความฝันของตัวเอง โดยไม่ไยดีในความต้องการที่แท้จริงของลูก เพราะหากว่าลูกชายสอบได้ตำแหน่งขุนนางตามที่หวังไว้ ชื่อเสียงและความสำเร็จของลูกก็จักย้อนกลับมาเป็นเกียรติยศให้กับเขาเช่นกัน ความคาดหวังของพ่อและหน้าที่ผู้นำตระกูลรุ่นต่อไป แม้จะทำให้ย่าเป่าอ้าวจะได้รับการเอาใจใส่จากพ่อและผู้คนแวดล้อมมากกว่าพี่น้องคนอื่น แต่เขาก็ถูกจำกัดอาชีพและเส้นทางชีวิตของย่าเป่าอ้าวไว้กับภาระที่ต้องดูแลจัดการทรัพย์สินส่วนกลางของตระกูล ตลอดจนรับผิดชอบชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในตระกูล จนขาดอิสระในการเลือกเส้นทางชีวิตของตนเอง

สำหรับวงศ์ตระกูลอาชีพรับราชการ อาจเป็นหนทางได้เต้าและยกระดับสถานภาพของตนเองและครอบครัว เบียดหัวเงินปีและอำนาจในตำแหน่งคือที่มาที่สร้างความสุขสบายให้กับญาติพี่น้องและเหล่าบริวาร แต่ความคาดหวังที่ครอบครัวมีต่อลูกหลานกลับเป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพของลูกหลาน ดังนี้ ในขณะที่เห็นว่าการรับราชการสร้างอนาคตให้กับวงศ์ตระกูล ความคาดหวังให้รับราชการก็ปิดกั้นโอกาสการเลือกของลูกหลานด้วยเช่นกัน

3.1.3 พ่อกับลูกสาวและเสรีภาพการแต่งงาน

นวนิยายนำเสนอให้เห็นว่าสังคมปิตาธิปไตยแบบขงจื้อกำหนดให้ผู้ชายมีกิจกรรมในพื้นที่นอกบ้าน เป็นผู้ครอบครองอำนาจทางเศรษฐกิจของครอบครัว ได้รับโอกาสทางการศึกษาและใช้ความรู้จากการศึกษาเป็นช่องทางเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้นได้ด้วยตัวเอง มีหน้าที่ดูแลและให้ความคุ้มครองผู้หญิง สถานภาพและความสุขสบายของผู้หญิงจึงผูกติดกับสถานภาพของผู้ชาย ความแตกต่างของเพศชายและเพศหญิงถูกหลอมรวมเป็นหนึ่งด้วยการแต่งงานแบบคลุมถุงชน ระบบการแต่งงานที่หนุ่มสาวไม่มีอำนาจตัดสินใจ เป็นเพียงผู้รับคำสั่งกระทำตามการตัดสินใจของพ่อ

แม่ สำหรับผู้หญิงซึ่งสังคมกำหนดให้เป็นผู้รอรับการคุ้มครองจากผู้ชาย จึงมีสถานะเป็นผู้ถูกเลือกที่
ต้องเรียนรู้การวางตัวเป็นกุลสตรี มีคุณสมบัติของการเป็นภรรยาและแม่ที่ดี

การแต่งงานตามประเพณีคลุมถุงชนแบบโบราณมิได้สร้างความสุขให้กับผู้หญิงเช่นการ
แต่งงานตามความสมัครใจของหญิงสาวยุคปัจจุบัน เพราะการแต่งงานคือจุดเริ่มต้นของการถูกส่งตัว
ไปอยู่อย่างเดียวดายยังสถานที่ที่ไม่คุ้นเคยท่ามกลางคนแปลกหน้า การอยู่ตัวคนเดียวท่ามกลาง
สิ่งแวดล้อมใหม่บีบคั้นให้ผู้หญิงต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด เนื่องจากประเพณีแต่งงานที่มีธรรมเนียม
ให้ลูกสาวต้องย้ายออกจากครอบครัวเดิมที่อยู่กับพ่อแม่ไปอยู่กับครอบครัวของสามี เป็นการส่งตัวให้
พ้นจากอกของพ่อแม่และเข้าไปอยู่เป็นสมาชิกของครอบครัวของสามี การกลับไปพบปะพูดคุยกับญาติ
พี่น้องแต่ละครั้งจะต้องได้รับความยินยอมจากสามีเสียก่อนผู้เป็นภรรยาจึงจะกลับไปเยี่ยมญาติฝ่าย
ตัวเองได้ นอกจากสนมจ๋าแล้ว ซะตากรมของจ๋าอิงซุน และหญิงสาวคนอื่นก็เป็นเช่นเดียวกัน ดัง
ความตามคตินิยมจีนแต่โบราณที่นวนิยายยกมาประกอบเนื้อเรื่องในตอนที 81 ว่า “ลูกสาวที่ออก
เรือนไปแล้วก็เป็นเหมือนน้ำที่สาตออกจากเรือน” (嫁出去的女儿泼出去的水) (Cao
Xueqin; Gao E, 1998, p. 1141)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(1) การประกอบสร้างตัวตนของผู้หญิง

การประกอบสร้างตัวตนผู้หญิงของสังคมจีนเป็นหนึ่งในกระบวนการสร้างเอกภาพทางสังคม
ซึ่งครอบงำผู้หญิงจีนด้วยหลัก “สามคล้อยตาม สี่คุณธรรม” (三从四德) เป็นหลักปฏิบัติของผู้หญิง
ที่บ้านที่อยู่ในคัมภีร์จาริต (礼记) แบ่งเนื้อหาได้ 2 ส่วน ส่วนแรก “สามคล้อยตาม” คือ หลัก 3
ประการที่ผู้หญิงต้องยึดเป็นแนวปฏิบัติตลอดชีวิต กล่าวคือ ในวัยเยาว์ให้เชื่อฟังคำบิดา (从父)
แต่งงานแล้วให้เชื่อฟังตามสามี (从夫) สามีตายให้เชื่อฟังบุตรชาย (从子) และ “สี่คุณธรรม” คือ

คุณสมบัติ 4 ประการที่สตรีพึงมี อันได้แก่ คุณธรรมของสตรี (妇德) วาจาของสตรี (妇言) รูปลักษณ์ของสตรี (妇容) และการทำงานของสตรี (妇功) (พัชนี ตั้งยีนยง, 2553, p. 219)

ตามแนวทางในหลักดังกล่าวผู้หญิงตกเป็นเบี้ยล่างของผู้ชายทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำในสัมพันธภาพระหว่างเพศถูกปรุงแต่งขึ้นโดยอำนาจของเพศชาย และสร้างความเชื่อครอบงำให้ผู้หญิงเห็นเป็นความดิงามจนรับเอามาประกอบสร้างตัวตน ความเชื่อเหนือเหตุผลทำให้บทบาทและความเป็นเพศหญิงที่ถูกสร้างขึ้นกลืนหายกลายเป็นธรรมชาติที่แท้ของเพศหญิง ทำให้ผู้หญิงเป็นบันไดขึ้นสู่อำนาจของผู้ชายโดยไม่รู้ตัว นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* สะท้อนให้เห็นว่าสังคมในระบบปิตาธิปไตยภายใต้การปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ถูกสร้างขึ้นเพื่อความมั่นคงทางอำนาจของผู้ชาย และเสรีภาพของผู้หญิงถูกกำหนดให้อยู่ภายใต้กฎระเบียบสังคมที่สร้างขึ้นมาจากฝีมือของผู้ชาย

กลไกที่สังคมปิตาธิปไตยคิดค้นขึ้นเพื่อจำกัดผู้หญิงนั้น แท้จริงแล้วคือการควบคุมเพศวิถี และลดทอนความสามารถในการเอาตัวรอด บีบให้ผู้หญิงต้องเป็นผู้รอคอยความช่วยเหลือจากผู้ชาย

(2) “คลุมถุงชน” การแต่งงานที่ไร้เสรีภาพ

สังคมในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* สะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงถูกควบคุมด้วยเงื่อนไขการแต่งงานแบบคลุมถุงชน คู่แต่งงานคือผู้ที่ไม่เคยพบปะหน้าตา การแต่งงานตามคำสั่งพ่อแม่สร้างความทุกข์ให้กับลูกสาวมากกว่าลูกชาย เพราะสังคมปิตาธิปไตยอย่างจีนเปิดโอกาสให้ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคน ส่วนผู้หญิงกลับต้องระวังการสมาคมกับต่างเพศ เพราะถูกจำกัดด้วยคุณธรรมของสตรี (妇德) ในข้อที่ว่าด้วย พรหมจรรย์ (贞节) หมายถึง คุณธรรมในสังคมยุคศักดินาที่ส่งเสริมให้ผู้หญิงรักษาวงศ์วานตัว และไม่แต่งงานใหม่เมื่อหย่าร้างหรือสามีตาย (นัยน์พัช ประเสริฐเมฆากุล, 2555, p.

109) สารหลักในข้อนี้คือการปลูกฝังให้ภรรยาซื่อสัตย์ภักดีต่อสามี ประพฤติตัวอยู่ในพรหมจรรย์เพื่อรักษาความบริสุทธิ์ของตัวเอง ผู้หญิงในนวนิยายจึงมีพื้นที่กิจกรรมจำกัดอยู่แต่ภายในเขตบ้าน สังสรรค์เฉพาะภายในกลุ่มผู้หญิงด้วยกันเอง การตีกรอบพรหมจรรย์ให้กับผู้หญิงก็แสดงถึงการลิดรอนสิทธิความเป็นเจ้าของชีวิตและร่างกายของผู้หญิง ปิดกั้นเสรีภาพการแสดงความสามารถด้วยการคุมขังอารมณ์ความรู้สึก

ประเพณีการแต่งงานแบบคลุมถุงชน เป็นประเพณีการแต่งงานที่ยึดตาม “คำสั่งพ่อแม่ วาจาแม่สื่อ” (父母之命, 媒妁之言) ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมศักดินาที่รับสืบทอดมาจากสังคมทาส และหากสืบค้นต่อไปอีกก็จะพบว่าประเพณีที่รับต่อมาจากยุคบุพกาลสมัยสังคมอำนาจฝ่ายบิดา (父系氏族) สังคมยุคนั้นเห็นว่าผู้หญิงเป็นสมบัติส่วนหนึ่งของครอบครัว เมื่อลูกสาวออกเรือนก็เท่ากับว่าครอบครัวได้สูญเสียสมบัติออกไป ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีสิ่งชดเชยหรือแลกเปลี่ยน (เช่น ทรัพย์สินในรูปแบบสินสอด หรือการแลกเปลี่ยนตัวสะใภ้ เป็นต้น) และผู้มีอำนาจในการจัดการแต่งงานก็คือพ่อซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว (Guo Xingwen, 2002, p. 157)

การแต่งงานแบบคลุมถุงชนตาม “คำสั่งพ่อแม่” จึงเป็นการแต่งงานที่จัดขึ้นบนอำนาจตามความเห็นชอบของบุพการี ซึ่งมีจุดประสงค์แตกต่างหลากหลาย บ้างก็ใช้การแต่งงานของลูกสาวเชื่อมสัมพันธไมตรีทางการเมือง ขยายหรือสร้างความมั่นคงทางอำนาจ บ้างก็เพื่อรักษาความเข้มข้นของสายเลือดชั้นสูง บ้างก็เพราะอารมณ์ดีใจชั่วขณะ บ้างก็เพื่อมิตรภาพและศักดิ์ศรี แต่ไม่ว่าจะด้วยจุดประสงค์ใด ก็หนีไม่พ้นเหตุผลทางเศรษฐกิจที่จะได้จากสินสอดและสินเดิม แม้ว่าพ่อแม่จะมีความเป็นห่วงเป็นใยในตัวลูก แต่ในการเลือกคู่แต่งงานให้ลูกพ่อแม่ก็ยังคงคำนึงถึงสถานะทางสังคม เศรษฐกิจ และเงื่อนไขในการดำเนินชีวิตเป็นหลัก ไม่ใช่อารมณ์ความรักของลูก (Guo Xingwen, 2002, pp. 161-162)

นักเขียนนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* นำเสนอให้เห็นว่าหญิงสาวที่ยังไม่ออกเรือนในตระกูลผู้ดีเช่นตระกูลจ๋า จะถูกกันให้อยู่รวมกันในเขตเฉพาะ ดังเช่นเขตต้ากวนหยวน (大观园) ที่กันไว้ให้เหล่าคุณหนูตระกูลจ๋ายู่รวมกัน ชีวิตประจำวันของกลุ่มคุณหนูชนชั้นผู้ดีมักผูกอยู่กับการทำกิจกรรมร่วมกันเฉพาะในกลุ่มผู้หญิง นักเขียนไม่ใคร่นำเสนอฉากการพบปะสังสรรค์ระหว่างพ่อกับลูกสาวมากนัก บอกนัยถึงความห่างเหินในสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อกับลูกสาว แต่อำนาจของพ่อเริ่มมีอิทธิพลเหนือชีวิตของลูกสาว เมื่อลูกสาวเริ่มเข้าสู่วัยอันควรแก่การออกเรือน ด้วยการมองหาชายหนุ่มจากตระกูลที่มีฐานะเทียบเทียมกันเพื่อการเกื้อหนุนผลประโยชน์แก่กันในอนาคต เป็นการคำนึงถึงความเหมาะสมระหว่างคู่แต่งงานตามค่านิยมที่เรียกว่าเหมินตังฮู่ต๋ย (门当户对) หรือแนวคิดการจับคู่แต่งงานที่พิจารณาความเหมาะสมทางสถานภาพของคู่แต่งงานจาก สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมประการหนึ่ง และเชื้อสายตระกูลอีกประการหนึ่ง (Guo Xingwen, 2002, p. 194) สำหรับสังคมแบบปิตาธิปไตยที่พ่อคือผู้มีอำนาจสูงสุดของครอบครัว การแต่งงานของลูกสาวจึงถูกนำไปผูกโยงกับผลประโยชน์ของครอบครัว การที่ลูกสาวได้แต่งงานกับครอบครัวที่มีสถานะดีกว่าหรืออย่างน้อยก็เท่าเทียมกัน ก็จะช่วยส่งเสริมหรือพยุงสถานะของครอบครัว ลูกสาวจึงเป็นเสมือนฟันเฟืองที่ทำหน้าที่หนุนส่งกำลังให้วงศ์ตระกูลสามารถขับเคลื่อนไปสู่ความเจริญยิ่งขึ้น ตัวละครหญิงส่วนหนึ่งในตัวบทนวนิยาย *ความฝันในหอแดง* ก็หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องทำหน้าที่เสียสละตัวเองเพื่อการในลักษณะเดียวกัน จากมุมมองนี้จะเห็นว่าผู้หญิงมีสถานะไม่ต่างไปจากวัตถุทางเพศที่ถูกส่งไปเพื่อการเชื่อมต่อสัมพันธ์ไมตรีและมีความหมายไม่ต่างไปจากนางบรรณาการ

จ๋าหยวนซุน หลานสาวคนโตของบ้านตระกูลจ๋าได้รับพระมหากรุณาธิคุณแต่งตั้งเป็นพระสนมในองค์จักรพรรดิ ภาพที่เห็นภายนอกคือเกียรติยศและความสุขสบาย แต่ความรู้สึกภายในคือความอ้างว้างและโดดเดี่ยว จากคำพูดของพระสนมจ๋าที่ปรากฏในตอนที 18 ว่า “当日既送我到那

不得见人的去处，好容易今日回家娘儿们一会，不说说笑笑，反倒哭起来。一会子我去了，又不知多早晚才来！” (เมื่อตอนนั้นพวกท่านส่งตัวข้าไปยังสถานที่ที่ไม่อาจพบปะผู้คน และไม่ใช่เรื่องง่ายที่วันนี้จะได้กลับมาเยี่ยมบ้านแม้จะเพียงชั่วครู่ กลับไม่พูดคุยกلامไถ่มาแต่ร้องไห้ อีกประเดี๋ยวข้าก็ต้องจากไป แล้วไม่รู้ว่าจะนานเท่าไรจึงจะได้กลับมาอีก) (Cao Xueqin;Gao E, 1998, p. 239) คำพูดตอบโต้ในบทสนทนาระหว่างสนมยากับพ่อแม่และญาติพี่น้องระหว่างเสด็จกลับมาเยี่ยมครอบครัว เป็นคำพูดระบายความทุกข์ของผู้หญิงที่ถูกส่งตัวไปแต่งงาน สื่อความให้เข้าใจว่า สำหรับหญิงสาวการแต่งงานคือการถูกพรากจากครอบครัวให้ไปอยู่อย่างเดียวดายยังสถานที่ที่ไม่คุ้นเคยท่ามกลางคนแปลกหน้า

สำหรับลูกสาวการประกอบสร้างตัวตนเป็นกุลสตรีตามค่านิยมของสังคมคือการสร้างข้อต่อรองรับให้มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครอง ในขณะที่เดียวกันการแต่งงานในระบบคลุมถุงชนก็แสดงให้เห็นว่าสิทธิในการเลือกคู่ครองของลูกสาวนั้นอยู่ภายใต้การจัดการของพ่อแม่ ดังนี้ สิทธิของกุลสตรีที่ขัดแย้งกับคำสั่งของพ่อแม่ส่งผลให้เสรีภาพในการเลือกคู่ครองของผู้เป็นลูกตกอยู่ในภาวะความ ย่อนแย้ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.1.4 สามัคคีภรรยาและเสรีภาพของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตย

ตอนที่ 64 ของนวนิยายปรากฏข้อความแสดงการกดขี่คุณค่าของผู้หญิงว่า “自古道 ‘女子无才便是德’，总以贞静为主，女工还是第二件。” (โบราณท่านว่า “สตรีที่ไร้ความสามารถคือสตรีที่มีคุณธรรม” ความเสียมเจียมตัวเป็นข้อใหญ่ งานเรือนเป็นเรื่องรอง) (Cao Xueqin;Gao E, 1998, p. 891) เพื่อนำเสนอระบบสังคมจีนที่ควบคุมผู้หญิงให้อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชาย เริ่มจากการทำลายความหมายที่มีอยู่แต่เดิมของผู้หญิง ยกย่องคุณค่าความไร้สามารถให้เป็นคุณธรรมเพื่อรื้อทิ้งตัวตนเดิม และกำหนดความหมายใหม่พร้อมกับเชิดชูคุณค่าที่สังคมสร้างขึ้นใหม่เพื่อให้ผู้หญิงยอมรับ

เอามาประกอบสร้างเป็นตัวตน เป็นปฏิบัติการครอบงำเพื่อสร้างค่านิยมเพศชายเหนือเพศหญิง เมื่อ
 ความไร้สามารถถูกกำหนดเป็นคุณธรรมเป้าหมาย สตรีจึงจำเป็นต้องเก็บงำและซ่อนความสามารถของ
 ตนเองไว้ภายใน พร้อมกับสร้างตัวตนใหม่ปิดครอบตัวตนเดิม ดำเนินชีวิตด้วยการพึ่งพาความ
 ช่วยเหลือจากเพศตรงข้าม ทั้งนี้ตัวตนใหม่ที่สร้างขึ้นจะต้องเป็นไปตามหลัก “สามค้อยตาม สี่
 คุณธรรม” ซึ่งควบคุมผู้หญิงตั้งแต่ระบบความคิด กิริยาอาการ การแสดงออกทั้งการพูดและการ
 กระทำ เมื่อผู้หญิงยอมรับประกอบสร้างตัวเองตามที่สังคมกำหนดและยกย่องให้ผู้ชายเป็นเสาหลัก
 ชีวิตก็จะได้รับการเชิดชูให้เป็นกุลสตรี แต่ว่าเบื้องหลังเสียงชื่นชมความดีงามของผู้หญิง แท้จริงแล้วคือ
 เสียงชื่นชมความสำเร็จของการจำกัดขอบเขตเสรีภาพการดำเนินชีวิตและการลดค่าความเป็นมนุษย์
 ของเพศหญิง

ชีวิตก่อนแต่งงานและหลังแต่งงานของผู้หญิงส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ก่อนแต่งงาน
 เด็กผู้หญิงของตระกูลย่าใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในครอบครัวของตัวเอง แต่เมื่อออกเรือนไปแล้วชีวิต
 กลับต้องเผชิญกับความทุกข์ที่ไม่เคยเจอมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นสนมจ๋าหรือจ๋าอิงซุน การแต่งงาน
 สำหรับผู้หญิงจึงเป็นจุดหักเหของชีวิต สำหรับผู้ชายการคลุมถุงชนเป็นเพียงการแต่งงานกับผู้หญิงคน
 หนึ่งที่มีฐานะเป็นภรรยาเอก หลังแต่งงานอาจมีภรรยารอง หรือภรรยาที่ไม่เปิดเผยได้อีกนับไม่ถ้วน
 เป็นทางเลือก แต่สำหรับผู้หญิงการคลุมถุงชนคือการถูกบังคับให้ต้องใช้ชีวิตฉันสามีภรรยากับผู้ชายที่
 พ่อแม่เลือกให้อย่างไม่มีการเลือก การคลุมถุงชนนอกจากจะเป็นการแต่งงานที่ไม่คำนึงถึงความสุขของ
 ชายหนุ่มหญิงสาวแล้ว ยังลดทอนสิทธิความเป็นเจ้าของชีวิตและร่างกายของผู้หญิง

ความฝันในหอแดง ยังนำเสนอให้เห็นว่าชีวิตหลังแต่งงานของผู้หญิงในฐานะภรรยาเอก
 ภรรยารอง หรือภรรยาหม้าย ก็มีเสรีภาพที่แตกต่างกัน ดังนี้

(1) ผู้หญิงกับเสรีภาพในตำแหน่งภรรยาเอก

เนื้อเรื่องส่วนใหญ่ของ *ความฝันในหอแดง* กล่าวถึงการใช้ชีวิตในสังคมที่ให้ความสำคัญกับผู้ชาย ส่วนผู้หญิงต้องอยู่อย่างระวังรักษาอารมณ์ของตัวเองโดยเฉพาะเมื่ออยู่ในฐานะสะใภ้ การแต่งงานสำหรับผู้หญิงคือการเข้าไปอยู่ร่วมกับคนแปลกหน้า หวังฮูหยินเป็นตัวอย่างของสะใภ้ที่เข้าไปอยู่บ้านสามีและสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวสามีได้ดี เพราะทำที่วางเฉยไม่เอาเรื่องเอาราวกับใคร และปฏิบัติตัวเป็นผู้ถือศีลกินเจ แม้จะเป็นลูกสะใภ้ที่ไม่ได้รักใคร่นัก แต่ก็ได้รับความเมตตาและความไว้วางใจให้จัดการดูแลบ้านเรือนจากจาย่าหมู่ซึ่งเป็นแม่สามี การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย จนได้รับความน่าเชื่อถือจากแม่สามี ส่งผลให้สถานะของหวังฮูหยินในตระกูลจาย่ามีอำนาจและเสรีภาพในการตัดสินใจระดับหนึ่ง

หากอ่านนวนิยายก็นำเสนอให้เห็นว่าสถานะของภรรยาเอกจะมั่นคงก็ต่อเมื่อมีบุตรไว้เป็นทายาทสืบสกุล หวังฮูหยินจึงเป็นแม่ที่ทั้งรักทั้งตามใจและปกป้องลูกชายอยู่เสมอ แต่ในขณะเดียวกันนักเขียนก็นำเสนอให้เห็นความหมายในมุขกลับที่แฝงอยู่ในความรักของแม่ ในฉากที่จาย่าเจิ้งลงโทษโบายตีลูกชาย หวังฮูหยินร้องขอให้สามีหยุดการโบายตีลูกชาย ด้วยเหตุผลที่ว่าตนเองอายุมากเกินกว่าจะมีบุตรได้อีกและเป่าอู่ก็เป็นบุตรชายเพียงคนเดียวที่จะฝากผีฝากไข้ได้ หากสามีจะโบายตีให้ตายก็ขอให้โบายนางตายไปพร้อมกัน เพราะตายไปแม่ลูกจะได้ไปอยู่ด้วยกัน และแม่ก็ยังได้อาศัยไหว้วานให้ลูกปรนนิบัติ เนื้อความในตอนนี้นี้ดีแท้ให้ผู้อ่านได้รู้ถึงคุณค่าที่แท้จริงของลูกชายในสายตาของคนเป็นแม่ การนำเสนอคุณค่าดังกล่าวตีกลับความหมายรักบริสุทธิ์ของแม่ที่มีต่อลูกชาย โดยแสดงให้เห็นว่าเหตุผลเบื้องหลังความรักของแม่คือความรักตัวเอง คือความกลัวการสูญเสียสถานะและอำนาจในฐานะภรรยา เพราะหากจาย่าเป่าอู่มีเหตุให้ต้องเป็นไป ตำแหน่งทายาทสืบสกุลย่อมตกเป็นของจาย่าหวนลูกชายจากภรรยารองของจาย่าเจิ้ง การเปลี่ยนแปลงผู้รับตำแหน่งทายาทนอกจากจะส่งผลต่อ

อนาคตของตระกูลแล้ว ยังอาจเป็นการยกระดับหรือลดระดับสถานะของผู้เป็นแม่อีกด้วย การตามใจ และการอบรมลูกของแม่เช่นหวังฮูหยินจึงสะท้อนความบิดเบี้ยวของตัวตนภายในของผู้เป็นแม่ ตลอดจนความผิดปกติของสังคมปิตาธิปไตยแบบจีนที่ให้ความสำคัญกับทายาทสืบสายสกุลจน กลายเป็นการกดขี่และกดดันผู้หญิง

เพราะความหมายการแต่งงานตามหลักในคัมภีร์จารีตของปรัชญาขงจื๊อที่ว่า “昏礼者，将合二姓之好，上以事宗庙，而下以继后世也。” (การแต่งงานเป็นการผูกสัมพันธ์ภาพของสองครอบครัวเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อปฏิบัติบูชาบรรพบุรุษ และเพื่อสืบต่อตระกูล) (Gao Shiyu, 1996, p. 76) และระเบียบการสืบสายสกุลที่กำหนดตำแหน่งทายาทไว้ว่าจะต้องเป็นลูกชายคนโตที่เกิดกับภรรยาเอก ก็สะท้อนบอกถึงความมั่นคงในตำแหน่งภรรยาเอกของผู้หญิงด้วยเช่นกัน เนื่องจากเงื่อนไขการหย่าร้างตามที่บันทึกไว้ในคัมภีร์จารีตที่ว่าด้วยหลัก “เจ็ดขับ” (七出) ของสังคมจีนยุคจารีต กำหนดไว้ว่าสามีจะหย่าภรรยาได้ก็ต่อเมื่อ 1. ไม่ปรนนิบัติพ่อแม่สามี 2. ไม่มีบุตรสืบสกุล 3. คบชู้ 4. อิจฉาริษยา 5. มีโรคเรื้อรัง 6. พุดมาก 7. ลักขโมย (Chang Jianhua, 2006, p. 99) ดังนั้น ลูกชายนอกจากจะมีความหมายกับพ่อในฐานะอนาคตของวงศ์ตระกูลแล้ว ยังหมายถึงความมั่นคงทางสถานะภาพของแม่อีกด้วย เสรีภาพของภรรยาจึงถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของการมีบุตรสืบสกุลให้กับครอบครัวของสามี

(2) ผู้หญิงกับเสรีภาพในตำแหน่งภรรยารอง

เจ้าวี่เหินยงภรรยารองคนหนึ่งของจ่าเอ๋อเจิ้ง สถานะของเจ้าวี่เหินยงแม้จะสูงกว่าสาวใช้แต่ก็ยังเป็นรองเหล่าคุณหนูของตระกูลจ่าอยู่มาก ได้รับการปรนนิบัติจากคนในตระกูลด้วยท่าทีกึ่งนายกึ่งบ่าว นอกจากเหตุผลที่ว่าสถานะเดิมเป็นเพียงสาวใช้ในตระกูลจ่าที่เลื่อนตำแหน่งขึ้นมาเป็นภรรยารองแล้ว ตำแหน่งภรรยารองแม้จะมีสถานะในระดับหนึ่ง ไม่ใช่นางบำเรอชั่วคราวชั่วคราวแต่ก็เป็นเพียง

อนุภรรยา แม้จะพักอาศัยอยู่ในบ้านของสามีและนับเป็นสมาชิกคนหนึ่งของบ้าน แต่กลับไม่นับเป็นสมาชิกของครอบครัว (Zhu Ruikai, 1999, p. 273) ในพิธีสำคัญของครอบครัวเช่นพิธีบูชาบรรพบุรุษ ภรรยาเอกเท่านั้นที่ได้รับสิทธิ์ให้ทำพิธีเช่นไหว้คู่กันกับสามี ส่วนอนุภรรยาไม่มีสิทธิ์อยู่ร่วมประกอบพิธี นอกเสียจากภรรยาเอกเสียชีวิตแล้ว อนุภรรยาอาจเข้าร่วมพิธีได้ แต่ก็ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่แทนภรรยาเอก เป็นได้เพียงผู้เข้าร่วมพิธีเท่านั้น (Guo Xingwen, 2002, pp. 129-130)

นอกจากนี้อนุภรรยาแม้จะเป็นภรรยาคนหนึ่ง แต่ก็ไม่มีสิทธิ์จะใช้เรียกขานผู้ชายที่เป็นสามีว่า “สามี” ตามธรรมเนียมจีนเหล่าอนุภรรยาจะต้องเรียกชายผู้เป็นสามีว่า “นายท่าน” (老爷) เท่านั้น (Zhu Ruikai, 1999, p. 273) สถานะของอนุภรรยาจึงเป็นเพียงบ่าวรับใช้ที่สร้างความสุขให้กับนายผู้ชายเท่านั้น ดังนี้ ผู้หญิงที่เป็นอนุภรยานอกจากจะถูกลดทอนสิทธิการเป็นภรรยาแล้ว ยังถูกกดขี่จากระบบสังคมที่ผู้ชายเป็นผู้สร้างขึ้น มีสถานะเป็นสมบัติส่วนตัวของสามีที่เป็นเจ้านายอาจยกกำนัลให้ใครคนอื่น ดังเช่นที่จ่าเย้อยกขีวถงสาวใช้นางบำเรอในเรือนของตัวเองให้กับจ่าเย้อเปลี่ยนผู้เป็นลูกชายเพราะพอใจในผลงานที่มอบหมาย

อนุภรรยาจึงเป็นภรรยาที่ผู้ชายอาจได้มาด้วยเป็นกำนัล หรือซื้อมาด้วยความพอใจ เช่น เชียงหลิงหรือเงินอิงเหลียน อนุภรรยาของเซวียพัน เป็นต้น หรือเป็นสาวใช้ในเรือนที่มีหน้าตาเป็นที่พึงใจของนายผู้ชาย เช่น จ้าวอีเหนียง เป็นต้น แตกต่างจากภรรยาเอกซึ่งเป็นภรรยาแต่งที่พ่อแม่เป็นผู้เลือกให้ มีฐานะชาติตระกูลเหมาะสม สามารถเกื้อหนุนและสร้างความเจริญให้กับสามีได้ไม่ว่าจะด้วยทางการเมืองหรือทางเศรษฐกิจก็ตาม และเป็นภรรยาแต่งที่ครอบครัวให้การยอมรับและสังคมยกย่องว่าเป็นหนึ่งเดียวกันกับสามี (夫妻一体) สถานะของอนุภรรยาที่แตกต่างจากภรรยาเอก นอกจากนี้ จะจำกัดสิทธิของผู้หญิงที่เป็นภรรยาแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเนื่องจำกัดสิทธิของลูกที่เกิดอีกด้วย ดังจะกล่าวถึงไว้ในหัวข้อที่ 3.1.5

(3) ผู้หญิงกับเสรีภาพในตำแหน่งภรรยาหม้าย

หลี่ห้วน เป็นสะใภ้หม้ายของจ่าเจิ้งและหวังฮูหยิน เป็นบุตรธิดาของเสนาบดีกระทรวงธรรมการ (国子监祭酒) ได้รับการศึกษาตามแนวทางกุลสตรี นอกจากความสามารถในงานสตรีแล้ว ยังอ่านเขียนเรียนรู้ตัวอักษรจีนจากบทคำสอนหญิงในหนังสือชุด ตำรากุลสตรีสี่เล่ม (女四书) และเรื่องเล่าวีรสตรีจีนในหนังสือชุด ชีวิตประวัติสตรีในประวัติศาสตร์จีน (列女传) หลี่ห้วนเป็นตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อนำเสนอไว้เป็นตัวอย่างของหม้ายพรหมจรรย์ ในที่นี้หม้ายพรหมจรรย์ หมายถึง ผู้หญิงที่ถือพรหมจรรย์โดยไม่แต่งงานอีกชั่วชีวิตเพื่อแสดงความภักดีต่อสามีที่เสียชีวิตไปแล้ว (นัยน์พัก ประเสริฐเมฆากุล, 2555, p. 110)

หลี่ห้วน เป็นหม้ายครองพรหมจรรย์แต่ยังสาวเพราะสามีเสียชีวิตก่อนวัยอันควร และก็ปฏิบัติตัวเป็นภรรยาที่ซื่อสัตย์ต่อสามี ทำหน้าที่แม่เลี้ยงดูจ่าหลานลูกชายเพียงผู้เดียวอย่างสงบเสงี่ยมเจียมตัว ในฐานะสะใภ้หม้ายหลี่ห้วนได้รับสวัสดิการการเลี้ยงดูจากตระกูลจ่าเป็นอย่างดี นอกเหนือจากเงินเดือนที่ได้รับมากกว่าคนอื่นแล้ว ยังได้รับมอบสมบัติเป็นอสังหาริมทรัพย์เอาไว้เก็บเกี่ยวใช้สอย หากมีการเรียไรเงินเพื่อจัดกิจกรรมสังสรรค์ภายในตระกูล หลี่ห้วนยังได้รับความเมตตาจากสมาชิกอื่น ช่วยออกเงินในส่วนที่ต้องออกเองอีกด้วย นักเขียนนำเสนอสิทธิประโยชน์ที่หลี่ห้วนได้รับเพื่อบอกเล่าถึงสิ่งตอบแทนที่สังคมทดแทนให้กับหญิงหม้ายผู้แสดงความซื่อสัตย์ต่อสามีแม้ยามสามีสิ้นชีวิตแล้วก็ตาม ในทางหนึ่งอาจมองได้ว่าข้อเสนอการรักษาพรหมจรรย์หม้ายเป็นคุณธรรมที่สังคมสร้างขึ้นเพื่อเหนี่ยวรั้งสะใภ้ให้อยู่ทำหน้าที่แม่อบรมเลี้ยงดูบุตร ไม่ให้บุตรเป็นกำพร้า แต่ในอีกทางหนึ่งก็กล่าวได้ว่าการตีกรอบพรหมจรรย์ให้กับผู้หญิงก็แสดงถึงการลิดรอนสิทธิความเป็นเจ้าของชีวิตและร่างกายของผู้หญิง ปิดกั้นเสรีภาพการแสดงความปรารถนาด้วยการคุมขังอารมณ์ความรู้สึก นอกจากนี้หลี่ห้วนแม้

จะเป็นตัวละครสำคัญแต่กลับไม่มีใครมีบทให้ปรากฏตัวมากนัก สะท้อนให้เห็นถึงสถานะหญิงหม้ายที่ถูกจำกัดเสรีภาพในการพบปะผู้คน

นวนิยายนำเสนอให้เห็นว่าหญิงหม้ายแม้จะอยู่ในสถานะที่ถูกจำกัดเสรีภาพ แต่ก็สามารถอบอุ่นเสรีภาพของตนเองกลับคืนมาได้ เพียงแค่ทำหน้าที่แม่ เลี้ยงดูลูกให้ดี สำหรับหลี่หวันเองก็เข้าใจดีว่า ในสังคมปิตาธิปไตยเงินแบบขงจื้อ การสอบเข้ารับราชการตามระบบการสอบขุนนางเป็นช่องทางสร้างตัวที่เปิดโอกาสให้กับผู้ชายทุกชนชั้น หลี่หวันจึงส่งเสริมลูกชายให้เรียนรู้ตำราคำสอนของขงจื้อ อุปนิสัยที่สุชุมเยือกเย็นและความหนักแน่นของหลี่หวันทำให้ลูกเชื่อมั่นและเชื่อถือในการตัดสินใจของแม่ จนยินยอมปฏิบัติตามแนวทางที่แม่วางให้โดยไม่ขัดขืน เมื่อถึงฤดูการสอบคัดเลือกขุนนาง จย่าหลานก็สร้างผลงานได้ดีผ่านการสอบคัดเลือกในระดับมณฑลได้เป็นจิวเหริน ได้รับสิทธิเข้ารับตำแหน่งทางราชการ และสามารถเข้าร่วมการสอบระดับประเทศที่จัดขึ้นที่เมืองหลวงต่อไป

การนำเสนอชีวิตของหลี่หวันยืนยันให้เห็นว่าเสรีภาพของผู้หญิงถูกผูกติดกับไว้กับสิทธิของผู้ชาย หากสามีตาย ลูกชายก็จะเป็นผู้ชายคนต่อไปที่กอบกู้สถานะคืนให้กับแม่ได้ นอกจากนี้จะสะท้อนให้เห็นว่าเสรีภาพของแม่เปลี่ยนแปลงไปตามสิทธิของบุตรชาย ยังสะท้อนความหมายของหลักสามคัล้อยในข้อที่ว่า “สามีตายให้เชื่อฟังบุตรชาย”

(4) ผู้หญิงกับเสรีภาพในฐานะตัวแทนอำนาจปิตาธิปไตย

จย่าหมู่เป็นตัวอย่างของผู้หญิงที่มีชีวิตบั้นปลายอันมีความสุข เป็นศูนย์รวมใจของลูกหลานตระกูลจย่า ลูกหลานให้ความเคารพในตำแหน่งผู้มีอาวุโสสูงสุด กิจกรรมทั้งหลายที่ลูกหลานร่วมกันจัดขึ้นมักจะคำนึงถึงความชอบและความพอใจของจย่าหมู่เป็นอันดับแรก และเมื่อลูกหลานกระทำสิ่งที่

กระทบต่อความสุขของนาง นางก็จะมีวิธีแสดงการปฏิเสธหรือไม่เห็นด้วย ปฏิกริยาตอบกลับของ จย่า หมุ่มมักเป็นไปโดยอาศัยอำนาจความเป็นแม่เป็นเครื่องมือตอบโต้

กล่าวได้ว่าแม่สังคมนั้นจะกดผู้หญิงให้อยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย แต่ผู้หญิงก็จะได้รับการเชิดชูเกียรติเป็นการตอบแทนในยามบั้นปลายของชีวิต หากแต่ว่าผู้หญิงจะได้รับสิทธินั้นก็ต่อเมื่อเป็นแม่ของลูกชายที่มีอนาคต และสามารถเป็นตัวแทนอำนาจของผู้ชาย *ความฝันในหอแดง* ใช้โครงเรื่อง โศกนาฏกรรมรักสามเส้าระหว่าง จย่าเป่าอ้าว หลินไต้ฮั่ว และเซวียเป่าไซ นำเสนอความสำเร็จของการครอบงำเพศหญิง และแบบอย่างของผู้หญิงในฐานะตัวแทนอำนาจของผู้ชาย โศกนาฏกรรมความรักของตัวละครทั้ง 3 มีที่มาจากแนวคิดการสรรหาผู้หญิงที่มีคุณสมบัติเหมาะสมจะทำหน้าที่แม่และเมียที่ดีเพื่อสืบสานเจตนารมณ์ของวงศ์ตระกูล แม้ว่าจย่าเป่าอ้าวและหลินไต้ฮั่วจะมีความรู้สึกที่ดีต่อกันและเป็นที่รับรู้ของคนทั้งครอบครัว แต่แนวคิดต่อต้านอาชีพขุนนางของหลินไต้ฮั่ว สื่อนัยความคิดการต่อต้านระบบการส่งต่ออำนาจจากผู้ชายสู่ผู้ชาย และแนวคิดการให้ความสำคัญกับผู้ชายเหนือผู้หญิง ดังนี้ แม่หลินไต้ฮั่วจะเป็นหลานยายที่จย่าหมุ่มรักมาก แต่ความคิดแตกแหวที่สั่นคลอนความมั่นคงของสังคมนั้นบ่มเพาะอยู่ในตัวของหลินไต้ฮั่ว ก็เพียงพอที่จะทำให้จย่าหมุ่มในฐานะตัวแทนอำนาจของผู้ชายในสังคมนิตาธิปไตยจะไม่เลือกหลานสาวของตัวเองเป็นสะใภ้ของตระกูลจย่า ท้ายที่สุดจย่าหมุ่มจึงใช้อำนาจของประมุขตระกูลเลือกเซวียเป่าไซเป็นภรรยาของจย่าเป่าอ้าวทำหน้าที่ตัวแทนอำนาจรุ่นต่อไป การแทรกแซงความรักระหว่างจย่าเป่าอ้าวและหลินไต้ฮั่วคือปฏิบัติการเชิงอำนาจที่จย่าหมุ่มกระทำการแทนผู้ชาย

นวนิยายนำเสนอให้เห็นว่าอำนาจและเสรีภาพที่ผู้หญิงจะได้รับในบั้นปลายชีวิต เป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้หญิงยอมรับที่จะอยู่ใต้อำนาจผู้ชายและทำหน้าที่สืบทอดอุดมการณ์อำนาจของผู้ชาย กระบวนการสืบทอดอำนาจเริ่มต้นจากการใช้เหตุผลการทำเพื่อครอบครัววงศ์ตระกูล บังหน้าเหตุผล

การทำเพื่อเสรีภาพทางอำนาจของผู้ชาย โดยดึงเอาเสรีภาพของผู้หญิงมาเกี่ยวพันเป็นหนึ่งเดียวกับครอบครัว เพื่อใช้ต่อรองให้ผู้หญิงเป็นเครื่องมืออำนาจของผู้ชาย เมื่อประสานผลประโยชน์ของผู้หญิงให้เป็นหนึ่งเดียวกับผลประโยชน์ของผู้ชายสำเร็จ เสรีภาพของผู้หญิงก็จะอยู่ใต้อำนาจการจำกัดของผู้ชาย การครอบงำนี้จะไม่ยั่งยืนยาวหากผู้ชายเป็นผู้ใช้อำนาจบังคับผู้หญิงโดยตรง แต่สัมพันธภาพที่สะท้อนผ่านความสัมพันธ์ของตัวละครในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* บอกให้รู้ว่าอำนาจที่ดำรงอยู่ได้อย่างยาวนาน เพราะผู้ชายใช้ผู้หญิงเป็นเครื่องมือกระทำการกดขี่ผู้หญิงด้วยตัวเอง เสถียรภาพของอำนาจจึงเป็นความสำเร็จของการครอบงำผู้หญิงให้ยอมรับอำนาจของผู้ชายส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งจากการสร้างผู้หญิงให้เป็นผู้ส่งต่อชุดความคิดเพื่อการครอบงำผู้หญิงด้วยตัวเอง ทำให้ผู้หญิงไม่รู้สึกรังว่าเสรีภาพของผู้หญิงอยู่ภายใต้การจำกัดของผู้ชาย และไม่อาจโต้กลับการกระทำของผู้ชายได้ด้วยเหตุผล

ผู้หญิงที่สามารถกระทำตัวเป็นตัวแทนอำนาจดูแลและควบคุมเสรีภาพของผู้หญิงให้อยู่ในวิถีอำนาจของผู้ชายได้ ก็จะมีเสรีภาพในฐานะตัวแทนอำนาจปีติโดย เป็นผู้มีความสุขในบั้นปลายชีวิต

3.1.5 พี่กับน้องและสิทธิความเท่าเทียม

สังคมในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* เป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับความแตกต่างของความสัมพันธ์ตามลำดับอาวุโส การเรียงลำดับอาวุโสภายในครอบครัวนอกจากจะลำดับตามรุ่นภายในรุ่นเดียวกันก็นับอาวุโสเรียงตามอายุ น้องจึงต้องให้ความเคารพที่ ธรรมชาติของความเป็นพี่เป็นน้องในสังคมจีนยุคศักดินาจึงถูกสร้างขึ้นให้มีความแตกต่าง และความแตกต่างที่ถูกสร้างขึ้นอย่างเป็นธรรมชาตินี้เองที่เป็นเงื่อนไขกำหนดสิทธิและหน้าที่ของพี่และน้องให้ไม่เหมือนกัน

(1) พี่ชายคนโตกับสิทธิที่ขาดเสรีภาพในตำแหน่งทายาทสืบสายสกุล

ในสังคมที่เข้มงวดกับการแบ่งลำดับชั้นความสัมพันธ์ สถานะของพี่ชายคนโตจะได้รับการยกย่องให้อยู่เหนือพี่น้องคนอื่นๆ เพราะพี่ชายคนโตคือผู้ถูกกำหนดให้เป็นทายาทสืบสายสกุล ทั้งนี้จะต้องเป็นพี่ชายที่เกิดกับภรรยาเอกของพ่อเท่านั้น (Zhang Chuanxi, 1991, p. 72) สำหรับสังคมศักดินาทายาทสืบสายสกุล เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของวงศ์ตระกูล และบอกถึงคุณสมบัติเฉพาะที่เจ้าตัวพืงมี ซึ่งประกอบด้วย สติปัญญา ความรับผิดชอบ ความสามารถในการแก้ปัญหา และบุคลิกที่จะทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคม (Wang Jun, 2004, p. 124) ลูกชายคนโตจึงมักจะได้รับความรักและการเอาใจใส่มากกว่าลูกคนอื่นๆ และถูกคาดหวังจากครอบครัวว่าจะต้องมีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถเหนือผู้อื่น ความคาดหวังของครอบครัวแม้จะทำให้พี่ชายคนโตได้รับสิทธิมากกว่าน้องชาย แต่ในขณะเดียวกันก็ถูกจำกัดทางเลือก จนเรียกได้ว่าขาดเสรีภาพในการดำเนินชีวิต

ทายาทสืบสายสกุลจึงเป็นตำแหน่งที่ต้องแบกรับความคาดหวังของคนในตระกูล และลูกชายคนโตก็เป็นผู้ที่ถูกกำหนดให้ต้องสืบทอดความรับผิดชอบในตำแหน่งนี้ พี่ชายคนโตจึงมีสิทธิมากกว่าน้องชาย แต่ก็ถูกจำกัดเสรีภาพมากกว่า ดังจะเห็นได้จากงยาเป่าอ้าวตัวละครเอกชายเป็นทายาทรุ่นหลานของตระกูลงยาที่ถูกวางตัวให้เป็นผู้สืบทอดอำนาจ ตำแหน่งทายาททำให้เขาเป็นศูนย์รวมความหวังแห่งอนาคต ในฐานะผู้สืบทอดรุ่นต่อไป เขาจำเป็นต้องมีอำนาจและบารมีเพื่อรักษาสถานภาพของวงศ์ตระกูล ไม่มีอิสระในความเป็นตัวเอง ทั้งเส้นทางอาชีพ การศึกษา และการแต่งงานต่างอยู่ภายใต้การควบคุมของครอบครัว

(2) พี่น้องกับสิทธิและสถานภาพที่แตกต่างตามสถานะ

ลำดับอาวุโสภายในครอบครัวส่งผลต่อสิทธิและเสรีภาพที่ต่างกันของพี่กับน้อง พี่ชายคนโตถูกวางตัวให้เป็นอนาคตของวงศ์ตระกูลจึงได้รับสิทธิมากกว่าน้องชายแต่ก็ขาดเสรีภาพในตัวเอง แต่ในขณะเดียวกันน้องชายก็ถูกจำกัดให้มีสิทธิน้อยกว่าพี่ชาย ดังจะเห็นได้จากการเปรียบเทียบสถานะของจ่าเป่าอ้าวและจ่าหวนในตระกูลจ่า จ่าเป่าอ้าวในฐานะทายาทซึ่งจะเป็นผู้นำรุ่นต่อไปของตระกูล แวดล้อมด้วยบริวารคอยเอาใจ แตกต่างจากจ่าหวนซึ่งเป็นลูกพ่อเดียวกัน สถานะของจ่าหวนในบ้านตระกูลจ่าเป็นคุณชายรองที่ควรได้รับการนับหน้าถือตาคนหนึ่ง กลับได้รับการปฏิบัติต่อบริวารบางส่วนอย่างไม่ใคร่ให้การยกย่อง เป็นเพราะสายเลือดครึ่งหนึ่งในตัวของจ่าหวนที่เป็นของจ้าวอีเหนียง

ทั้งนี้คำว่า “อีเหนียง” (姨娘) เป็นคำที่ใช้เรียกภรรยาที่มีลูก (Zhu Ruikai, 1999, p. 274) สถานะกึ่งนายกึ่งป้าของแม่จึงส่งผลต่อสถานะของลูก แม้จ่าหวนจะมีสถานะเป็นนายเช่นเดียวกับกับจ่าเป่าอ้าว ได้รับเงินเดือน มีพี่เลี้ยงประจำตัวเช่นเดียวกับพี่ชาย แต่ญาติพี่น้องและคนรับใช้ต่างก็ปฏิบัติกับจ่าหวนอย่างแตกต่างกับจ่าเป่าอ้าว และเมื่อเปรียบเทียบบุคลิกของจ่าเป่าอ้าวกับจ่าหวนตามที่นักเขียนนำเสนอ ก็จะเห็นว่า จ่าเป่าอ้าวถูกสร้างให้เป็นพี่ที่อ่อนโยนมีความสูงส่งที่น้องเอ๋อไม่ถึง ส่วนจ่าหวนกลับเป็นน้องที่เจ้าเล่ห์คิดแต่ทำร้ายพี่ชาย อคติระหว่างตัวละครที่นักเขียนสื่อผ่านนวนิยายสะท้อนให้เห็นมุมมองของสังคมที่มีต่อสัมพันธ์ภาพของพี่น้องที่มีความแตกต่างทางสถานะ ดังนี้ แม้ว่าจ่าหวนจะเป็นคุณชายตระกูลจ่าเช่นเดียวกับจ่าเป่าอ้าว แต่เมื่อจ่าเป่าอ้าวเป็นลูกของภรรยาเอกซึ่งมีชาติกำเนิดเป็นผู้หญิงชั้นสูง รวมกับสถานะในตำแหน่งทายาทสืบสายสกุลของจ่าเป่าอ้าว สถานภาพและสิทธิของจ่าหวนจึงด้อยกว่าจ่าเป่าอ้าว

สังคมในระบบศักดินาในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ให้ความสำคัญกับลำดับการเกิด ก่อนหลัง ย้ำเน้นให้น้องต้องเคารพพี่ และให้ความสำคัญกับสถานะภรรยาของแม่ที่ให้กำเนิด ลูกที่เกิดจากภรรยาเอกจะมีสถานะสูงกว่าลูกที่เกิดจากภรรรายรองหรืออนุภรรยา ระหว่างพี่น้องจึงมีสถานะที่แตกต่างตามลำดับอาวุโสและชาติกำเนิดตามตำแหน่งของแม่ กล่าวได้ว่าเป็นการปลูกฝังเพื่อสร้างระบบการปกครองในระดับครัวเรือน และเพื่อให้ยอมรับการส่งต่อทรัพย์สินมรดกของตระกูลตามกฎการสืบสายตระกูลที่กำหนดว่า ลูกชายคนโตที่เกิดจากภรรยาเอกจะเป็นทายาทสายตรงที่ทำหน้าที่ดูแลครอบครัวและรักษาผลประโยชน์ของตระกูล นอกเหนือจากมรดกทรัพย์สินและกิจการงานแล้ว อำนาจยังเป็นมรดกอีกส่วนหนึ่งที่ตกทอดสืบต่อสู่ทายาทด้วย ลูกชายที่เหลือไม่ว่าจะเป็นลูกชายจากภรรยาเอกหรือจากภรรยาอื่น จะเป็นผู้ช่วยเหลือดูแลทรัพย์สินให้กับวงศ์ตระกูล และคอยเสริมความมั่นคงให้กับวงศ์ตระกูล สายสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องนอกจากจะผูกพันกันด้วยสายเลือดแล้ว ยังผูกพันด้วยอำนาจทางเศรษฐกิจที่พี่ชายทำหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ของน้อง ส่วนน้องมีหน้าที่เชื่อฟังทำตามพี่ชาย ความสัมพันธ์ที่ถูกปลูกฝังมาในลักษณะนี้ทำให้พี่ชายมีสถานะกึ่งพ่อกึ่งพี่ สิทธิของน้องจึงถูกจำกัดให้อยู่ใต้อำนาจของพี่ชาย

3.1.6 เพื่อนกับเพื่อนและเสรีภาพในการสมาคม

ในบรรดาความสัมพันธ์ทั้ง 5 คู่ตามอุดมการณ์ “เบญจสัมพันธ์” เจ้ากับข้าเป็นความสัมพันธ์ในหน้าที่การงานที่เกิดขึ้นตามสายงาน พ่อกับลูก และพี่กับน้องก็เป็นความสัมพันธ์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาก็เกิดขึ้นจากการแต่งงานแบบคลุมถุงชน คู่ความสัมพันธ์ในความสัมพันธ์ทั้งสี่แบบต่างถูกกำหนดขึ้นอย่างไร้ทางเลือก แต่ว่าเพื่อนกลับเป็นความสัมพันธ์ที่คู่ความสัมพันธ์มีเสรีภาพในการเลือกสมาคม แต่ว่า *ความฝันในหอแดง* ก็นำเสนอให้เห็นความเป็นเพื่อนที่ถูกสร้างขึ้นอย่างไร้เสรีภาพ พร้อมกับเปรียบเทียบความแตกต่างของสัมพันธ์ภาพ

ที่เกิดจากมิตรภาพที่แท้จริงกับมิตรภาพที่หวังผลประโยชน์ เพื่อชี้ให้เห็นข้อจำกัดของเสรีภาพในการสมาคม

(1) การเชื่อมต่อความสัมพันธ์เพื่อผลตอบแทน

พฤติกรรมความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่นักเขียนถ่ายทอดออกมาเป็นเนื้อหานวนิยายทำให้ผู้อ่านเข้าใจความสัมพันธ์ในระบบสังคมแบบศักดินาอย่างละเอียดทั้งระบบ ทั้งแนวลึกและแนวกว้าง สำหรับแนวลึกนั้นนักเขียนนำเสนอผ่านเรื่องราวของตระกูลจ๋ายกับผู้ร้องขอความช่วยเหลือจากตระกูลจ๋าย ฐานะและอำนาจของตระกูลจ๋ายสร้างอิทธิพลให้ตระกูลจ๋ายเติบโตจนเรียกได้ว่ามีสถานะและบทบาทเทียบเคียงองค์กรสังคมสงเคราะห์ของชุมชน เพียงแต่ความสัมพันธ์ระหว่างตระกูลจ๋ายกับผู้ร้องขอความช่วยเหลือตั้งอยู่บนรากฐานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ในส่วนนี้นวนิยายชี้ให้ผู้อ่านเห็นถึงเหตุผลและความจำเป็นของผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือจากตระกูลจ๋าย ผู้ร้องขอแต่ละรายบ้างก็ต้องการความช่วยเหลือเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ จึงวิ่งเต้นเข้าหาเพื่อขอเส้นสายช่วยหาตำแหน่งงาน บ้างก็ต้องการความคุ้มครองทางการเมืองหรือสิทธิพิเศษทางสังคม เมื่อสัมพันธ์ภาพผูกพันกันด้วยผลประโยชน์จากการช่วยเหลือ เป็นธรรมดาที่ผู้รับอุปถัมภ์จะต้องมอบสิ่งตอบแทนความช่วยเหลือเพื่อแสดงน้ำใจหรือความกตัญญู บางครั้งผู้รับอุปถัมภ์อาจต้องยอมเสียทรัพย์สินของ บางครั้งอาจต้องแลกด้วยเกียรติภูมิของตัวเอง

ส่วนแนวกว้างนั้น นักเขียนนำเสนอความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่เชื่อมโยงไปถึงกันทั้งสังคม นอกเหนือจากตระกูลจ๋ายแล้ว ยังกล่าวถึงอิทธิพลความยิ่งใหญ่ของ ตระกูลสี่ ตระกูลหวัง และตระกูลเซวีย ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับตระกูลจ๋ายอีกด้วย หัวหน้าตระกูลทั้งสี่หากไม่ใช่ขุนนางที่ทรงอำนาจในราชสำนักแล้ว ก็เป็นพ่อค่านักธุรกิจที่มีสายสัมพันธ์แนบแน่นกับราชสำนัก และระหว่างตระกูลทั้งสี่ก็ผูกพันเกี่ยวดองเป็นเชื้อเครือด้วยการแต่งงาน อำนาจและความยิ่งใหญ่ของตระกูลทั้งสี่

สร้างความเกรงขามให้กับเหล่าข้าราชการจนไม่มีใครกล้าล่วงเกินหรือทวงถามเอาความถูกต้องความผิดกับสมาชิกของตระกูลทั้งสิ้น นักเขียนนำเสนอความยิ่งใหญ่ดังกล่าวด้วยการเล่าถึงอิทธิพลของกลุ่มที่มีอำนาจเหนือขุนนาง ดังจะเห็นได้จากการช่วยเหลือจ่าอิวี่ซุน อดีตขุนนางฉ้อราษฎร์บังหลวงที่ถูกปลดออกจากราชการ ให้ได้รับอภัยโทษและรับกลับเข้าสู่ราชการในตำแหน่งเจ้าเมือง คราวแรกจ่าอิวี่ซุนคิดว่าจะทำราชการถวายจักรพรรดิอย่างเต็มกำลังความสามารถ สนองพระมหากรุณาธิคุณที่ให้โอกาสเขาได้กลับเข้ารับราชการอีกครั้ง แต่เมื่อมีการฟ้องร้องคดีฆ่าคนตายที่เมืองอิงเทียน ในฐานะเจ้าเมืองเขาเห็นว่าควรตัดสินใจไปตามการกระทำที่ถูกและผิด ทว่าจำเลยในคดีดังกล่าวคือเซวียผาน เซวียผานนอกจากจะเป็นลูกชายคนเดียวของตระกูลเซวียแล้ว เขายังเป็นหลานลุงของหวังจื่อเถิงเสนาบดีผู้ทรงอำนาจ อีกทั้งจ่าอิวี่ซุนยังมีบุญคุณช่วยเหลือให้เขากลับเข้าสู่ตำแหน่งราชการอีกครั้งก็ยังมีศักดิ์เป็นลุงเขยของเขาด้วย เมื่อเขารู้ว่าคดีของเซวียผานมีความสำคัญต่ออนาคตทางราชการของเขา เจตจำนงที่เคยมุ่งมั่นจะจงรักภักดีต่อจักรพรรดิเพื่อแสดงความสำนึกต่อพระมหากรุณาธิคุณ ถูกกระตุกเตือนให้ต้องเกรงต่ออำนาจและอิทธิพลของตระกูลทั้งสิ้นด้วย เพื่อรักษาตำแหน่งและอนาคตการเป็นขุนนางของตัวเองเอาไว้ โทษประหารของเซวียผานจึงถูกผ่อนหนักเป็นเบา เหตุการณ์นี้นอกจากจะแสดงถึงอำนาจและอิทธิพลของตระกูลทั้งสิ้นที่อยู่เหนือกฎหมายแล้ว ยังชี้ให้เห็นถึงผลเสียของระบบอุปถัมภ์ที่ส่งผลกระทบต่อระบบราชการ

นวนิยายนำเสนอให้เห็นว่าการเผื่อแผ่ทรัพยากรของฝ่ายหนึ่งเพื่อช่วยค้ำชูอีกฝ่ายหนึ่งก่อเกิดเป็นระบบอุปถัมภ์และกลไกการสร้างอำนาจต่อรองและอำนาจการสร้างสังคมการปกครอง และยังแสดงให้เห็นว่าการเติบโตของสังคมในนวนิยายขยายควบคู่กับอำนาจของกลุ่มอิทธิพลที่จัดตั้งขึ้นจากความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ สัมพันธภาพระหว่างกลุ่มตระกูลที่เชื่อมต่อกันนอกจากจะสร้างข่ายใยความสัมพันธ์เพื่อเพิ่มขนาดและความแข็งแกร่งของกลุ่มให้มีอิทธิพลมากขึ้นแล้ว ยังสร้างอำนาจ

ต่อรองกับสังคมและกับความถูกต้องของกฎหมายบ้านเมืองด้วย อิทธิพลและอำนาจที่มีจึงดึงดูดกลุ่มคนที่ต้องการหาผลประโยชน์ให้เดินเข้าหา

(2) ความหลากหลายของกลุ่มมิตรภาพความสัมพันธ์

สัมพันธภาพความเป็นเพื่อนของตัวละครในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* สามารถแบ่งประเภทของเพื่อนตามจุดหมายของความสัมพันธ์ได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนที่รู้จัก และความสัมพันธ์แบบพันธมิตร

ประเภทแรก เพื่อนที่รู้จัก สะท้อนให้เห็นผ่านความสัมพันธ์ระหว่างจ๋าเป่าอี้ว์กับฉินจิง ตัวละครทั้งสองมีฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน จ๋าเป่าอี้ว์เกิดในตระกูลขุนนางผู้มั่งมี ส่วนฉินจิงเป็นเพียงลูกของขุนนางเกษียณที่มีฐานะด้อยกว่า แต่ทั้งสองกลับคบเป็นเพื่อนกันโดยไม่ถืออาวุโสและฐานะ สัมพันธภาพระหว่างตัวละครทั้งสองเต็มไปด้วยความห่วงใยช่วยเหลือกัน ความเป็นเพื่อนระหว่างจ๋าเป่าอี้ว์กับฉินจิงอาจมีช่องว่างของความแตกต่างทางสถานะสังคมและเศรษฐกิจ แต่ก็ไม่ใช่อุปสรรคของมิตรภาพ ความจริงใจต่างหากคือคุณค่าของมิตรภาพระหว่างเพื่อน คัมภีร์เมิ่งจื่อให้แนวทางปฏิบัติของผู้ที่คบหากันเป็นเพื่อนไว้ในเล่มที่ 5 ภาคปลาย ตอนที่ 3 ว่า เป็นความสัมพันธ์ที่คบกันโดยไม่ถือในอาวุโส ฐานะ ลำดับศักดิ์ แม้เมื่อเจ้าผู้ครองแผ่นดินจะคบหากับสามัญชนเป็นสหาย การแลกเปลี่ยนประทานเลี้ยงและถวายพระกระยาหารระหว่างกันก็มีเป็นปกติเฉกเช่นคู่ความสัมพันธ์ฉันเพื่อนคู่อื่น แต่สิ่งสำคัญคือต่างฝ่ายต่างรักษามิตรภาพของตนโดยไม่ล่งล้ำเข้าไปหาผลประโยชน์จากสถานะส่วนตัวของเพื่อน ความแตกต่างของสถานะทางสังคมหรือฐานะันตรไม่ใช่อุปสรรคในการคบหาเพื่อน แต่การปฏิบัติต่อกันระหว่างคู่ความสัมพันธ์ด้วยความจริงใจต่างหากเป็นสิ่งสนับสนุนให้เกิดสัมพันธภาพที่ยั่งยืน (คัมภีร์เมิ่งจื่อ, 2558) ดังนั้น ความจริงใจตามความหมายข้างต้นจะเกิดขึ้นได้เพราะ

คู่ความสัมพันธ์แสดงการกระทำที่ตรงต่อความรู้สึกของตัวเอง ไม่เพียงเบนความรู้สึกโดยสร้างสัจจะ หรือความจริงอันเป็นเท็จ

ประเภทที่สอง ความสัมพันธ์แบบพันธมิตร เป็นความสัมพันธ์ที่คบหากันในลักษณะคบค้า เพราะหวังในผลประโยชน์ที่ได้รับตอบแทน ระบบสังคมในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* เป็นสังคมที่มีการกำหนดสถานภาพของตัวละครลดหลั่นกันลงมาตามสถานะและตำแหน่งทางสังคมเป็นหลัก ด้วยปัจจัยความแตกต่างทางสถานภาพของตัวละครทำให้เกิดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ตามความหมายในอุดมคติคือการที่ผู้อุปถัมภ์คอยปกป้องค้ำจุนผู้รับอุปถัมภ์ ผู้รับอุปถัมภ์ก็จะทำงานรับใช้ให้บริการแก่ผู้อุปถัมภ์เป็นการแสดงความกตัญญู คำสามัญใช้เรียนผู้อุปถัมภ์ (patron) และผู้รับอุปถัมภ์ (client) ก็เป็นคำในระบบครอบครัวคือ “ลูกพี่” และ “ลูกน้อง” ดังนั้นบทบาทในอุดมคติของผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ ก็คือบทบาทของบิดากับบุตรหรือพี่กับน้องนั่นเอง (อมรา พงศาพิชญ์และปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2543, p. 7) ดังนั้น การตอบแทนซึ่งกันและกันจึงเป็นเงื่อนไขความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ สะท้อนรูปแบบความสัมพันธ์ที่พัฒนาขึ้นบนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์

นักเขียนสะท้อนความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์โดยนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างเขวียผานกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการซื้อมิตรภาพด้วยเงินและสิ่งอำนวยความสะดวก ความร่ำรวยของเขวียผานดึงดูดผู้คนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินทองทั้งกินทั้งเที่ยว อำนาจเงินที่กำกับความสัมพันธ์อาจมีอิทธิพลเหนือมิตรภาพ แต่มิตรภาพที่ได้ก็เป็นเพียงมิตรภาพจอมปลอม เพราะผู้คนที่รายล้อมรอบตัวหวังในทรัพย์สินที่เขาจะแจกจ่าย ประจบขึ้นชมแม่เขวียผานจะประพฤติชั่ว แม้ว่าการเผื่อแผ่ทรัพยากรของฝ่ายหนึ่งเพื่อช่วยค้ำชูอีกฝ่ายหนึ่งจะสร้างกลุ่มความสัมพันธ์ที่ทำให้ทั้งผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ต่างมีอำนาจต่อรองกับทั้งสังคมและกับทั้งความถูกต้องของกฎหมาย

บ้านเมือง แต่ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวก็เป็นไม่ยั่งยืน เพราะเมื่อคู่ความสัมพันธ์หมดสิ้น ผลประโยชน์ มิตรภาพก็จางหายไปด้วย

เมื่อสิทธิในการเลือกคบเพื่อนถูกลิดรอนด้วยผลประโยชน์จากการคบค้า เสรีภาพการสมาคมจึง ตั้งอยู่บนความอ่อนแอ

3.2 การเรียกร้องเสรีภาพในสังคมปิตาธิปไตย

ความฝันในหอแดง สะท้อนให้เห็นวิถีการใช้ชีวิตรวมกลุ่มที่มีครอบครัวและเครือญาติเป็น ศูนย์กลาง บ่งบอกถึงลักษณะจำเพาะของโครงสร้างสังคมจีนที่ขยายตามสายตระกูล การอยู่รวมกัน เป็นหมู่ญาติทำให้ทุกคนเกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมเป็นสังคม นอกจากครอบครัวจะมีหน้าที่ดูแลอบรม สมาชิกใหม่ของสังคมแล้ว ครอบครัวยังมีภาระทางเศรษฐกิจที่ต้องทำมาหากินเพื่อเลี้ยงดูเหล่าสมาชิก เสรีภาพในการดำเนินชีวิตของตัวละครในนวนิยายถูกผูกติดกับหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว ผู้ชายรับผิดชอบงานนอกบ้านทำมาหาเลี้ยงครอบครัว ผู้หญิงรับผิดชอบงานภายในบ้านดูแลความเป็นอยู่และความสุขสบายของคนในครอบครัว สัมพันธภาพทางสังคมระหว่างชายหญิงจึงถูกกำหนด เป็นแบบแผนไว้ตายตัว เพื่อป้องกันภาวะเบี่ยงเบนทางอารมณ์ที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลทำลาย สัมพันธภาพทางสังคม สัมพันธภาพระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงตั้งอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างและ ไม่มีความสนิทสนมภายใต้สัมพันธภาพที่แตกต่าง ระยะห่างระหว่างเพศไม่ใช่แต่เพียงกายภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นทางจิตวิทยาด้วย แม้ว่าผู้หญิงกับผู้ชายจะต้องดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการสืบสกุล แต่ก็เป็นการปฏิบัติตามหลักที่วางไว้ โดยไม่หวังที่จะบรรลุถึงความกลมกลืนอย่างลึกซึ้งทางอารมณ์ และจิตใจของอีกฝ่ายหนึ่ง ระยะห่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชายถูกสร้างขึ้นเพื่อรักษาเสถียรภาพของ สังคม (เพียเสี่ยวทง, 2553, pp. 71-73)

เมื่ออารมณ์เป็นปัจจัยแปรเปลี่ยนที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพทางสังคม “สภาพอารมณ์แบบ
 ปุถุชน” (普通的感情) จึงถูกขจัดออกไปจากการปฏิบัติภารกิจของครอบครัว “สภาพอารมณ์แบบ
 ปุถุชน” เป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับกฎระเบียบ (纪律) ไม่มีภารกิจใดที่จะละเว้นจากการพิจารณาถึง
 ความมีประสิทธิภาพได้ เพื่อให้ภารกิจในครอบครัวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีกฎระเบียบ
 ที่เข้มงวด กฎระเบียบจะไม่สนใจต่ออารมณ์ความรู้สึกส่วนบุคคล (เพียเสี้ยวทง, 2553, p. 62) การ
 ขจัดสภาพอารมณ์แบบปุถุชนเป็นสิ่งจำเป็น เพราะอารมณ์เกิดขึ้นภายในความสัมพันธ์ทางสังคม เป็น
 ปรากฏการณ์ทางกายภาพที่มักจะเกิดขึ้นภายใต้บริบทของชีวิตมนุษย์ และมีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์
 ระหว่างมนุษย์ (เพียเสี้ยวทง, 2553, p. 66) นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* นอกจากจะนำเสนอ
 กฎระเบียบที่สร้างขึ้นเพื่อจำกัดวิถีชีวิตชีวิตของผู้คนแล้ว ยังสะท้อนความไม่พอใจและปฏิกริยาการ
 ต่อต้านเพื่อเรียกร้องเสรีภาพที่แสดงออกผ่านตัวละครด้วย

3.2.1 การเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศ

สังคมปิตาธิปไตยในนวนิยายวางแนวทางการพัฒนาตัวตนของผู้หญิงให้แตกต่างจากผู้ชาย
 และปลูกฝังความคิดให้เห็นว่าผู้หญิงที่ดีไม่ใช่ผู้หญิงที่มีความสามารถเทียบผู้ชาย โดยชักจูงให้ผู้หญิง
 เห็นคล้อยตามและเชื่อมั่นในคุณค่าที่สังคมกำหนดโดยวางอุบายหลอกล่อผ่านระบบการให้รางวัลและ
 การลงโทษ แต่สำหรับผู้หญิงที่ตระหนักในความสามารถของตนและเต็มเปี่ยมด้วยพลังแห่งความ
 เชื่อมมั่นเช่นหวังซีเฟิง การเก็บงำคุณค่าแท้จริงของเธอให้อบซ่อนอยู่ภายใต้ระเบียบที่ผู้ชายสร้างขึ้น
 ไม่ใช่หนทางที่เธอจะยอมรับและปฏิบัติตาม

หวังซีเฟิง เป็นตัวละครที่มีความทะเยอทะยานเป็นแรงผลักดันการดำเนินชีวิต บทบาทการ
 เป็นหลานสะใภ้ที่รับหน้าที่แม่บ้านใหญ่ดูแลจัดการความเรียบร้อยของตระกูลจ๋า เปิดโอกาสให้เธอได้
 แสดงความสามารถเชิงบริหารเต็มตามศักยภาพของตัวเอง การเป็นแม่บ้านทำให้เธอต้องปฏิสัมพันธ์

กับผู้คนน้อยกว่าชีวิตทั้งจวนไม่ว่าผู้ใหญ่ผู้น้อย มีความรวดเร็วและว่องไวพอที่จะจัดการงานธุระและปัญหาอุปสรรคทั้งหลายให้ลุล่วงตามลำดับ ไหวพริบกับความคล่องแคล่วทำให้หวังซีเฟิงเป็นที่พึ่งพาของเหล่าผู้ใหญ่และบรรดาคณหนุคุณชายในตระกูลเสมอ ความชื่นชมที่ได้รับจากคนรอบข้างเป็นฐานกำลังที่สร้างอำนาจให้กับตัวเธอในเวลาต่อมา งานดูแลบ้านของผู้หญิงนั้นจะไม่มีความสำคัญเท่ากับงานออกหน้าหาเลี้ยงชีพของผู้ชาย แต่ก็ต้องอาศัยปัญญาและไหวพริบในการจัดการไม่น้อยไปกว่างานของผู้ชาย นอกจากนี้ความเป็นเลิศด้านรูปโฉมและสติปัญญาแล้ว หวังซีเฟิงยังถูกสร้างให้มีความเก่งกาจในเชิงบริหารที่แม้แต่สามียังต้องแสดงความเกรงใจ

คุณสมบัติของหวังซีเฟิงถูกสร้างขึ้นมาเพื่อตอบโต้แนวคิดการประกอบสร้างผู้หญิงด้วยคุณค่าของการเป็นผู้หญิงไร้ความสามารถของสังคมปีศาจไปโดยแบบจิ้น และชี้ให้เห็นถึงความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิง สังคมมิได้ต้องการผู้หญิงที่ไร้ซึ่งความสามารถอย่างแท้จริง เพียงแต่ไม่ต้องการให้ผู้หญิงมีความสามารถเช่นเดียวกับผู้ชาย แต่ต้องการให้เป็นผู้เติมเต็มผู้ชาย ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่าผู้ชายรับผิดชอบหาเลี้ยงครอบครัวอันเป็นกิจกรรมนอกพื้นที่บ้าน ส่วนผู้หญิงรับผิดชอบกิจกรรมในพื้นที่บ้าน ด้วยความรับผิดชอบในส่วนนี้สังคมจึงสร้างเงื่อนไขเพื่อโน้มน้าวผู้หญิงให้รู้จักงานจัดการบ้านเรือน ดูแลสมาชิกในครอบครัว และจัดหาสิ่งขาดเหลือทั้งหลาย อันเป็นคุณสมบัติของสะใภ้ที่ต้องดูแลจัดการเรื่องในครอบครัวและสัมพันธ์กับผู้คนทั้งครัวเรือน และมีหน้าที่รับมือเรื่องราวมากมายในบ้าน หลักสี่คุณธรรมหญิงที่ว่าด้วยข้อ “การงานของสตรี” จึงหมายถึงความสามารถอันรอบด้านของผู้หญิงในเชิงบริหารจัดการงานภายในบ้าน

พฤติกรรมแหวกกรอบกุลสตรีของหวังซีเฟิงถูกนำเสนอเพื่อชี้ให้เห็นว่าการสืบเชื้อสายจากตระกูลขุนนางเก่าแก่ไม่ใช่ส่วนประกอบหลักของการประกอบสร้างความเป็นกุลสตรี แต่การอบรมความรู้ตามตำราสอนหญิงต่างหากที่ช่วยประกอบสร้างคุณลักษณะความเป็นกุลสตรี จากเนื้อเรื่องจะ

เห็นว่าหวังซีเฟิงแม้จะเป็นสตรีชั้นสูงแต่ก็อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เพราะไม่ได้เรียนรู้หนังสือ ในฐานะผู้หญิงการเรียนรู้หนังสือก็คือการเรียนรู้คำสอนในตำราสอนหญิง เมื่อไม่ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ความคิดของเธอจึงไม่ถูกครอบงำด้วยแนวคิดจารีตแบบจีน กล่าวได้ว่าหวังซีเฟิงเป็นตัวละครที่นักเขียนจงใจสร้างขึ้นเพื่อนำเสนอความสามารถตามธรรมชาติของผู้หญิงที่ไม่ได้เป็นรองผู้ชาย

นอกจากความสามารถในเชิงบริหารที่ช่วยให้หวังซีเฟิงได้สำเร็จอำนาจเหนือสามีแล้ว เธอยังเป็นภรรยาที่หาญกล้าต่อต้านระบบผัวเดียวหลายเมีย ความหึงหวงของหวังซีเฟิงเป็นพฤติกรรมที่ใช้อารมณ์เหนือเหตุผล ละเมิดกฎเกณฑ์ที่สังคมสร้างไว้ นอกจากชีวิตครอบครัวแล้ว ในด้านการบริหารงานในบ้านหวังซีเฟิงก็ละเมิดอำนาจของสามี ทั้งถือวิสาสะสับเปลี่ยนงานที่สามีมอบหมายโดยไม่ปรึกษา ทั้งแอบอ้างลายมือชื่อสามีในการเดินสินบน เป็นการกระทำที่ผิดต่อทั้งหลักกฎหมายและหลักศีลธรรม และหากวัดด้วยความสัมพันธ์ตามหลัก “สายสัมพันธ์หลัก 3 คู่” ที่กำหนดให้สามีเป็นหลักของภรรยา หรือหลัก “สามค้อยตาม” ที่ให้ภรรยาเชื่อฟังสามี กระทำของหวังซีเฟิงผิดกระบวนการลักษณะกุลสตรีของสังคม สิ่งที่หวังซีเฟิงแสดงออกแม้จะทำไปเพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศ แต่นักเขียนก็นำเสนอให้เห็นว่าสังคมในอำนาจของเพศชาย ไม่อนุญาตให้ผู้หญิงเรียกร้องสิทธิของตนเอง สถานะและอำนาจของหวังซีเฟิงเริ่มเสื่อมถอยลงทีละน้อยหลังการแท้งลูก สำหรับสังคมจีนยุคโบราณ การมีลูกเป็นภารกิจที่อยู่ในความรับผิดชอบของคู่สามีภรรยาเพื่อสืบต่อและสร้างความมั่นคงให้กับวงศ์ตระกูล การแท้งลูกหมายถึงการถูกตัดสิทธิในหน้าที่ภรรยา ตลอดจนหมดความชอบธรรมในการเป็นแม่ผู้ให้กำเนิดทายาทสืบสกุล บทลงโทษที่นักเขียนนำเสนอบอกให้รู้ว่าเสรีภาพของผู้หญิงเป็นสิ่งที่ไม่อาจเกิดขึ้น หากผู้หญิงยังอยู่ในอำนาจของผู้ชาย การเรียกร้องเสรีภาพกลับยิ่งทำให้ไร้เสรีภาพ

3.2.2 การเรียกร้องเสรีภาพในการแสดงออก

ตัวละครในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ถูกจำกัดให้อยู่ภายใต้กฎความสัมพันธ์ที่สังคมสร้างขึ้น โดยมีจริยธรรมความสัมพันธ์เป็นกลไกควบคุม ในสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิงจะเห็นว่าตัวละครหญิงถูกควบคุมด้วยเงื่อนไขการแต่งงานแบบคลุมถุงชน คู่แต่งงานคือผู้ที่ไม่เคยพบปะหน้าตา การแต่งงานตามคำสั่งพ่อแม่สร้างความทุกข์ให้กับลูกสาวมากกว่าลูกชาย เพราะสังคมปิดตาปิดใจอย่างเงินเปิดโอกาสให้ผู้ชายมีภรรยาได้หลายคน ส่วนผู้หญิงกลับต้องประพฤติตัวอยู่ในพรหมจรรย์เพื่อรักษาความบริสุทธิ์ของตัวเอง หมายความว่าความต้องการทางกามารมณ์ของตัวละครหญิงเป็นสิ่งต้องห้าม แม้ว่าเพศหญิงจะมีอารมณ์ความรู้สึกดังกล่าวเช่นเดียวกับเพศชาย แต่เมื่อสังคมมองว่าเป็นสิ่งไม่เหมาะสมไม่งามที่กุลสตรีจะแสดงออก ตัวละครหญิงจึงจำต้องควบคุมอารมณ์ความรู้สึกปรารถนาทางเพศของตนเอง ดังนั้นนวนิยายก็ยังปรากฏตัวละครหญิงที่มีพฤติกรรมแหวกกรอบจารีตเปิดเผยความต้องการเติมเต็มความปรารถนาทางเพศให้สังคมรับรู้ ตัวละครดังกล่าวถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบโต้อำนาจการแสดงสิทธิเหนือร่างกายผู้หญิงของเพศชาย การปรากฏตัวของตัวละครนอกกรอบในสังคมที่มีกฎเกณฑ์ชัดเจนเข้มงวด แสดงถึงการเรียกร้องความยุติธรรมและเรียกร้องสิทธิที่หายไปกลับคืนมา

นักเขียนนำเสนอการเรียกร้องของผู้หญิงผ่านตัวละครที่เป็นภรรยาของเป่าเออร์ ตัวละครเล็กๆ ตัวหนึ่งที่ไม่มีความสำคัญกับการดำเนินเรื่อง แต่สามารถสะท้อนความต้องการของผู้หญิงที่อยู่ภายใต้การกดขี่ของผู้ชายได้เป็นอย่างดี ภรรยาของเป่าเออร์เป็นหญิงสาวชาวบ้านหน้าตาสะสวย แต่ถูกจับให้แต่งงานกับเป่าเออร์ บ่าวในตระกูลยักษ์ที่ใช้ชีวิตหมดไปวันๆ กับการร่ำสุราโดยมิได้ใส่ใจในความสุขของภรรยาของตัวเอง ตามหลัก “สามค้อยตาม” ในข้อที่กล่าวไว้ว่าสตรีเมื่อแต่งงานแล้วให้ค้อยตามสามี การแต่งงานจึงหมายถึงการมอบสิทธิอันเกี่ยวเนื่องด้วยตัวผู้หญิงให้กับชายผู้เป็นสามี

เมื่อผนวกกับคุณธรรมตามหลักสี่คุณธรรมในข้อ “คุณธรรมของสตรี” ที่ว่าด้วยพรหมจรรย์ สติ ทั้งหลายไม่เว้นแม้แต่สติการครอบครองร่างกายจึงตกเป็นของสามีแต่เพียงผู้เดียว สามีผู้เป็นเจ้าของ ร่างกายภรรยาจึงมีอำนาจเหนือร่างกายของภรรยา ภรรยาได้แต่ปรนนิบัติและโอนอ่อนผ่อนตามความต้องการของสามีเท่านั้น ความต้องการใดๆ ของภรรยาเป็นสิ่งที่อาจถูกละเลย ทั้งนี้ในสัมพันธภาพของความเป็นสามีภรรยาที่ต้องมีการตอบสนองอารมณ์ตามธรรมชาติของทั้งผู้ชายและผู้หญิง เมื่อผู้หญิง ในฐานะมนุษย์ที่มีอารมณ์ปุถุชนเช่นเดียวกับผู้ชาย กลับไม่ได้รับการตอบสนองอารมณ์และถูกจำกัด ธรรมชาติของอารมณ์ด้วยกฎแห่งคุณธรรม นวนิยายจึงนำเสนอวิธีการจัดการกับอารมณ์ที่ต่างไปจาก จารีตปฏิบัติ โดยปกติสตรีในฐานะภรรยาจำต้องอยู่ในโอวาทผู้ชายและตอบสนองความสุขทางเพศ ตามแต่ความต้องการของสามี และปล่อยให้ภรรยารับมือกับอารมณ์ความปรารถนาภายในด้วยตัวเอง แต่นักเขียนกลับนำเสนอวิธีการจัดการอารมณ์ของภรรยาของเป่าเออร์ที่ต่างไปจากสตรีอื่น ภรรยา ของเป่าเออร์แสดงสติการเป็นเจ้าของในร่างกายตนเองด้วยการมีสัมพันธภาพกับผู้ชายในตระกูลจ๋า โดยใช้เสน่ห์ในตัวเป็นอำนาจดึงดูดให้เพศตรงข้ามเข้ามา เพศชายที่เคยสำคัญคิดว่าแข็งแกร่งมีอำนาจเหนือเพศหญิงต้องตกอยู่ใต้อำนาจความอ่อนนุ่มของสตรีเพศ และเมื่อเสน่ห์ความเป็นหญิงสร้าง อำนาจต่อรองทางเพศ ทำให้อารมณ์ความปรารถนาของเพศชายกลายเป็นของเล่นของผู้หญิง สังคม จีนที่ประกอบสร้างผู้หญิงขึ้นมาเพื่อเติมเต็มความพึงพอใจให้กับผู้ชาย กลับถูกผู้หญิงถดถอนอำนาจที่เหนือกว่าและพลิกบทบาทผู้ชายกลายเป็นวัตถุสนองอารมณ์ทางเพศของผู้หญิง พฤติกรรมเช่นนี้ นอกจากจะก้าวข้ามเงื่อนไขของพรหมจรรย์ ปลดปล่อยตัวเองจากสถานะที่เป็นได้เพียงทรัพย์สินใน ครอบครองของผู้ชาย พร้อมกับตอบโต้อำนาจการแสดงสิทธิเหนือผู้หญิงของสังคมผู้ชายอีกด้วย

แต่นักเขียนก็นำเสนอให้เห็นว่า สังคมในอำนาจปิตาธิปไตยไม่อนุญาตให้ผู้หญิงมีสิทธิเหนือ ผู้ชาย ท้ายที่สุดเมื่อพฤติกรรมผิดต่อศีลธรรมถูกประจานและเปิดเผยต่อหน้าสังคม ผู้หญิงกลายเป็นผู้

แบกรับความผิดพลาดทั้งปวง และความตายก็เป็นหนทางเดียวที่จะปลดปล่อยตัวตนให้หลุดพ้นจากความผิดพลาดเหล่านั้น แสดงถึงความล้มเหลวของความพยายามในการปลดปล่อยผู้หญิงให้เป็นอิสระจากอำนาจของผู้ชาย

3.2.3 การเรียกร้องเสรีภาพของปัจเจกชนของนักเขียน

แนวคิดเสรีภาพของนักเขียนถูกนำเสนอผ่าน จย่าเป่าอี้วี่ ตัวละครเอกของเรื่อง แม้จย่าเป่าอี้วี่ จะเกิดและเติบโตในตระกูลขุนนางที่มีทั้งเงินทองและอำนาจ แต่การแสดงความคิดเห็นต่อต้านสังคมของจย่าเป่าอี้วี่ บอกถึงแนวคิดความไม่เห็นด้วยกับวิถีความเหลื่อมล้ำที่สังคมเป็นอยู่ จย่าเป่าอี้วี่เป็นตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นมาเป็นตัวแทนเสียงของนักเขียนเพื่อสื่อให้เห็นเสรีภาพที่ถูกจำกัดสิทธิของผู้ชาย และเรียกร้องเสรีภาพของผู้ชายโดยการชี้ให้เห็นถึงจุดบกพร่องของระบบสังคม โดยเฉพาะการกดขี่ทางชนชั้นและการกดขี่ทางเพศ พร้อมกับนำเสนอแนวทางความเท่าเทียมทางชนชั้นและความเท่าเทียมทางเพศ โดยแสดงผ่านการกระทำของตัวละคร

จย่าเป่าอี้วี่ คือตัวละครที่นักเขียนสร้างขึ้นให้มีแปลกแยกจากตัวละครในชนชั้นเดียวกัน เพื่อนำเสนอแนวคิดเสรีภาพของตัวนักเขียน หูซื่อ นักวิชาการและนักหอแดงวิทยา เห็นว่านวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* เป็นเรื่องเล่าประวัติชีวิตของนักเขียนที่ซ่อนเรื่องจริงไว้ในรูปแบบงานเขียน นวนิยาย ดังนั้น “ฉัน” ที่รำพึงรำพันความเสียใจของตัวเองไว้ในตอนเกริ่นนำเรื่องจึงหมายถึงตัวนักเขียน และเป็นต้นแบบของตัวละครจย่าเป่าอี้วี่ และ เจินเป่าอี้วี่ ตระกูลจย่าและตระกูลเจินที่นักเขียนอ้างถึงในนวนิยายคือเงาสสะท้อนของครอบครัวนักเขียน (Bai Dun, 1997, p. 179) นอกจากหูซื่อแล้วหลู่ชวี่วั้น นักเขียนและนักคิดชาวจีนก็มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า *ความฝันในหอแดง* เป็นนวนิยายเชิงอัตชีวประวัติ (自叙) ที่นักเขียนแต่งขึ้นเพื่อถ่ายทอดชีวิตของตนเอง (Bai Dun, 1997, p. 318) เจินเป่าอี้วี่ เป็นตัวละครที่อยู่ภายใต้การครอบงำของสังคม สะท้อนตัวตนของนักเขียนที่ถูกประกอบสร้าง

ขึ้นตามกรอบของสังคม หากแปลความหมายจากชื่อของตัวละคร ก็จะเรียกตัวละครนี้ว่า เป่าอี้ว์ตัวจริง ส่วน จย่าเป่าอี้ว์ เป็นตัวละครแหวกกรอบที่สร้างขึ้นเพื่อถ่ายทอดสิ่งที่นักเขียนคิดแต่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำ และเมื่อแปลชื่อตัวละคร ก็จะเรียกตัวละครนี้ว่า เป่าอี้ว์ตัวปลอม จย่าเป่าอี้ว์ หรือ เป่าอี้ว์ตัวปลอม ถูกสร้างขึ้นให้มีความคิดความเห็นตรงข้ามกับสังคมเพื่อทักท้วงและตั้งคำถามกับสังคม

จย่าเป่าอี้ว์ เป็นตัวละครเอกชายที่มีสถานะเป็นผู้สืบทอดรุ่นต่อไปจึงจำเป็นต้องมีวุฒิภาวะ และวุฒิการศึกษาเป็นคุณสมบัติจำเป็นความสามารถ แต่การเป็นศูนย์รวมความหวังแห่งอนาคตกลับพาะนีสัยเอาแต่ใจตัวเอง มีความเป็นตัวของตัวเองจนไม่ใส่ใจที่จะพัฒนาตนเองตามแนวทางของสังคม ในสายตาของพ่อเขาจึงเป็นลูกที่ไม่เอาไหน นักเขียนชี้ให้เห็นว่าสถานะและบุคลิกของตัวละครที่ขัดแย้งกันเป็นผลจากการบ่มเพาะของสังคม ระบบสังคมปีตาทิปไตยที่ส่งต่ออำนาจในหมู่ผู้ชาย ให้ความสำคัญกับลูกชายและปกป้องเอาใจลูกชายมากจนสูญเสียภาวะความเป็นผู้นำ สำหรับจย่าเป่าอี้ว์ หน้าที่ทนายทสืบสายสกุลคือพันธะที่ผูกมัดความเป็นอิสระ ภาระที่ต้องแบกรับกดทับตัวตนของเขาจนไร้ซึ่งเสรีภาพในการเลือกทางดำเนินชีวิต การทำตัวไม่เอาไหนของเขาจึงแสดงถึงการต่อต้านระบบ โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจวิถีขุนนางซึ่งเป็นกลไกทางเศรษฐกิจที่ชนชั้นปกครองสร้างขึ้นเพื่อแบ่งชั้นวรรณะ นอกจากนี้เขายังเรียกร้องเสรีภาพด้วยการก้าวข้ามเส้นแบ่งเขตชนชั้นและเพศ ดังจะเห็นได้ว่าจย่าเป่าอี้ว์เป็นตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นให้มีแนวคิดแปลกประหลาดผิดสังคม เขาเป็นตัวละครชายที่มักจะคลุกคลีอยู่กับผู้หญิงและคบหาผู้มีสถานะด้อยกว่าเป็นเพื่อนอย่างไม่ถือตัว

นักเขียนขบขันความแปลกของจย่าเป่าอี้ว์ให้เด่นชัด โดยสร้างตัวละครที่มีหน้าตาเหมือนกัน ประหนึ่งฝาแฝดและชาติตระกูลเหมือนกับจย่าเป่าอี้ว์ ชื่อว่าเงินเป่าอี้ว์ ตัวละครทั้งสองมีนิสัยนิยมชมชอบผู้หญิงเหมือนกัน แต่กลับมีความคิดเห็นต่อผู้หญิงต่างกัน ในตอนที่ 2 ปรากฏคำพูดที่จย่าเป่าอี้ว์กล่าวถึงผู้หญิงไว้ความว่า “女儿是水作的骨肉，男人是泥作的骨肉。我见了女儿，我便

清爽；见了男子，便觉浊臭逼人。” (ร่างกายของผู้หญิงประกอบจากน้ำใส ส่วนผู้ชายประกอบจากโคลนตม ข้าจึงสดชื่นเมื่อได้เห็นผู้หญิง เหมือนเมื่อได้เห็นผู้ชาย) (Cao Xueqin;Gao E, 1998, p. 28) ส่วนเงินเป่าอี้ว์ เวลาอ่านหนังสือก็ต้องมีสาวใช้เคียงข้าง เงินเป่าอี้ว์กล่าวถึงผู้หญิงไว้ว่า “这女儿两个字，极尊贵、极清静的、比那阿弥陀佛、元始天尊的这两个宝号还更尊荣无对的呢！你们这浊口臭舌，万不可唐突了这两个字要紧。” (ผู้หญิงสองพยางค์นี้ เป็นคำที่สูงส่งและสงบสันติ มีเกียรติมากกว่าพระพุทธเจ้าหรือหยวนสื่อเทียนจุน ปากสกปรกของพวกเจ้า อย่าได้ล่วงเกินสองพยางค์นี้เด็ดขาด) (Cao Xueqin;Gao E, 1998, p. 31) นอกจากนี้ เขายังกล่าวอีกว่า เมื่อจะเอ่ยถึงคำคำนี้ต้องกลั้วปากด้วยน้ำชาเสียก่อน และยามถูกโบายพอร้องเรียก “พี่สาว” “น้องสาว” ก็คลายเจ็บ

ความเหมือนที่แตกต่างของตัวละครแสดงออกทางนัยคำพูดและปฏิกิริยาของตัวละครที่มีต่อผู้อื่น จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ตัวละครทั้งสองชอบที่จะคลุกคลีอยู่กับผู้หญิงเหมือนกัน แตกต่างที่นัยคำพูดของจ๋าเป่าอี้ว์แสดงถึงการให้ความสำคัญกับผู้หญิง แต่เงินเป่าอี้ว์กลับดูถูกผู้หญิง จากความหมายจะเห็นได้ว่าจ๋าเป่าอี้ว์ยกย่องผู้หญิงเป็นดั่งน้ำใสที่หล่อเลี้ยงสิ่งมีชีวิตให้เติบโตงอกงาม ตามความหมายนี้สื่อให้เห็นว่าเขายกย่องผู้หญิงในฐานะผู้สร้างและประคองสังคม ส่วนเงินเป่าอี้ว์กลับเห็นผู้หญิงเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่บรรเทาอากรรมและเครื่องรองรับความเจ็บปวด ส่วนการกลั้วปากเมื่อเอ่ยถึงผู้หญิงยังแสดงนัยแฝงของการดูถูกอีกด้วย นอกจากนี้เงินเป่าอี้ว์ ยังชมชอบสังคมในระบบเศรษฐกิจวิถีขุนนาง แสดงตัวเป็นผู้มีภูมิความรู้ กล่าววาจาเยินยอด้วยมารยาท เป็นตัวละครที่นักเขียนสร้างขึ้นเพื่อเทียบให้เห็นความเป็นจริงของสังคมที่ตั้งอยู่บนความจอมปลอม แตกต่างจากจ๋าเป่าอี้ว์ที่ชอบคบหากับเพื่อนต่างชนชั้น ไม่ใคร่จะแสดงตัวอวดภูมิ และไม่ชอบคบหากับเหล่าบัณฑิตผู้คงแก่เรียน ภายใต้ภาพความไม่เอาไหนของเงินเป่าอี้ว์คือความเหลวแหลกของสังคม แต่ภายใต้ภาพความไม่

เอาไหนของจ่าเป่าอ้าวคือความรุนแรงที่แอบซ่อนความหมายของการต่อต้านระบบสังคม เรียกร้อง เสรีภาพเหนือสิทธิ

นักเขียนนำเสนอเงินเป่าอ้าวหรือเป่าอ้าวตัวจริงเพื่อสะท้อนตัวตนที่ถูกประกอบสร้างตาม ความคิดของสังคม ส่วนจ่าเป่าอ้าวหรือเป่าอ้าวตัวปลอมเป็นภาพแกะคำของสังคมที่สะท้อนความคิด การต่อต้านสังคมของนักเขียน เมื่อเงินเป่าอ้าวและจ่าเป่าอ้าวคือตัวละครที่เป็นเงาสะท้อนของนักเขียน ทั้งเงินเป่าอ้าวและจ่าเป่าอ้าวจึงแสดงถึงความย้อนแย้งในตัวเองของนักเขียน เพราะกรอบการดำเนิน ชีวิตของชนชั้นสูงหล่อหลอมตัวตนภายนอกของนักเขียนให้เข้าไปตามกรอบของสังคม แต่จุดหักเห ของตระกูลที่ต้องอาญาฎาภิราชบาตรทำให้เขาหันกลับมาเรียกร้องความยุติธรรมจากสังคม พร้อมกับ ชี้ให้เห็นว่าระบบสังคมที่ชนชั้นปกครองวางไว้เพื่อสร้างสังคมเป็นตัวทำลายสังคมเอง เพราะสังคม ถูกสร้างขึ้นเพื่อการส่งต่ออำนาจของชนชั้นปกครอง ความคิดการต่อต้านระบบของนักเขียนจึงถูก สะท้อนออกมาทางพฤติกรรมของจ่าเป่าอ้าว ในฐานะทนายทสี่บสายสกุลจ่าเป่าอ้าวไม่เพียงแต่ไม่ กระตือรือร้นที่จะประกอบสร้างตนเองตามแนวทางของสังคม ยังกล้าแหวกกรอบเลือกทางเดินชีวิต ของตนเอง ละทิ้งครอบครัวมุ่งหาความสุขแบบโลกุตระ การสร้างตัวละครที่มีความคิดแปลกแยก กล้าทำตามความต้องการของตนเองโดยไม่สนใจสังคมรอบข้างสะท้อนแนวความคิดการเรียกร้อง เสรีภาพของนักเขียน

สังคมในนวนิยายถูกประกอบสร้างขึ้นบนพื้นฐานแนวคิดความสัมพันธ์ในหลักปรัชญาขงจื้อ สิทธิและเสรีภาพของผู้คนในสังคมจึงถูกสร้างขึ้นตามหน้าที่ความสัมพันธ์ การละทิ้งครอบครัวแสดงถึง การตัดสายสัมพันธ์และพันธะที่ผูกมัดเสรีภาพไว้กับหน้าที่ ตลอดจนปฏิเสธแนวคิดสังคมที่ผูกไว้กับ ปรัชญาขงจื้อ การมุ่งสู่เส้นทางแห่งโลกุตระด้วยการบวชเป็นนักบวชในพุทธศาสนาเป็นหนทางที่ตัว ละครเลือกใช้เพื่อปลดปล่อยตนเองให้หลุดพ้นจากหน้าที่ที่ผูกพันตัวตนของตัวละครไว้กับแนวคิดขงจื้อ

นักเขียนนำเสนอให้เห็นว่ายาเป่าอ้วไม่ใช่มนุษย์แรกที่คิดละทิ้งตัวตนตามความผูกพันของสังคม แต่ จ่าจิ้งบรรพบุรุษรุ่นพ่อของตระกูลจ่าก็มีความคิดเช่นเดียวกัน เพียงแต่จ่าจิ้งเลือกที่จะปลดปล่อย ตัวตนของตนเองตามแนวทางของลัทธิเต๋า ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ว่าวัฒนธรรมจีนประกอบ สร้างขึ้นตามแนวคิดขงจื้อ เต๋า และพุทธ เมื่อแนวคิดขงจื้อซึ่งเป็นแนวคิดกระแสหลักผูกติดเสรีภาพไว้ กับหน้าที่ การปลดปล่อยตัวเองจากพันธะดังกล่าวจึงต้องสลัดตัวตนให้พ้นจากกรอบที่ผูกติดไว้ นักเขียนจึงนำเสนอทางออกจากแนวคิดกระแสรองเช่นเต๋าและพุทธ แต่ชีวิตอย่างนักพรตในลัทธิเต๋าที่ ยังเสาะหาอายุวัฒนะเฉกเช่นจ่าจิ้ง ก็ไม่ใช่เส้นทางการปลดปล่อยตนเองสู่เสรีภาพ นอกจากนี้ อิทธิพลของแนวคิดการแบ่งกลุ่มชั้นอย่างสังคมศักดินาที่ครอบงำอยู่เหนือแนวคิดของนักพรตในลัทธิ เต๋า โดยนำเสนอผ่านพฤติกรรมของตัวละครที่ชื่อ เมี่ยวอ้ว นักพรตหญิงผู้ถือตัวถือตน เลือกลงมาอยู่กับ ผู้มีภูมิความรู้ในระดับเดียวกัน และดูถูกชาวบ้านที่มีฐานะยากจน ก็บอกให้ทราบว่าเป็นพฤติกรรมของ นักพรตในลัทธิเต๋าไม่ต่างไปจากพฤติกรรมของเหล่าชนชั้นสูงในสังคมศักดินา

เมื่อแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการประกอบสร้างสังคมจีนทั้งขงจื้อและเต๋าควนเวียนอยู่ในวัฏจักร สังคมเดิม วิธีของพุทธจึงเป็นทางเลือกที่เหลืออยู่ ตอนจบของเรื่องยาเป่าอ้วจึงหนีออกจากบ้านและ เลือกลงดำเนินชีวิตตามแนวทางของนักบวชในพุทธศาสนาเพื่อปลดปล่อยตัวเองจากพันธนาการในสังคม เดิม การพาตัวเองเดินออกจากกรอบสังคมก็เพื่อทำให้ตนเองหลุดพ้นข้อผูกมัดเสรีภาพที่ผูกติดกับ สิทธิตามหน้าที่ การเรียกร้องเสรีภาพของปัจเจกชน และเรียกร้องการเปลี่ยนกรอบสังคมก็เพื่อลบล้าง พันธะข้อผูกพันเดิม

3.3 ความย้อนแย้งของเสรีภาพในนวนิยาย เรื่อง ความฝันในหอแดง

ความฝันในหอแดง เป็นนวนิยายที่นำเสนอให้เห็นถึงข้อจำกัดของเสรีภาพในสังคมยุค สมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่จำกัดเสรีภาพการประกอบอาชีพ เสรีภาพทางการศึกษา เสรีภาพในการ

สมาคม และเสรีภาพการแต่งงานไว้ภายใต้หน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อสถานภาพความสัมพันธ์ตามอุดมการณ์ “เบญจสัมพันธ์” สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสังคมการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์จึงไม่ใช่สิทธิและเสรีภาพในฐานะพลเมืองของรัฐ แต่เป็นสิทธิและเสรีภาพที่แปรเปลี่ยนไปตามสถานภาพของความสัมพันธ์ สิทธิและเสรีภาพของแต่ละคนจึงมีความหลากหลายแตกต่างกันตามสถานภาพ เสรีภาพของบุคคลในสังคมเดียวกันแต่มีความแตกต่างกันเองที่เป็นสาเหตุของความอ่อนแอ

3.3.1 แนวคิดเสรีภาพของสังคมในนวนิยาย

พฤติกรรมของตัวละครในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* แสดงให้เห็นการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันภายใต้กฎเกณฑ์ที่มนุษย์สร้างขึ้น จากนวนิยายจะเห็นว่าทุกตัวละครมีหน้าที่และการกระทำที่ต้องรับผิดชอบต่อตัวเอง ทว่าแต่ละหน้าที่กลับได้รับสิทธิไม่เท่าเทียมกัน กลุ่มหนึ่งยอมรับความเป็นอยู่ที่ไม่เท่าเทียมโดยไม่ดิ้นรนที่จะเรียกร้องสิทธิใดๆ เช่น หวังฮูหยิน เป็นต้น ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งกลับตอบโต้และเรียกร้องความยุติธรรมให้กับตัวเอง เช่น หวังซีเฟิง เป็นต้น การยอมรับของตัวละครกลุ่มแรกเป็นผลของการเข้าใจสถานภาพและยอมรับที่จะกระทำหน้าที่ตามสถานภาพของตนเอง ส่วนกลุ่มหลังแสดงพฤติกรรมต่อต้านเพราะเกิดความไม่พอใจในอำนาจที่ได้รับ ไม่พอใจในสิทธิที่จำกัดขอบเขตหน้าที่ นวนิยายนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเพื่อตีแผ่ให้เห็นถึงกลไกความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสาเหตุการเรียกร้องสิทธิของตัวละคร

ความฝันในหอแดง นำเสนอเสรีภาพในความหมายของความเสมอกันที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุลทางสังคม ความเสมอกันที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุลทางสังคม เป็นสภาพสังคมที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันอย่างมีดุลยภาพของสิ่งมีชีวิตที่หลากหลาย เมื่อนำมาใช้กล่าวถึงสังคมมนุษย์เช่นสังคมในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ที่ประกอบขึ้นด้วยมนุษย์ที่มีความหลากหลายตามลักษณะ

อันเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวตามธรรมชาติที่กำหนดมาแต่เกิด ไม่ว่าจะด้วยความแข็งแรง สติปัญญา
 อุปนิสัย หรือบุคลิกภาพ พื้นฐานทางธรรมชาติที่แตกต่างเหล่านี้บ่มเพาะมนุษย์ให้มีความสามารถ
 เฉพาะทางของตัวเอง ความแตกต่างอันเป็นลักษณะเฉพาะตัวเหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่ทำให้เกิดการเติม
 เต็มกันและกัน ประสานเป็นกลไกขับเคลื่อนทำให้ทุกองคาพยพของสังคมรวมเป็นหนึ่งเพื่อนำพาสังคม
 ไปยังเป้าหมาย ภายใต้ข้อตกลงร่วมของสังคมการปกครองในระบบปิตาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับชน
 ชั้นปัญญาชน สถานะของมนุษย์จึงถูกจัดแบ่งโดยอำนาจการปกครองและความรู้ การจัดแบ่งคนเป็น
 กลุ่มชั้นตามความสามารถทำให้เสรีภาพของตัวละครในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ถูกกำหนด
 ด้วยเป้าหมายทางการปกครอง ดังนี้ เสรีภาพของตัวละครนอกจากจะถูกสร้างขึ้นมาจากพื้นฐาน
 ความสามารถที่แตกต่างกันด้วยปัจจัยทางธรรมชาติประการหนึ่ง ยังแตกต่างด้วยสถานะของอำนาจ
 การปกครองอีกประการหนึ่ง ความแตกต่างที่รวมกันจากทั้งสองปัจจัย นอกจากจะสร้างปัจจัยจำกัด
 สิทธิของตัวละครแล้ว ยังทำให้เกิดการกดขี่ ทำให้เสรีภาพที่อยู่บนพื้นฐานของความสมดุลหดหายไป

3.3.2 บทวิพากษ์ความย้อนแย้งของเสรีภาพในนวนิยาย เรื่อง *ความฝันในหอแดง*

นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* นำเสนอให้เห็นว่าการปกครองในระบบ
 สมบูรณาญาสิทธิราชย์ตามแนวคิดขงจื้อ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้คนเพื่อสร้างความมั่นคงทาง
 อำนาจให้กับชนชั้นปกครองเพศชาย และส่งต่อแนวคิดนี้ผ่านระเบียบความสัมพันธ์ตามอุดมการณ์
 เบญจสัมพันธ์ เริ่มต้นจากภายในครอบครัวขยายออกไปยังสังคมภายนอกครอบครัว และเชื่อมต่อโยง
 ไยเป็นเครือข่ายทั่วถึงกันทั้งสังคม สายสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยเชื่อมต่อความสัมพันธ์ทางสังคม ส่วน
 สถานภาพความสัมพันธ์ก็เป็นปัจจัยกำหนดเสรีภาพของคู่ความสัมพันธ์

นักเขียนนำเสนอให้เห็นว่าสังคมที่จำกัดสิทธิการสืบทอดอำนาจไว้กับผู้ชาย นอกจากจะสร้าง
 ค่านิยมผู้ชายเหนือผู้หญิง ยังจำกัดอิสระของผู้หญิงให้อยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ชาย เสรีภาพของ

ผู้หญิงที่ถูกผูกติดไว้กับตัวละครชายตามแต่ช่วงวัยการเจริญเติบโตของตัวละคร กล่าวคือ เปลี่ยนแปลงไปตามสถานภาพของพ่อ สามีหรือลูก ดังนี้ แม้ผู้ชายจะถูกสร้างให้เป็นเพศที่มีอำนาจเหนือผู้หญิง แต่หากหญิงผู้นั้นเป็นลูก ภรรยาหรือแม่ของชายชนชั้นสูง หญิงผู้นั้นก็จะมีอำนาจเหนือผู้ชายที่อยู่ชนชั้นด้อยกว่า เช่นนี้แล้วตัวละครหญิงส่วนใหญ่ในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ต่างจึงประกอบสร้างตัวเองให้มีคุณค่า เพื่อให้ได้รับการพิจารณาจากครอบครัวผู้ชายตระกูลผู้ดีในการเลือกเป็นสะใภ้ ความเป็นกุลสตรีของผู้หญิงจึงเป็นคุณสมบัติสำคัญที่จะทำให้ผู้หญิงได้แต่งงานกับผู้ชายที่เพียบพร้อมและมีเสรีภาพตามสถานภาพของผู้ชายที่แต่งงานด้วย ระบบการแต่งงานแบบคลุมถุงชนถูกใช้เป็นเงื่อนไขในการจำกัดและควบคุมเสรีภาพของผู้หญิง

ส่วนผู้ชายในฐานะลูกชายที่ต้องรับสืบทอดอำนาจจากผู้เป็นพ่อ ตามธรรมเนียมการสืบสายสกุลลูกชายจึงหมายถึงอนาคตและความมั่นคงของวงศ์ตระกูล โดยเฉพาะลูกชายคนโตซึ่งมีตำแหน่งเป็นทายาทสืบสายสกุล จะได้รับสิทธิในการดูแลและเอาใจใส่จากพ่อแม่มากกว่าลูกคนอื่น แต่นักเขียนก็นำเสนอให้เห็นว่าสิทธิทั้งหลายมาพร้อมกับการจำกัดเสรีภาพ ไม่ว่าจะเป็นเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพการศึกษา เสรีภาพการสมาคม หรือแม้แต่เสรีภาพการแต่งงาน ก็ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของวงศ์ตระกูลเป็นหลัก

นักเขียนนำเสนอให้เห็นว่าชนชั้นปกครองอาศัยกลไกในระบบการศึกษากล่อมเกลาความคิดของผู้คนให้อยู่ในกรอบของชนชั้นปกครอง เมื่อผู้ชายผู้ทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัวมีความคิดอย่างเดียวกับชนชั้นปกครอง สังคมทั้งสังคมก็อยู่ใต้อำนาจของชนชั้นปกครอง ในขณะที่การศึกษาเป็นกลไกอำนาจสร้างเสรีภาพให้กับชนชั้นปกครอง สำหรับชนชั้นใต้ปกครองการศึกษาถูกสร้างเป็นเงื่อนไขการยกระดับสถานะหรือเปลี่ยนแปลงชนชั้น นักเขียนหยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมาเสนอเพื่อตีแผ่การใช้อำนาจควบคุมสังคมของชนชั้นปกครองผ่านระบบการศึกษา เริ่มจากการปลูกฝังค่านิยมการรับ

ราชการที่ต้องอาศัยการศึกษาเป็นหนทางการสร้างความเจริญให้กับตัวเอง และนำเสนอให้เห็นว่าระบบการศึกษาเป็นกลไกอำนาจที่สร้างเสรีภาพให้กับชนชั้นปกครองและจำกัดเสรีภาพทางการศึกษาของชนชั้นได้ปกครอง

สังคมการอยู่รวมกลุ่มแบบเครือญาติที่มีครอบครัวเป็นศูนย์กลางเช่นตระกูลจ่า อำนาจและความมั่งคั่งที่ได้มาจากการรับราชการขุนนางเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ดึงดูดให้ญาติมิตรไม่ว่าญาติสนิทหรือญาติห่างๆ เข้าไปขออาศัยพึ่งพา ทายาทสืบสายสกุลนอกจากสร้างความยิ่งใหญ่แล้ว ยังส่งผลให้เป็นที่นับหน้าถือตาได้รับการยกย่องจากผู้คน แต่เมื่อความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำความสัมพันธ์ไปผูกไว้กับผลประโยชน์ ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้แม้จะขยายขอบเขตเสรีภาพทางสังคมให้กว้างขึ้น แต่กลับควบคุมพื้นที่อิสระที่จะแสดงความเป็นตัวของตัวเองให้หดแคบลง เพราะเสรีภาพการแสดงออกที่ถูกควบคุมไว้ภายใต้ระบบความสัมพันธ์ สร้างข้อจำกัดให้ต้องรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์ เช่น การตัดสินใจคดีชีวิตเพื่อตอบแทนบุญคุณตระกูลจ่าของจ่าอวี๋ซุน การแสดงอารมณ์ที่ตรงกันข้ามกับความรู้สึกที่แท้จริงของเซวียเป่าไซ เป็นต้น ข้อจำกัดของสังคมนอกจากจะส่งต่อการจำกัดเสรีภาพแล้ว ยังอาจประกอบสร้างตัวตนภายนอกอันเป็นภาพลวงตาและไม่ตรงกับตัวตนจริงภายใน เพื่อสร้างเสรีภาพทางสังคมให้กับตัวเอง ดังนั้นเสรีภาพของปัจเจกชนภายใต้ข้อจำกัดของระบบความสัมพันธ์จึงจำกัดอิสระของแต่ละปัจเจกให้อยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคม

บทที่ 4

ความย้อนแย้งของเสรีภาพในยุคลังคมนิยมในนวนิยายของมัวเหียน

เสรีภาพของสังคมในนวนิยายของมัวเหียนถูกสร้างขึ้นภายใต้อุดมการณ์ความเท่าเทียม ทว่า มัวเหียนกลับเปิดเผยให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมทั้งหลายที่ถูกปกปิดไว้ เสรีภาพของสังคมที่ถูกสร้างขึ้นจึงอยู่บนความย้อนแย้ง นวนิยายของมัวเหียน ที่นำมาใช้ในงานศึกษาชั้นนี้ มีเนื้อหาที่กล่าวถึงความล้มเหลวในการสร้างเสรีภาพของภาครัฐ นวนิยายส่วนหนึ่งได้แก่ เรื่อง *ทัณฑ์ไม้จันทน์ ออกโตสะโพกใหญ่* และ *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* มีเนื้อหาเสนอสาเหตุการเปลี่ยนแปลงของสังคมการปกครองจีนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ระบอบสังคมนิยม โดยชี้ให้เห็นว่าความเลวร้ายของสังคมการปกครองในระบอบเก่าบีบรัดสิทธิของประชาชนชนชั้นล่างและผู้หญิงจนไร้ซึ่งเสรีภาพ และเป็นสาเหตุให้ประชาชนที่ถูกกดขี่ลุกขึ้นมาเรียกร้องความยุติธรรมให้กับตนเอง อีกส่วนหนึ่งกล่าวถึงแนวคิดการสร้างเสรีภาพของสังคมยุคใหม่ ได้แก่ เรื่อง *ความเหนียวแน่นแห่งชีวิตและความตาย ลำนำกระเทียม กบ และป่าชายเลน* นวนิยายส่วนนี้มัวเหียนเขียนขึ้นเพื่อนำเสนอเสรีภาพในสังคมนิยมใหม่ และความล้มเหลวของการประกอบสร้างเสรีภาพ โดยแอบซ่อนจุดมุ่งหมายของการเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เขาแสดงออกซึ่งการเรียกร้องโดยเล่าถึงความเลวร้ายของสังคมในระบบเก่าและระบบใหม่ พร้อมกับเชิดชูพฤติกรรมที่เขาเห็นว่าดีงามของตัวละคร โดยมีสถานการณ์ประกอบความสมเหตุสมผลของการเรียกร้อง เป็นการโน้มน้าวให้ผู้อ่านเห็นคล้อยตาม

4.1 ความสัมพันธ์กับเสรีภาพในบริบทสังคมจีนเปลี่ยนสู่สังคมนิยม

นวนิยายของมัวเหียนชี้ให้เห็นว่าแนวคิดความสัมพันธ์ที่สัมพันธ์กับระบบการปกครองและเป็นรากเหง้าวัฒนธรรมของชาวจีน ถูกทำลายจากชาติมหาอำนาจที่พัฒนาประเทศให้เจริญด้วย

เทคโนโลยีทางอุตสาหกรรม แนวคิดความสัมพันธ์ภายใต้ความเหลื่อมล้ำของชาวจีนเริ่มถูกแทนที่ด้วยแนวคิดความเท่าเทียม การเรียกร้องความเท่าเทียมของสังคมจีนชัดเจนมากยิ่งขึ้นหลังจากระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถูกโค่นล้มใน ค.ศ. 1911 ทว่าการปฏิวัติล้มล้างการปกครองแม้จะทำลายแนวคิดสายสัมพันธ์หลัก 3 คู่ ซึ่งเป็นกรอบกำหนดสิทธิความสัมพันธ์ทางสังคม ก็ยังไม่ใช่วิถีสู่ความเท่าเทียมอย่างแท้จริง เพราะจากการนำเสนอแนวคิดความสัมพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าสังคมจีนประกอบขึ้นด้วยแนวคิดความสัมพันธ์ 2 แนวคิด คือ เบญจสัมพันธ์และสายสัมพันธ์หลัก 3 คู่ การล้มล้างแนวคิดสายสัมพันธ์หลัก 3 คู่ เป็นเพียงการล้มล้างโครงสร้างอำนาจความเหลื่อมล้ำแต่ความเหลื่อมล้ำที่แท้จริงยังคงฝังแน่นเป็นระบบและกลไกทางวัฒนธรรมการประกอบสร้างขึ้นตามแนวคิดเบญจสัมพันธ์

ถานซือถง (譚嗣同) เคยนำเสนอไว้ว่านอกเหนือจากสายสัมพันธ์หลัก 3 คู่แล้ว แนวคิดเบญจสัมพันธ์ก็เป็นฐานรากความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้วยเช่นกัน หากล้มล้างเพียงสายสัมพันธ์หลัก 3 คู่ ก็จะเป็นการปฏิรูปที่สูญเปล่าเพราะแก้ไขไม่ถึงรากเหง้าปัญหาที่แท้จริง เขาจึงนำเสนอให้ยกเลิกสัมพันธ์ภาพแบบเจ้ากับข้า พ่อกับลูก สามีกับภรรยา และพี่กับน้องตามแนวคิดเบญจสัมพันธ์ให้เหลือเพียงสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ถานซือถงเห็นว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนคือความเท่าเทียม ปราศจากการแสวงหาผลประโยชน์และการเอาเปรียบ เป็นการเตรียมพื้นฐานความสัมพันธ์เพื่อนำสู่การเรียกร้องเสรีภาพและความเท่าเทียม (Wei Yixia, 2016, p. 25) แม้ว่า ถานซือถงจะเข้าใจโครงสร้างสังคมจีนอย่างทะลุปรุโปร่ง แต่เขาปฏิเสธแนวคิดความสัมพันธ์ตามหลักเบญจสัมพันธ์ก็เท่ากับปฏิเสธความสัมพันธ์ที่ปราศจากการแสวงหาผลประโยชน์และการเอาเปรียบไปโดยปริยาย เพราะคุณธรรมในหน้าที่ที่คู่ความสัมพันธ์ต้องรับผิดชอบต่อกันต่างสอดแทรกด้วยคุณธรรมที่ป้องกันความชั่วร้ายการทำลายมิตรภาพ ซึ่งก็คือมนุษยธรรม (仁) “การมี

มนุษยธรรมคือการ “รัก” มนุษย์ อันเป็นเครื่องแสดงความเมตตา อาหาร ห่วงใย ระหว่างคนซึ่งพัฒนา
 อกเงยมาจากความผูกพันใกล้ชิดระหว่างบิดา-มารดา-บุตร ในหลุนอี่วี่มีบทสนทนาหลายตอนที่แสดง
 ความสัมพันธ์ อาหาร ห่วงใย ระหว่างบิดา-มารดา-บุตร ซึ่งในที่สุดนำไปสู่ความกตัญญู และความ
 กตัญญูก็เป็นรากฐานแห่งมนุษยธรรม” (สุวรรณ สภาอนันท์, 2557, p. 47) เมื่อยกเลิกสัมพันธภาพ
 ที่กล่าวมาทั้งหมดเสียแล้วก็ย่อมส่งผลให้การมีเมตตาต่อกันของมนุษย์เลือนหาย การแสวงหา
 ผลประโยชน์ต่อกันก็ย่อมเป็นพฤติกรรมแทนที่ที่เกิดขึ้นเป็นธรรมดา ดังนี้ การปฏิเสธแนวคิด
 เบญจสัมพันธ์ซึ่งเป็นรากฐานแห่งคุณธรรมจริยธรรมของสังคมจีนจึงทำลายความหมายของ
 ความสัมพันธ์แบบเพื่อนที่ตั้งอยู่บนความเท่าเทียมไปด้วยแล้ว เพื่อนในความหมายของมิตรภาพที่
 ซื่อสัตย์จริงใจต่อกันจึงเป็นเพียงความคิดในอุดมคติเท่านั้น

4.1.1 สายสัมพันธ์กับความเหลื่อมล้ำทางชนชั้น ในนวนิยายเรื่อง *ทัณฑ์ไม้จันทน์*

นวนิยายเรื่อง *ทัณฑ์ไม้จันทน์* นำเสนอให้เห็นว่าปลายศตวรรษที่ 19 อำนาจทางการเมืองปกครอง
 และเศรษฐกิจของชนชั้นปกครองในระบบศักดินาถูกสั่นคลอนจากการคุกคามของเหล่านักล่าอาณานิคม
 การรุกรานของเหล่าประเทศมหาอำนาจไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อชนชั้นปกครองเท่านั้น แต่
 ประชาชนได้อำนาจชนชั้นปกครองต้องถูกกดขี่และขูดรีดจากชาวต่างชาติด้วย สังคมจีนที่เคยดำเนิน
 ไปตามวิถีแนวคิดของขงจื้อ เกิดสภาวะสูญเสียทิศทางในบางขณะ สภาพการณ์ภายในของสังคมจีน
 เกิดปัญหาความขัดแย้งมากมาย ปัญหาเหล่านี้บ้างก็เกิดจากความขัดแย้งภายในสังคมจีนเอง บ้างก็
 เกิดจากความขัดแย้งระหว่างชาวจีนกับชาวต่างชาติ และปะทุออกมาเป็นเหตุการณ์ความวุ่นวายต่างๆ

มั่วเหยียนนำเสนอให้เห็นว่าปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงปลายสมัยราชวงศ์ชิง มีสาเหตุจาก
 ความเห็นแก่ตัวของชนชั้นปกครอง ราชวงศ์ชิง (ค.ศ.1636-1912) เป็นราชวงศ์สุดท้ายของการ
 ปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รุ่งเรืองมากในช่วงปลายศตวรรษที่ 17-18 และตกต่ำลงใน

ปลายศตวรรษที่ 19 เพราะปัญหาสะสมที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลของจำนวนประชากร ความไม่สมดุลของจำนวนประชากรกับที่ดินส่งผลให้อัตราการถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยลดลง ตามมาด้วยปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดขึ้นกับชนชั้นล่างของสังคม และเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการจลาจลภายในประเทศตลอดช่วงปลายศตวรรษที่ 18 ถึงศตวรรษที่ 19 ในขณะที่สังคมเต็มไปด้วยเหตุการณ์ความวุ่นวาย ภายในราชสำนักเองก็เกิดปัญหาฉ้อราษฎร์บังหลวง ขุนนางใหญ่ผู้น้อยต่างมีพฤติกรรมทุจริต การโกงกินไม่เพียงกระทบกับคลังหลวง แต่ชาวบ้านยังต้องกลายเป็นผู้รับเคราะห์ถูกกดขี่ขูดรีด ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายนอกและภายในราชสำนักต่างชักนำสังคมจีนเข้าสู่ภาวะวิกฤติ (Wang Wenquan; Liu Tianlu, 2001, pp. 1-2) ความรุนแรงของปัญหาสังคมเพิ่มมากขึ้นหลังจากราชวงศ์ชิงพ่ายแพ้แก่อังกฤษในสงครามฝิ่น ค.ศ. 1840 และชาวจีนถูกบังคับให้ต้องยอมรับข้อตกลงตามสนธิสัญญานานจิง นับแต่นั้นจีนก็กลายเป็นเป้าหมายการหาผลประโยชน์ของมหาอำนาจต่างชาติ จากที่เคยมีอำนาจปกครองตนเองก็ตกอยู่ในสภาพประเทศกึ่งอาณานิคม ชาวจีนถูกจัดตั้งให้ต้องพบกับความทุกข์ยากนานาประการ (Wu Jiqing, 1999, p. 1)

ความทุกข์ของชาวบ้านในนวนิยายเรื่อง *ทัณฑ์ไม้จันทน์* เป็นตัวอย่างการต่อสู้ของประชากรที่ประเทศต้องตกอยู่ในสภาพกึ่งอาณานิคม นวนิยายเล่าถึงเหตุการณ์การคุกคามของกองกำลังทหารเยอรมันและความกล้าหาญของกลุ่มชาวจีนที่ลุกขึ้นมาตอบโต้กลุ่มผู้รุกรานจนถูกทางการกล่าวหาว่าเป็นกบฏ เมื่อเทียบเคียงช่วงเวลาของเรื่องราวที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *ทัณฑ์ไม้จันทน์* กับบันทึกทางประวัติศาสตร์ ก็คล้ายคลึงกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์จีนในช่วง ค.ศ. 1897 กลุ่มชาวจีนในมณฑลซานตงทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีนประทุรภัยบาทหลวงชาวเยอรมัน 2 คนถึงแก่ความตาย และเป็นเหตุให้เยอรมันใช้เป็นข้ออ้างในการยึดครองพื้นที่บริเวณอ่าวเจียวโจว (胶州湾) พร้อมกับบีบบังคับให้รัฐบาลราชวงศ์ชิงตามล่าตัวผู้ร้ายมารับโทษ (Wang Wenquan; Liu Tianlu, 2001, p. 127)

ใน *ทศกัณฐ์* ม้าวเหยียนนำเสนอให้เห็นว่าความตกต่ำของสังคมจีนเกิดจากระบบความสัมพันธ์ที่ผูกมัดความสัมพันธ์ของบุคคลเข้าไว้กับหน้าที่ ระบบความสัมพันธ์เอื้อให้กลุ่มผู้มีอำนาจทางสังคมใช้ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นข้ออ้างในการบดบังสิทธิและเสรีภาพของกลุ่มประชาชนผู้ไร้อำนาจ จนสร้างปัญหาความเหลื่อมล้ำให้กับสังคม การอดทนกับความเหลื่อมล้ำถึงจุดแตกหักเมื่อซุนปิงนักแสดงอุปรากรจีนพลังมือฆ่าทหารชาวเยอรมันที่ลวนลามภรรยาสาวของเขาจนตาย ราชสำนักจีนในอำนาจของเยอรมันออกคำสั่งจับกุมตัว จนเขาต้องหลบหนีกลายเป็นกบฏและเป็นแกนนำพาพวกทำลายเส้นทางรถไฟที่จีนให้สัมปทานกับเยอรมัน เขาจึงถูกตามล่าตัวให้มารับโทษประหาร เขียนถึงนายอำเภอซึ่งมีหน้าที่ล่าตัวซุนปิงมาลงโทษ กลับกลายเป็นผู้ให้ข่าวช่วยเหลือซุนปิงหลบหนีการจับกุมครั้งแล้วครั้งเล่า ในความรู้สึกส่วนตัวซุนปิงคือพ่อของซุนเหมยเหนียงผู้เป็นซู้รัก ในฐานะชาวจีนความช่วยเหลือของซุนปิงแสดงถึงจิตวิญญาณความรักชาติ ทว่าในฐานะขุนนางการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นการทรยศต่ออุดมการณ์รับใช้ชาติที่ปลูกฝังให้ต้องภักดีต่อจักรพรรดิ ในที่สุดภาวะบีบคั้นจากราชสำนักที่ส่งผ่านมาตามสายงานตามตำแหน่งเป็นแรงกดดันให้ตัวละครต้องตัดสินใจจับกุมซุนปิงตามมุมมองของเหล่าชนชั้นปกครองเห็นว่าการจับกุมซุนปิงมาลงโทษตามความต้องการของเยอรมันเป็นหนทางเดียวที่จะยุติความวุ่นวายทั้งหมด

พฤติกรรมการปกป้องและการเข้าจับกุมนักโทษของเขียนติงนอกจากจะถูกสร้างขึ้นเพื่อนำเสนอความขัดแย้งบนผืนแผ่นดินที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกแล้ว ยังนำเสนอให้เห็นถึงความขัดแย้งภายในใจของตัวละคร ในฐานะเจ้าหน้าที่การปกครองที่ได้รับแต่งตั้งจากส่วนกลาง เขียนติงชื่อตรงต่อคำสั่งของนาย แต่ทรยศต่อหน้าที่ยอมจำนนต่อแรงกดดันทางการเมืองและละทิ้งความรับผิดชอบในหน้าที่ผู้ดูแลทุกข์สุขของประชาชน ทำการกบฏและจับกุมชาวเงินด้วยตนเองมารับโทษประหาร เนื้อเรื่องนวนิยายสื่อให้เห็นถึงความเห็นแก่ได้ของชนชั้นปกครองที่ต้องการรักษาอำนาจการปกครองเอาไว้

กับตัว การกดขี่ของชนชั้นปกครองที่กระทำต่อประชาชนนอกจากจะแสดงถึงความอ่อนแอของชนชั้นปกครองราชวงศ์ชิงแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความกลัวที่จะเผชิญหน้ากับการสูญเสียสถานภาพของตัวเองของเหล่าชนชั้นปกครองอีกด้วย ประการหลังนวนิยายให้น้ำหนักกับการนำเสนอให้เห็นถึงความจงรักภักดีต่อราชสำนักของเหล่าขุนนางที่แอบซ่อนผลประโยชน์ในตำแหน่ง มั่วเหยียนนำเสนอประเด็นเหล่านี้เพื่อชี้ให้เห็นว่าแทนที่ประชาชนจะมีชีวิตเป็นสุขเพราะได้อาศัยอยู่ใต้ร่มเงาของราชวงศ์ชิง กลับกลายเป็นว่าชนชั้นปกครองอยู่รอดปลอดภัยเพราะใช้ประชาชนเป็นโล่กำบัง ความเป็นเหตุเป็นผลที่นักเขียนนำเสนอแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการบอกถึงสาเหตุการหมดสิ้นความชอบธรรมทางการปกครองของเหล่าชนชั้นปกครอง

เนื้อเรื่องส่วนนี้ถูกหยิบยกขึ้นมาแนะนำเสนอเพื่อชี้ให้เห็นความทุกข์ยากและความยุติธรรมทั้งหลาย มีที่มาจากความเลวร้ายของระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่รวมศูนย์อำนาจไว้กับจักรพรรดิผู้ครองแผ่นดินและส่งต่ออำนาจผ่านสายสัมพันธ์ขยายการกดขี่ประชาชนได้ การปกครองไปทั่วทั้งแผ่นดิน เมื่อระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สร้างสายใยการปกครองตามวิถีแนวคิดสายสัมพันธ์หลัก 3 คู่ สายสัมพันธ์จึงเป็นอุปสรรคปิดกั้นเสรีภาพของชาวจีน แนวคิดสายสัมพันธ์จึงเป็นประเด็นปัญหาที่กลุ่มชาวจีนหัวก้าวหน้ายกขึ้นเป็นหัวข้ออภิปรายอย่างกว้างขวางในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถานซื่อถงและเหยียนฟูสองนักคิดคนสำคัญต่างเห็นพ้องต้องกันเห็นว่า คู่ความสัมพันธ์ที่ว่า เจ้าคือหลักของข้า เป็นต้นเหตุความมีดกดขี่อันยาวนานของสังคมจีนมาตลอดสองพันปี ด้วยว่า เจ้าคือหลักของข้า ไม่เพียงแต่สร้างความเหลื่อมล้ำทางการปกครองเท่านั้น ยังต่อสายสัมพันธ์ออกมาสร้างความสัมพันธ์พ่อคือหลักของลูก และสามีคือหลักของภรรยา ทำให้เกิดความพิการในสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อกับลูกและสามีกับภรรยา ความเหลื่อมล้ำในสังคมจีนมีที่มาจากขอบเขตอำนาจของจักรพรรดิที่ขยายกว้าง จำกัดความเป็นอิสระของไพร่ฟ้าประชาชน โดยมีเป้าหมาย

เพื่อพยุ่งอำนาจของชนชั้นปกครอง พร้อมกันนี้ก็ชี้ให้เห็นสถานะปลูกชนก่อนสถาปนาเป็นจักรพรรดิ เพื่อบั่นทอนอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ในฐานะโอรสแห่งสวรรค์ของจักรพรรดิจีน พร้อมกับนำแนวคิด ประชาธิปไตยที่ให้ความสำคัญทุกคนเสมอกันเข้าสู่สังคมจีน (Gao Zhiwen;Wei Yixia, 2012, p. 194)

มั่วเหยียนยังย้ำเน้นความไม่ลงรอยของชนชั้นปกครองกับชนชั้นล่าง ไว้ในฉากการประหาร นักโทษที่ใช้ท่อนไม้จันทน์เสียบแทงทะลุผ่านร่างกายและปล่อยให้เลือดไหลออกอย่างช้าๆ ทั้งนี้การ เสียบผ่านร่างกายจะต้องทำความกระเทบกระเทือนให้กับอวัยวะภายในน้อยที่สุด และต้องกรอกโสม บำรุงร่างกาย เป็นการเลี้ยงชีวิตนักโทษให้ยาวนานและหมดลมหายใจช้าๆ อย่างทรมาน นักเขียน นำเสนอความพิสดารของโทษตายอย่างละเอียดเพื่อแสดงถึงความโหดเหี้ยมของสังคมการกดขี่ ความ อำมหิตของชนชั้นปกครองถูกขับเน้นให้เห็นเด่นชัดผ่านเหตุการณ์ประหารขุนปึง เพื่อตอกย้ำความไร้ ปรานีของชนชั้นปกครองชาวจีน ที่เห็นชีวิตของประชาชนเป็นเครื่องหย่อนใจคลายโทสะชาวต่างชาติ เพื่อรักษาสถานะทางการปกครองของตนเอง

การทอดทิ้งประชาชนด้วยการทำร้ายประชาชนตามคำขอของชาวต่างชาติ ไม่ได้แสดงถึง ความโหดเหี้ยมของชนชั้นปกครองเท่านั้น ยังสะท้อนให้เห็นถึงความอ่อนแอไร้ความสามารถและความ กลัวการสูญเสียสถานภาพตัวเองของเหล่าชนชั้นปกครองอีกด้วย มั่วเหยียนสะท้อนภาพความกลัว ดังกล่าวออกมาให้เห็นในคราบของขุนนางผู้จงรักภักดี ทว่าเบื้องหลังความหมายของคุณธรรมความ จงรักภักดีที่เหล่าขุนนางยกอ้างคือผลประโยชน์เพื่อการรักษาตำแหน่ง และแทนที่ประชาชนจะมีชีวิต เป็นสุขเพราะได้อาศัยอยู่ใต้ร่มการปกครองของจักรพรรดิ กลับกลายเป็นว่าชนชั้นปกครองอยู่รอด ปลอดภัยเพราะใช้ประชาชนเป็นโล่กำบัง ความเป็นเหตุเป็นผลที่มั่วเหยียนแสดงไว้ในนวนิยายก็เพื่อ

บอกถึงการหมดสิ้นความชอบธรรมทางการปกครองของเหล่าชนชั้นปกครอง ตลอดจนระบอบการปกครองที่มอบอำนาจไว้กับคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเป็นการเฉพาะ

นอกจากนวนิยายจะนำเสนอให้เห็นว่าระบบความสัมพันธ์สร้างข้อผูกมัดทางสังคมที่ผลักดันให้ชนชั้นล่างเป็นผู้รับความสูญเสียแล้ว ยังชี้ให้เห็นว่าการประกอบสร้างผู้หญิงให้มีสถานะเป็นบริวารของผู้ชายเช่นที่เคยเป็นมาในอดีตกลับกลายเป็นการสร้างภาระให้กับผู้ชาย มัวเหยียนสร้างเฉียนฮูหยินกับซุนเหมยเหนียงขึ้นเป็นตัวละครคู่ขนานเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นข้อดีข้อด้อยของกุลสตรีตามแนวคิดอย่างสังคมนิยมและผู้หญิงนอกรอบสังคม เฉียนฮูหยินเป็นตัวแทนของกุลสตรียุคศักดินาที่ฝากอนาคตตนเองไว้กับอนาคตของสามี ส่วนซุนเหมยเหนียงเป็นผู้หญิงที่ไม่อยู่ในกรอบจริยธรรมหญิงที่พึงพาตัวเองเพื่อความอยู่รอด มัวเหยียนสร้างซุนเหมยเหนียงให้เป็นตัวละครล้ำสมัยที่ไม่จำกัดตัวเองให้อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายและใช้ความสามารถของตนเองในการสืบข่าวของทางการและส่งข่าวช่วยเหลือพ่อ บทบาทของซุนเหมยเหนียงสื่อให้เห็นว่าการปลดปล่อยผู้หญิงจากการอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย และเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในพื้นที่กิจกรรมนอกบ้านรับรู้เรื่องราวของสังคม นอกจากจะเพิ่มกำลังการพัฒนาสังคมแล้ว ยังทำให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของประเทศชาติ ประเด็นการกดขี่ทางเพศจึงถูกยกขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำระหว่างชายหญิงเป็นปัญหาสำคัญอีกหนึ่งประการ และควรได้รับการแก้ไขก่อนการเรียกร้องการปลดปล่อยชาวจีนจากอำนาจการกดขี่ทางชนชั้นและชนชาติจะเริ่มขึ้น

มัวเหยียนนำเสนอนวนิยายเรื่อง *ทัณฑ์ไม้จันทน์* ในฐานะเรื่องเล่าแห่งเสียงเรียกร้องความเป็นอิสระจากสายสัมพันธ์อำนาจที่ผูกพันโยงใยกันเป็นลำดับชั้นจากสังคมสู่การปกครองเพื่อจำกัดสิทธิของประชาชน โดยนำเสนอให้เห็นว่าสังคมจีนในความผูกพันของระบบความสัมพันธ์ดังกล่าว มีส่วนทำให้แผ่นดินจีนตกอยู่ในภาวะคุกคามจากประเทศจักรวรรดินิยม และเป็นปัจจัยเร่งที่ส่งผลกระทบกระตุ้นให้

สถานการณ์ความสัมพันธ์ภายในประเทศระหว่างชนชั้นปกครองกับประชาชนชาวจีนเลวร้ายลงจน
 สั่นคลอนเสถียรภาพของชนชั้นปกครองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ชาตินิยมตะวันตกกระทำการกดขี่ประชาชน
 ชาวจีนทั้งทางตรงและกีดกันผ่านชนชั้นปกครองเพื่อเพิ่มระดับการกดขี่ชาวจีนโดยทางอ้อม ประชาชน
 ชาวจีนต่างต้องทนรับแรงบีบคั้นที่ถูกกระทำสองทางทั้งจากชนชั้นปกครองชาวจีนและจากชนแปลก
 หน้าชาวต่างชาติ ความคับแค้นจากการเป็นผู้ถูกกระทำถูกบีบอัดเตรียมไว้เป็นพลังแห่งการต่อสู้เพื่อ
 ปลดปล่อยตนเองจากพันธนาการความเหลื่อมล้ำที่ผูกมัดชาวจีนไว้กับระบอบการปกครองที่ไร้ความ
 เป็นธรรม

ในการนำเสนอวิทยานิพนธ์ นักเขียนให้ตัวละครหลักของเรื่องผลัดกันเล่าเรื่องจากมุมมองของ
 ตัวเอง กลวิธีการเล่าเรื่องที่ไม่ผูกติดเรื่องเล่าไว้กับตัวละครใดเป็นการเฉพาะ สร้างอิสระทำให้นักเขียน
 สามารถสอดแทรกเนื้อหาตามความต้องการของตัวเอง ส่วนผู้อ่านก็สามารถเข้าใจตัวละครที่มี
 สถานภาพทางสังคมแตกต่างกันได้อย่างรอบด้าน กลวิธีการเล่าเรื่องที่ปลดปล่อยเรื่องเล่าจาก
 ข้อจำกัดของผู้เล่า จึงนำไปสู่ความเข้าใจที่ว่า เสรีภาพจะมีได้ก็ต่อเมื่อหลุดพ้นจากพันธนาการ และ
 พันธนาการในที่นี้ก็คือความสัมพันธ์ที่ยึดโยงคนในสังคมเข้าไว้ด้วยกันแบบสายสัมพันธ์ และเมื่อชาวจีน
 ทุกคนต่างเป็นอิสระจากสายสัมพันธ์ ชาวจีนก็จะเป็นอิสระจากอำนาจการปกครองที่ไม่เป็นธรรมใน
 ระบอบกษัตริย์ แสดงให้เห็นถึงมุมมองความสัมพันธ์ของเสรีภาพของปัจเจกบุคคลที่สัมพันธ์กับ
 เสรีภาพของประเทศชาติ

การเปลี่ยนแปลงสังคมจึงเป็นข้อเรียกร้องที่ต้องการล้มล้างความสัมพันธ์ที่สร้างข้อจำกัด
 ควบคุมประชาชน ดังที่กล่าวมาแล้วว่าความสัมพันธ์แบบเบญจสัมพันธ์และสายสัมพันธ์หลัก 3 คู่ คือ
 ที่มาของข้อจำกัดและการแบ่งชั้นทางสังคม เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำให้ออกไปจากสังคม ความเท่า
 เทียมจึงเป็นสิ่งแรกที่ต้องสร้างขึ้นเพื่อปลดปล่อยประชาชนสู่เสรีภาพ นอกจากนี้ความเท่าเทียมยังเป็น

สิ่งที่นักปฏิรูปการปกครองไม่ว่าคังโหย่วเหวย เหียนฟู และเหลียงฉีเซาต่างให้ความสำคัญ นอกจากนี้ คังโหย่วเหวยยังยกย่องความเท่าเทียมว่าเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของมนุษยธรรม (Gao Zhiwen; Wei Yixia, 2012, p. 195) สำหรับผู้ต้องการล้มล้างความเหลื่อมล้ำ ความเท่าเทียมจึงเป็นคุณธรรมอีกข้อหนึ่งที่มนุษย์พึงมีแสดงต่อกัน

4.1.2 ผู้หญิงกับการตอบโต้อำนาจปิตาธิปไตย ในนวนิยายเรื่อง *อกโตสะโพกใหญ่*

นวนิยายเรื่อง *อกโตสะโพกใหญ่* เป็นนวนิยายที่เขียนขึ้นโดยอ้างอิงบริบททางสังคมของจีน ในช่วงศตวรรษที่ 19 - 20 ซึ่งมีเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้นในประเทศจีนมากมาย ที่สำคัญยิ่งคือเหตุการณ์การล้มล้างระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ค.ศ. 1911 และการสถาปนาประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 1949 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมส่งผลโดยตรงต่อเสรีภาพของผู้หญิง เพราะผู้นำการปฏิวัติต่างเล็งเห็นว่าพลังของผู้หญิงเป็นพลังที่จะช่วยพลิกฟื้นประเทศให้รอดพ้นจากภาวะวิกฤตทางการเมืองได้ มั่วเหียนนำเสนอให้เห็นว่าผู้หญิงที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านส่วนหนึ่ง ต้องกลายเป็นผู้รับเคราะห์กรรมจากผลของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จนส่งผลให้ชีวิตของพวกเธอต้องตกอยู่ในความทุกข์เพราะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ทันกับยุคสมัยได้

ผู้หญิงในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถูกกำหนดให้อยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย และการควบคุมการเคลื่อนไหวของผู้หญิงด้วยวิธีการมัดเท้าก็เป็นวิธีหนึ่งของการจำกัดเสรีภาพของผู้หญิง สังคมในอำนาจปิตาธิปไตยโน้มน้าวให้ผู้หญิงยอมรับจำกัดตัวเองโดยสร้างค่านิยมความงามของเท้าที่รัดจนพิการผิดรูปเพื่อครอบงำความคิดและความเชื่อของผู้หญิง ก่อนเหตุการณ์การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง ค.ศ. 1898 กลุ่มของคังโหย่วเหวยและเหลียงฉีเซาต่างเสนอให้ยกเลิกการมัดเท้าและจัดตั้งการศึกษาสตรี เพื่อปลดปล่อยผู้หญิงจากกรงกรอบศักดิ์นา ต่อมา ค.ศ. 1905 กลุ่มคณะปฏิวัติที่นำโดยซุนยัตเซ็น

(孙中山) ก่อตั้งสมาคมถงเหมิงฮู่ย (同盟会) เพื่อล้มล้างราชวงศ์ชิง สถาปนาสาธารณรัฐจีน และสร้างสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ สมาชิกหญิงของสมาคมจึงมีบทบาททางการเมืองไม่น้อยไปกว่าผู้ชาย รวมกลุ่มผู้หญิงเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมตลอดจนรวมตัวเป็นกลุ่มกองกำลังผู้หญิง (Zhongguo Quanguo Funu Lianhehui, 2003, p. 1) ผู้หญิงจีนได้รับการปลดปล่อยจากความเป็นธรรมของสังคม โดยนำเสนอเป็นรูปธรรมด้วยการยกเลิกประเพณีการมัดเท้าของผู้หญิง และ ค.ศ. 1912 ชุนยัด เซ็นประธานาธิบดีในขณะนั้นออกประกาศยกเลิกประเพณีดังกล่าว ผู้หญิงที่มัดเท้าให้ยกเลิกการมัดเท้า ส่วนผู้หญิงที่ยังไม่ได้มัดเท้าห้ามมัดเท้า (Zhongguo Quanguo Funu Lianhehui, 2003, p. 9)

มั่วเหยียนนำเสนอเคราะห์กรรมของกลุ่มผู้หญิงที่อยู่ในช่วงรอยต่อสังคมผ่านตัวละครเอกหญิงของเรื่องชื่อ ช้งกวนหลู่ซือ (上官鲁氏) โดยนำเสนอให้เห็นว่าเมื่อค่านิยมของสังคมถูกล้มล้างตัวตนของผู้หญิงที่ถูกประกอบสร้างไว้ตามค่านิยมสังคมยุคเก่ากลายเป็นเศษซากความอับศของสังคมยุคใหม่ ในช่วงเปลี่ยนแปลงสังคมจากเก่ามาใหม่ ผู้หญิงกลุ่มนี้ยังคงถูกกดขี่จากค่านิยมของสังคมยุคเก่า และไม่ได้รับสิทธิความเท่าเทียมและเสรีภาพตามอย่างสังคมยุคใหม่ ในภาวะอิหลักอิเหลื่อที่เสรีภาพของสังคมยุคเก่าขัดแย้งกับเสรีภาพของสังคมยุคใหม่ เป็นภาวะที่กฎเกณฑ์ต่างๆ ไม่ทำงาน ผู้หญิงกลุ่มที่ประสบกับภาวะดังกล่าวจึงต้องหาทางรอดให้กับตัวเองตามแต่วิธีการที่จะคิดออกมาได้

ช้งกวนหลู่ซือ เติบโตขึ้นมาพร้อมการถูกบังคับให้มัดเท้าตั้งแต่ 5 ขวบ โดยใช้ผ้าพันรัดกระดูกนิ้วเท้าหักพับซ่อนไว้ใต้เท้า และบีบเท้าให้โค้งโค้งเล็กเช่นเดียวกับเท้าของป้า เพื่อที่จะได้มีโอกาสแต่งงานกับผู้ชายที่มีสถานภาพทางสังคมเป็นที่เชิดหน้าชูตา ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น เพราะแม้ป้าของเธอเองจะมัดเท้า แต่ป้าก็ไม่ได้สามีที่ดีพอจะเชิดหน้าชูตาได้อย่างที่วาดฝัน ลุงเขยหรือสามีของป้า นั้นไม่ใช่ผู้ชายจากตระกูลผู้ดี นอกจากจะเอาแต่เที่ยวสนุกถนัดเล่นการพนันทุกชนิดและเป็นนักเลงแล้ว ไม่ว่าจะงานนอกบ้านหรือในบ้านล้วนแล้วแต่เป็นธุระของป้าแต่เพียงผู้เดียว ตัวอย่างชีวิต

ของป่าเป็นความย้อนแย้งของสังคมที่มั่วเหียนหยิบยกขึ้นมาเสนอเพื่อชี้ให้เห็นความหลอกลวงของสังคม การประกอบสร้างตัวตนตามเงื่อนไขสังคมไม่ใช่หลักประกันที่ผู้หญิงจะใช้อ้างเพื่อเรียกร้องสิทธิจากสังคม แต่ความงามของการมัดเท้าเป็นเพียงหลุมพรางที่หลอกล่อให้ผู้หญิงตกอยู่ในอำนาจการควบคุมของสังคมและยินยอมจำกัดเสรีภาพของตนเอง สังคมภายใต้อำนาจการกำกับของผู้ชายจำกัดพื้นที่กิจกรรมของผู้หญิงให้อยู่เฉพาะภายในครอบครัว การควบคุมการเคลื่อนไหวของผู้หญิงจึงถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นเงื่อนไขหลักของการประกอบสร้างตัวตนของผู้หญิง และแปลงเป็นสัญลักษณ์แสดงออกเป็นรูปธรรมด้วยการมัดเท้า ผู้หญิงที่ยอมรับประกอบสร้างตัวเองให้มีความงามตามค่านิยมจึงตกอยู่ใต้อำนาจความสัมพันธ์ของสังคมปิตาธิปไตย ค่านิยมความงามของเท้าที่รัดจนพิการผิดรูปจึงเป็นความเชื่อที่สร้างขึ้นเพื่อครอบงำและจำกัดเสรีภาพของผู้หญิง ในอีกนัยหนึ่งการมัดเท้าคือเครื่องมือการควบคุมผู้หญิงให้อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายนั่นเอง

มั่วเหียนนำเสนอต่อไปว่าแม้ว่าป่าของเธอจะแจ้งในความเป็นจริงอันหลอกลวงของสังคมเป็นอย่างดี แต่เมื่อวัฒนธรรมของสังคมสร้างค่านิยมที่ผูกสิทธิของผู้หญิงไว้กับผู้ชาย ป่าของเธอก็ยังตั้งความหวังไว้กับชีวิตของหลาน ซึ่งกวนหลู่ซึ่งยังคงต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของสังคม แต่ผลก็พิสูจน์ออกมาว่าชีวิตแต่งงานของเธอก็ไม่ได้ดีไปกว่าชีวิตของป่า ซ้ำร้ายกลับแย่งยิ่งกว่าเพราะเธอแต่งงานหลังการปฏิวัติล้มล้างระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สังคมยกเลิกประเพณีการมัดเท้าเพราะเห็นว่าเป็นการแสดงถึงความล้าหลังของสังคม การมัดเท้าที่แสดงถึงค่านิยมความงามกลับกลายเป็นความอัปลักษณ์ สัญลักษณ์การเป็นผู้หญิงตกยุคทำให้เธอไม่ได้รับเสรีภาพการแต่งงานตามแนวคิดของสังคมยุคใหม่

นักเขียนกล่าวถึงความเลวร้ายของชะตากรรมของผู้หญิงในช่วงรอยต่อสังคมยุคเก่ากับยุคใหม่ โดยนำเสนอให้เห็นว่านอกจากผู้หญิงจะไม่ได้รับสิทธิให้มีเสรีภาพเช่นที่รัฐบาลชายฝืนไว้ ผู้หญิงกลุ่มนี้

ยังต้องใช้ชีวิตอยู่กับสังคมที่ยังยึดติดกับค่านิยมปิตาธิปไตยที่เอื้อให้ผู้ชายใช้สิทธิทางสังคมต่อรองกับเสรีภาพของผู้หญิง เพื่อให้ผู้หญิงอุทิศร่างกายสร้างทายาทสืบทอดอำนาจให้กับผู้ชาย ความเลวร้ายในชีวิตของชู้กวนหลู่ซื่อจึงไม่ได้จบลงเพียงแค่ความพิการของบาดแผลความงาม แต่ยังต้องทรมาณกับหน้าที่การให้กำเนิดบุตรที่ไม่รู้จักจบสิ้น คนในครอบครัวชู้กวนปฏิบัติต่อเธอเหมือนเครื่องจักรผลิตลูกสำหรับสังคมในระบบปิตาธิปไตยที่ส่งต่ออำนาจในหมู่ผู้ชาย ลูกชายหมายถึงผู้สืบสกุลและอนาคตของวงศ์ตระกูล ฉะนั้นสถานะของสะเก็กจึงจะยังไม่มั่นคงหากว่ายังไม่มีลูกชายสืบสกุลให้กับครอบครัวฝ่ายสามี และหากมีเหตุให้ไม่อาจให้กำเนิดทายาทเพศชายไว้สืบสกุล ชีวิตของผู้หญิงก็อาจต้องจมดิ่งอยู่กับทุกขเวทนาจากการปฏิบัติต่อของครอบครัวสามีตลอดชีพ

แม้เหยียนขับเน้นความทุกข์ของผู้หญิงในระบบปิตาธิปไตยให้เด่นชัดขึ้น โดยจับชู้กวนหลู่ซื่อคลุมถุงชนแต่งงานกับสามีที่เป็นหมัน สำหรับสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง การเป็นหมันจึงไม่ใช่เรื่องที่ผู้ชายจะรับได้ ภาระการดำรงเผ่าพันธุ์มนุษย์ให้คงอยู่จึงถูกโอนถ่ายมาอยู่ในความรับผิดชอบของผู้หญิงแต่เพียงฝ่ายเดียว ด้วยเหตุผลที่ธรรมชาติกำหนดให้ผู้หญิงมีอวัยวะสืบพันธุ์ที่เตรียมไว้เพื่อพิทักษ์การเจริญเติบโตของทารก หลังจากแต่งงานได้สองปี ความฝันที่จะมีครอบครัวอบอุ่นสวยงามของชู้กวนหลู่ซื่อก็ค่อยๆ ลดน้อยถอยลง พร้อมกับความทุกข์ที่ต้องทนกับเสียงคำทอในความไร้ความสามารถที่จะให้กำเนิดทายาทกับสกุลชู้กวน เธอถูกปฏิบัติราวกับว่าเป็นผู้นำความหายนะมาสู่ตระกูลชู้กวน การนำเสนอดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้ชายมีสิทธิพิเศษที่จะได้รับการยกเว้นการตั้งคำถามจากสังคม ความผิดพลาดที่บังถูกถ่ายเทให้เป็นความผิดที่เกิดจากผู้หญิง การเปลี่ยนแปลงเพียงระบอบการปกครองไม่อาจเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อที่ฝังแน่นอยู่ในสังคมมายาวนาน

หลังจากมั่วเหยียนนำเสนอให้เห็นความไร้เหตุผลของสังคม เขาก็นำเสนอให้เห็นความโหดร้ายของสังคมที่ปล่อยผู้หญิงให้โดดเดี่ยวและต้องรับเคราะห์กรรมของตนเองเพียงลำพัง แม้แต่

ญาติพี่น้องก็ไม่อาจยื่นมือเข้ามาช่วยได้ การต่อสู้ด้วยตนเองจึงเป็นทางรอดเดียวที่เหลืออยู่ ดังนี้ เมื่อ ช่างกวนหลู่ชื่อถูกบีบบังคับให้ต้องรับผิดชอบการปฏิสนธิของทารกในครรภ์ จึงใช้สิทธิของการเป็น เจ้าของมดลูกปลดปล่อยตัวเองจากข้อจำกัดความไม่สมบูรณ์ของสามีด้วยการมีความสัมพันธ์กับผู้ชาย ทั้งที่รู้จักและไม่รู้จักถึงเจ็ดคน ลูกคนแรกและคนที่สองเกิดจากลูกเขยของเธอเองภายใต้การจัดการ ของป่าของเธอ ลูกคนต่อๆ มาเกิดจากผู้ชายที่เธอไม่มักคุ่นด้วยเลย มีทั้งพ่อค้าขายเนื้อ นักเลงอันธพาล นักบวชและบาทหลวง จากทั้งที่เธอเต็มใจเสนอตัวเองและถูกข่มขืน แต่ว่าเมื่อเธอยังไม่สามารถให้ กำเนิดทายาทเพศชายได้ ครอบครัวสามีของเธอก็ยังคงใช้คำพูดทิ่มแทงทำร้ายจิตใจของลูกสะใภ้อยู่ไม่ เว้นวาง นอกจากนี้ เธอยังถูกช่างกวนหลู่สามีละเมิดเสรีภาพการเป็นเจ้าของร่างกายใช้เหล็กเผาไฟ ร้อนๆ จี้หว่างขาทำร้ายร่างกายโทษหลังจากรู้ว่าเธอให้กำเนิดลูกสาวอีกในท้องที่เจ็ด ท้องสุดท้ายที่เป็น สายเลือดของบาทหลวงชาวสวีเดน เธอก็ได้ให้กำเนิดทารกแฝดหญิงชาย บรรลุหน้าที่การให้กำเนิด ทายาทสืบสายตระกูล

แม้เหยียนนำเสนอพฤติกรรมการตอบโต้สังคมของช่างกวนหลู่ชื่อเพื่อเสียดสีความเห็นแก่ตัว ของผู้ชายในสังคมปิตาธิปไตย และความมืดบอดของสังคมที่เอาแต่เชิดชูเพศชายจนมองข้ามคุณค่า ความเป็นมนุษย์ในตัวของผู้หญิง เมื่อผู้ชายสนใจแต่กำเนิดทารกเพศชาย ผู้หญิงจึงใช้สิทธิของการเป็น เจ้าของมดลูกเลือกผู้ชายที่จะร่วมก่อกำเนิดทารก แสดงถึงการเรียกร้องสิทธิการเป็นเจ้าของมดลูก กลับคืนมา โดยพื้นฐานแล้วช่างกวนหลู่ชื่อไม่มีนิสัยหรือพฤติกรรมของการเป็นผู้หญิงมากชู้ แต่ วัฒนธรรมปิตาธิปไตยที่ให้ความสำคัญกับทายาทสืบสายตระกูล ช่างกวนหลู่ชื่อทั้งสิทธิและเสรีภาพความ เป็นมนุษย์ไปจากเธอเสียสิ้น ผู้หญิงถูกกระทำไม่ต่างอะไรจากเครื่องจักรเพื่อการสืบพันธุ์เท่านั้น ผู้หญิง ที่ไม่สามารถให้กำเนิดลูกชายสืบสกุลถูกมองประหนึ่งสัตว์เลี้ยงใช้แรงงานในบ้าน หลังจากที่ ช่างกวนหลู่ชื่อคลอดแต่ลูกสาวติดต่อกันหลายท้อง ครอบครัวสามีของเธอก็ไม่สนใจหรือแม้แต่จะโยยตี

กับการคลอดลูกของเธออีกต่อไป มั่วเหยียนย่าเน้นความโหดร้ายของสังคมและความเห็นแก่ผลประโยชน์ของสังคมไว้ในบทสนทนาที่แม่สามีกล่าวกับซ่งกวนหลู่ซึ่งก่อนคลอดลูกแฝดท้องสุดท้าย

ความว่า

“轻车熟路，自己慢慢生吧，”上官吕氏把一卷白布、一把剪刀放在坑上，蹙着眉头，不耐烦地说，‘你公公和来弟她爹在西厢房里给黑驴接生，它是出生头养，我得去照应着。’”

(“ชำนาญแล้วก็ค่อย ๆ คลอดเองละนะ” ซ่งกวนหลู่ซึ่งวางผ้าขาวม้วนหนึ่งกับกรรไกรไว้ข้างเตียง เลิกคืบขึ้นพร้อมกับพูดอย่างเสียไม่ได้ว่า “พ่อผัวแก่กับพ่อไหลตีทำคลอดเจ้าลาตาอยู่ที่ห้องทางฝั่งตะวันตก มันเพิ่งตกลูกท้องแรก ฉันต้องไปดูแลหน่อย”)

(Mo Yan, 2012a, p. 5)

จากตัวอย่างข้อความในนวนิยายเห็นได้ว่าครอบครัวสามีของเธอลดค่าของเธอลงเสียจนเทียบไม่ได้กับพ่อตัวหนึ่ง คนทั้งครอบครัวกระตือรือร้นกับการตกลูกของพ่อมากกว่าจะยินดีกับการคลอดลูกของเธอ ชีวิตของซ่งกวนหลู่สะท้อนให้เห็นว่าการปลดปล่อยผู้หญิงจากข้อผูกพันของสังคมในระบบเก่าเป็นการให้เสรีภาพเพียงภาพภายนอก และการยกเลิกประเพณีการมัดเท้าของสตรีเป็นการปลดปล่อยเชิงสัญลักษณ์เท่านั้น ในทางปฏิบัติแล้วสังคมจีนยังคงอยู่ใต้อำนาจการครอบงำของปิตาธิปไตย ไม่ว่าจะรัฐบาลจะพยายามลบล้างค่านิยมเก่าแก่ล้ำสมัยอย่างไรก็ตาม ความคิดความเชื่อที่ปลูกฝังและยึดถือปฏิบัติจนฝังแน่นเป็นครรลองสังคมก็ไม่อาจยกเลิกได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว ผู้หญิง

ในยุคเปลี่ยนผ่านจึงเป็นผู้รับเคราะห์กรรมการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่ได้รับสิทธิที่ควรได้ตามเงื่อนไขของทั้งสังคมยุคเก่าและสังคมยุคใหม่

ข้อมูลทางประวัติศาสตร์มักชักนำให้เกิดความเข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองช่วยลดปล่อยผู้หญิงเงินจากโชครวนของศักดินาและปิตาธิปไตย และมอบชีวิตใหม่ที่เปี่ยมไปด้วยเสรีภาพให้กับผู้หญิง เพราะการเรียกร้องการยกระดับสถานะของผู้หญิงในสังคมจีนที่แพร่ขยายไปทั่วทั้งสังคมจีน ถึงกับมีการก่อตั้งสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมให้กับผู้หญิง และในบทบรรณาธิการของนิตยสารสตรีซึ่งตีพิมพ์ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1909 แสดงจุดมุ่งหมายของนิตยสารไว้อย่างชัดเจนว่า “เพื่อทำลายล้างความเชื่อความงมงาย เน้นการให้ความสำคัญกับคุณธรรมและการเลี้ยงชีพ มุ่งหวังปรับเปลี่ยนสังคมของผู้หญิง” (Zhongguo Quanguo Funu Lianhehui, 2003, p. 7) กล่าวได้ว่า สังคมส่วนหนึ่งให้ความสำคัญกับการยกระดับสถานะของเพศหญิงเพื่อสร้างความเท่าเทียมและเสรีภาพให้กับผู้หญิง ทว่านวนิยายของมั่วเหยียนกลับนำเสนอให้ผู้อ่านมองเห็นสังคมในส่วนของที่การกดขี่ทางเพศยังคงมีอยู่อย่างไม่แตกต่างไปจากเดิม การเปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ขัดแย้งกับเนื้อเรื่องที่มั่วเหยียนนำเสนอผ่านนวนิยาย สะท้อนให้เห็นว่า นโยบายการสร้าง ความเท่าเทียมทางเพศของกลุ่มคณะปฏิวัติเป็นเพียงโฆษณาชวนเชื่อที่มุ่งหวังเสียงสนับสนุนของผู้หญิงในการดำเนินกิจกรรมของคณะปฏิวัติ แนวคิดการสร้าง ความเท่าเทียมทางเพศเพื่อปลดปล่อยผู้หญิงสู่เสรีภาพ เป็นแนวคิดที่ผู้ชายเป็นผู้ริเริ่มการเรียกร้อง ดังนั้น ผู้หญิงเงินยุคหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองยังไม่ได้รับเสรีภาพที่แท้จริง

มั่วเหยียนใช้กลวิธีการเล่าเรื่องที่สร้างความสะเทือนอารมณ์ ทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมไปกับงานเขียน นำความเลวร้ายทั้งหลายของสังคมที่เกิดกับผู้หญิงมารวมไว้ที่ชิ่งกวนหลู่ซื่อ ชีวิตของเธอเป็นประหนึ่งศูนย์รวมโศกนาฏกรรมความรันทตของลูกผู้หญิงเงินที่เกิดและเติบโตภายใต้วัฒนธรรม

ปีตาธิปไตยแบบขงจื้อ เป็นตัวละครที่มั่วเหียนสร้างขึ้นมาเพื่อสะท้อนความเห็นแก่ตัวและความหลงใหลของสังคมนิยมความเป็นชาย พร้อมกับนำเสนอชีวิตข้างเท้าหลังของผู้หญิงที่ถูกจำกัดบังคับให้อยู่ใต้อำนาจของสามี ความเชื่อในความสัมพันธ์ระบบเก่ากำหนดให้ภรรยาต้องเชื่อฟังและยอมตามสามี ผู้หญิงซึ่งเป็นภรรยาจึงต้องทนทุกข์กับการถูกกดขี่และลิดรอนเสรีภาพจนสูญเสียตัวตนความเป็นตัวของตัวเอง ท่ามกลางความกดดันนานาประการตัวละครถูกบีบบังคับให้ต้องแสดงสัญชาตญาณการต่อสู้ด้วยกำลังปัญญาเพื่อเอาชีวิตรอดและการต่อสู้ทางความคิดที่ต้องหาหนทางเอาตัวรอด ในการต่อสู้เอาตัวรอดของซ่งกวนหลู่ซื่อ ผู้อ่านได้เห็นพฤติกรรมความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ที่แสดงสัญชาตญาณเดิมของตนเองออกมา เพราะเมื่อตัวตนที่เป็นอยู่ไม่ตรงกับค่านิยมของสังคม การดิ้นรนหาทางออกเพื่อความอยู่รอดจึงนำไปสู่การปลดปล่อยตัวเองให้เป็นอิสระจากกฎเกณฑ์และพันธนาการทั้งปวงของสังคม เวลาดังกล่าวเป็นเวลาที่ดีไซน์และการรับรู้ผิดชอบชั่วดีไม่ทำงาน การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดอาจส่งผลกระทบต่อผู้อ่อนแอไร้ทางต่อสู้คือผู้แบกรับเคราะห์กรรมความผิดพลาดทั้งในส่วนของตัวเองและของผู้อื่น ดังนั้น นอกจากซ่งกวนหลู่ซื่อจะเป็นตัวละครที่มั่วเหียนสร้างขึ้นเพื่อนำเสนอโศกนาฏกรรมชีวิตของผู้หญิงในสังคมปีตาธิปไตย สะท้อนความบกพร่องของจิตสำนึกทางคุณธรรม และถามหาจิตสำนึกความเท่าเทียมทางเพศแล้ว ยังเป็นตัวละครที่สร้างขึ้นเพื่อนำเสนอภาวะความอ่อนแอของเสรีภาพ เพราะในขณะที่เรียกร้องเสรีภาพทางสังคมให้กับตนเอง ด้วยการมีความสัมพันธ์กับผู้ชายมากหน้าเพื่อจะได้มีลูกและทำให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม ซ่งกวนหลู่ซื่อก็ทำลายเสรีภาพภายในใจของตนเองด้วยเช่นกัน เพราะการทำลายศักดิ์ศรีและคุณค่าของตัวเองด้วยการมีความสัมพันธ์กับผู้ชายทั้งที่ไม่เต็มใจเพียงเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม แสดงถึงการเป็นทาสทางความคิดของสังคมหรือถูกสังคมครอบงำทางความคิดจนสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง

4.1.3 การสร้างความเท่าเทียมทางสถานภาพ ในนวนิยาย เรื่อง *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง*

มั่วเหยียนเขียน *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* โดยใช้มุมมองเล่าเรื่องที่ผู้เล่ารู้แจ้งแทงตลอดถึงจิตใจของตัวละคร รู้แม้กระทั่งเรื่องราวที่เกิดขึ้นก่อนตัวผู้เล่าจะเกิด ทะลุข้อจำกัดของกาลเวลา และเล่าเรื่องนี้โดยใช้สรรพนามเรียกอีจิ้นเอ๋อว่า ปู่ของฉัน และเรียกได้เฟิงเหลียนว่า ย่าของฉัน แสดงถึงความภาคภูมิใจที่มีต่อบรรพบุรุษ *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* เล่าถึงความรักระหว่างอีจิ้นเอ๋อและได้เฟิงเหลียน พร้อมกับนำเสนอบทบาทการต่อสู้ของประชาชนชนชั้นล่างและผู้หญิงในฐานะผู้นำการต่อสู้เพื่อปกป้องเสรีภาพของชาติและตัวเอง สำหรับชาวจีนเอง ประวัติศาสตร์ช่วงนี้เป็นช่วงที่ไม่น่าจดจำนัก ทั่วผืนแผ่นดินคละคลุ้งไปด้วยกลิ่นคาวเลือดของการต่อสู้ระหว่างพลพรรคกั๋วหมินตั้งกับคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นชาวจีนด้วยกันเองและระหว่างชาวจีนกับญี่ปุ่น เนื้อหาที่นักเขียนนำเสนอในนวนิยายพุ่งประเด็นไปที่ประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชาวจีนในช่วงสงครามต่อต้านญี่ปุ่น โดยเฉพาะการทำความร่วมมือต่อต้านกองกำลังญี่ปุ่นครั้งที่สองของกั๋วหมินตั้งกับคอมมิวนิสต์ ตามบันทึกหน้าประวัติศาสตร์กล่าวไว้ว่าสงครามต่อต้านญี่ปุ่นปะทุขึ้นใน ค.ศ. 1937 ญี่ปุ่นพ่ายแพ้และถอนกำลังออกไปใน ค.ศ. 1939 ระยะเวลาสงครามอย่างเป็นทางการยึดเยื่อประมาณ 2 ปี แต่การรุกรานแผ่นดินจีนของกองทัพญี่ปุ่นแท้จริงเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. 1931 ญี่ปุ่นใช้ข้ออ้างระเบิดเส้นทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือที่ญี่ปุ่นยึดครองอยู่เปิดทางให้กองกำลังทหารญี่ปุ่นรุกรานจีน ในช่วงนั้นสถานการณ์ความแตกแยกภายในประเทศระหว่างพลพรรคกั๋วหมินตั้งและคอมมิวนิสต์ที่ดำเนินมาก่อนหน้าจำเป็นต้องยุติความขัดแย้งลงชั่วคราวและหันมาทำความร่วมมือต่อต้านญี่ปุ่น (Wang Wenquan; Liu Tianlu, 2001, pp. 337-359)

มั่วเหยียนใช้เหตุการณ์ความร่วมมือต่อต้านทหารญี่ปุ่นของกั๋วหมินตั้งและคอมมิวนิสต์เป็นบริบทในการนำเสนอนวนิยายเรื่อง *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* เนื้อเรื่องดำเนินไปตามแนวคิดการชำระแค้น

ภายใต้โครงการเรื่องความขัดแย้งระหว่างชาวจีนกับชาวต่างชาติ และความขัดแย้งระหว่างชาวจีนด้วยกันเอง ประการแรกเกิดจากกองทัพญี่ปุ่นระรานแผ่นดินจีนเพราะต้องการขยายแสนยานุภาพความเกรียงไกรของเผ่าพันธุ์ตน ส่วนประการหลังเป็นความขัดแย้งระหว่างชาวจีนด้วยกันเอง แม้กลุ่มชาวจีนจะจับมือเป็นพันธมิตรชั่วคราวเพื่อต่อต้านชาวต่างชาติ แต่ภายใต้ความร่วมมือระหว่างกลุ่มก็ยังคงความแตกแยกภายใน นอกจากจะต้องต่อสู้กับกองกำลังต่างชาติแล้ว ชาวจีนจึงยังต้องต่อสู้กับพวกเดียวกันเองอีกด้วย การสู้รบเพื่อรักษาแผ่นดินเกิดระหว่างกองกำลังชาวบ้านของอิ้วจิ้นเข้ากับทหารญี่ปุ่น และการสู้รบเพื่อปกป้องศักดิ์ศรีแห่งตนระหว่างกองกำลังชาวจีนด้วยกันเองระหว่างกั๋วหมินตังคอมมิวนิสต์และชาวบ้าน จึงดำเนินไปพร้อมกับการเพิ่มพูนความรู้สึกลับแค้นใจที่ได้รับจากการเป็นผู้พ่ายแพ้และถูกกดขี่

มั่วเหยียนนำเสนอให้เห็นว่าพลังการต่อสู้และความก้าวร้าวที่ทหารและกองกำลังรักชาติแต่ละหน่วยแสดงออกเป็นสัญญาณที่ถูกขับเคลื่นออกมาเพื่อปกป้องแผ่นดินมาตุภูมิ และแสดงสิทธิการเป็นเจ้าของเสรีภาพในตัวเอง *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* ให้ความสำคัญกับนำเสนอการต่อสู้เพื่อชาติที่นำโดยกลุ่มคนชั้นล่างของสังคมและกลุ่มผู้หญิง จากเนื้อหาที่มั่วเหยียนนำเสนอในนวนิยายเรื่อง *ทัณฑ์ไม้จันทน์* สะท้อนให้เห็นว่าความอ่อนไหวทางการเมืองส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนชั้นล่างทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ ในทางสังคม กลุ่มคนชั้นล่างถูกใช้ เป็นโล่ปกป้องชนชั้นปกครอง เป็นเหยื่อล่อเพื่อสร้างความดีความชอบให้กับตัวเอง ในทางเศรษฐกิจผลอาจไม่ปรากฏชัดในนวนิยายเรื่องดังกล่าว แต่ก็เห็นได้ว่าการบริหารการปกครองที่ทำเพื่อเอาตัวรอดส่งผลกระทบต่อชาวบ้านผู้ทำมาากินอยู่ยาก สิทธิที่ควรได้รับการปกป้องคุ้มครองจากชนชั้นปกครองหดหาย ในทางตรงข้ามกลับกลายเป็นผู้รับผลการกระทำของเหล่าชนชั้นปกครอง ส่วนนวนิยายเรื่อง *อกโตสะโพกใหญ่* ก็สะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงในสังคมจีนยุคเก่า ถูกกดให้อยู่ใต้อำนาจของผู้ชายและเป็นเพศที่อยู่อย่างไร้

เสียงภายใต้การกดขี่ของวัฒนธรรม *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* แสดงผลต่อเนื่องให้เห็นว่าสิทธิที่ถูกกลืนไปสร้างแรงบีบคั้นให้ประชาชนชนชั้นล่างต้องช่วยเหลือตัวเอง เพื่อเรียกร้องเสรีภาพของตัวเองกลับคืน ส่วนผู้หญิงก็ได้รับการสนับสนุนให้แสดงพลังที่ซ่อนเร้นของตัวเอง ด้วยการออกมามีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้ชาย กำแพงการแบ่งแยกความแตกต่างทางสถานะถูกทำลายลง พร้อมกับการได้รับการยอมรับและถูกยกระดับให้ประชาชนต่างชนชั้นต่างเพศมีสถานะเท่าเทียมกัน

เกมี่พื้นที่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ใช้เป็นฉากดำเนินเรื่องเป็นพื้นที่ห่างไกลอำนาจการปกครองส่วนกลาง และเป็นพื้นที่ที่ชุมนุมหมู่โจรไว้จำนวนมาก เมื่อญี่ปุ่นเลือกพื้นที่ดังกล่าวเป็นเส้นทางเดินทัพผ่านเข้าสู่แผ่นดินจีน คนกลุ่มนี้จึงกลายเป็นกำลังสำคัญของกองกำลังชาวบ้านในการต่อสู้ผลักดันกองทัพญี่ปุ่นให้ออกไปจากพื้นที่ จากนวนิยายจะเห็นว่าในระยะแรกของสงครามต่อต้านญี่ปุ่นกองกำลังต่างๆ ผุดขึ้นหลายสิบหน่วย พื้นที่เดิมของกองทหารเหล่านี้ก็มาจากกลุ่มโจรในพื้นที่นั่นเอง แต่เมื่อรวบรวมกำลังพลได้ก็กลายร่างเป็นกองกำลังต่อต้านญี่ปุ่น บ้างก็เข้าเป็นพวกเดียวกับกองกำลังต่างชาติ บ้างก็เป็นพวกกั๋วหมินตั่ง กองทหารเหล่านี้ไม่มีโยกย้ายสังกัดตัวเองไปมาไม่มีอะไรแน่นอน วันนี้อาจเป็นพวกกั๋วหมินตั่ง พรุ่งนี้ก็กลายเป็นพวกคอมมิวนิสต์ มะริ่งนี้ก็เข้าเป็นพวกเดียวกับญี่ปุ่น (Mo Yan, 2009b, p. 75) กล่าวได้ว่ากองกำลังที่ฝ่ายรัฐบาลส่งเข้าไปช่วยเหลือชาวบ้านในท้องถิ่นทุรกันดารมิใช่กองกำลังจากส่วนกลาง หรือกองกำลังที่เกิดจากการรวมตัวของเหล่าผู้มีอุดมการณ์รักชาติอย่างแท้จริง แต่เป็นกองกำลังท้องถิ่นที่รวมตัวกันขึ้นเพื่อปกป้องตัวเอง

อีวี่จั้นเอาตัวละครเอกชายของเรื่อง ถูกนำเสนอบทบาทของหัวหน้ากองกำลังชาวบ้านที่นำการต่อสู้กับทหารญี่ปุ่น และมีบุคลิกคล้ายคลึงกับตัวละครในบทบาทจอมโจรคุณธรรมในนวนิยายกำลังภายในของจีน โดยเฉพาะความไม่ชัดเจนของสัดส่วนความดีและความชั่ว มั่วเหยียนให้เหตุผล

โดยยกหลักความคิดตามคตินิยมประกอบ เพื่อล้มล้างคุณสมบัติพื้นฐานการเป็นโจรในตัวเขาถึง 3 ประการ ดังนี้

“หนึ่ง ขนบธรรมเนียมและคุณธรรมยังค้ำคอเขาอยู่ อีวัจฉินเฝ้าคิดว่า การเป็นโจรผู้ร้ายนั้นขัดต่อกฎสวรรค์ เขายังมีความมกมายเกี่ยวกับเวดวง ราชการอยู่พอสมควร และยังไม่สูญเสียความเชื่อมั่นที่ว่าคนเราควรสั่งสมความ มั่งคั่งและหาเมียด้วยวิธีการที่ “ถูกทำนองคลองธรรม” สอง เวลานี้เขายังไม่ได้ ถูกสังคมกดดันถึงขนาดต้องหนีขึ้นเขาหนีภัย และยังไม่พ้อค้นหาเลี้ยงชีพ ได้ไม่ลำบาก สาม ชีวิตศน์ของเขายังถือว่าอ่อนโลก เขายังไม่เข้าใจชีวิตและ สังคมมากเท่าพวกโจร แม้เมื่อหกวันก่อน เขาจะพลั้งมือข้อมโจรกระจอกเรียก ค่าผ่านทางจนตายคามือ และดูอาจหาญหลักแหลม แต่เขาทำลงไปก็เพราะ สงสารและอยากผดุงคุณธรรมเท่านั้นเอง พฤติการณ์ของเขาครั้งนั้นถือว่าไม่มี คติโจรเจือปน เมื่อสามวันก่อนตอนที่เขาจุดยาเข้าทุ่ง ก็นับได้ว่าเกิดจากความ รักอันสูงส่งที่มีต่อผู้หญิงดีๆ คนหนึ่ง ซึ่งก็เป็นพฤติการณ์ที่ไม่เจือปนคติโจร เช่นกัน”

(มัวเหยียน, 2557, p. 113)

อีวัจฉินเฝ้าปฏิบัติเสถียรความเป็นโจรเพราะเขาเห็นว่า โจร หมายถึงผู้ที่ต่อต้านระบบและระเบียบ สังคม ปลีกตัวไม่อยู่ตามวิถีสังคมปกติ กระทำความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง ตรงข้ามกับพฤติกรรมของเขาที่แม้จะผิดครรลองคลองธรรม แต่เมื่อกระทำเพราะต้องการช่วยเหลือหรือ ปกป้องผู้อื่นจากความชั่วร้าย ก็ถือว่าเป็นการรักษาคุณธรรม พฤติกรรมประหนึ่งจอมโจรคุณธรรมของ

อีวีจิ้นเอาส์นคลอนความหมายที่แตกต่างกันอย่างตรงข้ามของจอมโจรกับวีรบุรุษ วีรบุรุษมักเป็นคำที่ใช้กล่าวอ้างถึงผู้กล้าหาญเสียสละตนเองเพื่อปกป้องผู้อื่น แต่เมื่อกล่าวถึงโจรโดยทั่วไปมักนึกถึงผู้ซึ่งเอาทรัพย์สินของผู้อื่นมาเป็นของตนอย่างไร้คุณธรรม การผูกติดความหมายกับหลักคุณธรรมทำให้ความหมายของโจรกับวีรบุรุษเลื่อนไหลเข้าหากันและรวมกันเกิดเป็นความหมายใหม่ในนิยามของวีรบุรุษจอมโจร กล่าวได้ว่า อีวีจิ้นเอาส์นเป็นตัวละครที่ถูกสร้างขึ้นมาโดยหลอมรวมเอาคุณสมบัติซึ่งเป็นที่ทั้งความดีและความเลวที่ควรอยู่ตรงข้ามกันมาอยู่ด้วย นักเขียนใช้กลวิธีดังกล่าวสร้างพื้นที่ให้ตัวละครมีอิสระในการแสดงตัวตนความเป็นตัวของตัวเองออกมาได้โดยไร้กรอบจำกัด พฤติกรรมการเป็นโจรของอีวีจิ้นเอาส์นหากปรากฏในสถานการณ์ปกติอาจเรียกว่าเป็นความชั่วร้ายเป็นพฤติกรรมทำลายความสงบสุขของสังคม แต่เมื่อพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงเวลาสงครามที่คุณธรรมจริยธรรมไม่อาจทำหน้าที่ของมันได้ พฤติกรรมความชั่วร้ายเหล่านั้นกลับสะท้อนให้เห็นสัญชาตญาณการเอาตัวรอดของมนุษย์ ที่ต้องการปกป้องตัวเอง ปกป้องคนที่ตัวเองรักและปกป้องผืนดินที่อยู่อาศัย

ในอีกมุมหนึ่งการพลิกบทบาทตัวละครที่สังคมมองว่าเป็นคนชายขอบให้กลายเป็นตัวละครเอก เพราะโจรอย่างอีวีจิ้นเอาส์นคือขบวนการในชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งเป็นขบวนการที่ไม่มีอะไรนอกจากแรงงานสำหรับรับจ้าง เป็นชนชั้นขบวนการล้มละลายของสังคมและเป็นตัวอย่างที่สะท้อนถึงความตกต่ำของระบอบการปกครองจีน การล้มล้างระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไม่ได้ช่วยให้ชีวิตคนกลุ่มนี้ดีขึ้น ในทางกลับกันยังซ้ำเติมให้ชีวิตต้องลำเค็ญหนักลงไปอีก ในสายตาของเหมาการผูกมิตรกับขบวนการนี้ก็จะสร้างพลังดันที่เป็นพื้นฐานที่สุดของการปฏิวัติจีน (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2557, p. 70) ชนชั้นกรรมาชีพเริ่มมีบทบาททางการเมืองชัดเจน หลังจากเข้าร่วมเดินขบวนประท้วงและนัดหยุดงานในเหตุการณ์การเคลื่อนไหว 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1919 ผลสำเร็จของขบวนการในการตอบสนองต่อการเดินขบวนแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของยุทธวิธีการประท้วง และกระตุ้นให้การจัดตั้งของ

คนงานมีบทบาทการต่อสู้ยิ่งขึ้น (ทวีป วรดิกล, 2542, p. 883) ไม่ใช่แต่กลุ่มคนงานชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้นที่เข้ามามีบทบาทในเวทีการเมืองจีน แต่ชนชายขอบที่ไม่เคยอยู่ในสายตาของเหล่านักปฏิบัติก็ถูกดึงให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิวัติด้วยเช่นกัน ในรายงานถึงคณะกรรมการกลางของพรรคคอมมิวนิสต์ใน ค.ศ. 1928 เหมาเจ๋อตงรับสารภาพว่า ทหารของเขาส่วนหนึ่งเป็นพวกเร่ร่อน วิธีการของเหมาเจ๋อตงก็คือให้การอบรมในด้านการเมืองเพื่อที่จะเปลี่ยนคุณภาพของพวกเขา (เจียน ฉีระวิทย์, 2519, p. 31) การสร้างตัวละครชนชั้นล่างให้มีบทบาทเด่นรับบทเป็นตัวละครเอกของเรื่อง จึงสะท้อนแนวคิดการสร้างขบวนการเรียกร้องความเท่าเทียมของพรรคคอมมิวนิสต์ การยกย่องชนชั้นกรรมาชีพขึ้นมาเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงหลักในการทำลายล้างความอยุติธรรมและเปลี่ยนแปลงสังคม แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดทุกคนก็มีสิทธิและมีคุณค่าต่อสังคมเท่าเทียมกัน

เรื่องเล่าการต่อสู้เพื่อปกป้องแผ่นดินบ้านเกิดที่ดำเนินไปควบคู่กับชีวิตรักระหว่างอู๋จิ้นเอ๋อ และได้ฟังเสียงสะท้อนให้เห็นว่าเรื่องราวการต่อสู้ของมนุษยชาติ แท้จริงแล้วคือการต่อสู้กับความละโมภในผลประโยชน์และอำนาจ เพื่อความอยู่รอดในปากท้องของตัวเองประการหนึ่งและการสืบต่อเผ่าพันธุ์ กล่าวได้ว่า *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* เป็นนวนิยายแห่งการต่อสู้เพื่อความรักและความแค้นของชนชาติจีน ทั้งนี้ ความรักที่นำเสนอในนวนิยาย มิได้มีความหมายโรแมนติคเจือความใคร่เพียงความรักระหว่างชายหญิง และคลาสสิกเช่นความปรารถนาดีที่มีต่อกัน แต่ความรักที่กล่าวถึงครอบคลุมอารมณ์ความอยากความต้องการครอบครองหรือแสดงสิทธิความเป็นเจ้าของหรือสิทธิที่เหนือกว่าเพื่อนำมาซึ่งประโยชน์และความสุขของตัวเอง ส่วนความแค้นเป็นความรู้สึกโกรธเพราะถูกเบียดบังการแสดงความเป็นเจ้าของจึงต้องระบายออกด้วยแรงโทสะที่อาจอาฆาตจนต้องการทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม โดยเชื่อมโยงกับการต่อสู้เพื่อคืนสภาพความเป็นอิสระให้กับประเทศชาติของผู้ชาย และเชื่อมโยงเรื่องราวการต่อสู้ของผู้ชายเข้ากับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์จีน เพื่อสร้างความสมจริงและจูงใจผู้อ่าน

ให้เห็นคล้อยตาม มั่วเหยียนนำเสนอเรื่องราวการต่อสู้ของสตรีจีนจากพันธนาการทางวัฒนธรรมที่ผูกมัดผู้หญิงจีนมาอย่างยาวนาน โดยนำเสนอให้เห็นว่าผู้หญิงจะได้รับเสรีภาพหากปลดปล่อยผู้หญิงจากการกดทับทางอารมณ์ความรู้สึกและมีอิสระทางเศรษฐกิจเช่นผู้ชาย

ความรักต่อผืนแผ่นดินเกิด ครอบครัว และตัวเอง ถูกผูกโยงเข้ามาไว้ด้วยกันในนวนิยาย ในการนำเสนอเรื่องราวความรักของชายหนุ่มหญิงสาว นักเขียนถ่ายทอดการต่อสู้ของผู้หญิงเพื่อปลดปล่อยตัวเองเป็นอิสระจากสถานะใต้อำนาจของผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็ความรักของพ่อหรือความรักของสามี มั่วเหยียนนำเสนอให้เห็นว่าความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูกเป็ความรักเพื่อผลประโยชน์ ลูกสาวถูกเลี้ยงดูขึ้นมาเพื่อที่รอคอยวันเวลาที่จะแลกเปลี่ยนเป็ทรัพย์สินให้กับครอบครัว พ่อของไต้เฟิง เหลียนถึงกับยินดีที่จะให้ลูกสาวแต่งงานกับชายโรคเรื้อนเพียงเพราะเห็นแก่มูลค่าสินสอดที่จะได้รับการกระทำของพ่อที่ทรยศต่อความรักของลูกทำให้ไต้เฟิงเหลียนถึงกับประกาศตัดขาดความเป็นพ่อลูกอย่างไม่มียติ การประกาศตัดขาดความสัมพันธ์พ่อลูกเป็คำกล่าวในเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการประกาศอิสรภาพ เพื่อปลดปล่อยตัวตนของผู้หญิงให้หลุดจากคุณธรรมความกตัญญูที่กดทับเสรีภาพ การกระทำของผู้เป็ลูกมายาวนานสองพันกว่าปี

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตามเนื้อเรื่องพ่อของไต้เฟิงเหลียนต้องการให้ลูกสาวแต่งงานกับลูกชายเจ้าของกิจการโรงงาน กลั่นเหล้าที่มีฐานะร่ำรวย การหาผู้ชายที่สามารถพึ่งพิงและดูแลให้มีความสุขสบายให้เป็คนคู่แต่งงานกับลูกสาวเป็กระทำด้วยความรักที่พ่อพึงมีต่อลูก แต่คำสั่งที่ต้องการให้เธอสร้างครอบครัวกับชายโรคเรื้อนไม่น่าจะใช้วิถีความรักที่พ่อจะมอบให้กับลูก การทำตามคำสั่งของพ่อหมายถึงการรับการแพร่กระจายของเชื้อโรคเรื้อนสู่ผิวหนัง กล้ามเนื้อและปลายประสาท โรคเรื้อนที่มั่วเหยียนกล่าวถึงในนวนิยายอาจมิได้มีความหมายเพียงโรคติดต่อเรื้อรังธรรมดาทั่วไป แต่ยังหมายถึงวัฒนธรรมปีศาจปไตยที่ส่งต่อสืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน การส่งต่อความคิดให้ผู้หญิงกลายเป็ตัวแทนอำนาจ

ผู้ชายเป็นขั้นตอนหนึ่งของการสร้างความมั่นคงทางอำนาจให้กับผู้ชาย การไม่ยอมรับการแต่งงานแบบคลุมถุงชนแสดงถึงการต่อต้านอำนาจปิตาธิปไตย ส่วนการปฏิเสธความสัมพันธ์สามีภรรยาของใต้เฟิ่งเหลียนก็เท่ากับเป็นการปฏิเสธการทำหน้าที่ตัวแทนอำนาจ

อำนาจของผู้ชายในสังคมจารีตตามแนวคิดขงจื้อของจีนยากนักที่จะลบล้างหรือรื้อถอนให้หมดสิ้น ด้วยจริยธรรมความสัมพันธ์ระหว่างพ่อลูกที่ปลูกฝังมาอย่างยาวนานของสังคม ลูกสาวต้องกล้ากลืนความทุกข์และตอบสนองความต้องการของผู้เป็นพ่อ ระบบสังคมที่เป็นมาอย่างไม่เปลี่ยนแปลงทำให้ใต้เฟิ่งเหลียนไม่อาจปฏิเสธการเข้าพิธีแต่งงานกับชายโรคเรื้อนตามความต้องการของพ่อ มั่วเหยียนบรรยายฉากการส่งตัวเจ้าสาวเพื่อสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความรู้สึกของเจ้าสาวที่ไม่ต่างจากเหยื่อที่ถูกส่งเพื่อการบูชาขงจื้อ ความกังวลใจบวกกับการเดินทางท่ามกลางความไม่น่าพึงประสงค์ต่างๆ ทั้งกลิ่นเหม็นเปรี้ยวของผ้าคลุมหน้าเจ้าสาว สภาพเก้าอี้โครกของเกี้ยวเจ้าสาวที่ไม่ต่างไปจากโลงศพและการยั่วล้อของบรรดาคนหาหมอกี้ยว สิ่งต่างๆ เหล่านี้ถูกจัดเป็นองค์ประกอบฉากเพื่อบีบคั้นอารมณ์ของผู้อ่านให้มีส่วนร่วมไปความทุกข์ของตัวละคร และตระหนักว่าเส้นทางที่เกี้ยวเจ้าสาวเดินทางไปคือเส้นทางที่นำพาตัวเธอไปหามัจจุราช ในฉากนี้นักเขียนนำเสนอให้เห็นว่าสัญญาชดเชยจากการเอาตัวรอดเป็นปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้ใต้เฟิ่งเหลียนตกลงใจเลือกอีวีจิ้นเอาชายหนุ่มหนึ่งในคนหาหมอกี้ยวให้เป็นผู้เหมาะสมที่จะให้ความช่วยเหลือ

พฤติกรรมแหวกกรอบจารีตของใต้เฟิ่งเหลียนที่เลือกเอาอีวีจิ้นเอากรรมกรแบกเกี้ยวส่งตัวเจ้าสาวเป็นสามีแทนผู้ชายที่พ่อเลือกให้ แสดงถึงการเรียกร้องการปลดปล่อยลูกสาวให้เป็นอิสระจากอำนาจของพ่อและจากการเป็นสินค้าแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ใต้เฟิ่งเหลียนถูกสร้างขึ้นให้เป็นตัวแทนของผู้หญิงรุ่นใหม่ที่ปลดแอกตัวเองจากประเพณีเก่าแก่ล่าหลัง แต่ไหนแต่ไรมาการแต่งงานของชายหนุ่มหญิงสาวซึ่งควรเป็นเรื่องส่วนตัว ถูกสังคมนำมาเชื่อมโยงกับผลประโยชน์ของส่วนรวม และสร้าง

กฎระเบียบขึ้นเพื่อกำจัดสภาพอารมณ์แบบปฏุนอกไปจากการปฏิบัติภารกิจของครอบครัว เพื่อให้ภารกิจในครอบครัวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงต้องมีกฎระเบียบที่เข้มงวดและไม่สนใจต่ออารมณ์ความรู้สึกส่วนบุคคล ครอบครัวเงินทุกครอบครัวมีกฎเกณฑ์ภายในครอบครัว ระหว่างสามีและภรรยาจะต้องมีความเคารพต่อกัน สำหรับผู้หญิงจะต้องมียึดถือหลักสามคัล้อยี่คุณธรรมเป็นหลักปฏิบัติ ระหว่างบิดาและบุตร บิดาจะต้องมีความรับผิดชอบต่อบุตร และบุตรจะต้องเชื่อฟังบิดา เหล่านี้คือลักษณะเฉพาะของกลุ่มที่ถูกออกแบบมาเพื่อปฏิบัติภารกิจภายในครอบครัว (เพียเลียวทง, 2553, p. 62) เห็นได้ว่า สังคมภายใต้อำนาจปิตาธิปไตยตระหนักดีว่าอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์เป็นสิ่งที่ต้องถูกควบคุม เพราะการปล่อยให้อารมณ์ส่วนตัวอยู่เหนือส่วนรวม จะเป็นสาเหตุที่ทำให้วิถีของสังคมเปลี่ยนแปลง การควบคุมอารมณ์ความรู้สึกของคนในสังคมโดยการปลูกฝังให้ยอมรับกฎระเบียบของสังคม จึงเป็นวิธีการควบคุมสังคมให้อยู่ในวิถีอำนาจปิตาธิปไตย ดังนี้ เรื่องราวการแหวกกรอบการแต่งงานแบบคลุมถุงชนของไต้เฟิงเหลียน เท่ากับเป็นการสื่อสารให้ผู้อ่านรับรู้ถึงความล้มเหลวของกระบวนการกำจัดอารมณ์แบบปฏุน

การนำเสนอฉากความสัมพันธ์ฉันทามีภรรยาของอีว่จิ้นเอ๋อและไต้เฟิงเหลียนที่เริ่มต้นขึ้นกลางทุ่งข้าวฟ่าง คือการนำเสนอความสัมพันธ์ชายหญิงที่ดำเนินไปตามอย่างธรรมชาติด้วยความสมัครใจของคู่ความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้จะแสดงถึงการให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองแล้ว ยังสะท้อนการเรียกร้องความสัมพันธ์สามีภรรยาที่เป็นอิสระหลุดพ้นจากกรอบการจัดการครอบครัวตามอุดมการณ์ปิตาธิปไตย ทำลายจิตสำนึกที่ปลูกฝังให้ทุกคนต้องเสียสละตัวเองเพื่อส่วนรวมหรือเพื่อวงศ์ตระกูล และหันมาตระหนักถึงเสรีภาพของปัจเจกบุคคล

ฉากการบุกฆ่าล้างครอบครัวชายโรคเรื้อนของอีว่จิ้นเอ๋อในวันที่ไต้เฟิงเหลียนกลับไปเยี่ยมบ้านตามประเพณีหลังการแต่งงาน คือสัญลักษณ์การปลดปล่อยผู้หญิงให้เป็นอิสระจากชีวิตคู่ที่ถูกจับ

คลุมถุงชน เป็นอิสระจากการเป็นสินค้าแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของผู้ชาย และการทำลายล้างอำนาจของสามีที่อยู่เหนือภรรยา หลังเหตุการณ์ฆาตกรรม ได้เฟื่องเหลียนยังกลายเป็นผู้สืบทอดกิจการโรงกลั่นเหล้าของครอบครัวสามี แสดงถึงเสรีภาพทางเศรษฐกิจที่ผู้หญิงจะได้รับหลังการทำลายอำนาจที่กดทับเหนือตัวตนผู้หญิงของผู้ชาย ดังนี้ การนำเสนอให้เห็นการปลดปล่อยผู้หญิงจากอำนาจการควบคุมของผู้ชายและปล่อยให้ผู้หญิงได้รับเสรีภาพทางเศรษฐกิจ ก็เป็นการบอกถึงหนทางการปลดปล่อยผู้หญิงให้มีเสรีภาพในตัวเองอย่างแท้จริง

ในขณะที่มั่วเหยียนนำเสนอภาพการต่อสู้ของผู้หญิงที่ปลดปล่อยตัวเองจากความเหลื่อมล้ำทางเพศ ก็นำเสนอผู้หญิงในบทบาทการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยประเทศชาติจากการรุกรานของชาวต่างชาติ มั่วเหยียนแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงก็มีปัญญาเป็นอาวุธที่มีอำนาจร้ายแรงเพียงพอที่ผู้หญิงจะนำมาใช้ต่อสู้เพื่อเสรีภาพของตัวเอง ดังจะเห็นได้ว่าได้เฟื่องเหลียนใช้เสน่ห์หาคำว่าเป็นหญิงดึงดูดอีวีจิ้นเอาไว้ช่วยไถ่ถอนเธอออกมาจากอำนาจของพ่อ ปลดปล่อยเธอจากอำนาจของครอบครัวสามี ด้วยการฆ่าครอบครัวชายโรคเรื้อน และทำให้ลูกจ้างและคนงานในโรงงานช่วยเธอบริหารกิจการโรงกลั่นเหล้าจนรุ่งเรือง นอกจากนี้ปัญญาของผู้หญิงจะถูกนำมาใช้เพื่อผลประโยชน์ของตัวเองแล้ว มั่วเหยียนยังนำเสนอให้เห็นว่าแม้ในการต่อสู้กับศัตรูผู้รุกรานอธิปไตยชาวต่างชาติ ผู้หญิงก็สามารถแสดงบทบาทวีรสตรีกู้ชาติได้โดยคงลักษณะความเป็นตัวของตัวเองเอาไว้ ดังเช่นที่ได้เฟื่องเหลียนใช้ความฉลาดของตัวเองวางอุบายใช้คราดดักขวางรถยนต์ของกองกำลังญี่ปุ่นที่บุกเข้าหมู่บ้าน และใช้ความสามารถในการประกอบอาหารทำหน้าที่เป็นกองเสบียงเสริมกำลังให้กับผู้ชายที่ออกสู้รบอยู่แนวหน้า

เหตุการณ์การรุกรานพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของญี่ปุ่นที่ปรากฏในนวนิยาย ถูกนำเสนอในอีกมุมมองที่แตกต่างไป การต่อสู้เพื่อรักษาชีวิตและมาตุภูมิของชาวจีนมิได้ถูกจำกัดให้เป็น

หน้าที่ของบุรุษแต่เพียงเพศเดียวดังเช่นแต่เก่าก่อน ผู้หญิงถูกผลักดันให้ออกมามีบทบาทร่วมต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่บุรุษเพศ มัวเหยียนนำเสนอให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของผู้หญิงมีจำเป็นต้องเป็นผู้จับอาวุธลุกขึ้นต่อสู้ด้วยตัวเอง เพียงแต่ให้การสนับสนุนในการสงครามเท่าที่กำลังผู้หญิงจะทำได้เพื่อช่วยเหลือทำให้ผู้ชายออกสู่สนามรบได้โดยมิต้องห่วงหน้าพะวงหลัง

หากการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นการโค่นล้มโครงสร้างการปกครองแบบเก่าที่อาศัยกลไกอำนาจทางชนชั้นในการจัดการการปกครอง การปฏิรูปสังคมโดยการทำลายความแตกต่างทางสถานะและเพศ ก็เป็นการทำลายอำนาจศักดินาและระบบสืบทอดอำนาจของผู้ชายที่ส่งต่อปกคลุมทั่วทั้งสังคมผ่านระบบครอบครัว และทำลายกำแพงความเหลื่อมล้ำทางสังคมและความแตกต่างทางเพศระหว่างผู้ชายและผู้หญิง การนำเสนอแนวคิดความเท่าเทียมที่เริ่มต้นขึ้นจากไม่แบ่งแยกสถานะหรือลำดับชั้นทางสังคม และการไม่กีดกันความสามารถที่แตกต่างตามลักษณะทางเพศของผู้ชายและผู้หญิงในนวนิยายเรื่อง *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* สะท้อนให้เห็นความเท่าเทียมของสังคมในระดับชาวบ้านที่จะนำไปสู่การสร้างเสรีภาพให้เกิดขึ้นจริง

4.2 นโยบายความเท่าเทียมกับเสรีภาพภายใต้ข้อจำกัดของอุดมการณ์เบญจสัมพันธ์และเศรษฐกิจระบบทุนนิยม

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของจีนในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดตะวันตกโดยเฉพาะแนวคิดเรื่องความเท่าเทียม ในส่วนนี้นวนิยายของมัวเหยียนนำเสนอให้เห็นว่า แม้แนวคิดเรื่องความเท่าเทียมจะแทรกเข้ามามีบทบาทหลักในการสร้างกฎระเบียบสังคม และส่งผลให้อุดมการณ์ “เบญจสัมพันธ์” ที่เคยใช้ควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมจีนถูกทำลายลง แต่ในทางปฏิบัติแนวคิดความสัมพันธ์ที่ถูกปลุกฝังมายาวนานตลอดระยะเวลาการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไม่อาจถูกล้มล้างและแทนที่ด้วยกฎระเบียบใหม่ได้ หลักความสัมพันธ์ที่ยังรากลึก

ฝั่งแน่นอยู่ในมโนสำนึกของชาวจีนจึงเพียงแต่ถูกลดบทบาทลง และซ่อนอยู่ในกระบวนการเรียกร้อง
ความเท่าเทียมอย่างตะวันตก

นอกจากอุดมการณ์ความสัมพันธ์ที่ฝั่งแน่นอยู่ในสังคมแล้ว มั่วเหียนยังนำเสนอเพิ่มเติมให้
เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง ค.ศ. 1949 ก็ไม่ใช่วิธีการนำสังคมไปสู่ความเท่าเทียม แต่
เป็นเพียงการโยกย้ายอำนาจการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตจากชนชั้นศักดินามาอยู่ในมือชนชั้น
กรรมาชีพ ในช่วงแรกของการก้าวไปสู่สังคมนิยม รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ประกาศใช้กฎหมายปฏิรูป
ที่ดิน กฎหมายแต่งงาน และกฎหมายคุ้มครองกำเนิดตามนโยบายลูกคนเดียว เพื่อโยกย้ายปัจจัยการผลิต
อันได้แก่ ที่ดิน และแรงงาน ออกจากอำนาจของกลุ่มศักดินา และค่อยล้มล้างทุนนิยมด้วยการทำลาย
ระบบกรรมสิทธิ์เอกชนและสร้างระบบกรรมสิทธิ์ร่วมตามมาในภายหลัง เพื่อสร้างสังคมแบบสังคมนิยม
ที่ไม่มี การแบ่งชนชั้น แต่ในทางปฏิบัติรัฐบาลกลับไม่อาจเปลี่ยนแปลงและกลืนเอาผู้ที่มีความคิด
แบบทุนนิยมเข้ามาเป็นหนึ่งเดียวกับสังคมนิยม งานในส่วนของการปฏิรูปสังคมจึงประสบปัญหาหลาย
ประการ นอกจากประชาชนบางส่วนต่อต้านไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐบ้างก็ไม่
ปฏิบัติตามกฎหมาย บ้างก็ละทิ้งอุดมการณ์ ความไม่พร้อมของสังคมจึงส่งผลให้ระบบทุนนิยมกลับถูก
ส่งเสริมให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

นวนิยายของมั่วเหียนจึงนำเสนอให้เห็นว่าวิถีชีวิตซึ่งยังคงอยู่ภายใต้การครอบงำของ
ความคิดความเชื่อแบบเดิม ไม่อาจจะถูกไถ่ถอนได้เพียงการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายนอก
ส่งผลให้เสรีภาพภายใต้แนวคิดความเท่าเทียมที่เหล่านักปฏิวัติพยายามสร้างขึ้นตามแนวทางอย่าง
ตะวันตกไม่อาจเป็นไปได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

4.2.1 “การปฏิรูปที่ดิน” การปฏิรูปที่เปลี่ยนแปลงชั่วคราวอำนาจการเมือง ในนวนิยาย เรื่อง ความเหนียวล้าแห่งชีวิตและความตาย

ในการประชุมสภาที่ปรึกษาทางการเมืองแห่งชาติ (中国人农民政治协商会) ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 21 กันยายน ค.ศ.1949 เหมาเจ๋อตงกล่าวเปิดประชุมไว้มีความว่า

“占人类总数四分之一的中国人民从此站起来了。.....我们的民族将从此列入爱好和平自由的世界各民族的大家庭，以勇敢而勤劳的姿态工作着，创造自己的文明和幸福，同时也促进世界的和平自由”

“中国人被人认为不文明的时代已经过去了，我们将以一个具有高度文化的民族出现于世界。”

(ชาวจีนซึ่งเป็นประชากรหนึ่งในสี่ของประชากรโลกจงลุกขึ้น...นับแต่นี้เป็นต้นไปประชาชาติของเราจะเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวประชาโลกที่รักสันติภาพและเสรีภาพ ปฏิบัติงานด้วยความกล้าหาญและอุตสาหะ สร้างอารยธรรมและความสุขของตนเอง ในขณะเดียวกันก็ร่วมส่งเสริมสันติภาพและเสรีภาพของโลกด้วย

ยุคสมัยที่ประเทศจีนเคยถูกมองว่าไร้อารยธรรมได้ผ่านพ้นไปแล้ว พวกเราชาวจีนจะปรากฏตัวแก่สายตาชนชาวโลกในภาพของชนชาติที่มีวัฒนธรรมชั้นสูง)

(Zhu Yuxiang, 1977, p. 5)

จากข้อมูลทางประวัติศาสตร์นำเสนอให้เห็นว่าการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 1949 ปิดฉากสังคมศักดินาที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งของความเหลื่อมล้ำ ความโหดร้ายของการกดขี่จากประเพณีล้าหลัง พร้อมกับการเปิดศักราชการปกครองในระบบใหม่ที่มีความสำคัญกับเสรีภาพตามอย่างอารยชนในโลกตะวันตก มัวเหยียนนำเสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง *ความเหนียวแน่นแห่งชีวิตและความตาย* เพื่อต้องการสื่อให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของระบบการเมืองและสังคมของจีนไม่ได้ส่งผลทำให้ชาวจีนมีเสรีภาพมากขึ้นเท่าใด ความคิดเรื่องเสรีภาพที่ถูกนำมาหลอกล่อภายใต้คำว่าความเท่าเทียมของพรรคคอมมิวนิสต์จีน แท้จริงแล้วมีสารัตถะที่ไม่ต่างไปจากระบบเดิม เพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นแท้จริงคือการเปลี่ยนขั้วผู้ถืออำนาจ อำนาจที่เคยอยู่ในมือของชนชั้นสูงในยุคศักดินาเมื่อล่วงสู่ยุคคอมมิวนิสต์ก็เปลี่ยนมาอยู่ในมือของชนชั้นกรรมาชีพ แนวคิดเรื่องของชนชั้นและพวกพ้องที่ยังคงวนเวียนอยู่ในสังคมยุคใหม่จึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางไม่ให้ความเท่าเทียมเกิดขึ้นได้จริง ทั้งยังส่งผลให้เสรีภาพของสังคมจีนภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์เกิดความย้อนแย้งเพราะแนวคิดใหม่ที่เดินอยู่บนรอยของแนวคิดเก่า

พรรคคอมมิวนิสต์จีนสร้างสังคมจีนขึ้นใหม่ตามแนวคิดของมาร์กซิสม์ซึ่งแบ่งโครงสร้างทางสังคมเป็นสองส่วนประกอบด้วย โครงสร้างส่วนบนและโครงสร้างส่วนล่าง โครงสร้างส่วนบน ได้แก่ การเมืองและวัฒนธรรม โครงสร้างส่วนล่าง คือ รากฐานเศรษฐกิจ โครงสร้างส่วนล่างเป็นตัวกำหนดโครงสร้างส่วนบน สังคมจีนแต่โบราณเป็นสังคมเกษตรกรรมที่อาศัยที่ดินเป็นปัจจัยการผลิตหลัก การถือครองที่ดินขนาดใหญ่ย่อมแสดงถึงอำนาจทางเศรษฐกิจที่ผู้ถือครองมีต่อสังคม สำหรับสังคมศักดินาสีทธิการถือครองที่ดินอยู่ในมือของชนชั้นปกครองหรือชนชั้นสูงเป็นส่วนใหญ่ ส่วนชนชั้นล่างซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของสังคมกลับเป็นเพียงผู้เช่าช่วงสิทธิทำกินจากชนชั้นสูง เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์สถาปนาประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนสำเร็จ นโยบายแรกที่ดำเนินการในปีถัดมาก็คือ นโยบายการปฏิรูป

ที่ดิน เหมาะเจาะต่งแบ่งชานาตามความเหลื่อมล้ำเป็นชนชั้น ได้แก่ เจ้าที่ดิน ชานารวย ชานากลาง ชานาจน และชานาล้มละลายหรือชนชั้นกรรมมาชีพ และมองว่าชนชั้นเจ้าที่ดินถือเป็นชนชั้นที่มีสถานะต่ำสุดและเป็นเป้าหมายของการปฏิวัติ ชานากลางเป็นพันธมิตรที่เชื่อถือได้ ชานาจนเป็นพลังดันที่ไพศาลที่สุดในการปฏิวัติของจีน ส่วนชนชานาล้มละลายคือกลุ่มที่มีสถานะสูงสุดและเป็นพลังดันที่เป็นพื้นฐานที่สุดของการปฏิวัติจีน และเมื่อเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์เปิดโอกาสให้ชานากล่าวโทษเจ้าที่ดินที่เคยมีพฤติกรรมกดขี่ขูดรีดผ่านการเก็บค่าเช่านา การกล่าวโทษที่มีขึ้นส่งผลให้เจ้าที่ดิน ชานารวย รวมทั้งอัฐพาลท้องถิ่นเหล่านี้ถูกตัดสินลงโทษโดยศาลประชาชน และมีคนจำนวนไม่น้อยที่ถูกประหารชีวิต (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2557, pp. 69-71) การสร้างเสรีภาพยุคใหม่ตามแนวคิดของพรรคคอมมิวนิสต์จีนจึงเริ่มจากการทำลายอำนาจทางเศรษฐกิจในมือของชนชั้นเจ้าของที่ดินเพื่อล้มล้างระบบชนชั้น ทว่าการใช้ความรุนแรงในการจัดการกับบรรดาเจ้าที่ดิน ก็แสดงให้เห็นถึงความขัดกันของการกระทำกับแนวคิด และความย้อนแย้งของการกระทำของเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์ที่เรียกตัวเองว่าเป็นผู้ปลดปล่อยประชาชนจีนสู่เสรีภาพ

ความเหน้อยล้ำแห่งชีวิตและความตาย เล่าถึงผลกระทบทางสังคมจากการปฏิรูปที่ดินใน ค.ศ. 1950 โดยนำเสนอเหตุการณ์ความรุนแรงของปฏิบัติการยึดคืนที่ดินจากเจ้าของที่ดินรายใหญ่ และแจกจ่ายให้กับชานารายย่อย เนื้อเรื่องเริ่มต้นจากการเล่าถึงปฏิบัติการสังหารเจ้าที่ดินรายใหญ่ของเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์ และสร้างความชอบธรรมให้กับตัวเองด้วยการใส่ร้ายเจ้าที่ดินในข้อหากดขี่ขูดรีด การกวาดล้างเจ้าที่ดินทำลายระบบชนชั้นและพลิกเปลี่ยนชีวิตของคนจำนวนมาก มั่วเหยียนนำเสนอผลกระทบทางการเมืองที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับชีวิตของคนในสังคมจากด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่งอย่างสุดโต่ง ดังเช่น ชีวิตของหงไท่เยว่อดีตขอทานยุคศักดินาที่ยกสถานะตัวเองจากชนชั้นล่างเป็นหัวหน้ากลุ่มคอมมูนหมู่บ้าน และซีเหมินซิงเจ้าที่ดินผู้มีความเมตตาให้ความ

ช่วยเหลือคนยากจนและผู้ตกทุกข์ได้ยากมาตลอดกลับถูกฆ่าตายโดยไม่มีควมผิด เป็นต้น วิญญาณของซีเหมินซึ่งจึงร้องเรียนขอความเป็นธรรมกับท่านพญามัจจุราช พร้อมกับได้โอกาสกลับชาติมาเกิดอีกหลายครั้งในร่างของสัตว์ชนิดต่างๆ การนำเสนอเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงของสังคมจีนโดยใช้โครงเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดเป็นสัตว์ชนิดต่างๆ ของซีเหมินซึ่งเป็นกรอบการเล่าเรื่อง ทำให้ตัวละครที่เป็นพยานรับรู้การเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่เหนือข้อจำกัดของความตาย หลุดพ้นจากข้อจำกัดของการแบ่งเขตพื้นที่และกาลเวลา ทศวรรษ 1950 วัฏฏะแรกของการเกิดใหม่ในร่างของลา ซีเหมินซึ่งไปเกิดอยู่ในครอบครัวของหลานเหลียนอดีตหัวหน้าคนงานของเขาเอง ซีเหมินซึ่งรับรู้แนวทางการบริหารประเทศตั้งแต่ช่วงแรกเริ่มของการก่อตั้งประเทศ รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ออกนโยบายหลากหลายเพื่อรองรับความเท่าเทียม ในทางเศรษฐกิจรัฐบาลจีนวางรากฐานทางเศรษฐกิจตามระบอบสังคมนิยม จำกัดเศรษฐกิจเอกชน (Individual Economy) สร้างเศรษฐกิจส่วนรวม (Collective Economy) โดยจัดตั้งคอมมูนผู้ผลิตทางเกษตรที่สมาชิกนำเอาทรัพยากรในสวนตนทั้งที่ดินและอุปกรณ์การเกษตรมารวมเป็นส่วนกลาง เป็นการเริ่มต้นสร้างระบบเศรษฐกิจเพื่อกำจัดกรรมสิทธิ์ในส่วนของปัจเจก (วรศักดิ์ มหัทธโนบล, 2557, pp. 77-80) ครอบครัวของหลานเหลียนเป็นครอบครัวเดียวที่ไม่ยอมเข้าร่วมเป็นสมาชิก และเกิดความขัดแย้งและบาดหมางกับหงไท่เยว่ หัวหน้ากลุ่มการผลิตซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์ผู้มีอำนาจในระดับท้องถิ่น หลานเหลียนใช้สิทธิตามกฎหมายที่ให้ประชาชนเข้าร่วมระบบนารวมตามความสมัครใจ เพื่อปกป้องเสรีภาพส่วนนี้เขาจึงเป็นเกษตรกรผู้ทำนาในระบบกรรมสิทธิ์ส่วนตัว และกลายเป็นเกษตรกรเพียงคนเดียวของประเทศที่ทำนาในระบบดังกล่าว แต่แล้วหลานเหลียนก็ได้เรียนรู้ว่าการขึ้นทะเบียนและคำอนุญาตไม่ได้ปกป้องสิทธิอะไรเขาได้เลย ชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นยังคงรวมตัวกันกดดันให้เขายกเลิกกรรมสิทธิ์ส่วนตัว และใช้สิทธิของคนกลุ่มใหญ่ที่เห็นด้วยกับนโยบายรัฐ ลิดรอนเสรีภาพในการเลือก แม้จะเป็นทางเลือกที่ไม่ผิดกฎหมาย เรื่องที่เล่าผ่านสายตาของซีเหมินซึ่งในร่างของลา บอกให้รู้ว่าการ

ปฏิรูปที่ดินคือการทำลายล้างเจ้าของอำนาจในระบบเก่าและสร้างอำนาจระบบใหม่ขึ้นแทนที่ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวอำนาจถ่ายเทอำนาจจากชนชั้นศักดินามาอยู่ในมือของชนชั้นกรรมาชีพ ในขณะที่มัวเหยียนนำเสนอให้เห็นว่าแนวทางของรัฐบาลเป็นแนวทางใหม่ที่คนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือด้วยดี เขากลับสร้างตัวละครที่มีความคิดเห็นตรงกันข้ามเพื่อนำเสนอมุมมองที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาล และสะท้อนแนวทางการจัดการความเห็นต่างของรัฐ

มัวเหยียนนำเสนอให้เห็นว่า แนวทางการดำเนินงานของพรรคคอมมิวนิสต์ที่จำกัดเสรีภาพในการดำเนินชีวิตของผู้ที่มีความคิดเห็นต่างทางการเมืองปรากฏชัดมากขึ้น ในชาติที่ซีเหมินซึ่งกลับมาเกิดใหม่ในร่างของวูและมีชีวิตอยู่ในช่วงปีทศวรรษ 1960 ซึ่งเป็นช่วงที่สังคมจีนกำลังเร่งพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตามนโยบายก้าวกระโดดไกล พร้อมกับเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตแบบกลุ่มตระกูลด้วยระบบคอมมูนประชาชน การเกิดรอนี้ซีเหมินซึ่งได้กลับมาอยู่กับหลานเหลียนเช่นเดิม ในร่างของวูเขาพบกับการข่มขู่ของชาวคอมมูนที่ต่อต้านการทำงานในระบบกรรมสิทธิ์ส่วนตัวของหลานเหลียน หลานเหลียนเป็นตัวละครที่มัวเหยียนถอดมาจากบุคลิกของปู่ของเขา มัวเหยียนเคยให้สัมภาษณ์ถึงปู่ว่า เป็นชายชราที่มีความคิดเป็นของตนเอง ในยุคที่รัฐจัดตั้งระบบสหกรณ์ ปู่ของเขายังพอรับได้อยู่บ้าง แต่สำหรับระบบคอมมูน ปู่ของเขาต่อต้านอย่างถึงที่สุด ปู่เห็นว่าพี่กันน้องกันยังต้องแยกครอบครัว ไม่แยกครัวก็ไม่มีแรงเสริมในการทำงาน สะใภ้ก็คิดเล็กคิดน้อยระแวงกัน พี่น้องต่างก็อยากทำเพื่อครอบครัวตัวเอง น้อยนักที่จะร่วมใจลงแรงทำด้วยกัน หากครอบครัวเดียวกันยังไม่อาจร่วมผลประโยชน์กันได้ แล้วเพื่อนบ้าน หมู่คนที่ไม่เกี่ยวข้องอะไรกันเลยจะมีส่วนแบ่งร่วมกันในการทำงาน จะมีใครบ้างที่ทุ่มเทเพื่อส่วนรวม แต่เมื่อกระแสหลักของสังคมเป็นเช่นนี้ และเขาเลือกที่จะทำนาในระบบกรรมสิทธิ์ส่วนตัว ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกในระบบนารวมหรือระบบคอมมูนก็ไม่ผิดหลักการ แต่อำนาจของครอบครัวก็หมดกัน เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงส่วนนี้ มัวเหยียนยังเล่าเพิ่มเติมถึงเรื่องราว

ของเกษตรกรที่ทำนาในระบบกรรมสิทธิ์ส่วนตัวในหมู่บ้านใกล้เคียงของเขา ที่ถูกสังคมลงโทษตัดขาด การติดต่อคบหา ลูกไม่ได้เข้าโรงเรียน โตขึ้นก็หาเจ้าสาวแต่งงานด้วยไม่ได้ (Mo Yan, 2009b, p. 7)

ปู่ของมั่วเหยียนเป็นชาวจีนส่วนน้อยที่เรียกร่องกรรมสิทธิ์ส่วนตัว และผลตอบแทนการผลิต ตามความสามารถของตนเอง ผลผลิตจะมากจะน้อยก็เป็นผลจากการลงแรงของตนเอง ต่างจากการ ทำเกษตรในระบบคอมมูน ซึ่งโดยหลักการแล้วเมื่อทุกคนลงแรงเท่ากันก็จะได้รับผลผลิตเท่ากัน แต่ หากการลงแรงไม่เท่ากับผลผลิต กระบวนการหาผลประโยชน์ย่อมเกิดขึ้นระหว่างกระบวนการสร้าง ผลผลิต การเข้าร่วมคอมมูนจึงสร้างภาวะผูกพันที่อาจไม่ส่งเสริมการสร้างผลผลิต ซ้ำร้ายอาจเพาะเชื้อ ความเห็นแก่ตัวเพราะทุกคนต่างมุ่งหวังกอบโกยผลประโยชน์จากผลผลิตส่วนกลาง ความเท่าเทียมจึง เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก การปฏิเสธเข้าร่วมระบบคอมมูนของปู่เป็นเพราะเล็งเห็นการสูญเสีย ผลประโยชน์ส่วนตัวจากการเข้าร่วมคอมมูน แม้ว่ามั่วเหยียนจะไม่ได้ยกประเด็นนี้มาเป็นสาระสำคัญ หลักในการนำเสนอนวนิยาย แต่เขาก็ให้ความสำคัญกับการนำเสนอการใช้พลังสังคมกดดันและทำร้าย ผู้เรียกร่องกรรมสิทธิ์เอกชน

มั่วเหยียนนำเสนอเรื่องราวของหลานเหลียนเพื่อนำเสนอให้เห็น ความย้อนแย้งในตัวเองของ ภาครัฐที่เป็นทั้งผู้ให้และผู้ทำลายเสรีภาพ กล่าวคือ รัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนให้เสรีภาพในการ ตัดสินใจเข้าร่วมคอมมูนกับประชาชน ทั้งในนวนิยายเรื่อง *ความเหนียวแน่นแห่งชีวิตและความตาย* และ บทสัมภาษณ์ *เบื้องหลังการสร้างงานวรรณกรรม (在文学种种现象的背后)* ต่างกล่าวถึงสัญญา เสรีภาพที่ว่า “เข้าร่วมโดยสมัครใจ ลาออกโดยเสรี” (入社自愿，退社自由) (Mo Yan, 2009b, p. 7) โดยหลักการแล้วพรรคคอมมิวนิสต์ให้เสรีภาพกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกคอมมูน แต่ว่างาน วรรณกรรมของมั่วเหยียนกลับแสดงภาพที่ตรงกันข้ามกับข้อความดังกล่าว หลานเหลียนเป็นตัวละคร ที่ยืนอยู่ฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล เขาเรียกร่องสิทธิการเป็นเกษตรกรในระบบกรรมสิทธิ์ส่วนตัวตามสิทธิที่

รัฐบาลสัญญาว่าจะให้ เขากล่าวว่าเขาจะเข้าร่วมคอมมูนก็ต่อเมื่อเขาเจอตงมีคำสั่งให้เขาเข้าร่วมเท่านั้น หลานเหลียนได้รับสิทธิการทำเกษตรในระบบกรรมสิทธิ์ส่วนตัวอย่างที่เขาตั้งใจ แต่เขาก็ถูกไล่ออนสิทธิอื่น ทั้งสิทธิการแสดงความคิดเห็น และสิทธิความเท่าเทียมทางสังคม การยึดมั่นในเสรีภาพของเขาตั้งอยู่บนความถูกต้องของกฎหมาย แต่ก็ไม่ใช้ทิศทางการสร้างสังคมของรัฐบาล การทำเกษตรในระบบกรรมสิทธิ์ส่วนตัวของเขาคือเสรีภาพที่เกษตรกรพึงได้รับจากรัฐบาล ทว่าการกดดันจากทั้งสังคมและเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์คือแรงบีบที่ต้องการทำให้เขาสูญเสียเสรีภาพ เสรีภาพของเขาจึงทำทนายอำนาจของสังคมและทำทนายเจตนาธรรมเนียมการปกครองของรัฐ มั่วเหยียนนำเสนอภาพความขัดแย้งดังกล่าวเพื่อสื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงความย้อนแย้งของเสรีภาพที่เกิดจากการใช้อำนาจของรัฐแทรกแซงเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ในแง่มุมนี้เราจะเห็นว่าพรรคคอมมิวนิสต์มอบเสรีภาพให้กับประชาชนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสร้างขบวนการล้มล้างศักดินา และค้ำประกันเสรีภาพของประชาชนด้วยกลไกทางกฎหมายของรัฐที่ตั้งอยู่บนฐานของคำว่าสิทธิ แต่เมื่ออำนาจการปกครองอยู่ในมือของรัฐแล้ว สิทธิการเป็นเจ้าของเสรีภาพของประชาชนก็เริ่มเสื่อมถอย รัฐใช้อำนาจสร้างเสียงข้างมากผ่านประชาชนเพื่อกดดันผู้ที่มีความคิดเห็นต่างโดยเริ่มต้นจากการตัดความสัมพันธ์และความช่วยเหลือทางสังคม

หลานเหลียนเป็นตัวละครที่มั่วเหยียนจำลองมาจากภาพของปู ฎูกนำเสนอในฐานะตัวแทนเสียงของประชาชนที่มีความคิดเห็นต่างกับรัฐบาล และเปรียบเทียบให้เห็นความขัดแย้งระหว่างพลังการผลิตและความสัมพันธ์การผลิตในระบบคอมมูนที่อาจนำไปสู่ผลอันเลวร้ายกว่าระบบเจ้าที่ดินในสังคมศักดินา การผลิตในระบบสังคมศักดินามีเอกชนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในพลังการผลิต อำนาจการเป็นเจ้าของพลังการผลิตเป็นของหัวหน้าสายตระกูล การกระจายผลประโยชน์ทางการผลิตแบ่งสรรโดยอาศัยความสัมพันธ์ในระบบสายตระกูล ส่วนการผลิตในระบบสังคมนิยม สิทธิการเป็นเจ้าของ

พลังการผลิตและผลผลิตทางการผลิตเป็นของส่วนกลาง เมื่อเป็นเจ้าของร่วมทุกคนจึงได้รับการแบ่งสรรผลผลิตอย่างเท่าเทียม การปฏิรูปที่ดินเป็นกระบวนการรวบเอาพลังการผลิตในมือของเจ้าที่ดินมาแจกจ่ายให้ทุกคน และสร้างระบบคอมมูนเพื่อรวบอำนาจการเป็นเจ้าของที่ดินกลับคืนมาเป็นของส่วนกลาง เป็นกระบวนการจัดระเบียบทางสังคมโดยใช้ที่ดินซึ่งเป็นพลังการผลิตเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของสังคม นอกจากจะทำลายการอยู่ร่วมกันแบบมีลำดับชั้น และสร้างสังคมการอยู่ร่วมกันแบบปัจเจกที่ทุกคนมีความเท่าเทียมขึ้นแทนที่ ยังเป็นการทำลายสังคมการอยู่รวมกลุ่มแบบเครือญาติที่มีครอบครัวเป็นศูนย์กลาง และสร้างสร้างสังคมที่มีตนเองเป็นศูนย์กลางขึ้นมาแทนที่ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้การนำเสนอความขัดแย้งระหว่างปัจเจกบุคคลกับกลุ่มประชาชนภายใต้อำนาจรัฐยังแสดงถึง ความย้อนแย้งของแนวคิดเสรีภาพของพรรคคอมมิวนิสต์ การปฏิรูปที่ดินเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจเป็นเพียงภาพลวงตาที่ถูกสร้างขึ้น เพราะการกำจัดการกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินในส่วนของเอกชน แม้จะเป็นไปเพื่อจัดการกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินของประชาชนให้มีความเท่าเทียมกัน แต่การก้าวเข้ามาเป็นผู้กำหนดวิธีการผลิตก็แสดงถึงความพยายามในการรวบอำนาจการจัดการที่ดินให้อยู่ในมือของรัฐบาล ทำให้รัฐบาลมีอำนาจเหนือประชาชน ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนจึงซ้ารอยการแบ่งชั้นความสัมพันธ์เจ้ากับข้าที่ถูกทำลายไปแล้วก่อนหน้า และสำหรับสังคมจีนซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม ที่ดินนอกจากจะมีมูลค่าในฐานะปัจจัยการผลิตแล้ว ยังมีมูลค่าเป็นทุนทางอำนาจอีกด้วย การปกครองของจีนในสังคมศักดินาภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ที่ดินคือทรัพย์สินที่จักรพรรดิแบ่งให้กับเหล่าขุนนาง แตกต่างกันไปตามแต่บรรดาศักดิ์ ในประเทศทางยุโรปลักษณะพิเศษของการผลิตศักดินาคือนำที่ดินแบ่งให้กับข้าราชการมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ก็เป็นดังเช่นอำนาจของกษัตริย์ทั้งหลาย อำนาจของเจ้าที่ดินมิใช่กำหนดโดยค่าเช่าที่ดินของเขาจะมากน้อยเท่าใด หากกำหนดโดยจำนวนราษฎรของเขา แต่จำนวนของราษฎรก็ขึ้นอยู่กับจำนวนชาวนาที่ทำนา

ของตนเอง (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2559, p. 199) ที่ดินจึงไม่ได้มีความหมายเพียงทรัพย์สิน แต่ยังหมายถึงอำนาจการปกครอง การปฏิรูปที่ดินที่เริ่มต้นจากการริบกรรมสิทธิ์ที่ดินของเจ้าที่ดินและแจกจ่ายให้กับประชาชน ก็คือการเปลี่ยนตัวผู้ถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินจากชนชั้นเจ้าที่ดินมาอยู่ในมือของรัฐบาล นอกจากจะแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวทางการเมืองแล้ว ยังเป็นการแสดงอำนาจเหนือระบบคอมมูนซึ่งเป็นระบบกรรมสิทธิ์ร่วมด้วย การทำลายและกีดกันไม่ให้มีกรรมสิทธิ์เอกชนก็แสดงถึงการไม่ยอมรับผู้มีความคิดเห็นต่างทางการเมือง สะท้อนเสรีภาพของชาวจีนในยุคสังคมนิยมที่ถูกควบคุมไว้ภายใต้อำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์

มั่วเหยียนยังนำเสนอต่อให้เห็นว่าผลประโยชน์คือสิ่งล่อใจที่รัฐใช้ลดทอนเสรีภาพของประชาชน เนื้อเรื่องในส่วนที่กล่าวถึงการกลับมาเกิดอีกครั้งของซีเหมินซิงในร่างของหมู และมีชีวิตอยู่ในช่วงปีทศวรรษ 1970 และ 1980 เป็นการนำเสนอสังคมโดยใช้หมูเป็นสัญลักษณ์บอกถึงความโกลาหลของสังคม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม จากสังคมเกษตรแบบกสิกรรมไปสู่การทำฟาร์มปศุสัตว์ การเลี้ยงชีวิตหนึ่งให้เติบโตเพื่อสร้างมูลค่าการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจกลับคืนให้กับผู้เลี้ยง ตีแผ่ให้เห็นวิถีของสังคมที่สำคัญกับผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าความผูกพันหรือระบบทุนนิยมที่แฝงอยู่ในสังคมนิยม

ทุนนิยมในสาระสำคัญคือการลงทุนโดยหวังผลกำไร (เจมส์ พูลเซอร์, 2554, p. 26) ระบบทุนนิยมจึงเป็นระบบที่ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์เหนือสิ่งอื่นใด การต่อต้านของหลานเหลียนหรือการดำเนินการปฏิรูปที่ดินของรัฐ ต่างเป็นพฤติกรรมที่ถูกครอบงำด้วยอิทธิพลความคิดแบบทุนนิยม มั่วเหยียนสะท้อนระบบทุนนิยมที่แอบแฝงอยู่ในระบบสังคมนิยมเพิ่มเติม โดยเล่าถึงเรื่องราวของหลานจินหลง ตัวละครที่ผูกติดความคิดและการกระทำไว้กับผลประโยชน์ ไม่เว้นแม้แต่กับบุพการีผู้เลี้ยงดู หลานจินหลงเป็นผู้นำรุ่นใหม่ของคอมมูน เขาหมายมั่นจะสร้างคอมมูนที่เขาอยู่ให้เป็นคอมมูน

ตัวอย่างของประเทศ แต่ว่าการทำเกษตรในระบบกรรมสิทธิ์เอกชนของพ่อเป็นอุปสรรคของเส้นทางการสร้างอนาคต เพื่อกำจัดอุปสรรคขวางทางเจริญของตนเอง เขาถึงกับพูดกดดันเพื่อบีบให้พ่อฆ่าตัวตาย หากพ่อตาย การตายของพ่อก็จะไม่ใช่การสูญเสีย แต่เป็นบันไดขั้นแรกของความสำเริง เกียรติยศ และอำนาจอันเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวทั้งปวง หลานจินหลงจึงเป็นตัวละครที่มัวเหยียนสร้างขึ้นเพื่อตีแผ่ให้เห็นตัวตนที่ติดอยู่ในกับดักของผลประโยชน์ การหลงเข้าไปอยู่ในกับดักดังกล่าวไม่เพียงแต่เพิ่มระดับความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ยังบ่งบอกถึงการสูญหายของมนุษยธรรมหลักแห่งความดีงามที่มนุษย์อยู่ร่วมสังคมควรมีต่อกัน และสูญเสียอิสระความเป็นตัวของตัวเอง เพราะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลการครอบงำของสังคม มัวเหยียนสะท้อนให้เห็นว่าจิตสำนึกที่ผิดพลาดของหลานจินหลง เป็นผลของการปลุกฝังจากการเปลี่ยนแปลงของสถาบันครอบครัว พรรคคอมมิวนิสต์นอกจากจะเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองแล้ว ยังเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมในระดับครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยย่อยการประกอบสร้างสังคมอีกด้วย เพราะแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมตามประเพณีเดิมเอื้อผลประโยชน์ต่อเฉพาะกลุ่มพวกพ้อง แต่ไม่อำนวยให้เอกชนคิดถึงผลประโยชน์ส่วนรวม เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ดำเนินการปฏิวัติระบบครอบครัว จึงปลุกฝังความจงรักภักดีที่มีต่อรัฐแทนที่ความจงรักภักดีที่มีเฉพาะในวงกลุ่มย่อย (เขียน ธีระวิทย์, 2519, p. 62) มัวเหยียนเปรียบเทียบให้เห็นว่าชีวิตของมนุษย์ในสังคมการเมืองยุคใหม่มีค่าเป็นเพียงเครื่องมือของชนชั้นปกครอง ชาวจีนยุคหลังการก่อตั้งประเทศถูกปลุกฝังให้มีความรักประเทศชาติมากกว่าครอบครัว จนทำให้ตัวละครอย่างหลานจินหลงมีจิตสำนึกที่ผิดพลาด ภักดีต่ออุดมการณ์การเมืองมากกว่าความกตัญญูต่อบุพการี นักเขียนวิจารณ์ความเสื่อมทรามทางจริยธรรมของผู้คนผ่านคำพูดของพี่สาวของหลานจินหลงไว้ว่า

“在我心里，畜生和人没什么区别”

‘能有这种认识就好，’ 洪泰岳道，‘毛主席号召大养其猪，养猪就是政治，把猪养好，就是向毛主席表忠心。金龙，互助，你们听明白了吗？’”

(“ในความคิดของหนู เด้วจฉานกับคนไม่ต่างกัน”

“รู้แบบนี้ก็ดีแล้ว” หงไท่เยว่กล่าวว่า “ท่านประธานเหมาทรงชี้ให้เลี้ยงหมู การเลี้ยงหมูก็คือการเมือง เลี้ยงได้ดีก็เท่ากับได้แสดงความภักดีต่อท่านประธานเหมา จินหลง ชูजू พวกเธอเข้าใจแล้วใช่ไหม”)

(Mo Yan, 2012b, p. 192)

คำกล่าวข้างต้นนอกจากจะแสดงถึงจิตสำนึกที่ผิดพลาดที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อรับรองอำนาจและผลประโยชน์การปกครองแล้ว ยังบดบังให้ไม่อาจเห็นความสัมพันธ์ทางการผลิตที่แท้จริงระหว่างชนชั้น เมื่ออำนาจการผลิตที่กระจายให้กับประชาชนกลับถูกรัฐยึดคืน และรัฐเข้าควบคุมและจัดการการผลิตด้วยตัวเอง รัฐจึงมีสถานะเป็นนายทุนส่วนประชาชนเป็นเพียงแรงงานในระบบการผลิต เศรษฐกิจของประเทศก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมแบบทุนนิยม ส่วนแนวคิดความภักดีที่ปรากฏในบทสนทนาระหว่างตัวละคร ยังแสดงถึงการกลับคืนมาของแนวคิดเบญจสัมพันธ์ที่หลบซ่อนอยู่ภายใต้สังคมนิยมเท่าเทียม นอกเหนือจากนี้การเปรียบเทียบคนกับเด้วจฉานซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่แตกต่างกันให้เหมือนกัน ก็แสดงให้เห็นความไร้เสรีภาพ ประชาชนยังคงมีชีวิตที่ถูกจำกัดอยู่ภายใต้การกดขี่อย่างไม่ต่างไปจากสังคมนิยมเก่าหรืออาจเลวร้ายหนักกว่าเก่า

4.2.2 “กฎหมายแต่งงาน” เสรีภาพการแต่งงานในสังคมปิตาธิปไตย ในนวนิยายเรื่อง *ลำนํ้ากระเทียม*

นวนิยายเรื่อง *ลำนํ้ากระเทียม* เป็นนวนิยายที่มั่วเหยียนแต่งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1988 โครงเรื่องหลักของเรื่องนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง 2 เรื่อง คือ เหตุการณ์การล้อมที่ว่าการอำเภอของชาวไร่กระเทียม ค.ศ. 1985 และเหตุการณ์รถของเลขาธิการคอมมูนขั้บชนอาผู้ชายของเขาจนเสียชีวิต (Mo Yan, 2012c, p. 283) มั่วเหยียนเข้าใจหัวอกชาวบ้านที่ต้องเป็นผู้รับเคราะห์จากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นอย่างดี เขาจึงหยิบยกความยุติธรรมของสังคมมาถ่ายทอดไว้ในนวนิยายเรื่องนี้ นวนิยายของเขาจึงเป็นเสมือนบันทึกประวัติศาสตร์ฉบับประชาชน บอกเล่าเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม ตรีศิลป์ บุญขจร กล่าวถึงนวนิยายเรื่องนี้ไว้ในคำนิยมฉบับแปลเป็นไทยว่า “*ลำนํ้ากระเทียม* เป็นนวนิยายแนวประวัติศาสตร์แบบมหากาพย์ (epic historical novel) โดยทั่วไป คำว่ามหากาพย์ หรือ epic จะหมายถึงเรื่องราวในประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นการต่อสู้ของวีรบุรุษคนสำคัญในสังคมนั้นๆ แต่ใน *ลำนํ้ากระเทียม* เป็นมหากาพย์ของคนตัวเล็กที่ต่อสู้กับอำนาจรัฐและประเพณีอันล้าหลังที่ยังฝังรากลึกในสังคม” นวนิยายเรื่อง *ลำนํ้ากระเทียม* จึงเป็นเรื่องเล่าของชาวไร่เกษตรกรในพื้นที่ห่างไกลความเจริญที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากอำนาจรัฐในส่วนของอำนาจท้องถิ่น

มั่วเหยียนวิจารณ์ความยุติธรรมที่ชาวบ้านได้รับจากเจ้าหน้าที่รัฐผ่านปากของจ้งโคว่ ชายขอทานตาบอดที่ข้บลำนํ้าแลกเศษเงิน การกล่าวถึงความทุกข์ที่ชาวไร่ได้รับการส่งเสริมให้ปลูกกระเทียมของรัฐบาลผ่านปากของจ้งโคว่ บอกให้ทราบถึงความทุกข์ของชาวไร่เป็นเรื่องที่ถูกปิดหูปิดตา ทว่าผู้มีความบกพร่องทางสายตามักมีความสามารถพิเศษในการใช้ประสาทสัมผัสอื่นในการรับรู้สิ่งที่จ้งโคว่สามารถรับรู้ได้จึงมากกว่าสิ่งที่คนปกติมองเห็น ลำนํ้าเพลงที่ร้องผ่านปากของจ้งโคว่และถูกเขียนไว้เป็นคำร้องขึ้นต้นบทจึงเผยให้ผู้อ่านเข้าถึงวิถีชีวิตของชาวไร่ทั้งความสุขและความทุกข์ แม้

จิ้งโคว้จะไม่ใช่ตัวละครดำเนินเรื่อง แต่ก็ตัวละครสำคัญเพราะความสามารถพิเศษในการรับรู้ของจิ้งโคว้ เป็นคุณสมบัติที่ทำให้เขาสามารถแทรกตัวเข้าไปมีบทบาทในการเป็นผู้เล่าเรื่องความยุติธรรมที่เกิดขึ้นได้อย่างอิสระ

แม้ว่าแรงบันดาลใจในการเขียนนวนิยายเรื่อง *ลำนํ้ากระเทียม* จะเกิดจากความขัดแย้งของชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่รัฐ แต่โครงเรื่องหลักของนวนิยายที่นักเขียนนำเสนอคือโศกนาฏกรรมความรักของชายหนุ่มหญิงสาว การนำเสนอในส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาทางสังคมส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากผลประโยชน์ที่ขัดกันของคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ เพราะความขัดแย้งของกฎหมายแต่งงานและประเพณีคลุมถุงชน และการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ จนนำมาซึ่งการเรียกร้องเสรีภาพผ่านแนวคิดการแต่งงาน

สังคมจีนยุคใหม่เห็นว่าการแต่งงานเป็นผลของความรักซึ่งเกิดจากอารมณ์ความพึงพอใจของคนสองคน ผู้ชายและผู้หญิงควรแต่งงานกันบนพื้นฐานความผูกพันทางความรู้สึกที่ทั้งสองมีต่อกัน และมีเสรีภาพที่จะตัดสินใจชีวิตตนเอง ความคิดดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเสรีนิยมที่เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ของคนตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเคารพในเสรีภาพและความเท่าเทียมกัน มนุษย์มีเสรีภาพในตัวเองและไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เว้นแต่เสรีภาพของตนเองจะถูกคุกคาม (John Charvet ; Elisa Kaczynska-Nay, 2008, p. 3) แตกต่างจากสังคมยุคศักดินาที่เห็นว่าการแต่งงานเป็นการผูกสัมพันธ์ภาพของสองครอบครัวเข้าไว้ด้วยกัน ตามความหมายดังกล่าว การแต่งงานเป็นกลไกการสืบต่อและขยายอำนาจของเผ่าพันธุ์ ด้วยการเชื่อมสัมพันธ์ภาพกับคนต่างตระกูล โดยคำนึงถึงความเหมาะสมทางชนชั้น ตำแหน่งการงาน และทรัพย์สิน ผลประโยชน์แลกเปลี่ยนที่จะได้รับ แตกต่างจากสังคมจีนในยุคคอมมิวนิสต์ ผู้ชายและผู้หญิงต่างมีสิทธิเป็นเจ้าของชีวิตตัวเอง สามารถ

เลือกคู่ครองแต่งงานได้ตามความพึงพอใจของตนเอง ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรัก อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวของบ่าวสาวคู่แต่งงาน

การเปลี่ยนแปลงระบบแต่งงานเริ่มต้นขึ้นหลังเหตุการณ์ “การเคลื่อนไหว 4 พฤษภาคม” ค.ศ. 1919 เหตุการณ์ดังกล่าวมุ่งต่อต้านศักดินานิยมและความเชื่อที่มงายไร้เหตุผล และเรียกร้องประชาธิปไตยและหลักเหตุผลอย่างวิทยาศาสตร์ การเคลื่อนไหวครั้งนี้ชี้นำสังคมให้เริ่มตระหนักถึงสิทธิความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนควรได้รับอย่างเท่าเทียมกัน เป็นจุดเริ่มต้นของการปลดปล่อยสตรี และศึกษาปัญหาของผู้หญิงอย่างจริงจัง เช่น การมีส่วนร่วมในงานการเมือง การศึกษา อาชีพการทำงาน การแต่งงานและความรัก เป็นต้น (Zhongguo Quanguo Funu Lianhehui, 2003, p. 14) สังคมเริ่มเล็งเห็นว่าการแต่งงานแบบคลุมถุงชนเป็นประเพณีของสังคมศักดินาที่ลดทอนสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ แนวความคิดดังกล่าวค่อยๆ ซึมแทรกสู่สังคมจีนที่ละน้อย และเมื่อการปฏิวัติปลดแอกประชาชนจีนของพรรคคอมมิวนิสต์ประสบความสำเร็จ ประเทศจีนเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบสังคมนิยม รัฐบาลคอมมิวนิสต์จึงออกนโยบายให้ประชาชนได้รับความเท่าเทียมเสมอกันทั่วทุกคน ในด้านความเสมอภาคทางเพศ พรรคคอมมิวนิสต์ออกกฎหมายอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมประกาศให้ประชาชนมีเสรีภาพในการสมรส ตามกฎหมายแต่งงานฉบับแรกที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม ค.ศ. 1950 (Zhongguo Quanguo Funu Lianhehui, 2003, p. 135) ในหมวดทั่วไปซึ่งว่าด้วยหลักการของกฎหมาย วางหลักกฎหมายไว้โดยเรียงลำดับตามมาตราดังนี้

“第一条 废除包办强迫、男尊女卑、漠视子女利益的封建主义婚姻制度。实行男女婚姻自由、一夫一妻、男女权利平等、保护妇女和子女合法权益的新民主主义婚姻制度。”

第二条 禁止重婚、纳妾。禁止童养媳。禁止干涉寡妇婚姻自由。禁止任何人藉婚姻关系问题索取财物。

第三条 结婚须男女双方本人完全自愿，不许任何一方对他方加以强迫或任何第三者加以干涉。”

(มาตราที่หนึ่ง ประกาศยกเลิกระบบการแต่งงานแบบศักดินานิยมว่าด้วยการคลุมถุงชนการให้ความสำคัญเพศชายเหนือเพศหญิง และการกระทำที่ไม่เห็นต่อสิทธิประโยชน์ของบุตรธิดา ประกาศใช้ระบบการแต่งงานแบบประชาธิปไตยใหม่ ผู้ชายและผู้หญิงต่างมีเสรีภาพในการแต่งงาน มีภรรยาหรือสามีเพียงคนเดียว มีความเท่าเทียมทางเพศเสมอกัน ให้อำนาจคุ้มครองผู้หญิงและเด็กตามกฎหมาย

มาตราที่สอง ห้ามการแต่งงานซ้ำซ้อน การมีภรณาน้อย ห้ามการเลี้ยงสะใภ้เด็ก ห้ามสอดแทรกในเสรีภาพการแต่งงานของหญิงม่าย ห้ามมิให้บุคคลใดใช้การแต่งงานเป็นข้ออ้างเพื่อรับทรัพย์สิน

มาตราที่สาม การแต่งงานจักต้องเป็นไปด้วยความเต็มใจของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย ห้ามมิให้เกิดจากการบีบบังคับของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือเกิดจากการจัดการของบุคคลภายนอก)

(Zhongguo Renda Wang, 2014)

การถือกำเนิดขึ้นของกฎหมายแต่งงานปลดแอกหนุ่มสาวรุ่นใหม่จากระบบการแต่งงานแบบคลุมถุงชน ที่บังคับให้ทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างต้องจำยอมใช้ชีวิตคู่กับคู่แต่งงานที่ไม่ได้เลือก แต่ว่า

กฎระเบียบในสังคมยุคศักดินาเอื้อให้ผู้ชายมีทางออกสามารถปลดปล่อยตัวเองได้ด้วยการหย่าหรือมีภรรยาบ่อย ส่วนผู้หญิงกลับถูกจำกัดสิทธิให้แต่งงานได้เพียงครั้งเดียว ในกรณีที่สามีเสียชีวิตไปก่อนวัยอันควรภรรยาก็ไม่อาจแต่งงานใหม่ได้ กฎหมายแต่งงาน ค.ศ. 1950 นอกจากจะปลดปล่อยผู้หญิงจากความขมขื่นของชีวิตแต่งงาน และสร้างเสรีภาพทางความรักให้กับหนุ่มสาวรุ่นใหม่แล้ว ยังทำลายความหมายของการแต่งงานแบบเดิมที่ใช้เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในสังคม เป็นการแก้ไขโครงสร้างสังคมในระดับครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานการประกอบสร้างสังคม สลายระบบสังคมพวกพ้องและวัฒนธรรมอุปถัมภ์ เพื่อสร้างความเท่าเทียมที่ปราศจากชนชั้นให้เกิดขึ้น กฎหมายแต่งงานจึงเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้ทำลายอำนาจในโครงสร้างสังคมเดิมและเตรียมความพร้อมให้การปฏิรูปสังคมจีน ตั้งแต่ ค.ศ. 1950 ถึงปัจจุบันประเทศจีนประกาศใช้กฎหมายแต่งงานรวมแล้วทั้งสิ้น 3 ฉบับ คือ ฉบับ ค.ศ. 1950 ฉบับ ค.ศ. 1980 และ ฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2001 ทั้ง 3 ฉบับมีเนื้อหาสำคัญในส่วนที่ว่าด้วยการแต่งงานต่างกันในระยะเวลาดังกล่าว ดังสรุปเป็นใจความสำคัญดังนี้

- 1) ฉบับ ค.ศ. 1950 มุ่งเน้นปลดปล่อยผู้หญิงจากระบบการแต่งงานแบบศักดินานิยมที่ละเลยสิทธิประโยชน์ของผู้หญิง สร้างระบบการแต่งงานที่ปกป้องสิทธิผู้หญิงตามกฎหมาย ยกเลิกประเพณีที่ให้ค่าความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง โดยเฉพาะการรับอนุภรรยา รับเลี้ยงสะใภ้เด็ก และการห้ามหญิงมาแต่งงานใหม่
- 2) ฉบับ ค.ศ. 1980 สืบทอดเจตนารมณ์ลี้มล้างระบบการแต่งงานแบบคลุมถุงชนของกฎหมายแต่งงาน ค.ศ. 1950 ไว้ดั้งเดิม เพิ่มเติมการปกป้องสิทธิประโยชน์ของสตรี เด็กและผู้สูงวัยพร้อมกับประกาศนโยบายการคุมกำเนิด โดยกำหนดเป็นภารกิจร่วมที่สามีภรรยามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ นอกจากนี้กฎหมายฉบับนี้ยังระบุให้คู่แต่งงานต่างเป็นสมาชิกในครอบครัวซึ่งกันและ

กัน ต่างจากธรรมเนียมนิยมยุคโบราณที่กำหนดให้ผู้หญิงต้องเสียสะเปลี่ยนวงศ์ไปเป็นสมาชิกของครอบครัวฝ่ายชายหลังแต่งงาน

- 3) ฉบับ ค.ศ. 2001 เป็นกฎหมายฉบับปรับปรุงที่ยึดหลักการเดิมตามฉบับ ค.ศ. 1980 แต่เพิ่มเติมข้อห้ามมิให้ผู้ที่สมรสแล้วใช้ชีวิตเยี่ยงสามีภรรยา กับชายหรือหญิงอื่น ห้ามกระทำความรุนแรงในครอบครัว เน้นให้สามีภรรยาควรมีความซื่อสัตย์และให้เกียรติซึ่งกันและกัน
- กฎหมายฉบับ ค.ศ. 1980 ลบข้อความที่ว่าด้วยการห้ามรับอนุภรรยาที่เคยระบุไว้ในกฎหมายฉบับ ค.ศ. 1950 ออกไป แต่ว่าในฉบับ ค.ศ. 2001 ใจความดังกล่าวกลับมาปรากฏในข้อกฎหมายอีกครั้ง

กฎหมายแต่งงานทั้ง 3 ฉบับต่างมีหลักการร่วมข้อเดียวกัน คือ สร้างเสรีภาพการแต่งงานและความเสมอภาคระหว่างเพศ สาเหตุการประกาศใช้กฎหมายฉบับใหม่แทนฉบับเดิมมักมีเหตุผลที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของสังคมแอบซ่อนอยู่ นอกจากนี้สาระหลักที่เพิ่มเข้ามาในข้อกฎหมายยังบ่งบอกถึงวิกฤตที่ผู้หญิงกำลังเผชิญอยู่ในแต่ละยุค กฎหมายแต่งงานฉบับ ค.ศ. 1980 ประกาศใช้หลังสิ้นสุดยุคสมัยแห่งการปฏิวัติ ประเทศจีนเข้าสู่ยุคสมัยแห่งการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่ความเจริญทางเศรษฐกิจ การคุมกำเนิดเป็นภารกิจภาคบังคับของคุณ่แต่งงาน นอกจากจะจำกัดไม่ให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจแล้ว ยังเป็นการคุ้มครองสิทธิอนามัยสตรี ปลดปล่อยสตรีเงินให้หลุดพ้นจากหน้าที่โรงงานผลิตทายาทที่แบกรับมายาวนาน ส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีให้กับสตรีเงิน ส่วนกฎหมายแต่งงานฉบับปรับปรุง ค.ศ. 2001 เกิดขึ้นหลังดำเนินนโยบายเปิดประเทศแล้ว 20 ปี เป็นระยะเวลาที่ยาวนานพอที่สังคมจะปรากฏการเปลี่ยนแปลง จากข้อเพิ่มเติมของกฎหมายจะเห็นได้ว่าความเจริญทางเศรษฐกิจนำมาซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่ทำลายระบบการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียว คนจีนยุคใหม่มีพฤติกรรมนอกใจคู่ชีวิตจนกลายเป็น

ปัญหาสังคมที่ต้องนำมาระบุไว้เป็นข้อห้ามในกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงกฎหมายแต่งงานทั้ง 3 ฉบับด้วยการประกาศใช้ฉบับใหม่ทดแทนฉบับเดิม นอกจากจะมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขเนื้อความให้ทันสมัยแล้ว กฎหมายยังเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบ รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและศีลธรรมอันดีของประชาชน และกำหนดกรอบเสรีภาพของประชาชนให้เป็นไปตามแนวทางที่ชนชั้นปกครองต้องการอีกด้วย

จินจี้ว์ตัวละครเอกหญิงของเรื่อง *ลำนํ้ากระเทียม* เป็นผู้หญิงชนบทที่ใฝ่หาเสรีภาพและเต็มเปี่ยมไปด้วยความเด็ดเดี่ยว เมื่อถูกครอบครัวคลุมถุงชนให้แต่งงานกับหลานชายของเพื่อนเพื่อแลกสะใภ้มาเป็นภรรยาให้พี่ชาย เธอและเกาหม่าจึงตัดสินใจบอกให้ครอบครัวรับรู้ถึงความรักที่ทั้งสองมีต่อกัน หวังว่าพ่อแม่จะยกเลิกการแต่งงานที่เตรียมไว้ให้ โดยยกข้อความตามมาตราในกฎหมายแต่งงานขึ้นยืนยันให้ทางบ้านรู้ว่าการคลุมถุงชนเป็นการกระทำที่ขัดต่อระเบียบสังคมยุคใหม่ *ลำนํ้ากระเทียม* เป็นนวนิยายที่แต่งขึ้นใน ค.ศ. 1998 เมื่อเทียบกับข้อความในกฎหมายแต่งงานพบว่าการกล่าวอ้างข้อกฎหมายแต่งงานในเรื่องตรงกับเนื้อความกฎหมายฉบับ ค.ศ. 1980 แม้กฎหมายที่ออกมาภายหลังนี้จะมีรายละเอียดแตกต่างจากกฎหมายแต่งงาน ค.ศ. 1950 ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น แต่สาระหลักของกฎหมายยังคงให้ความสำคัญกับการต่อต้านการแต่งงานแบบคลุมถุงชน ในนวนิยายจินจี้ว์และเกาหม่ายกเนื้อความกฎหมายมาตราที่สามและมาตราที่สี่ ซึ่งมีข้อความตามข้อบัญญัติกฎหมายว่า

“第三条 禁止包办、买卖婚姻和其他干涉婚姻自由的行为。

第四条 结婚必须男女双方完全自愿，不许任何一方对他方加以强迫或任何第三者加以干涉。”

(มาตราที่สาม ห้ามมิให้มีการคลุมถุงชน การว่าจ้างแต่งงานและ
พฤติกรรมที่ลดทอนเสรีภาพในการแต่งงาน

มาตราที่สี่ การแต่งงานจักต้องเกิดขึ้นจากการยินยอมพร้อมใจของทั้ง
ฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ห้ามมิให้เป็นไปด้วยการบีบบังคับของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือ
เกิดขึ้นด้วยการแทรกแซงของบุคคลที่สาม)

(Zhongguo Renda Wang, 2000)

ตัวละครหนุ่มสาวรุ่นใหม่ทั้งสองต่างพยายามยกข้อกฎหมายแต่งงานฉบับ ค.ศ. 1980 ขึ้นอ้าง
เพื่อเรียกร้องให้ปลดปล่อยเงินจิวจากพันธะสัญญาแต่งงานที่พ่อของเงินจิวทำไว้ เนื้อความในข้อ
กฎหมายทั้ง 2 มาตราคงใจความหลักของข้อความกฎหมายแต่งงานฉบับ ค.ศ. 1950 ไว้ไม่ต่างจากเดิม
นัก แสดงให้เห็นว่าแม้การบังคับใช้กฎหมายแต่งงานฉบับแรกจะเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลา 30 กว่าปี
แล้วก็ตาม แต่ประชาชนก็ยังคงยึดติดอยู่ในค่านิยมการแต่งงานแบบคลุมถุงชนอย่างไม่เปลี่ยนแปลงไป
มากนัก เงินจิวและเกาหม่าเป็นเสมือนตัวแทนของคนรุ่นใหม่ที่ศรัทธาและเชื่อมั่นในกฎหมายซึ่งร่างบน
พื้นฐานความคิดการสร้างสังคมในอุดมคติตามอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ทว่านวนิยายชี้ให้เห็นว่า
แนวความคิดดังกล่าวเป็นความไร้เดียงสา แม้ว่ารัฐบาลจะให้เสรีภาพกับความรักของชายหญิง แต่
ในทางปฏิบัติคนในสังคมชนบทยังยึดติดกับประเพณีจารีต อำนาจปิตาธิปไตยในสังคมมีอิทธิพลเหนือ
ข้อกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นเพื่อรองรับอุดมการณ์การปกครอง สัญญาการแต่งงานของเงินจิวจึงยังคง
อำนาจความศักดิ์สิทธิ์เหนือกฎหมายแต่งงาน แม้จะขัดต่อข้อความในข้อกฎหมายก็ตาม เหตุประการ
สำคัญอีกข้อที่ทำให้ข้อกฎหมายไม่อาจบังคับใช้ได้จริง ก็สืบเนื่องด้วยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นไม่ปฏิบัติตัวเป็น
ผู้รักษากฎหมายอย่างที่ควรจะเป็น ดังความในตอนทีเกาหม่าเข้าแจ้งความกับผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

หลังจากถูกพี่ชายของจินจี้ว์ทำร้ายร่างกายจนอาการสาหัส นอกจากผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านจะไม่รับรู้ในเหตุการณ์ละเมิดกฎหมายที่เกิดขึ้นในท้องที่แล้ว ยังพุดจาและถ่มน้ำลายใส่หน้าเกาหม่าอย่างหยาบคาย พร้อมกับไล่ออกจากที่ว่าการหมู่บ้านไปอย่างไร้เยื่อใยดี นวนิยายบอกนัยถึงความล้มเหลวของการบังคับใช้กฎหมายแต่งงานในสังคมชนบทจีน ไม่ว่าจะกฎหมายจะกรุยทางเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีเสรีภาพทางความรักโดยระบุเป็นลายลักษณ์เขียนไว้อย่างไรก็ตาม ความหมายของการแต่งงานในสังคมชนบทก็ยังคงยึดติดกับความหมายแบบจารีต ซึ่งสังคมยอมรับเอาความเห็นชอบของพ่อแม่เป็นหลักสำคัญ เสรีภาพของผู้หญิงยังคงถูกจำกัดด้วยอำนาจของผู้ชาย หนุ่มสาวจำนวนมากต้องเผชิญกับการแต่งงานแบบคลุมถุงชน และไม่อาจหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามคำสั่งพ่อแม่ได้ เหตุเหล่านี้สืบเนื่องจากปัจจัยหลักสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ อำนาจบิดาธิปไตยในสังคมชนบทจีนทรงอิทธิพลเหนืออำนาจเสรีภาพของกฎหมาย กฎหมายที่เพิ่งตราขึ้นและประกาศใช้ในระยะเวลาไม่กี่สิบปี ยังไม่แข็งแกร่งพอที่จะทะลายกำแพงค่านิยมโบราณที่มีอายุหลายพันปีได้ อีกประการหนึ่งคือ ความจริงจังในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ ในพื้นที่ห่างไกลอำนาจการตรวจสอบของรัฐบาลกลาง ความเข้มงวดในการรักษากฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐมีกลดลงตามระยะห่าง ความใกล้ชิดกับชาวบ้านในพื้นที่ทำให้เจ้าหน้าที่เลือกเข้าข้างอำนาจจารีตในท้องถิ่นเพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่เป็นมิตร สังคมชนบทจีนในยุคปัจจุบันที่ยังรักษาค่านิยมล้าหลังไว้จึงไม่ต่างไปจากสังคมโบราณในอดีต

เมื่อจินจี้ว์รับรู้ว่าการรักที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายของตนเองไม่ได้รับการยอมรับ จึงสิ้นศรัทธาในกฎหมายรัฐ และลุกขึ้นแสดงการต่อสู้กับอำนาจบิดาธิปไตยที่กดทับอยู่เหนือความรักของเธอ ด้วยการหนีตามไปกับเกาหม่า พาตัวออกจากการกักขังของครอบครัวสู่ความเสรีภาพนอกบ้านแน่นอนว่าการตัดสินใจหนีออกจากบ้านของจินจี้ว์จะต้องต่อสู้กับความรู้สึกผูกพันที่มีต่อคนในครอบครัว แต่ความโหยหาเสรีภาพนั้นมีพลังแรงกล้ากว่าความผูกพันที่เจือปนความรู้สึกผูกพันที่จินจี้ว์

จึงเลือกละทิ้งความผูกพันและหนีไปแสวงหาเสรีภาพนอกบ้าน นวนิยายแสดงให้เห็นว่าการเรียกร้องเสรีภาพของจีนจีวี่เป็นเพียงความฝันชั่วข้ามคืน สุดท้ายการโต้ตอบอำนาจนิติบัญญัติของจีนจีวี่ก็ต้องจบลงด้วยการจับกลับมาขังไว้ในกรอบจารีตดั้งเดิม มั่วเหยียนสือให้เห็นว่าการตอบโต้ของจีนจีวี่เป็นเพียงการต่อสู้ของคนตัวเล็กที่ไม่อาจเอาชนะอำนาจจารีตที่ยังทรงอิทธิพลอยู่กระจายอยู่ทั่วสังคมจีนได้ในสังคมชนบทของจีนจีวี่แนวคิดแบบศักดินายังคงครอบงำอยู่เหนือความคิดของประชาชนชาวจีนเสรีภาพแห่งความรักตามกฎหมายนั้นเป็นเพียงอุดมคติ แต่การรณรงค์เรื่องความเท่าเทียมทางเพศของรัฐก็ทำให้ผู้หญิงวาดหวังว่าจะได้พบกับเสรีภาพที่แท้จริง

ในเรื่อง *ลำนํ้ากระเทียม* จีนจีวี่ใช้พรหมจรรย์แลกกับเสรีภาพความรักของตัวเอง ในสังคมที่ชาวบ้านยังยึดติดกับค่านิยมจารีต เจ้าหน้าที่ที่ท้องถิ่นไม่ใส่ใจดำเนินการเอาผิดกับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายแต่งงาน การต่อสู้เรียกร้องเสรีภาพทางความรัก โดยใช้ข้อกฎหมายคั่งงำกับค่านิยมดั้งเดิมจึงไม่ใช่ว่าผล เมื่อกฎหมายไม่อาจปกป้องสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้หญิงได้ตามที่บัญญัติ ความล้มเหลวของการต่อสู้โดยยึดความหมายการแต่งงานของรัฐ ทำให้จีนจีวี่ต้องต่อสู้ตามแนวทางของตนเอง เธอตัดสินใจแหวกกรอบจารีตหนีตามเกาหม่า เป็นการเรียกร้องสิทธิของตัวเองด้วยการใช้พรหมจรรย์เป็นเครื่องมือต่อรองกับอำนาจในสังคมจารีต เพื่อเรียกร้องเสรีภาพความรักของตนเอง “พรหมจรรย์” เป็นแนวคิดที่ใช้กำกับผู้หญิงจีนในสังคมศักดินา ตั้งอยู่บนรากฐานของแนวคิดลัทธิขงจื้อ ใช้เป็นคุณธรรมกำกับผู้หญิงในข้อที่ว่าด้วยความซื่อสัตย์ หญิงสาวต้องรักษาความบริสุทธิ์ไม่ให้ผู้ชายรุกล้ำประชิดตัว ส่วนผู้หญิงหม้ายก็ต้องแสดงความซื่อสัตย์ด้วยการไม่แต่งงานใหม่ พรหมจรรย์จึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการจำกัดเสรีภาพของผู้หญิงจีน เฉิงฮั่นกัปราชญ์ชื่อดังในสมัยราชวงศ์ซ่งกล่าวถึงพรหมจรรย์ไว้ว่า “อดตายนั้นเป็นเรื่องเล็ก การละเมิดพรหมจรรย์เป็นเรื่องใหญ่” (Cheng Hao; Cheng Yi, 1981, p. 301) คำพูดนี้ถูกนำมาใช้อ้างอิงเป็นความชอบธรรมในการกำหนดความหมายและคุณค่าผู้หญิงจีนใน

สังคมศักดินา เพื่อรักษาความบริสุทธิ์ของสายเลือดผู้สืบทอดตระกูล สถานะผู้นำครอบครัวของผู้ชาย และใช้ควบคุมพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิง เพื่อรักษาความมั่นคงให้กับสถาบันครอบครัว พรหมจรรย์ จึงกลายเป็นคุณธรรมที่ใช้กำหนดคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้หญิง

ท้ายที่สุดจินจี้วและเกาหม่าจะถูกจับกลับมาที่หมู่บ้าน และแม้ว่าทั้งคู่จะประสบความสำเร็จในการใช้เรื่องพรหมจรรย์ต่อรองให้พ่อของจินจี้วต้องล้มเลิกสัญญาการแต่งงานและอนุญาตให้หนุ่มสาวทั้งสองแต่งงานกันได้ แต่เสรีภาพการแต่งงานก็ยังไม่เกิดขึ้นในทันที เพราะระบบการแต่งงานในสังคมจารีตที่ผูกติดการแต่งงานของผู้หญิงไว้กับผลประโยชน์ของผู้ชาย ไม่ปล่อยให้โอกาสการเรียกร้องสินสอดเป็นคำตอบแทนการสมรสหลุดไปโดยง่าย การเรียกสินสอดด้วยจำนวนที่เกินความเหมาะสมซึ่งพ่อของจินจี้วเรียกเอาทั้งเกาหม่า จึงไม่ต่างจากการตั้งราคาขายลูกสาว เสรีภาพที่ถูกสกัดกั้นจึงทำให้จินจี้วสิ้นหวัง และคิดว่าการฆ่าตัวตายพร้อมกับลูกน้อยในครรภ์จะเป็นหนทางที่นำพาตนเองให้เป็นอิสระ หลุดพ้นจากการกดทับของสังคม แต่ว่ามัวเหยียนกลับไม่ปล่อยให้จินจี้วได้พบกับเสรีภาพ แม้ดวงวิญญาณจะล้าโลกไปแล้ว เขาต่อกย้ำภาพความโหดร้ายของสังคมในอำนาจของผู้ชาย และสิ้นสะเทือนอารมณ์ผู้อ่านด้วยการให้พี่ชายชายศพของจินจี้วซึ่งเป็นน้องสาวให้กับผู้ที่ต้องการซื้อศพผู้หญิงเพื่อนำไปจัดการแต่งงานศพ พิธีงานแต่งงานศพ คือการจัดการแต่งงานให้กับชายหญิงที่เสียชีวิต เพราะเชื่อว่าชีวิตโลกหลังความตาย (Ren Yinhu, 1996, p. 87) เป็นมรดกความเชื่อที่แสดงถึงความมั่งคั่งของสังคมในยุคศักดินา เนื้อเรื่องท่อนนี้สื่อถึงพลังอำนาจของผู้ชายในสังคมแบบโบราณที่ตรึงชีวิตผู้หญิงไว้ใต้อำนาจของผู้ชาย และความละโมภของมนุษย์ในระบบทุนนิยมที่เห็นเงินสำคัญเหนือความผูกพันใดๆ เงินนอกจากจะเป็นผลกำไรที่พี่ชายได้รับจากการขายศพน้องสาว ยังเป็นรายได้จากการขายคุณค่าความเป็นมนุษย์ในตัวพี่ชายของจินจี้วไปเสียด้วยในคราวเดียวกัน นอกจากนี้อำนาจของผู้ชายควบคุมผู้หญิงไว้ไม่เว้นแม้ว่าจะจะเป็นหรือตาย ผู้หญิงถูกกำหนดให้ก้มหน้ายอมรับชะตากรรม

ความทุกข์อย่างไม่รู้จักจบสิ้น การต่อสู้เพื่อเสรีภาพโดยการวางเดิมพันด้วยชีวิตเพราะคิดว่าความตายคือทางเดียวที่จะได้พบกับเสรีภาพ แต่กลับพบว่าความตายไม่ใช่หนทางแห่งการปลดปล่อยผู้หญิงให้หลุดพ้นจากพันธนาการสังคมน

มัวเหยียนนำเสนอนวนิยายเรื่อง *ล่านำกระเทียม* เพื่อชี้ให้เห็นปมปัญหาความย้อนแย้งของเสรีภาพที่เกิดจากความขัดแย้งของหลักกฎหมายของรัฐบาลกับจารีตปฏิบัติของสังคม รัฐบาลตรากฎหมายแต่งงานขึ้นเพื่อสร้างความเท่าเทียมและเสรีภาพให้กับผู้หญิง และผู้หญิงก็ได้รับโอกาสในการตัดสินใจเลือกคู่ครองด้วยตัวเอง แต่เมื่อเสรีภาพในส่วนนี้ขัดแย้งกับวัฒนธรรมเดิม และส่งผลกระทบต่อการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างครอบครัว สังคมจึงไม่ยอมรับการแต่งงานแบบเสรี และเจ้าหน้าที่รัฐในฐานะผู้รักษากฎหมายกลับปล่อยปละละเลยไม่ปฏิบัติของผู้รักษากฎหมาย การสร้างสังคมแห่งเสรีภาพด้วยอุดมการณ์ความเท่าเทียมจึงยังนำพาสังคมให้ตกอยู่ในภาวะความย้อนแย้งของเสรีภาพ

นักวิชาการชาวจีนที่ศึกษาเรื่องผู้หญิงจีนในสังคมคอมมิวนิสต์เห็นว่า การส่งเสริมเสรีภาพการแต่งงาน นอกจากจะไม่ทำให้เกิดเสรีภาพการแต่งงานที่แท้จริงแล้ว กลับช่วยย่ำค่านิยมการแต่งงานแบบคลุมถุงชนให้ฝังแน่นมากยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์ระดับกลางถึงระดับสูงบางส่วนถึงกับละทิ้งคู่แต่งงานไปมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงคนใหม่ ส่วนกลุ่มของชาวบ้านทั่วไปก็ตอบรับนโยบายของรัฐด้วยการดำเนินการฟ้องหย่าสามีตนเอง การต่อต้านครอบครัวและประเพณีเดิมด้วยวิธีการเหล่านี้กลับส่งผลให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว จนหญิงสาวส่วนหนึ่งต้องจบชีวิตลงด้วยการฆ่าตัวตายหรือถูกฆ่า ส่วนกลุ่มเจ้าหน้าที่ระดับล่างซึ่งถูกรอบงำด้วยมรดกทางวัฒนธรรม ก็แสดงอคติกับกฎหมายแต่งงานด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่สามีในคดีที่ภรรยาฟ้องหย่า ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่บีบบังคับ

ให้พรรคคอมมิวนิสต์ต้องหยุดรณรงค์การปฏิบัติตามกฎหมายแต่งงานลงใน ค.ศ. 1953 ยังเสริมสร้างค่านิยมการแต่งงานแบบคลุมถุงชนให้เข้มแข็งมากขึ้นอีกด้วย (Su Hui, 1984, pp. 31-32)

4.2.3 “นโยบายลูกคนเดียว” นโยบายความเท่าเทียมทางเพศที่กดขี่ผู้หญิง ในนวนิยายเรื่อง กบ

นโยบายลูกคนเดียวเริ่มดำเนินการใน ค.ศ. 1979 โดยทั่วไปเป็นที่ทราบกันดีว่าพรรคคอมมิวนิสต์ออกนโยบายดังกล่าวเพื่อควบคุมจำนวนประชากรให้เหมาะสมกับอัตราการเจริญเติบโตของประเทศ และมีการตรากฎหมายคุมกำเนิดบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม เนื้อความในกฎหมายดังกล่าวบอกชัดถึงเป้าหมายการดำเนินนโยบายลูกคนเดียวไว้ใน มาตราที่ 1 และมาตราที่ 3 ความว่า

“第一条 为了实现人口与经济、社会、资源、环境的协调发展，推行计划生育，维护公民的合法权益，促进家庭幸福、民族繁荣与社会进步，根据宪法，制定本法。

第三条 开展人口与计划生育工作，应当与增加妇女受教育和就业机会、增进妇女健康、提高妇女地位相结合。”

(มาตราที่ 1 กฎหมายฉบับนี้จัดทำขึ้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเพื่อให้

การพัฒนาประชากรสอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการวางแผนครอบครัว คุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมือง ส่งเสริมความสุขในครอบครัว ความรุ่งเรืองของประชาชาติ และความเจริญทางสังคม

มาตราที่ 3 การดำเนินงานประชากรและการคุมกำเนิด ต้องสอดคล้อง
กับโอกาสการพัฒนาทางการศึกษาและการทำงานของผู้หญิง เสริมสร้างสุขภาพ
ของผู้หญิง และการยกระดับสถานะของผู้หญิง)

(Zhongguo Renda Wang, 2015)

นอกจากเพื่อการควบคุมจำนวนประชากรแล้ว นโยบายลูกคนเดียวยังมุ่งหวังที่จะสร้างโอกาส
การพัฒนาและยกระดับผู้หญิง โดยการมอบสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์กลับคืนให้กับผู้หญิง ปลดปล่อย
ผู้หญิงให้หลุดพ้นจากหน้าที่ผู้ตั้งครรภ์และสร้างทายาทตามค่านิยมยุคเก่า ทำให้ผู้หญิงมีเสรีภาพใน
ชีวิตและร่างกาย วางเว้นจากการกิจการตั้งครรภ์และเลี้ยงบุตร มีเวลาอันเป็นอิสระที่จะใช้หาเลี้ยงชีพ
ตนเอง ไม่ต้องรอรับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจจากผู้ชาย และเพื่อให้การดำเนินนโยบายดำเนินไป
อย่างมีประสิทธิภาพ ในการประชุมสภาสตรีแห่งชาติเดือนมีนาคม ค.ศ. 1949 ซึ่งกำหนดจุดมุ่งหมาย
ของการรวมพลังของกลุ่มสตรีทุกชนชั้นและทุกชาติพันธุ์ ก็ปรากฏคำประกาศส่วนหนึ่งที่กล่าวส่งเสริม
ให้ผู้หญิงเข้าร่วมในการผลิตเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับสถานะทางเศรษฐกิจของตนเอง (Zhongguo
Quanguo Funu Lianhehui, 2003, p. 130) ผู้หญิงยุคใหม่จึงได้รับโอกาสให้ออกมาทำงานนอกบ้าน
การตั้งครรภ์และการคลอดบุตรจึงเป็นอุปสรรคต่อการประกอบกิจกรรมของผู้หญิง และต้องพะวงกับ
ภาระการทำงานและภาระการเลี้ยงดูบุตรไปพร้อมกัน เพื่อลดภาระของผู้หญิง สังคมยุคใหม่ที่ต้องการ
แรงงานของผู้หญิงจึงเริ่มรณรงค์การคุมกำเนิด (Yang Faxiang, 2004, p. 46)

สังคมจีนเป็นสังคมที่มีรากฐานมาจากสังคมเกษตรกรรมที่ต้องอาศัยแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญ
ในการผลิต จึงให้ความสำคัญกับการแต่งงานและการมีลูก เพราะครอบครัวที่มีแรงงานมากโดยเฉพาะ
แรงงานเพศชายก็จะมีอำนาจการผลิตมาก สิทธิของเพศชายในสังคมจีนจึงมากกว่าเพศหญิง ส่วนสิทธิ

ของผู้หญิงก็ถูกผูกติดไว้กับการแต่งงานและการให้กำเนิดบุตร สิทธิเหล่านี้เป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่มีมายาวนานและผู้หญิงเองก็ยอมรับในสิทธิที่สังคมกำหนดให้ เมื่อสังคมเงินแต่โบราณผูกติดคุณค่าของเพศหญิงไว้กับการมีลูก แต่สังคมยุคใหม่ต้องการปลดปล่อยผู้หญิงจากวัฏจักรการตั้งครรรภ์และให้กำเนิดบุตรอย่างไม่รู้จักจบสิ้น เพื่อให้ผู้หญิงได้เข้ามามีบทบาทร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การส่งเสริมให้ผู้หญิงออกมามีบทบาทในพื้นที่สาธารณะ ค่านิยมการมีลูกจึงเป็นอุปสรรคต่อการทำกิจกรรมของผู้หญิงยุคใหม่ นโยบายลูกคนเดียวของรัฐบาลจึงสวนทางกับค่านิยมของสังคม

นวนิยายเรื่อง กบ ถูกเขียนขึ้นเพื่อนำเสนอการสร้างความเท่าเทียมทางเพศของพรรคคอมมิวนิสต์จากการดำเนินนโยบายลูกคนเดียว และผลกระทบทางสังคมจากการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว เนื้อเรื่องเล่าถึงประวัติชีวิตของ อาหญิง สุนิดินารีแพทย์หญิงในเขตพื้นที่ชนบทที่ต้องรับหน้าที่ทำแท้งสนองนโยบายของรัฐ อาหญิงเป็นหมอคนแรกของชุมชนที่เรียนรู้การทำคลอดด้วยวิธีการอย่างสมัยใหม่ บทบาทการทำงานของอาหญิงแสดงให้เห็นถึงความเมตตาและความยินดีต่อการเกิดของเพื่อนมนุษย์ แต่เมื่อรัฐบาลออกกฎหมายลูกคนเดียวบังคับให้ประชาชนคุมกำเนิด บทบาทของอาหญิงก็เปลี่ยนไปจากสุนิดินารีแพทย์ผู้มีเมตตากลายเป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับสนองนโยบายที่มีแต่ความโหดเหี้ยม

ก่อนหน้ารัฐบาลจะประกาศใช้นโยบายลูกคนเดียว อาหญิงเป็นสุนิดินารีแพทย์หญิงที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างยกย่องทั้งในพื้นที่หมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียง ถึงกับขนานนามว่าเป็น พระโพธิสัตว์ แต่เมื่อรัฐบาลต้องการควบคุมจำนวนประชากร ความจงรักภักดีและความศรัทธาต่อพรรคคอมมิวนิสต์ทำให้อาหญิงทุ่มเทร่างกายและแรงใจปฏิบัติตามนโยบายและคำสั่งของเจ้านายอย่างเคร่งครัด คอยสอดส่องอาการความผิดปกติทางสุขภาพของผู้หญิง และทำแท้งเมื่อพบว่าผู้หญิงที่มีลูกแล้วตั้งครรรภ์ลูกคนที่สอง ความเชื่อตรงที่ไร้ความประณีตสร้างความหวาดกลัวและความรังเกียจ ทำให้ชาวบ้าน

เปลี่ยนสมณนามให้อาหญิงใหม่ว่าเป็น พญามัจจุราช อาหญิงเป็นผู้หญิงแกร่งที่ถูกหล่อหลอมขึ้นบน
 นิยามความเท่าเทียมทางเพศ มีหน้าที่การงานเป็นที่น่าภาคภูมิใจ แต่กลับไม่มีชีวิตครอบครัวที่เป็นสุข
 มัวเหียนชี้ให้เห็นว่าความทุกข์ในชีวิตของอาหญิงมีสาเหตุมาจาก การถูกหล่อหลอมให้ศรัทธาและ
 เชื่อมมั่นต่อพรรคคอมมิวนิสต์อย่างจงรักภักดีโดยไม่เห็นแก่ผู้ใด นอกจากนี้มัวเหียนยังกล่าวถึงความ
 มุ่งมั่นต่อหน้าที่ของอาหญิงเพื่อชี้ให้เห็นว่าวิธีการควบคุมผู้หญิงของรัฐบาลยุคใหม่ที่ใช้เจ้าหน้าที่ผู้หญิง
 ทำงานในส่วนนี้ก็ไม่ต่างไปจากวิธีการในยุคศักดินา ผู้หญิงยังเป็นเครื่องมือสืบทอดอำนาจที่ถูกครอบงำ
 ให้อยู่ใต้อนโยบายที่ออกโดยผู้ชาย

มัวเหียนยังนำเสนอให้เห็นอีกว่าการดำเนินนโยบายที่มุ่งแต่ผลสัมฤทธิ์โดยใช้ความรุนแรง
 กลับกลายเป็นการซ้ำเติมให้ผู้หญิงถูกกดขี่มากกว่าเดิม นอกจากนี้ผู้หญิงที่เป็นภรรยาต้องตั้งครุฑตามที่
 ครอบครัวสามีเรียกร้องแล้ว ผู้หญิงยังต้องหลบหนีการตรวจจับของเจ้าหน้าที่รัฐอีกด้วย หวังเหริน
 เหม่ยตัวละครในบทหลานสะใภ้ของอาหญิงถูกสร้างขึ้นมารับหน้าที่สะท้อนความรุนแรงของการ
 ดำเนินนโยบายคุมกำเนิดของภาครัฐ เพราะค่านิยมเพศชายเหนือเพศหญิงไม่อาจถูกล้มล้างไปได้
 โดยง่าย ประชาชนจำนวนมากโดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่ยังไม่มีลูกชายไว้สืบตระกูลจึงหาทุกวิถีทาง
 เพื่อจะมีลูกอีกคนให้ได้ อาจแบ่งวิธีการได้ 2 วิธี คือ ฝาฝืนกฎหมายโดยตรง ไม่ว่าจะรัฐจะมีนโยบาย
 ควบคุมอย่างไรผู้ที่ต้องการมีลูกเพิ่มก็จะหาทางฝาฝืนมีลูกให้ได้ อาจตั้งครุฑและหลบซ่อนตัวอยู่ใน
 บ้านตัวเอง บ้านญาติ หรือหลบหนีไปซ่อนตัวอยู่นอกพื้นที่ และฝาฝืนโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย
 อาจด้วยการทิ้งลูกสาวที่เพิ่งคลอด หรือหย่าเพื่อแต่งงานใหม่กับผู้หญิงอื่น (He Junchun, 2008, pp.
 40-41)

มัวเหียนเลือกที่จะให้หวังเหรินเหม่ยตั้งครุฑและหลบหนีไปเตรียมตัวคลอดโดยไม่สนใจการ
 โน้มน้าวของอาหญิง หลังจากอายุครรภ์ห้าเดือน หวังเหรินเหม่ยจึงหนีไปหลบซ่อนอยู่บ้านแม่ ก็ถูกจับ

โดยใช้มาตรการขั้นรุนแรง เริ่มจากการใช้เสียงโธมัสผ่านโทรโข่ง พร้อมกับนำกำลังและรถไถมาล้อมบ้านข่มขู่ให้มอบตัว ทำการโค่นต้นไม้และเตรียมการรื้อถอนบ้านของเพื่อนบ้านที่กีดขวางทางเพื่อเข้าจับกุมตัวหวังเหรินเหมย จนท้ายที่สุดฝ่ายหลานสะใภ้และครอบครัวของหลานสะใภ้ต้องยอมแพ้เข้ามอบตัวให้อาหญิงพาไปทำแท้ง แต่เหตุการณ์กลับกลายเป็นว่าการทำแท้งทำให้หวังเสียวผ่าต้องสูญเสียทั้งภรรยาและลูกในท้องไปอย่างไม่มีวันกลับ แม้การปฏิบัติหน้าที่ของอาหญิงจะถูกต้องตามหลักการของการเป็นข้าราชการที่ดี แต่การตายของหวังเหรินเหมยก็ทำให้เกิดคำถามกับการทำหน้าที่ของอาหญิงและนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ จนนำมาสู่การต่อต้านหลากหลายรูปแบบ ทั้งการหลบหนีไปอยู่บ้านญาติเพื่อไม่ให้มีใครรู้ว่าตั้งท้อง และการแอบถอดห่วงอนามัยทิ้ง สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นถึงความย้อนแย้งของเสรีภาพของผู้หญิง นอกจากนี้จะไม่ได้รับเสรีภาพแล้วผู้หญิงยังถูกทำร้ายจากทั้งนโยบายของรัฐบาลและค่านิยมของชาวบ้าน

เรื่องราวการทำงานของอาหญิงถูกนำเสนอเพื่อสะท้อนให้เห็นว่าเสรีภาพของผู้หญิงต้องตกอยู่ในภาวะความย้อนแย้งเพราะความไม่ลงรอยของแนวทางของรัฐกับค่านิยมของสังคม และทำให้การดำเนินนโยบายเพื่อการพัฒนาสังคมกลายเป็นนโยบายทำร้ายประชาชน

CHULALONGKORN UNIVERSITY

นวนิยายเรื่อง กบ สะท้อนให้เห็นว่านโยบายลูกคนเดียวถูกใช้เป็นกลไกทำลายความเหลื่อมล้ำเพื่อความเท่าเทียมทางเพศ การบังคับใช้กฎหมายคุมกำเนิดคือการบังคับให้สังคมยอมรับว่าลูกที่เกิดมาไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงต่างก็เป็นทายาทสืบตระกูลได้อย่างเท่าเทียมกัน ทว่าการสร้างความเท่าเทียมทางเพศของพรรคคอมมิวนิสต์ด้วยนโยบายลูกคนเดียวขัดแย้งกับความเชื่อของสังคมที่ฝังแน่นมาแต่ยุคศักดินา ปลุกฝังค่านิยมทั้งหลายไม่ว่า “เพศชายเหนือเพศหญิง” หรือ “การสืบต่อตระกูล” ความคิดเหล่านี้ทำให้คนจำนวนไม่น้อยคิดหาวิธีให้ได้มาซึ่งลูกชายไว้เป็นทายาทสืบตระกูล เนื่องจากปัญหาความหนาแน่นของจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน การดำเนินนโยบาย

คุมกำเนิดจึงมีความเข้มงวดแตกต่างกันตามแต่ปัญหาประชากรของพื้นที่ ความเข้มงวดที่แตกต่างนี้เอง เป็นช่องว่างที่สร้างโอกาสให้คนกลุ่มหนึ่งถึงกับยอมเปลี่ยนงานย้ายบ้านไปอยู่ในเมืองที่นโยบาย คุมกำเนิดค่อนข้างผ่อนปรน แต่ว่าการทำเช่นนั้นก็ไม่เรื่องง่ายเพราะการขึ้นทะเบียนเป็นประชากรใน พื้นที่จะต้องมีที่อยู่และตำแหน่งงานที่แน่นอน สำหรับชาวบ้านทั่วไปการย้ายถิ่นฐานจึงไม่ใช่เรื่องง่าย แต่เมื่อต้องการทายาทสืบตระกูลก็ถึงกับยอมเอาความมั่นคงในชีวิตมาเสี่ยงแลกเอาสิทธิการมีลูกคนที่ สอง (Xu Lianxin, 2009)

แม้นโยบายลูกคนเดียวจะมีมุ่งหมายลดอัตราการเจริญเติบโตของประชากรและความเหลื่อมล้ำทางเพศ แต่ค่านิยมในสังคมยุคศักดินาที่ฝังแน่นอยู่ในยุคสังคมนิยม ก็เป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวาง การดำเนินนโยบายของรัฐ ช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990 รัฐบาลจีนจึงเข้าดูแลและควบคุมการ ดำเนินนโยบายคุมกำเนิดอย่างใกล้ชิด เร่งรัดให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง การดำเนินการคุมกำเนิดในช่วงนี้จึงอยู่ในช่วงของการบังคับใช้อย่างเข้มงวด (He Junchun, 2008, p. 32) มั่วเหียนจึงหยิบยกประเด็นนี้มาตีแผ่ไว้ในนวนิยายเรื่อง กบ แสดงให้เห็นความโหดร้ายของการ บังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยนำเสนอผ่านพฤติกรรมความตรงต่อหน้าที่ที่ไร้คุณธรรมของอา หลิง

นอกจากนี้นวนิยายเรื่อง กบ ยังนำเสนอให้เห็นความล้มเหลวของการสร้างความเท่าเทียมทาง เพศของพรรคคอมมิวนิสต์อีกด้วย การอนุโลมให้ประชาชนในเขตพื้นที่เกษตรกรรมดังเช่นพื้นที่เกามี่มี ลูกคนที่สองได้ บอคนัยถึงการยอมรับความเหนือกว่าของเพศชายและการไม่อาจเปลี่ยนแปลงค่านิยม ดังกล่าวในเขตพื้นที่ชนบท การปลูกฝังแนวคิดความเท่าเทียมทางเพศในสังคมที่ยังมีค่านิยมเพศชาย เหนือเพศหญิง ยิ่งซ้ำเติมผู้หญิงให้ต้องทุกข์ทรมานวนเวียนอยู่กับการตั้งครรภ์ที่ไม่มีวันจบสิ้น เพราะ นั้นเป็นการตอกย้ำให้ผู้หญิงตระหนักในคุณค่าของตัวเองที่มีค่าเป็นเพียงผู้ผลิตทายาทสืบทอดตระกูล

ให้กับผู้ชาย ส่วนนโยบายยุคใหม่ที่พยายามชัดเจนกว่าค่านิยมเดิมก็ไม่ได้ทำร้ายผู้หญิงน้อยไปกว่าค่านิยมยุคเก่า ผลเสียของนโยบายส่งผลต่อทั้งสุขภาพและโอกาสรอดชีวิตของทารกในครรภ์ โดยเฉพาะเมื่อถูกตรวจพบเมื่ออายุครรภ์มากแล้ว ตัวละครหญิงในนวนิยายจึงตั้งภูมิกาดหวังจากครอบครัวให้มีลูกชายเพื่อสืบสกุลและตั้งรับแรงบีบคั้นห้ามตั้งครรภ์จากรัฐบาล สิทธิการตั้งครรภ์ของผู้หญิงถูกรัฐบาลแทรกแซง ส่วนสิทธิการทำแท้งก็ถูกครอบงำอยู่ภายใต้ค่านิยมจารีต แรงบีบคั้นทั้งกฎหมายและสังคมทำให้ผู้หญิงจีนยุคใหม่ไม่มีทั้งความเท่าเทียมและเสรีภาพ

แม้ว่าสื่อของพรรคคอมมิวนิสต์จะพยายามโน้มน้าวให้เห็นว่านโยบายลูกคนเดียวเป็นหนทางที่จะสร้างความเท่าเทียมทางเพศ แต่ในสังคมความเป็นจริงค่านิยมเพศชายเหนือเพศหญิงกลับทำให้อัตราการเกิดของจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น เพราะครอบครัวที่มีลูกสาวก็ยังคงต้องการที่จะให้กำเนิดลูกชาย มีคำวิจารณ์ที่กล่าวไว้ว่าค่านิยมดังกล่าวมีอำนาจเหนือสังคมเพราะเป็นความภาคภูมิใจในเพศของตนเองของผู้ชาย ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้ผู้หญิงบางคนที่มีครอบครัวที่เป็นสุขกลับมีชีวิตที่พลิกเปลี่ยนไปหลังให้กำเนิดลูกสาว สถานะของเธอถูกลดต่ำเพราะสามีผิดหวังในเพศกำเนิดของลูก และนำมาซึ่งการฟ้องร้องของหย่าสามีในที่สุด ต่อมาเพราะความคาดหวังที่จะมีทายาทไว้สืบสกุลของคนรุ่นก่อน ดังเช่นในครอบครัวของเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์ระดับสูงครอบครัวหนึ่ง พ่อสามีและครอบครัวต่างแสดงท่าทีเย็นชาต่อลูกสะใภ้หลังจากทราบว่าเธอให้กำเนิดทารกเพศหญิง ประการสุดท้ายเพราะผู้หญิงถูกปลูกฝังให้รู้สึกต้องอับอายหากคลอดลูกสาว การให้คุณค่ากับเพศชายเหนือเพศหญิง นอกจากจะส่งผลต่อนโยบายลูกคนเดียวแล้ว ยังทำลายครอบครัวโดยเฉพาะชีวิตของผู้หญิงและคุณภาพชีวิตของทารกเพศหญิง การบังคับใช้นโยบายลูกคนเดียวจึงสร้างปัญหาให้กับสังคมและเป็นภัยต่อผู้หญิงอีกด้วย และยังสร้างความกังวลอีกหลายประการ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท บ้างก็กังวลว่าจะขาดแคลนแรงงานทางการเกษตร บ้างก็กลัวว่าไม่มีใครดูแลในวัยชราหลังจากที่ลูกสาวโตขึ้นและออกเรือน

ไป บ้างก็ว่าการให้กำเนิดทารกเพศหญิงหมายถึงการสิ้นสุดสายตระกูล (Su Hui, 1984, pp. 56-57) นโยบายลูกคนเดียวนำมาซึ่งประเด็นปัญหาครอบครัวและสังคมมากมาย ผลการดำเนินนโยบายก็ผิดไปจากเป้าหมายที่วางอย่างตรงกันข้าม นโยบายเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางเพศกลับทำให้เกิดการกดขี่ทางเพศที่หนักหน่วงกว่าเดิม

4.2.4 “สิทธิความเท่าเทียม” กับความสัมพันธ์แบบมีลำดับชั้นในสังคมนิยมความเท่าเทียม ในนวนิยายเรื่อง *ป่าชายเลน*

สิทธิความเท่าเทียมเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชนชาวจีนที่ถูกบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาบทที่ 2 ซึ่งว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ดังความในมาตราที่ 33 วรรคที่ 2 ความว่า “พลเมืองของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความเท่าเทียมตามกฎหมาย” (Falu Chubanshe Fagui Zhongxin, 2011, p. 20) หนังสือคำอธิบายประกอบรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ขยายความหมายของกฎหมายมาตราข้างต้นไว้ว่า “สิทธิความเท่าเทียม คือสิทธิที่พลเมืองพึงได้รับตามกฎหมาย โดยไม่ได้รับการปฏิบัติต่ออย่างแตกต่าง เรียกร้องให้รัฐบาลมอบสิทธิการคุ้มครองที่เหมือนกัน ความเท่าเทียมตามกฎหมายสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในด้านต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่ (1) พลเมืองทุกคนได้รับสิทธิตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และปฏิบัติหน้าที่ตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยไม่แบ่งแยกความแตกต่างของชาติพันธุ์ ชนชั้น เพศ อาชีพ สถานะ ศาสนา การศึกษา ทรัพย์สิน ระยะเวลาการพักอาศัย (2) ห้ามมิให้กลุ่มบุคคลหรือบุคคลได้รับสิทธิมากกว่ากฎหมาย (3) สิทธิของบุคคลตามกฎหมายจะต้องได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน ดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดโดยไม่เลือกปฏิบัติ ความเท่าเทียมตามกฎหมายของพลเมืองรวมถึงความเท่าเทียมของการรักษากฎหมาย (Falu Chubanshe Fagui Zhongxin, 2011, p. 20) สิทธิความเท่าเทียมในที่นี้จึงเป็นสิทธิตาม

กฎหมายที่ชนทุกชั้นทุกเพศทุกสถานะ จะได้รับเสมอเหมือนกันอย่างไม่แบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติให้แตกต่าง

สำหรับนวนิยายเรื่อง *ป่าชายเลน* เป็นนวนิยายที่มัวเหยียนเขียนขึ้นเพื่อสื่อให้เห็นว่าเสรีภาพที่สังคมจีนยุคใหม่สร้างขึ้นบนพื้นฐานของความเท่าเทียม โดยลบล้างวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบมีลำดับชั้นตามแนวคิดความสัมพันธ์ของจีน และคงไว้เพียงความสัมพันธ์ที่ไม่แบ่งชนชั้นนั้น ส่งเสริมให้บรรยากาศของความเท่าเทียมปกแผ่ไปทั่วทั้งสังคม รวบรวมว่าแนวคิดความเหลื่อมล้ำทางเพศ ชนชั้น และสถานะที่อยู่คู่สังคมจีนมายาวนานสองพันกว่าปีถูกลบล้างออกไปจนหมดสิ้น มัวเหยียนจึงตีแผ่ให้เห็นว่า ความเหลื่อมล้ำของสังคมยังคงมีอยู่ แต่แอบซ่อนอยู่ภายใต้ความแตกต่างของสถานภาพ

มัวเหยียนนำเสนอความเป็นจริงของความเท่าเทียมผ่านตัวละครที่ชื่อหลินหลาน หลินหลานเป็นรองผู้ว่าการเมืองหญิงของเมืองใหญ่ที่มีพื้นที่ติดทะเลทางภาคใต้ เกิดและเติบโตมาในครอบครัวเจ้าหน้าที่รัฐที่เชื่อมั่นในเสรีภาพและความเท่าเทียม มีความศรัทธาในอุดมการณ์การปกครองของรัฐบาลอย่างแรงกล้า ถูกเลี้ยงดูมาให้มีชีวิตและความคิดเป็นอิสระ เธอเติบโตเป็นผู้หญิงที่เชื่อมั่นในตัวเอง เริ่มต้นชีวิตการทำงานในตำแหน่งผู้ประกาศข่าวของกรมประชาสัมพันธ์ แต่ถูกบีบให้แต่งงานกับลูกชายพิการทางสมองของเพื่อนพ่อ ซึ่งมีทั้งตำแหน่งและอำนาจทางราชการที่พ่อของหลินหลานต้องอาศัยพึ่งพา แม้เธอจะยอมแต่งงานแต่เธอก็ประกาศตัดขาดความสัมพันธ์พ่อลูกด้วยความโกรธ หลังแต่งงานหลินหลานย้ายเข้าไปอยู่บ้านเดียวกับครอบครัวของสามี เธอคาดหวังว่าพ่อสามีจะเป็นที่พึ่งที่ใหม่ที่ไว้ใจ แต่เธอก็ต้องพบกับความผิดหวังอีกครั้งเมื่อถูกพ่อสามีที่เธอให้ความเคารพชื่นใจ

ความผิดหวังซ้ำแล้วซ้ำเล่าทำให้หลินหลานต้องคิดทบทวนอุดมการณ์ที่เธอยึดมั่นมาชั่วชีวิต และเข้าใจสัจธรรมของสังคมมากขึ้น แต่ความเข้าใจไม่ได้หมายความว่าเธอจะก้มหน้ายอมรับชะตา

กรรมโดยไม่ตอบโต้ เมื่อประสบการณ์ทำให้รู้ว่าความเท่าเทียมไม่ได้มีอยู่จริง เธอจึงสร้างความเท่าเทียมนั้นขึ้นมาเองด้วยการหาประโยชน์จากพ่อสามีกลับคืน เมื่อพ่อสามีใช้เธอเป็นเครื่องสนองอารมณ์ทางเพศ หลินหลานก็ใช้อำนาจของพ่อสามีหาผลประโยชน์ให้กับตัวเอง ใช้เสน่ห์ ความเป็นหญิง แลกกับความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน และความสุขสบายในวิถีชีวิตแบบใหม่ที่แวดล้อมด้วยปัจจัยความเป็นอยู่และอาหารการกินที่อุดมสมบูรณ์ ความผิดหวังซ้ำแล้วซ้ำเล่าทำลายตัวตนเดิมที่เคยเชื่อมั่นในอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ และสร้างตัวตนใหม่ที่ตีกลับไปในทิศทางตรงกันข้าม หลินหลานกลายเป็นคนที่ปล่อยให้เกียรติยศ ชื่อเสียงและทรัพย์สิน มีอำนาจเหนือความดีงามของตนเอง และใช้ความสุขเป็นเป้าหมายการดำเนินชีวิต จากผู้ที่เคยมีความมุ่งมั่นเพื่อคนอื่นกลับกลายเป็นผู้ที่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว ท่ามกลางความขัดแย้งของสังคมระหว่างแนวคิดใหม่กับแนวคิดเก่า หลินหลานปรับเปลี่ยนตนเองไปตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง

ยุคสังคมนิยมที่ผู้คนให้ความสำคัญกับความเท่าเทียม แต่กลับพบว่าความเหลื่อมล้ำทั้งทางเพศ ชนชั้น และสถานะ กลับยังคงมีอยู่อย่างครบถ้วนเพียงแต่รวบเข้ามาอยู่ภายใต้คำว่าสถานภาพพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของคำว่า สถานภาพ ไว้ว่า 1. ฐานะ 2. ตำแหน่งหรือเกียรติยศของบุคคลที่ปรากฏในสังคม 3. สิทธิหน้าที่ตามบทบาทของบุคคล ดังนี้ สถานภาพคือสถานะที่ได้รับการยกย่องของสังคม บุคคลที่ได้รับการยกย่องจากสังคมต่างกันจึงมีสถานภาพที่แตกต่างกัน และฝ่ายที่มีสถานภาพสูงกว่าก็มักใช้สิทธิที่ได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นฝ่ายที่รุกร้าจำกัดสิทธิของฝ่ายที่มีสถานภาพด้อยกว่า ดังเช่นความสัมพันธ์ของพ่อของหลินหลานและพ่อสามีของหลินหลาน ดังนี้สถานภาพจึงเป็นสาเหตุของความเหลื่อมล้ำในยุคสังคมนิยม

มั่วเหยียนสะทอนสังคมนิยมใหม่ที่ถูกรอบด้วยแนวคิดแบบเก่าผ่านความผิดหวังของตัวละคร ครั้งแรกหลินหลานผิดหวังกับพ่อซึ่งเป็นผู้สร้างความเชื่อมั่นในความเท่าเทียมและเสรีภาพของสังคม

การถูกจับคลุมถุงชนเปิดเผยถึงความไร้เสรีภาพและความไม่เท่าเทียมทางสังคม สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้หลินหลานตระหนักว่าในสังคมนิยมความเท่าเทียมที่เธออาศัยอยู่ ความเหลื่อมล้ำยังคงอยู่คู่กับสังคมอย่างไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากจะทำให้เธอรับรู้ถึงความไม่เท่าเทียมทางชนชั้นและสถานะแล้ว ยังทำให้เธอตระหนักว่าลูกสาวยังคงมีสถานะเป็นบรรณาการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ให้กับผู้ชายเช่นสังคมยุคจารีต ครั้งที่สองผิดหวังกับพ่อสามีซึ่งเป็นบุคคลที่เธอยกย่องให้เป็นแรงบันดาลใจของชีวิต การกดขี่ทางเพศที่พ่อสามีของหลินหลานกระทำกับหลินหลานทำให้เธอได้เรียนรู้ว่าความเท่าเทียมและเสรีภาพเป็นเพียงภาพที่ถูกสร้างขึ้น การนำเสนอเรื่องราวของหลินหลานจึงเป็นเสมือนการชี้ให้เห็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นและความเหลื่อมล้ำทางเพศในสังคมยุคใหม่ที่ประกาศตัวว่าเป็นสังคมแห่งความเท่าเทียม

การรณรงค์ความเท่าเทียมไม่ได้หมายความว่าความความเหลื่อมล้ำทางเพศ ชนชั้น และสถานะจะหายไปจากสังคมจีน ในทางกลับกันความเหลื่อมล้ำทั้งหลายถูกแอบซ่อนไว้ภายใต้ฉากของคำว่าความเท่าเทียม ดังจะเห็นได้ว่าข่าวการทำร้ายผู้หญิงแม้จะถูกนำเสนอเป็นที่สนใจแก่ประชาชน แต่สิทธิของผู้หญิงก็ยังคงไม่ได้รับการปกป้อง ในบางกรณีพบว่าผู้ร้ายเป็นลูกของเจ้าหน้าที่ระดับสูงของพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเคยเป็นวีรบุรุษนักปฏิวัติ สิทธิพิเศษทางสังคมที่พ่อได้รับทำให้ลูกเข้าใจผิดว่าตนเองมีสถานะเหนือกว่าผู้อื่น จึงกล้ากระทำการอุกอาจดูคร่าข่มขืนเด็กสาวจำนวนมาก และแม้ว่าแม่ของผู้ร้ายซึ่งรู้จักพฤติกรรมของลูกดีจะไม่ว่ากล่าวให้ลูกเลิกพฤติกรรม ยังส่งเสริมโดยแสวงหาไม่รู้เรื่องอีกด้วย ส่งผลให้เด็กสาวที่ถูกทำร้ายเปลี่ยนไปจากเดิมเป็นคนละคน และหากว่ามีการฟ้องร้องเป็นเรื่องเป็นราว และฝ่ายโจทก์ผู้กระทำผิดเป็นเจ้าหน้าที่พรรคคอมมิวนิสต์ เจ้าหน้าที่ก็จะทำการปกป้องพวกเขาด้วยกัน (Su Hui, 1984, pp. 7-12)

การนำเสนอเรื่องราวของหลินหลานจึงเป็นเสมือนการตั้งคำถามกับภาครัฐถึงความจริงใจในการสร้างเสรีภาพด้วยนโยบายความเท่าเทียม แม้รัฐบาลจะปลดแอกประชาชนจากความเหลื่อมล้ำในระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และประกาศใช้กฎหมายเพื่อสร้างเสรีภาพบนความเท่าเทียมให้กับประชาชน แต่เสรีภาพของประชาชนยุคใหม่กลับยังคงอยู่ภายใต้การจำกัดความสัมพันธ์แบบมีลำดับอย่างไม่แตกต่างไปจากเดิม ดังจะเห็นได้ว่าพอสามีของหลินหลานซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐ เป็นอดีตสมาชิกที่ร่วมขบวนการปฏิวัติปลดแอกประชาชนจีน และร่วมเรียกร้องความเท่าเทียมทางสังคม ก็ยังมีแนวคิดที่สวนทางกับนโยบายของรัฐและยึดติดกับระบบอุปถัมภ์ในสังคมแบบเก่าและค่านิยมโบราณที่กดขี่ผู้หญิง การนำเสนอของมั่วเหยียนทำให้เห็นว่าแท้จริงผู้คนในสังคมจีนยังคงติดอยู่ในกรอบอำนาจที่มีผู้ชายเป็นผู้นำ การนำเสนอความไม่เท่าเทียมของสังคมความเท่าเทียมสะท้อนให้เห็นความย้อนแย้งที่เกิดขึ้นบนสังคม และชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยการปฏิวัติไม่สามารถสร้างแนวคิดความเท่าเทียมขึ้นบนสังคมจีนได้อย่างแท้จริง เพราะที่ผู้ร่วมขบวนการปฏิวัติยังยึดติดกับความสัมพันธ์แบบมีลำดับชั้น แนวคิดการสร้างเสรีภาพภายใต้ความเท่าเทียมจึงยังคงไม่อาจเกิดขึ้นได้จริง

การเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของจีนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการเมืองและสังคมหลายประการ แต่สิ่งที่ยังไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้คือความคิดของคนที่ถูกหล่อหลอมจากวัฒนธรรมของสังคม ดังนั้นแม้สังคมจีนในยุคคอมมิวนิสต์จะทำลายโครงสร้างการปกครองแบบศักดินา แต่วัฒนธรรมความเชื่อที่เป็นรากเหง้าความเจริญของสังคมเป็นสิ่งนามธรรมที่ไม่อาจทำลายลงไปได้โดยง่าย อิทธิพลความคิดแบบแบ่งลำดับชั้นจึงยังคงอยู่ภายใต้แนวคิดความเท่าเทียมและเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่สร้างความย้อนแย้งให้กับเสรีภาพ

4.3 ความย้อนแย้งของเสรีภาพในนวนิยายของมั่วเหยียน

นวนิยายของมั่วเหยียนนำเสนอความเลวร้ายของสังคมในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่อยู่ภายใต้ความเหลื่อมล้ำของเพศ ชนชั้น และสถานะ การเรียกร้องและการต่อสู้ของชาวจีนที่ต้องการพ้นสภาพจากการเป็นเหยื่อของระบบอำนาจที่กดขี่ประชาชน และความย้อนแย้งของสังคมในระบบสังคมนิยมภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งปลดปล่อยสังคมสู่เสรีภาพด้วยแนวคิดความเท่าเทียมกัน มั่วเหยียนนำเสนอให้เห็นว่า จีนในยุคสังคมนิยมมุ่งสร้างค่านิยมใหม่ให้ประชาชนมีเสรีภาพและอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม โดยให้หลักประกันเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยการบัญญัติเสรีภาพของประชาชนให้เห็นเป็นรูปธรรมผ่านกฎหมายรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ให้ความสำคัญกับการสร้างความเท่าเทียมระหว่างบุคคล มากกว่าการปลูกฝังคุณธรรมให้คนในสังคมต้องปฏิสัมพันธ์กันโดยเคารพกันตามลำดับชนชั้นและอาวุโส จึงเป็นการสร้างค่านิยมชุดใหม่แทนที่ค่านิยมชุดเก่า แต่ในทางปฏิบัติแนวคิดที่ถูกปลูกฝังมาในยุคสังคมนิยมยังคงมีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมอยู่ ตัวละครในนวนิยายของมั่วเหยียนจึงมีความซับซ้อนจากส่วนผสมของแนวคิดโบราณที่รับสืบทอดค่านิยมของสังคมต่อกันมา และแนวคิดใหม่ที่ถูกปลูกฝังตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เสรีภาพของตัวละครในนวนิยายของมั่วเหยียนจึงเป็นเพียงเสรีภาพที่กล่าวอ้างได้ตามกฎหมายเท่านั้น แต่ไม่อาจกระทำได้จริงในทางปฏิบัติ นวนิยายของมั่วเหยียนจึงถูกเขียนขึ้นเพื่อเล่าถึงความเป็นไปของสังคมที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเสรีภาพแต่กลับไร้เสรีภาพ

4.3.1 บทวิพากษ์ความย้อนแย้งของเสรีภาพในนวนิยายของมั่วเหยียน

นวนิยายของมั่วเหยียนนำเสนอประเด็นเรื่องเสรีภาพของชาวจีนในบริบทสังคมนิยมสังคมนิยมเน้นให้เห็นความสำคัญเรื่องความเท่าเทียมและการเรียกร้องเสรีภาพ นอกจากนี้ยังนำเสนอความย้อนแย้งของเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมกับกรอบกติกาหรือกฎเกณฑ์ที่รัฐบาลจีนในยุคสังคมนิยมกำหนดไว้

แม้ประชาชนในยุคสังคมนิยมจะมีเสรีภาพ เช่น เสรีภาพการแต่งงาน เป็นต้น แต่เรื่องราวในนวนิยายของมัวเหียนกลับนำเสนอให้เห็นความไร้เสรีภาพ นวนิยายของมัวเหียนจึงนำเสนอเรื่องราวของชีวิตปัจเจกบุคคลในสังคมที่แตกต่างโดยสิ้นเชิงกับกรอบกติกาในสังคมใหม่ของจีน

นวนิยายของมัวเหียนนำเสนอให้เห็นว่าความย้อนแย้งของเสรีภาพในสังคมจีนยุคสังคมนิยมเป็นผลจากการดำเนินนโยบายการสร้างเสรีภาพที่ไม่เป็นไปในทางเดียวกันกับแนวทางปฏิบัติเดิมของสังคม กล่าวคือ รัฐบาลกำหนดนโยบายไว้ทางหนึ่งแต่ผู้ปฏิบัติกระทำไปอีกทางหนึ่ง ทั้งนี้เพราะอิทธิพลการครอบงำของอุดมการณ์เบญจสัมพันธ์ที่ฝังแน่นไว้เป็นจิตใต้สำนึก

นอกจากนี้ภาวะความย้อนแย้งของเสรีภาพยังเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และยึดติดกับค่านิยมความคิดความเชื่อของสังคมในระบบเดิม จนนำมาซึ่งการต่อสู้และเรียกร้อง เช่น หลานเหลียน ในนวนิยายเรื่อง *ความเหนียวล้าแห่งชีวิตและความตาย* กลุ่มชาวบ้าน ในนวนิยายเรื่อง *กบ* เป็นต้น หรืออาจอยู่ร่วมกับสังคมอย่างประนีประนอมเพราะมีผลประโยชน์ร่วมจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น หลานจินหลง ในนวนิยายเรื่อง *ความเหนียวล้าแห่งชีวิตและความตาย* ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ในนวนิยายเรื่อง *ล่านำกระเทียม* พ่อสามีของหลินหลาน ในนวนิยายเรื่อง *ป่าชายเลน* เป็นต้น

จากข้างต้นจึงกล่าวได้ว่า ความไม่สัมพันธ์กันของแนวคิดและแนวปฏิบัติของสังคมเป็นสาเหตุสำคัญที่นำมาซึ่งภาวะความย้อนแย้งของเสรีภาพ

4.3.2 นวนิยายของมั่วเหยียนกับการนำเสนอเสรีภาพของผู้หญิงเพื่อเรียกร้องเสรีภาพของผู้ชาย

มั่วเหยียนเป็นนักเขียนชายที่มีความโดดเด่นในการนำเสนอตัวละครหญิง ในขณะที่เขาชื่นชมกับจิตวิญญาณการต่อสู้และความพยายามในการนำพาตัวเองออกจากสังคมนาบด้านที่ทั้งกดดันและข่มเหงของผู้หญิง เขาก็นำเสนอพฤติกรรมความเหลวแหลกของตัวละครหญิงส่วนหนึ่งราวกับต้องการกระตุ้นให้สังคมเห็นถึงความเสื่อมทรามของสังคมที่มีสาเหตุมาจากแนวทางการสร้างสังคมบนความเท่าเทียมทางเพศ เสียงชื่นชมและเสียงตำหนิที่มั่วเหยียนกล่าวถึงผู้หญิงไว้ในนวนิยายของเขา สะท้อนให้เห็นลักษณะผู้หญิงในอุดมคติของมั่วเหยียน

ผู้หญิงในอุดมคติของมั่วเหยียนจะต้องมีความเข้มแข็งสามารถแบกรับภาระภายในครอบครัว และมีความสามารถในการทำงานนอกบ้าน ผู้หญิงที่ดียังคงควรมีคุณลักษณะของความเป็นแม่ที่สามารถประคองเลี้ยงลูกให้เติบโตใหญ่ เป็นภรรยาที่สามารถประคองครอบครัวให้อยู่รอด เป็นลูกที่มีความกตัญญูต่อบุพการี มั่วเหยียนเอ่ยถึงตัวละครกลุ่มนี้ด้วยน้ำเสียงชื่นชม สตรีกลุ่มนี้มักเป็นหญิงชาวบ้านที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาตามสถานะ ทำหน้าที่ของตนเต็มกำลัง เป็นแม่ เป็นภรรยา แม้ว่ามีชีวิตธรรมดาที่ดำเนินตามกรอบของสังคม แต่เมื่อถูกกดขี่จากสังคมหรือเมื่อต้องเผชิญกับความทุกข์ใดๆ ก็ไม่ย่อท้อกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น สามารถแก้ไขตนเองให้หลุดรอดจากความทุกข์ด้วยการรับมือกับเหตุการณ์ตามสถานการณ์ มีวิธีการแก้ปัญหาที่เหนือความคาดหมายของสังคม เป็นนักต่อสู้ที่ไร้รูปแบบการต่อสู้ กล่าวตามหาความฝันของตนเองและทำความฝันให้เป็นจริง เช่น ซุนเหมยเหนียง ในนวนิยายเรื่อง *ทัณฑ์ไม้จันทน์* ช่งกวนหลู่ซื่อ ในนวนิยายเรื่อง *อกโตสะโพกใหญ่* และ ได้เฟิงเหลียน ในนวนิยายเรื่อง *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* เป็นต้น

นอกจากนี้นวนิยายของมั่วเหยียนยังมีเนื้อหาของการนำเสนอผู้หญิงยุคใหม่ที่ถูกรังแกเพื่อให้เติบโตภายใต้อุดมการณ์ความเท่าเทียม เช่น หลินหลาน ในนวนิยายเรื่อง *ป่าชายเลน* เป็นต้น เพื่อชี้ให้เห็นว่าหลังจากผู้หญิงได้รับสิทธิให้มีเสรีภาพในการตัดสินใจชีวิตของตนเอง จะถูกรังแกด้วยผลประโยชน์และความต้องการของตัวเองจนหลงลืมความผูกพันและความสำคัญของผู้คนรอบข้าง ในนวนิยายเรื่อง *ป่าชายเลน* มั่วเหยียนชี้ให้เห็นว่าเสรีภาพที่ยึดเอาผลประโยชน์ของตัวเองเป็นที่ตั้งคือสิ่งที่ย้อนกลับคืนมาทำลายชีวิตของผู้หญิงเอง

มั่วเหยียนย้ำเน้นผลเสียจากการมอบเสรีภาพบนความเท่าเทียมทางเพศให้กับผู้หญิง โดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวละครหญิงที่มีความคิดต่างอุดมการณ์ ด้วยการนำเสนอความดั่งามและชีวิตอันน่าท้อของหญิงที่ถูกครอบงำอยู่ภายใต้อุดมการณ์เบญจสัมพันธ์ ความเป็นอิสระและความไม่สมหวังของผู้หญิงภายใต้อุดมการณ์ความเท่าเทียม ก็เพื่อชี้ให้เห็นข้อดีและข้อเสียของแต่ละระบบมีอยู่อย่างแตกต่างกัน การนำเสนอความกล้าหาญของตัวละครหญิงสะท้อนให้เข้าใจแนวคิดของมั่วเหยียนที่ว่า แม้เขาจะเห็นด้วยกับการปลดปล่อยผู้หญิงให้มีเสรีภาพเฉกเช่นผู้ชาย แต่เสรีภาพของผู้หญิงก็มีใช้เสรีภาพอันเดียวกับของผู้ชาย เพราะธรรมชาติที่ประกอบขึ้นเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของหญิงบ่มเพาะให้ผู้หญิงมีความสามารถเฉพาะทางของตัวเอง เขาเห็นว่าลักษณะเฉพาะตัวเหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่ทำให้เกิดการเติมเต็มกันและกัน ประสานสังคมรวมเป็นหนึ่งและขับเคลื่อนไปยังจุดหมาย ความเท่าเทียมที่ไม่แตกต่างอาจกลายเป็นการทำลายตัวตนความเป็นหญิงอันเป็นธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวของหญิง ทำลายคุณลักษณะความดั่งามเฉพาะตัวตามแบบของผู้หญิงและหลงลืมหน้าที่ที่แท้จริง จนสังคมสูญเสียความสมดุล การกล่าวถึงความต่างทั้งด้านดีและด้านร้ายของตัวละครหญิงในนวนิยายของมั่วเหยียนแสดงให้เห็นการประนีประนอมทางความคิดของนักเขียน และแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

แม้นวนิยายของเขาจะนำเสนอให้เห็นว่ามั่วเหียนเห็นด้วกับการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง และเห็นด้วกับการล้มล้างแนวคิดความสัมพันธ์แบบมีลำดับชั้น แต่ในขณะเดียวกันก็บอกให้รู้ว่าเขาเห็นว่าจิตสำนึกทางจริยธรรมที่สอดแทรกอยู่ในแนวคิดเบญจสัมพันธ์เป็นสิ่งที่ควรรักษาไว้ ธรรมชาติสร้างผู้หญิงให้เหมาะกับการทำงานในส่วนของผู้หญิง แม้สังคมจะอนุญาตให้ผู้หญิงออกมาโลดแล่นมีบทบาทในวงสังคมนอกบ้าน แต่ผู้หญิงก็ไม่ควรละทิ้งหน้าที่ดั้งเดิมของตนเอง ในมุมมองนี้ก็จะเห็นว่ามั่วเหียนแอบแฝงการเรียกร้องเสรีภาพของผู้ชายของผู้ชายกลับคืน

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ความย้อนแย้งแห่งเสรีภาพในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* และ นวนิยายของมั่วเหยียน” มีวัตถุประสงค์สองประการ คือ ประการแรก เพื่อวิเคราะห์แนวคิดเสรีภาพที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* และนวนิยายของมั่วเหยียนทั้งหมด 7 เรื่อง ได้แก่ *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* (红高粱家族) *ลำนำกระเทียม* (天堂蒜薹之歌) *อกโตสะโพกใหญ่* (丰乳肥臀) *ป่าชายเลน* (红树林) *ทนต์ไม้จันทร์* (檀香刑) *ความเหนื่อยล้าแห่งชีวิตและความตาย* (生死疲劳) และ *กบ* (蛙) ประการที่สอง เพื่อศึกษาบริบททางสังคมและวัฒนธรรมจีนที่สัมพันธ์กับแนวคิดเสรีภาพในวรรณกรรมดังกล่าว

ความย้อนแย้งในงานวิจัยชิ้นนี้ หมายถึง การดำรงอยู่ร่วมกันของสิ่งที่ไม่น่าจะอยู่ร่วมกัน จากการศึกษาพบว่า นวนิยายทั้งสองกลุ่มเป็นผลงานการเขียนของนักเขียนชายที่เขียนขึ้นต่างยุคต่างสมัย นำเสนอเสรีภาพที่มีความหลากหลายและเลื่อนไหล นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* นำเสนอความย้อนแย้งของเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพทางการศึกษา เสรีภาพในการสมาคม และเสรีภาพการแต่งงาน ส่วนนวนิยายของมั่วเหยียน นำเสนอความย้อนแย้งของเสรีภาพในการดำเนินชีวิต เสรีภาพการแต่งงาน เสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิความเท่าเทียม เป็นต้น

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความย้อนแย้งของเสรีภาพในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์เกิดจากข้อผูกมัดเสรีภาพภายใต้อุดมการณ์ความสัมพันธ์ “เบญจสัมพันธ์” ส่วนความย้อนแย้งของเสรีภาพในยุคสังคมนิยมเป็นผลของการดำเนินนโยบายของรัฐที่สวนทางกับค่านิยมสังคมนิยม

5.1 “เสรีภาพ” ความหมายบนความย้อนแย้ง

ความหมายของเสรีภาพที่ เดวิด มิลเลอร์ นักทฤษฎีการเมืองชาวอังกฤษรวบรวมและสรุปไว้ ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 1 พบว่า เสรีภาพ เป็นสิทธิส่วนบุคคลที่ผู้อื่นไม่อาจล่วงละเมิดได้ สามารถทำตามเจตจำนงของตนเองได้อย่างอิสระ และไม่ถูกครอบงำทางความคิด ตามความหมายนี้ผู้ที่มีเสรีภาพจะไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจการจำกัดบังคับของสังคมทั้งความคิดและการกระทำ และเป็นสิทธิที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้

ตรงกันข้ามกับคำกล่าวของ ฌอง ฌาค รุสโซ ที่ว่า “มนุษย์เกิดมาอย่างอิสระ และทุกแห่งหน มนุษย์ต้องตกอยู่ในพันธนาการ” แม้รุสโซจะเห็นว่าเสรีภาพเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ แต่เมื่อมนุษย์เกิดมาและอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เสรีภาพก็ตกอยู่ในภาวะที่ต้องถูกจำกัด เช่นเดียวกับจอห์น ล็อกซึ่งเห็นว่าเสรีภาพมีทั้งที่เป็นเสรีภาพตามธรรมชาติและเสรีภาพของมนุษย์ภายใต้รัฐบาล ดังนี้ ในสภาวะธรรมชาติมนุษย์อาจทำตามความต้องการของตนเองได้อย่างอิสระ แต่เมื่อมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เสรีภาพของมนุษย์จึงถูกผูกติดกับสังคม ความเป็นอิสระของมนุษย์ก็ถูกจำกัดให้ลดน้อยลง

เสรีภาพจึงเป็นภาวะที่มีอยู่ในธรรมชาติ แต่เป็นภาวะที่ไม่มีอยู่เมื่อมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ในงานชิ้นนี้จึงศึกษาเสรีภาพในความหมายของ สิทธิที่พึงได้รับและอิสระที่พึงมีของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ดังนี้ เงื่อนไขของการอยู่ร่วมกันจึงมีอิทธิพลต่อการกำหนดกรอบเสรีภาพ และเมื่อเงื่อนไขของสังคมเปลี่ยนก็อาจส่งผลให้กรอบข้อกำหนดเสรีภาพเกิดการเปลี่ยนแปลง เสรีภาพจึงไม่ใช่ภาวะที่มีอยู่อย่างแน่นอนตายตัว แต่มีความหลากหลายและเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคม

แนวคิดเรื่องเสรีภาพที่นำมาวิเคราะห์หวนวนเวียนเรื่อง *ความฝันในหอแดง* และนวนิยายของ มัวเหียนจึงประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ประเด็น ได้แก่ ความหลากหลายของเสรีภาพ และความเคลื่อนไหวของเสรีภาพ ในบริบทที่ต่างกันเสรีภาพก็มีความหลากหลายที่แตกต่างกัน ความเปลี่ยนแปลงที่แปรเปลี่ยนไปตามบริบทนี้เองที่สร้างที่สร้างภาวะความย้อนแย้งให้กับเสรีภาพ

5.2 ความย้อนแย้งของเสรีภาพในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ความฝันในหอแดง เป็นตัวแทนงานวรรณกรรมในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งนักเขียนใช้เป็นพื้นที่ในการเรียกร้องเสรีภาพ คำว่า *ความฝัน* เปรียบเหมือนเสรีภาพในอุดมคติตามความคิดของนักเขียน นักเขียนเรียกร้องเสรีภาพของปัจเจกชน ซึ่งเป็นแนวคิดเสรีภาพอย่างตะวันตก และเป็นเสรีภาพที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้ในสังคมแบบเครือญาติ เพราะเสรีภาพในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถูกประกอบสร้างขึ้นเพื่อสร้างความมั่นคงทางอำนาจให้กับชนชั้นปกครองเพศชาย โดยคาดหวังว่าลูกชายโดยเฉพาะลูกชายคนโตต้องเป็นหลักของตระกูล สร้างชื่อเสียงและความมั่นคงให้กับวงศ์ตระกูลด้วยการรับใช้ประเทศชาติ ส่วนผู้หญิงก็มีหน้าที่สนับสนุนความมั่นคงให้กับผู้ชาย เสรีภาพของตัวละคร โดยเฉพาะเสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพทางการศึกษา เสรีภาพในการสมาคมและเสรีภาพในการแต่งงาน จึงถูกกำกับให้อยู่ภายใต้อำนาจของชนชั้นปกครองและอุดมการณ์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างบุคคล “เบญจสัมพันธ์” ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะต่างๆ 5 ประการ ได้แก่ เจ้ากับข้า พ่อกับลูก สามีกับภรรยา พี่กับน้อง และเพื่อนกับเพื่อน

ความฝันในหอแดง เป็นตัวแทนงานวรรณกรรมในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งนักเขียนใช้เป็นพื้นที่วิพากษ์วิถีความสัมพันธ์ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความมั่นคงของชนชั้นปกครอง พร้อมกับชี้ให้เห็นว่าวิถีความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นเพื่อรองรับจุดหมายทางการเมือง แบ่งกลุ่มคนเป็นลำดับชั้นตาม

สถานภาพทางสังคม ผู้ที่มีสถานภาพต่างกันจึงมีสิทธิและอิสระต่างกัน เสรีภาพที่แตกต่างตามสถานภาพจึงแสดงถึงความหลากหลายและความย้อนแย้งของเสรีภาพ ดังนี้

(1) พ่อกับลูก พี่กับน้อง: สัมพันธภาพบนความย้อนแย้งของเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

นวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* นำเสนอให้เห็นว่า นอกจากความรักและความเอาใจใส่ของพ่อจะส่งผลให้เสรีภาพของพี่กับน้องมีความแตกต่างกันแล้ว สถานะของแม่ซึ่งเป็นปัจจัยกำหนดตำแหน่งทายาทสืบสายสกุลก็เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้พี่กับน้องมีเสรีภาพที่แตกต่างกัน เช่น จย่าเป่าอี้ว์กับจย่าหวน เป็นต้น โดยเฉพาะเสรีภาพในการประกอบอาชีพ พี่ชายคนโตถูกจำกัดเส้นทางชีวิตให้ต้องเป็นขุนนางรับใช้ประเทศชาติ เพื่อใช้บารมีจากตำแหน่งงานค้ำจุนความมั่นคงของวงศ์ตระกูล ตำแหน่งทายาทสืบสายสกุลจึงสร้างข้อจำกัดให้ต้องสูญเสียเสรีภาพในการเลือกอาชีพ ส่วนน้องชายแม้ว่าจะมีอิสระไม่ถูกบังคับให้ต้องรับราชการขุนนาง แต่ก็ไม่ได้รับสิทธิในระดับเดียวกับที่พี่ชายได้รับ เช่น สิทธิในการได้รับความเอาใจใส่จากพ่อ เป็นต้น สถานภาพที่แตกต่างกันจึงทำให้สิทธิและความเป็นอิสระมีความแตกต่างกัน สิทธิที่พี่ได้รับแต่น้องไม่ได้รับ ส่วนอิสระที่น้องมีแต่พี่กลับไม่มี ภาวะความย้อนแย้งของเสรีภาพจึงเป็นผลของความหลากหลายของสถานภาพ

(2) เจ้ากับข้า: สัมพันธภาพบนความย้อนแย้งของเสรีภาพการศึกษา

การศึกษาสำหรับสังคมยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ตามที่นักเขียนนำเสนอในนวนิยาย คือโอกาสการพัฒนาตนเอง และโอกาสที่ชนชั้นล่างหรือชนชั้นใต้ปกครองสามารถเปลี่ยนแปลงสถานะของตนเองได้โดยการใช้ความรู้จากการศึกษาสอบเข้ารับราชการ เพื่อความมั่นคงทางอำนาจของชนชั้นปกครอง ชนชั้นปกครองจึงจำกัดโอกาสการพัฒนาความคิด โดยจำกัดความสามารถของครูผู้ถ่ายทอด เพื่อป้องกันความคิดแปลกแยก ดังนี้ การศึกษาจึงเป็นช่องทางที่ชนชั้นปกครองให้เสรีภาพใน

การยกระดับสถานะกับชนชั้นใต้ปกครอง แต่การศึกษาก็ถูกใช้เป็นช่องทางจำกัดอิสระทางความคิด เพื่อมิให้เกิดความแปลกแยกที่อาจกระทบต่อสถานะอำนาจของชนชั้นปกครอง ทั้งโอกาสและข้อจำกัดของเสรีภาพการศึกษา จึงสร้างภาวะความย้อนแย้งให้กับเสรีภาพการศึกษา

(3) เพื่อนกับเพื่อน: สัมพันธภาพบนความย้อนแย้งของเสรีภาพการสมาคม

เพื่อนเป็นความสัมพันธ์เพียงคู่เดียวใน “เบญจสัมพันธ์” ที่คู่ความสัมพันธ์มีอิสระในการเลือกคู่ความสัมพันธ์ แต่สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ก็ส่งผลต่ออิสระในการสานสัมพันธ์ความเป็นเพื่อน เช่น เชวยพันกับกลุ่มเพื่อน เป็นต้น เพราะการสร้างมิตรภาพที่ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์มากกว่าความจริงใจ สร้างข้อจำกัดให้กับอิสระในการเลือกคบเพื่อน เมื่อสิทธิในการสมาคมถูกลิตรอนด้วยผลประโยชน์จากการคบค้า เสรีภาพการสมาคมจึงตั้งอยู่บนความย้อนแย้ง

(4) สามีกับภรรยา: สัมพันธภาพบนความย้อนแย้งของเสรีภาพการแต่งงาน

การแต่งงานตามประเพณีคลุมถุงชนของสังคมในนวนิยายสะท้อนให้เห็นว่า หนุ่มสาวคู่แต่งงานไม่มีสิทธิในการเลือกคู่ครองด้วยตนเอง สิทธิในการเลือกทั้งหมดอยู่ภายใต้อำนาจของพ่อ ดูเสมือนว่าทั้งผู้หญิงและผู้ชายต่างไร้อิสระในการเลือกคู่ครองเสมอกัน แต่หลังแต่งงานสังคมบิดาธิปไตยกลับให้อิสระกับผู้ชาย สามารถมีภรรยาหรืออนุภรรยาได้มากเท่าที่ต้องการ แตกต่างจากผู้หญิงที่ถูกครอบด้วยกรอบของกุลสตรี และจำกัดอิสระด้วยคุณธรรมในข้อ “พรหมจรรย์” ความแตกต่างของสิทธิและอิสระของผู้ชายและผู้หญิงจึงสร้างภาวะความย้อนแย้งให้กับเสรีภาพการแต่งงาน

เสรีภาพของผู้คนในนวนิยายเรื่อง *ความฝันในหอแดง* ถูกผูกติดไว้กับสถานะภาพความสัมพันธ์ เสรีภาพของแต่ละบุคคลแตกต่างกันเพราะมีสิทธิหรืออิสระที่ไม่เหมือนกัน ความย้อนแย้งของเสรีภาพ

มักเกิดจากการถูกจำกัดสิทธิหรืออิสระ จนทำให้ดูเหมือนไร้เสรีภาพ แต่แท้จริงแล้วผู้ได้รับสิทธิกลับไม่มีอิสระ ส่วนผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิกลับมีอิสระ เช่น จয়াเปอาอีวีได้รับการดูแลมีชีวิตความเป็นอยู่เป็นที่นับหน้าถือตาเหนือพี่น้องในฐานะทายาทสืบสายสกุล แต่กลับไม่มีอิสระในการเลือกทางเดินชีวิตของตัวเอง ส่วนจยาหวนซึ่งมีอิสระในการเลือกสร้างชีวิตเป็นของตนเอง กลับพยายามเรียกร้องมีชีวิตอยู่ในกรอบเช่นเดียวกับพี่ชาย เป็นต้น ท่ามกลางความย้อนแย้งผู้คนจึงอาจไม่เข้าใจว่าสถานภาพคือเงื่อนไขสำคัญของสังคมในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่กำหนดเสรีภาพของแต่ละบุคคลให้มีสิทธิหรืออิสระแตกต่างกัน และเมื่อไม่ยอมรับความแตกต่างที่เกิดขึ้นจึงนำมาซึ่งการเรียกร้องเสรีภาพ

5.3 ความย้อนแย้งของเสรีภาพในบริบทของสังคมนิยม

นวนิยายของมัวเหียนเขียนขึ้นเพื่อสะท้อนเสรีภาพในยุคสังคมนิยมตามแนวคิดของพรรคคอมมิวนิสต์ เป็นเสรีภาพที่สร้างขึ้นภายใต้แนวคิดความเท่าเทียม ทำลายการแบ่งแยกชนชั้น เพศ และสถานะ ทุกคนมีเสรีภาพตามสิทธิที่บัญญัติไว้ตามกฎหมายเช่นเดียวกัน เป็นเสรีภาพในฐานะพลเมืองของประเทศ ให้ความสำคัญกับเสรีภาพของปัจเจกชน หากแบ่งนวนิยายของมัวเหียนที่ศึกษาตามบริบทการนำเสนอ พบว่าสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

(1) นวนิยายที่มีบริบทอยู่ในช่วงรอยต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้แก่ เรื่อง *ทัณฑ์ไม้จันทน์* *อกโตสะโพกใหญ่* และ *ตำนานรักทุ่งสีเพลิง* นวนิยายส่วนนี้นำเสนอให้เห็นว่าระบบความสัมพันธ์ที่ผูกมัดผู้ชายและผู้หญิงไว้ภายใต้ความสัมพันธ์แบบมีลำดับชั้นคือสาเหตุแห่งความเสื่อมทรามของสังคมในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มัวเหียนใช้พื้นที่ของวรรณกรรมในการวิพากษ์ความไม่เท่าเทียมของสังคมในระบบเก่า ดังนี้

นวนิยายเรื่อง *ทนต์ไม้จันทน์* เป็นนวนิยายที่เขียนขึ้นเพื่อชี้ให้เห็นว่าต้นตอความเหลื่อมล้ำของชาวจีนในยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีที่มาจากความสัมพันธ์ของเจ้ากับข้า และเรียกร้องการปลดปล่อยจากอำนาจความสัมพันธ์ที่กดขี่ประชาชนด้วยการให้อิสระกับผู้หญิงและชนชั้นล่าง

อกโตสะโพกใหญ่ เป็นนวนิยายที่มัวเหยียนเขียนขึ้นเพื่อนำเสนอความไม่เท่าเทียมทางเพศ โดยสะท้อนให้เห็นว่าความทุกข์ของผู้หญิงที่เริ่มขึ้นจากระบบการแต่งงานแบบคลุมถุงชน และหน้าที่ผู้ให้กำเนิดทายาทสืบสกุล

ตำนานรักทุ่งสีเพลิง นำเสนอแนวทางการสร้างเสรีภาพในสังคมยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมทางเพศ โดยเริ่มต้นจากการปลดปล่อยผู้หญิงจากประเพณีคลุมถุงชน และปลูกจิตวิญญาณรักชาติเพื่อให้ผู้หญิงร่วมต่อสู้เคียงบ่าเคียงไหล่กับผู้ชาย การเข้าร่วมในขบวนการกู้ชาติของผู้หญิงตามแนวคิดของมัวเหยียน ไม่ใช่การฝึกสอนอาวุธให้ผู้หญิงรู้จักยุทธวิธีการใช้อาวุธและเข้าร่วมการต่อสู้ในสนามรบ หรือพยายามเปลี่ยนผู้หญิงให้เป็นผู้ชาย แต่มัวเหยียนเห็นด้วยกับการแบ่งแยกหน้าที่ โดยชีวิตประจำวันงานในหน้าที่ของผู้หญิงคือรับผิดชอบงานภายในครอบครัว ในการต่อสู้ก็เพียงแค่ดึงความถนัดส่วนนี้มาใช้ ให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมเป็นหน่วยเสบียงส่งอาหารสนับสนุนผู้ชายที่ทำหน้าที่ออกรบ ดังตัวอย่างของไต้เฟิงเหลียน ตัวละครเอกของเรื่องที่ทำหน้าที่เดินทางส่งอาหารเข้าไปให้สามีในสนามรบ และพลีชีพอย่างกล้าหาญ

แม้มัวเหยียนจะเห็นด้วยกับการล้มล้างแนวคิดความสัมพันธ์แบบมีลำดับชั้น และสร้างสังคมแห่งเสรีภาพภายใต้แนวคิดความเท่าเทียม แต่ความเท่าเทียมตามความหมายของมัวเหยียนก็ไม่ได้หมายถึงการมีสิทธิหรือมีอิสระแบบเดียวกันหรือเหมือนกัน หากแต่หมายถึงการได้รับโอกาสเข้าถึง

เสรีภาพเหมือนกัน ดังตัวอย่างความเท่าเทียมที่มัวเหยียนนำเสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง *ตำนานรักทุ่งสี
เพลิง*

(2) นวนิยาย เรื่อง *ความเหน้อยล้าแห่งชีวิตและความตาย* นำมากระเทียม กบ และป่าชาย
เลน กล่าวถึงความย้อนแย้งของเสรีภาพภายใต้แนวคิดความเท่าเทียม เพราะอิทธิพลของความสัมพันธ์
แบบมีลำดับชั้นตามอุดมการณ์เบญจสัมพันธ์ที่ยังครอบงำอยู่เหนือสังคม เป็นสาเหตุให้คนกลุ่มหนึ่งไม่
ยอมรับว่าเสรีภาพมีความเลื่อนไหลและเปลี่ยนแปลงไปตามบริบท การไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง
แสดงให้เห็นความย้อนแย้งในกระบวนการสร้างเสรีภาพ 2 ประการ คือ การลิดรอนสิทธิของผู้มีความ
คิดเห็นต่างจากรัฐ และการลิดรอนอิสระของผู้กระทำตามนโยบายของรัฐ

นวนิยายเรื่อง *ความเหน้อยล้าแห่งชีวิตและความตาย* และ *กบ* นำเสนอให้เห็นว่าความ
ย้อนแย้งของเสรีภาพที่เกิดจากการลิดรอนสิทธิของผู้มีความคิดเห็นต่างจากรัฐ

ความเหน้อยล้าแห่งชีวิตและความตาย นำเสนอนโยบายการปฏิรูปที่ดินที่ต้องการให้ทุกคน
เป็นเจ้าของสิทธิการผลิตร่วมกัน ซึ่งสวนทางกับเอกชนผู้ต้องการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต
ภาพลักษณ์ของเสรีภาพภายใต้ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจคือการจำกัดเสรีภาพการประกอบอาชีพ

กบ นำเสนอความย้อนแย้งของเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้หญิงจากการดำเนินนโยบาย
ลูกคนเดียว เพราะรัฐบาลลิดรอนสิทธิการมีลูกคนที่สองของประชาชน ความพยายามในการดำเนิน
นโยบายลูกคนเดียวอย่างเคร่งครัด นอกจากจะขัดแย้งกับค่านิยมการมีลูกชายสืบสกุลแล้ว ยังเปลี่ยน
บทบาทของรัฐจากผู้ปกป้องกลายเป็นผู้กดขี่ผู้หญิงเสียเอง ส่งผลให้เสรีภาพที่ควรมีกลับไม่มี

นวนิยายเรื่อง *ลำนํ้ากระเทียม* และ *ป่าชายเลน* นำเสนอให้เห็นว่าความย้อนแย้งของเสรีภาพที่เกิดจากการลิดรอนอิสระของผู้กระทำตามนโยบายรัฐ

ลำนํ้ากระเทียม นำเสนอความย้อนแย้งของเสรีภาพการแต่งงานที่เกิดจาก เนื้อหากฎหมายที่ให้อิสระในการตัดสินใจกับคู่แต่งงานขัดแย้งกับค่านิยมการแต่งงานแบบคลุมถุงชน และการละทิ้งไม่ปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย คือสาเหตุของที่ทำให้คู่รักที่เรียกร้องเสรีภาพการแต่งงานเข้าไปไม่ถึงเสรีภาพ

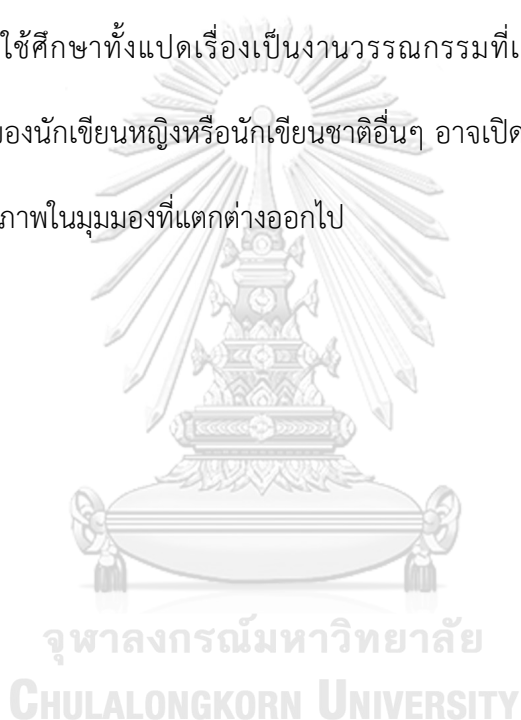
ป่าชายเลน นำเสนอให้เห็นว่าความเท่าเทียมซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ เป็นเพียงสิทธิบนแผ่นกระดาษ แต่เจ้าหน้าที่รัฐเพศชายซึ่งมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างความเท่าเทียม กลับกดขี่และหาผลประโยชน์จากสถานภาพความเท่าเทียมทางเพศ พฤติกรรมการกดขี่และการเอาเปรียบของเจ้าหน้าที่รัฐจึงเปิดเผยให้เห็นความเหลื่อมล้ำที่ซ่อนอยู่ภายใต้ความเท่าเทียม

ในขณะที่นวนิยายของมั่วเหียนนำเสนอให้เห็นว่าเสรีภาพของสังคมจีนในยุคสังคมนิยมถูกสร้างขึ้นภายใต้แนวคิดความเท่าเทียม ในขณะที่เดียวกันก็นำเสนอให้เห็นว่าความเท่าเทียมเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริงแม้โครงสร้างสังคมแบบมีลำดับชั้นของสังคมแบบเก่าจะถูกล้มล้าง แต่ความคิดความเชื่อที่ฝังแน่นอยู่ในระบบสังคมก็ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ในทันที ความขัดแย้งของแนวคิดเก่าและแนวคิดใหม่ นอกจากจะสะท้อนให้เห็นการไม่ยอมรับเสรีภาพภายใต้ความเท่าเทียมแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นว่าเสรีภาพบนความเท่าเทียมที่รัฐสร้างขึ้นเป็นเพียงภาพลวงตา เพราะภายใต้ความเท่าเทียมทางชนชั้นกลับเต็มไปด้วยความสัมพันธ์แบบมีลำดับชั้น และภายใต้ความเท่าเทียมทางเพศยังแอบซ่อนการกดขี่ทางเพศ ดังนี้ ภาวะความย้อนแย้งของเสรีภาพที่แสดงให้เห็นเป็นภาพลวงตา จึงเป็นภาวะที่เกิดขึ้นจากการไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของเสรีภาพ

5.4 ข้อเสนอแนะ

ความอ่อนแอแห่งเสรีภาพที่ปรากฏในงานของกลุ่มตัวบทที่ใช้ศึกษาทำให้เข้าใจประเด็นการเรียกร้องเสรีภาพที่เกิดขึ้นอยู่ทั่วทุกมุมโลกอย่างไม่รู้จักจบสิ้น การศึกษานี้จึงเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการศึกษาแนวคิดเสรีภาพที่นำเสนอผ่านงานวรรณกรรม ความเข้าใจในความอ่อนแอของเสรีภาพยังสามารถใช้เป็นแนวทางการศึกษาปัญหาและหรือวิกฤตสังคมต่อไป

กลุ่มตัวบทที่ใช้ศึกษาทั้งแปดเรื่องเป็นงานวรรณกรรมที่เขียนโดยนักเขียนชายชาวจีน การศึกษากลุ่มตัวบทของนักเขียนหญิงหรือนักเขียนชาติอื่นๆ อาจเปิดเผยให้เห็นแนวคิดเสรีภาพและความอ่อนแอของเสรีภาพในมุมมองที่แตกต่างออกไป

- Bai Dun. (1997). *Honglougong yanjiushi lun*. Tianjin: Tianjin Renmin Chubanshe.
- Cai Yijiang. (2012). Honglougong yu Mo Yan. *Honglougong Xuekan*(4), 1-13.
- Cao Xueqin;Gao E. (1998). *Honglougong*. Beijing: Renmin Wenxue Chubanshe.
- Carlos Rojas;Andrea Bachner. (2016). *The Oxford handbook of Modern Chinese literatures*. New York: Oxford University Press.
- Chang Jianhua. (2006). *Hunyin neiwai de gudai nuxing*. Beijing: Zhonghua Shuju.
- Cheng Hao;Cheng Yi. (1981). *Er Cheng ji*. Beijing: Zhonghua Shuju.
- Cheng Qiang; Dong Naibin. (1996). *Tang diguo de jingsheng wenming*. Beijing: Zhongguo Shehui Kexue.
- David Miller. (1991). *Liberty*. Oxford: Oxford University Press.
- Falu Chubanshe Fagui Zhongxin. (2011). *Zhonghua Renmin Gongheguo xuanfa zhushiben*. Beijing: Falu Chubanshe.
- Fan Baoling. (2003). *Xinadai yu chuantong de jiujiu: Mo Yan xiaoshuo xushi fenxi*. (Master's Thesis), Yangzhou Daxue,
- Fang Guanghua. (2015). "Ziyou" guannian yu 20 shiji zhongguo sixiangshi de zhongxi huitong. *Tianjin Shehui Kexue*(1), 184-192.
- Feng Qiyong. (1998). Guanyu Cao Xueqin de yanjiu. In *Mingjia Jiedu Honglougong* (pp. 835). Jinan: Shandong Renmin Chubanshe.
- Gao Shiyu. (1996). *Zhongguo gudai funu shenghuo*. Beijing: Shangwu Yinshuguan Guoji Youxian Gongsi.
- Gao Zhiwen;Wei Yixia. (2012). Pingdeng yu ziyou: Tan Sitong,Yan Fu minzu qimeng sixiang bijiao. *XueShujie*, 1165(2), 193-203.
- Ge Zhaoguang. (2001). *Zhongguo sixiangshi*. Shanghai: Fudan Daxue Chubanshe.
- Geng Yunzhi. (2008). Guanyu Zhongguo jindai sixiangshi shang de ziyou zhuyi. *Zhongguo Wenhua Yanjiu*, 1-3.
- Guo Xingwen. (2002). *Zhongguo chuantong hunyin fengsu*. Xi'an: Shanxi Renmin Chubanshe.
- H.Victor Conde. (2011). from Grey House Publishing
<http://eds.a.ebscohost.com/eds/detail/detail?vid=1&sid=72fa6428-ec8b-4bfa-9762->

315c37560715%40sessionmgr4006&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmU%3d#AN
=236227&db=edsebk

Hao Chen. (2014). Lun Liang Qichao de "Ziyouguan" ji qi keneng de mangqu: Yi lun "Lunziyou" yu "Xinminshuo" wei hexin de kaocha. *Jiangnan Academic*, 33(6), 124-130.

He Junchun. (2008). *Zhongguo nongcun jihua shengyu yanjiu*. (Master's Thesis), Huazhong Shifan Daxue,

Isaiah Berlin. (1991). Two concepts of liberty In D. Miller (Ed.), *Liberty* (pp. 33-57). Oxford: Oxford University Press.

Jean-Jacques Rousseau. (2010). The Social Contract. Retrieved from <https://www.earlymoderntexts.com/authors/rousseau>

John Charvet ; Elisa Kaczynska-Nay. (2008). *The liberal project and human rights: The theory and practice of a new world order*. New York: Cambridge University Press.

John Locke. Second treatise of government. Retrieved from <https://www.earlymoderntexts.com/assets/pdfs/locke1689a.pdf>

Kang Keqing. (1979). Maozhuxi luling women zuo funu cedi jiefang de daolu. In Z. Q. F. Lianhehui (Ed.), *Zhongguo Funu Yundong Zhongyao Wenxian* (pp. 234). Beijing: Renmin Chubanshe.

Liu Guohui. (2005). *Mo Yan xiaoshuo xushi lun*. (Master's Thesis), Yanbian Daxue,

Ma Chunyan. (2014). Riyuan huigui ci "Ziyou" de ciyi yanbian yanjiu. *Xiandai Yuwen (Yuyan Yanjiu)*(1), 57-59.

Ma Jigao. (2009). *Zhongguo gudai wenxueshi* (Vol. 3). Beijing: Renmin Wenxue Chubanshe

Mo Yan. (2006). Hanwei Changpian Xiaoshuo de Zunyan. Retrieved from <http://culture.people.com.cn/GB/40473/40474/4016237.html>

Mo Yan. (2009a). Guanyu nanren he nuren. In *Mo Yan Duihua Xinlu* (pp. 284). Beijing Wenhua Wenyi Chubanshe.

Mo Yan. (2009b). Zai wenxue zhongzhong xianxiang de beihou. In *Mo Yan duihua xinlu*. Beijing Wenhua Yishu Chubanshe.

- Mo Yan. (2009c). Zuo wei laobaixing xiezu. In *Mo Yan Duihua Xinlu* (pp. 500,504-505). Beijing: Wenhua Yishu Chubanshe.
- Mo Yan. (2012a). *Fengru feitun*. Shanghai: Shanghai Wenyi Chubanshe.
- Mo Yan. (2012b). *Shengsi pilao*. Shanghai: Shanghai Wenyi Chubanshe.
- Mo Yan. (2012c). *Wo weishenme xiezu*. Beijing: Zuoja Chubanshe.
- Ren Yinhu. (1996). *Zhongguo gudai de hunyin*. Beijing: Shangwu Yinshuguan Guoji Youxian Gongsi.
- Su Hui. (1984). *Womanhood under Chinese communist control*. Republic of China.
- Wang Jun. (2004). Honglounmen zhong de san zhong nanxing jiazhi. *Jianghuai Luntan*(3), 123-126.
- Wang Wenquan; Liu Tianlu. (2001). *Zhongguo jindaishi (1840-1949)*. Beijing: Gaodeng Jiaoyu Chubanshe.
- Wei Yixia. (2016). Tan Sitong dui sangang wulun pipan de cedixing yu xuwuhua. *XueShu Jiaoliu*, 271(10), 24-29.
- Wu Jiqing. (1999). *Zhongguo jindaishi*. Beijing: Gaodeng Jiaoyu Chubanshe.
- Wu Li. (2005). Keju zhi dui zhongguo gudai jiaoyu de yingxiang. *Xina Renmin Daxue Xuebao*, 5, 350-352.
- Xu Lianxin. (2009). Jihua shengyu weitiaohou, shei hui laodao haochu? Retrieved from <http://opinion.people.com.cn/GB/1036/9143570.html>
- Yan Xiaorong. (2004). *Mo Yan xiaoshuo yishu lun*. (Master's Thesis), Zhejiang Shifan Daxue, CHULALONGKORN UNIVERSITY
- Yang Faxiang. (2004). *Dangdai Zhongguo jihua shengyushi yanjiu*. (Doctoral dissertation), Zhejiang Daxue,
- Yang Yali. (2005). Zhongguo fufu lunli sixiangshi yanjiu chuyi. *Lunli Xuekan*, 4(134), 4.
- Yin Falu; Xu Shu'an. (1993). *Zhongguo gudai wenhuashi*. Beijing: Beijing Daxue Chubanshe.
- Yu Yang. (2014). *Ziyou yu gexing jiefang de qiqiu*. (Doctoral dissertation), Huazhong Shifan Daxue,
- Yuan Jingui. (2008). Zhen jia tonggou,yi xing er ti : " Honglounmeng" zhong "baoyu" xinlun. *Hubei Di Er Shifan Xueyuan Xuebao*, 25(9), 19.

- Zhang Baokun. (1998). *Mingjia Jiedu Hongloumeng* (Vol. 2). Jinan: Shandong Renmin Chubanshe.
- Zhang Chuanxi. (1991). *Zhongguo gudaishi gang* (Vol. 1). Beijing: Beijing Daxue Chubanshe.
- Zhang Xiangkuan. (2011). *Lun Mo Yan xiaoshuo de xushi yishu*. (Master's Thesis), Shandong Daxue,
- Zhang Zaoqun. (2011). "Sangang liuji" yu rujia shehui zhixuguan de xingcheng. *Xueshu Yanjiu*, 3, 38-43.
- Zhongguo Quanguo Funu Lianhehui. (2003). *Zhongguo funu yundong bainian dashiji*. Beijing: Zhongguo Funu Chubanshe.
- Zhongguo Renda Wang. (2000). Zhonghua Renmin Gongheguo hunyinfafa(1980). Retrieved from http://www.npc.gov.cn/wxzl/gongbao/2000-12/11/content_5004394.htm
- Zhongguo Renda Wang. (2014). Zhonghua Renmin Gongheguo hunyinfafa(1950). Retrieved from http://www.npc.gov.cn/npc/lfzt/rls/2014-10/24/content_1882723.htm
- Zhongguo Renda Wang. (2015). Zhonghua Renmin Gongheguo renkou yu jihua shengyufa. Retrieved from http://www.npc.gov.cn/npc/xinwen/2015-12/28/content_1957360.htm
- Zhou Yiliang. (1997). *Qingchao jianshi*. Fuzhou: Fujian Renmin Chubanshe.
- Zhu Ruikai. (1999). *Zhongguo hunyin jiatingshi*. Shanghai: Xuelin Chubanshe.
- Zhu Yuxiang. (1977). *Zhonghua Renmin Gongheguo jianshi*. Fuzhou: Fujian Renmin Chubanshe.
- เขียน ชีระวิทย์. (2519). การเมืองและการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน. กรุงเทพฯ: กราฟิคอาร์ต.
- คัมภีร์เมิ่งจื่อ. (2558). (ปกรณ์ ลิ้มปณฺสรณฺ์, Trans.): openbooks.
- จวงจื่อ. (2554). (ส. ปรีชาธรรม, Trans.). กรุงเทพฯ: โอเพ่นบุ๊กส์.
- จอห์น สจวต มิลล์. (2530). ความเรียงว่าด้วยเสรีภาพ (ภัทรพร สิริกาญจน, Trans.).
- เจมส์ ฟุลเลอร์. (2554). ทุนนิยม (ป. เลิศเสถียรชัย, Trans.). กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวสต์ส์.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2560). นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500). In (พิมพ์ครั้งที่ 3 ed.). กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ทวีป วรดิลก. (2542). ประวัติศาสตร์จีน. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ธนส์ สุตมมทาทม. (2554). เมียวอีว: หนึ่งในสี่สองตฤณีแห่งจินหลิง ในความคิดของเฉาเสวี่ฉิน.
Paper presented at the เหตุเกิดในราชวงศ์ซิง, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นัยน์พัศ ประเสริฐเมฆากุล. (2555). พรหมจรรย์: กรงเกียรติยศสตรีในสมัยราชวงศ์ซิง. เหตุเกิดใน
ราชวงศ์ซิง, 107-130.
- บุญศักดิ์ แสงระวี. (2559). ว่าด้วยทุน เล่ม 1 (Vol. 3). กรุงเทพฯ: ชนนิยม.
- เปลื้อง ณ นคร. พจนานุกรมแปล ไทย-ไทย อ.เปลื้อง ณ นคร. Retrieved from
<https://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-pleang/%E0%B9%80%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E>; <https://dictionary.sanook.com/search/dict-th-th-pleang/%E0%B8%AD%E0%B8%B4%E0%B8%AA%E0%B8%A3%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E>
- พัชนี ตั้งยืนยง. (2553). มรรคาแห่งปัญญา: สตรีจีนกับการเข้าสู่การศึกษาสมัยใหม่. วารสารอักษร
ศาสตร์, มกราคม-มิถุนายน 2553(สตรี สังคม อุดมศึกษา).
- พัชนี ตั้งยืนยง. (2555). ความรู้ที่ถูกจองจำ: หนังสือต้องห้ามในราชวงศ์ซิง. Paper presented at the
เหตุเกิดในราชวงศ์ซิง.
- เพี้ยเสี้ยวทอง. (2553). พื้นถิ่นแผ่นดินจีน: สังคมวิทยาชนบทจีน (พ. ตระกูลวรานนท์, Trans.).
กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- มั่วเหยียน. (2557). ตำนานรักทุ่งสีเพลิง (ประเทืองพร วิรัชโกศิ, Trans.). กรุงเทพฯ: เอโนเวล.
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2557). เศรษฐกิจการเมืองจีน: โอเพนบุ๊กส์.
- สุวรรณมา สถาอานันท์. (2557). จริยศาสตร์ต่างตอบแทนในปรัชญาขงจื้อ. กรุงเทพฯ: ชวนอ่าน.
- อมรา พงศาพิชญ์และปรีชา คุวินทร์พันธุ์. (2543). ระบบอุปถัมภ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวณัฏฐ์พัศ อธิษฐ์พัศ
วัน เดือน ปี เกิด	5 สิงหาคม 2517
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ศศ.บ.(ภาษาจีน) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ M.A.(Chinese Language and Philology), Beijing Language University, P.R. China

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY